

AN DOÉRE

Niv. 30

DASTUMADENN È BREHONEG BRO GWENED

GOUILIEU KANTVLEAD GANEDIGEH Y.B. KALLOH :
 Chetu aman unan ag en daolenneù kempennet
 dré en Intron LOOSEN-BARON aveid skeuden-
 nein obéreù Bleimor.

" Emesk oll er vroieù en em steù dré er bed,
 Naren, nen des nikun hag e zo ken karet.
 O mem broiğ a Hroé, a pen don pell dohout,
 Klanù on, ha me halon heb éhan e hirvoud..."

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

6, Straed Kergelen
56.400 -An ORIENT
P.G.:97.64.37.80

Ur vag dré ouél
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ-SUR-MER
Tél. 97 55.72.69

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet **TI GUEGAN..**
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

++++
ROLL ER PENNADEU :
++++

-Gouilheù kantvléad BLEIMOR :en "arlerh":	4
-Sorbiennéù Loeiz GUILLOUZ 2-Perhindour Sant Lubin	6
-En ur hunvréal	15
-Deskam brehoneg	16
-Pajenn en EKONOMIEH	18
-Doéerieù An Doéré	21
-Sônenn : "Na pérag é kânet ?"	23
-Tolp-blé en 12 a viz Meurh 1989	25
-Farsam étrézom	25

++++

++++
 GOUILIEU KANTVLEAD Y.B. KALLOH :en "arlerh"...

++++
 Ur bouchad tud e oé deit de Hroé, en hanv paset, aveid kemér perh én ur lodenn ahoél ag en devéhiéù bourrus kempennet, ged kement a galon, én inour de gantvléad gânedigeh Yann-Ber KALLOH ...Ha nen dint ket prest de ankoéhad er péh o-des gwélet ha kleùet !

Mez ged er gouillieù-sé, nen dé ket bet neoah klozet er lideù én inour de Vleimor ...A-fed, un diskoéhadur gaer e zo bet kempennet ged en Intron Monique LOOSEN-BARON, kelenneréz é Gwened, ha baléet en-des é peb kornad a Vreih ...érag moned de Vro-Saoz !

Gwélet hon-es, én diskoéhadur-sé, ur pemzeg benag a drésadenneù -ag er ré gaeran- groeit ged en Intron M. LOOSEN-BARON aveid skeudennein un dibab a skrideù BLEIMOR. Diskoeit é bet é Groé de getan penn, èl rézon ...ha kaset é bet goudé d'en Oriant, de Wéned, de Santéz-Anna, d'en Alré, de Sant-Brieg, de Wengamp, ha de meur a léh arall...

Hag er péh zo souéhusan, keméret hé-des perh eùé é Londres, én ur "vanifestadeg" kempennet duhont dré ur gevredigeh hanùet "Armistice Festival" penn-rénet ged Yéhudi MENUHIN éan-mem, er violonour brudet ér bed abéh.

Er gevredigeh-sé e zeli eùé embannein édanberr ul livr a 400 bajenn é péhani vo kavet pennadeù tennet a obéreù er varhed brudetan ag en Europa hag en-des kavet er marù épad er brezél 1914-1918. Ur choéj a obéreù Yann-Ber KALLOH e vo embannet ér livr-sé é Brehoneg hag é ...Saozneg !

Jobig ER GULUDEG

" Droug e hra d'em halon kleùoud er gwé braz é kouéhel én ur stokein ar en douar, ged un trouz hanval doh difronkal ur ramz. Ken nerhus int, ken éan, ken kaer, faù me hoedeg !

Betag pegourz enta, men Doué, é chomo er brezél kri-man de drohein grouiad er vuhé ér hoedeùier, én tlegèheù, é peb léh ? Un dén, ur wéenn é oed hé nerh, un drué é o gwéled é kouéhel...Me fenne e lakan é men deùorn, hag eid doned de ankouéhad en dismanteù e hrér aman, chonjal e hran ..."

(Yann-Ber KALLOH : Ar en deùlin)
 "Hon diskuéh é Trosly-Breuil "

Jean-Pierre Calloc'h Centenary Display

'How long, O Lord, will this cruel war continue to cut the roots of life in the woods, in families everywhere? A man, a tree in the prime of life - How sad to see them fall... I take my head in my two hands and, to forget the ravages made here, I dream...'

++++
++++

PERHINDOUR SANT LUBIN

++++
++++

Un dra souéhus e zegouéhas er blé-sé ged Yann Er Begeg, ur meüél a Gerbedig é kosté Pondi. Ur mitin ma oé Yann é obér un tammig dichuéh, trohet dehon é garrad melchon, en em lakad e hras de sonjal :-"Nen doh ket mui forh gallant, me heh tra, hag édan-berr ne véoh meid ur paotr youank koh mad ne nitra ! Mal braz e vehé deoh kemér ur voéz, ha gobér bugalé dehi ... Ha pen-dé-gwir n'ho-pes ket en taol aveid choéjein ur goantenn, hama, pédet ur Sant pé ur Santéz benag de sekour genoh !"

- "Laret e vé éma Sant Lubin ur mad aveid gobér alianseù ... "Kerhet d'er gwéled, Yann, -e vezé laret dehon, -boud e zo peb blé ur perhinded braz én é inour én ur gérig ag er vro galleù, én tu 'rall ag er hoed braz, du-hont tost de Loudieg pemp léù hantér azoh Pondi ..."

- "Kement-sé zo gwirioné, e lar Yann étré é zent! ..hag, é wéled dé er pardon é tostad, chetu éan oeit ar en hent de chapél er Sant, ged er leüiné én é galon !

Néhansein e hra neoah é spered a vuzul ma dosta de Loudieg... - "Sant Lubin e zo pechanj ur sant braz, lakam, e lar ur vouéh distér én é ziabarh, mez éan zo ur sant a véz-bro, ha sent erhoalh ker galloudek eldon e zo genem-ni dré-man, ken tost -ha marsé tostoh mem - doh en Aotrou Doué ér Baradouiz -, ker mad enta aveid diméein a-féson er baotred a vro Pondi ..."

Moned e hra koulskoudé ... rag er péh en-des Yann Er Begeg én é benn, nen dé ket én é rèvr e vé, gast ! - "Lakeit em-es ém fenn moned de bédein Sant Lubin aveid kavouid pried geton ..de

betra klask ur sant arall, toui !..."

Deù pé tri dé arlerh é arriù Yann ar en dachenn, mez chernozad e hra : éma en deüéhiad é achiù, hag er gounidizion e dosta d'o ziér aveid koéniein. Hoant braz en-des Yann eùé, rag nen des ket lonket kalz a dra goudé boud kuiteit Kerbedig dehon ; é galon e houlenn grons de zèbrein...

- "Dam de glask un tammig bouid, e sonj Yann, er sant en-des men gorteit betag breman, ne vo ket ré zévéhat, me gred, moned de gomz dohton arhoah vitin !..."

+++

E obér é dro dré er penhér, en em gavouid e hra é paravis d'un ti, digor braz en nor anehon. Boutein e hra é fri é toul en nor, hag é wél én diabarh ur voéz ha diù blah youank é voned hag é toned én ti-tan. Ur pod soubenn e zo ar en daol, mogedein e hra er chudelleù, ha degas e hrant hoant d'er galon, drest-oll a pe vér burtellet ged en nan...

- "Chetu aman ur léh kabidant ha jaojabl aveid koéniein !", e lar Yann d'é dog, ha kentéh é kerh ar en trezeù hag e houlenn ged en hani e seblanté boud er vestréz :

- "Ha boud e vehé, mestréz, un draïg benag de zèbrein aveid ur peurkeh perhindour hag e zo deit a zouareù Gwéned de bédein Sant Lubin ?"

- "Ya, 'ta, e reskond en hani goh, deit ataù én ti ha, mar karet er soubenn-man, ho-po anehi ; afed er hig, red e vo deoh neoah chom de sell doh er ré rall, rag diéz braz é biüein dré-man hiniü-en-dé !"

- "Ne vern, emé Yann, eurus e vein ataù, mestréz, mar bé ledan erhoalh me chudellad !"

Yann en-des gwélet éh es unan ag er chudelleù bihânig tra, èl ma vehé eid pred ur logo-

denn,hag un arall ker braz èl ur gastrolenn kovek...ha sonjal e hra éma bet honnéh aléjet aveid er mestr ag en ti.Ne hell ket parad a houlen :
- "De biù e vo,mestréz,er chudellad vraz-sé

- "Deoh-hui marsé,emé-hi,mar doh liant erhoalh rag dré-man éh es ur giz étrézom : éraog moned doh taol,hoari e hram de saillal ag en trezeù ér méz ... en hani e arriù er pèllan,éh a er chudellad vraz geton ! Er chudellad vihan e chom d'en hani ha ne oui ket,pé ne venn ket,saillal ."

- "Hama,dein-mé vo neuzé en hani vraz !" e reskond Yann én ur saillal heb gortoz er pèllan ma hell ...ha kouéh e hra é kreiz en hent,rag deit é de voud skan èl un avrelaod.

Mez abenn-kaer en nor en-des en em cherret ar é lerh,ha chetu hor Begeg diovéret ag é goén,ha forh chifet eùé é kleüed,a-drez en nor,en dud é hoarhein ar é goust én diabarh ...

Ne vank ket d'er peurkeh paotr na tristé na kounar,rag chom e hra heb lojeris erbed ha ged é vouelleù gouli,hag ohpenn hernet é ziùar ged rah en hent o-des kerhet a-houdé Kerbedig ! Fall braz éh a en treù geton é gwirioné !

En un dremén pèllikoh en em gav é kevér ti ur hlohér,ha éan de skoein ar en nor :

- "Ho-pet truhé,me zud vad,doh un dén hag e zo chuéh-marù é toned a bêll de bardon Sant Lubin ..."

- "Gorteit,e reskond ur vouéh,hani moéz er hlohour é tigor en nor,ha deit abarh,pen-dé-gwir é tet a berh hor Sant ... mez eun em-es neoah,me heh dén,ma ne vo men goaz goal-goutant genein !"

- "Ha pérag 'ta,mestréz ? Kredein e hrér éma ankinet ho kalon !"

- "Allas,ya,me heh dén,na braset en dristedigeh e zo degouéhét genem ...Sellet,en Aotrou

Person en-doé hor karget de holhein ha de renevéein delùenn er sant aveid dé er pardon ... ha kouéhét hi-des genem,ha torret breman a dammeù ! O men Doué béniget !"

- "Ha neuzé ? e houlen Yann ged er voéz .

- "Ha neuzé ? Hama,oeit é me fried de borh er Person,ha sur on é tei éndro é fall imur ! Sonjet 'ta :disul ketan é vo er pardon braz ...ha penaoz gobér heb er Sant ? Doujein e hran enta ma ne cherro men goaz en nor deoh,kounaret èl ma vo !"

- "Reit dein ahoèl,e lar Yann ged izélded a galon,reit dein heb kin ur léhig distér aveid dichuéh me horv un herradig,hag arhoah me yei kuit kentéh goleù-dé !"

- "Kerhet neuzé d'er sulér,e asant er voéz,azé dré en dregei ... hui 'gavo léh erhoalh aveid kousked én ur gournell benag ér foenneg!"

Un hantér ér goudé,er perhindour,diwisket é zilhad dehon,en em gav astennet ar er foenn ; nen des goarnet nameid é roched gwenn-kann ar é gein ... Ha chetu er Person é arriù én ti,ged er hlohér ar é bazeù :

- "Mez abenn er fin,Matelin,e lar er béleg,penaoz àlkent ho-pes hui groeit ? Hag émenn éma en tammeù ?"

- "Er sulér émant,e reskond er hlohér ged er méh én é zeùlagad,dam d'o gwéled,mar karet !" E selled ér sulér ged eùéh,hag é sonjal én é drebilheù heb arsaù,er Person e daol neuzé é zeùlagad ar un dra gwenn astennet édan ur vréhad foenn ... Tostad e hra,lemel e hra er foenn,ha chetu dizoleit dehon roched ha korv Yann er perhindour !

- "Mez un dén é,Matelin ! Matelin,revo mélet en Aotrou Doué hag e ra dem ur sant neùé ! Kerklouz e vo èl en arall !"

Huchal e hra breman er Person ér sulér,dareù a leùiné én é zeùlagad...:- "Ur sant

ged ur sé gwenn èl Sant Lubin éan-mem ! Nag euruset on-mé, Matelin ! Un él é, a dra sur, deit ag er Baradouiz a berh en Aotrou Doué !"

+++

Ne hellér ket marsé lared a Yann er Begeg éma ur sant per-der-benn...mez komzeù er Person e zo komzeù en Iliz, ha dégaset é bet enta aveid kemér léh er sant épad lideù er pardon...Rekiz mad é dehon asantein de houlen er Person, mar venn ataù en-devoud un dra benag de chakein ! ..Ha merùel e hra breman ged en nan !

Groeit en-des enta ur marhad akuitabl : kousked e hrei, ha dèbrein é hoalh, é porh er Person dé kent er pardon. Dé er gouil éh ei de di er hlohér, rag boud e vo ur vostað béléan ged er Person en dé-sé...Eneb de gement-sé, Yann e zelio derhel léh Sant Lubin a vitin mad éraog en ovérenn betag er gopéreu d'anderù .

Léh er sant e zo ar un tous ihuél étal en autér, adal d'er fidéled. Ged é roched hir, -hir braz e oé er rochedeù én amzér-sé, -Yann e zo forh hanval doh Sant Lubin, ha chetu éan enta ar lein en tous, ged é zorn déheù saùet d'er lué, hag en hani glei astennet ar é galon .

En treù e gerh ag er choéj épad en ovérenn:hâni nen des gwélet kemm erbed, er sant neüé e zo bet ken inouret èl en hani koh ! Mez deit é breman kourz er gopéreu, ha tuemm ha pouk e oé bet en amzér en anderù-sé : neijal e hré er helion ér chapél èl huibed ar ur poul deur brein de greisté ...Kavet o-des tapennigeù druoni chomet goudé mérenn én dro de veg er sant ...rag kig moh e oé bet servijet ha diéz braz e oé bet goalhein er perhindour ! Ne harzé ket Yann mar-a-huéh ged er gasted a gelion-sé é voned hag é toned ar é fas . Mez ne zelié ket bouljal tamm erbed, èl-sen e oé er marhad !Un taol neoah, èl ma dé chuén ged er lônédigeù é punein heb arsaù, ha ne hell ket mui andur en dibran e hrant dehon, é hra dehé moned kuit ér ur heijal penn é fri hag

é skoein ar é galon ged bizied é zorn glei .Ker fonnabl en-des groeit é dro ma nen dé ket bet gwélet ged hâni !

Chetu éan enta dijabet un herradig ...mez, allaz, doned e hra er helion éndro édan-berr, ha rekiz é hoah d'er Begeg hétein pèlloh er gasted a lônédigeù. Ur huéh ne hell ket parad a vouljal é vréh abéh ...hag er fidéled, er ré tostan anehé, en-des remerket mad luskeù er sant, deusto ma ne gredant ket hoah er péh e wél o deùlagad...

Er hlohér e zo néhanset eùé, rag doujein e hra ma ne droei fall en treù éraog en achimand ; Gwélet en-des er sant é tiùenn doh er helion miliget...Klask e hra petra gobér aveid sekour, ha doned e hra ur sonj dehon ...

Moned e hra de gemér er vah hir-sé hag en-des, ér penn anehi, un tokig hoarn aveid lahein er holeüenneù arlerh en ofiseù .-"Eh et de lezel er Sant trankil, gasted a lônéd ...!" , e lar er hlohér étré é zent, én ur gerhed fonnablig trema er Begeg, ged er laheréz-goleù én é zehorn.

Yann er gwél é toned, ha kredein e hra é ta aveid er bahatad-éan, abalamor ma nen des ket gelllet chom divoulj betag er fin...Chetu éan enta pennfollet, saillal e hra d'en dias ag en tous ihuél ...ha rideg e hra par ma hell trema en nor-dal dirag en oll fidéled bammet...En em dural e hrant ar é lerh én ur grial a bouiz o fenn :-"Achap e hra ... achapet en-des ...achapet é Sant Lubin !"

Mez skan ha liant é diùar er Begeg ged é roched heb kin ar é gein, ha rideg e hra, m'er lar deoh, èl ma vehé en Diaol éan-mem ar é bazeù ! Kavouid e hra ur hoah ar en hent, mez ne renk ket pèll amzér aveid trezein d'en tu 'rall, ha chetu éan kuhet édan sked ur hoed . Azé en em astenn émesk er radenn glaz, hernet é gorv goudé boud ridet kement heb dihostal...ha kousked e hra èl ur hroédur betag en trenoz vitin !

Abred é saù Yann en dé-sé, hag en em lakad e hra kentéh ar en hent. Kerhed e hra breman ar é hoar, mez chuéhein e hra neoah a pe arriù, berped ged er mem dilhad, én ur penhér bihan, é kevér ti ur bosér ...

Boud e zo étal en ti ur varrikenn vraz gouli é péhani é oé bet lakeit kig moh sal.

- "Amen é vein é me éz, e sonj Yann, hag euru-soh hoah mar chom un tammig kig benag ankouéheit é sol er varrikenn... Ahoèl me hello gobér azé un dichuéh disoursi !"

Ha chetu er Begeg ér varrikenn, ha tennet dehon er golo ar é benn... mez é drebilheù ne oé ket hoah achiù !

Dihunet é ged un trouz ha ne oé ket éngortoz anehon, trouz ur loñ é troein hag é tistroein én dro d'er varrikenn, é kraùad hag é grognal ; Nann, Yann nen des ket fariet, ur blei é zo azé, deit merhad a goed braz Loudieg de gantréal ér hornad ... Santet en-des, a dra sur, blaz kriù er hig moh ér varrikenn, ha klaskein e hra en tu de fardein é fri én diabarh !

Yann er gwél breman reih-mad dré doul er bond, ged er loér é splannein a lein en néan ; er gwéled e hra spiz mad ged é zent hir ha luemm, hag é zeùlagad ru-tan. Ne goll ket kalon ursord hag en em lakad e hra de bédein Sant Lubin a greiz kalon, nepaz aveid kavouid ur pried, mez aveid boud dijablet a fallanté er lôn vil !

E punein heb arsaù, er blei em gav ged é rèvr doh toul er bond. Yann e bas un dorn dré en toul ar é hoarigeù... e dap lost er lôn hag e sterd arnehon ged é zeù zorn er sonnàn hag er haletan ma hell...

- "Hei, emé-éan, revo breman volanté Doué, ged sekour Sant Lubin !"

Na rustet ur ridereh neuzé, me zud vad ! Er blei, de getan, en em laka de chéchein ar é lost muioh mui, hag er varrikenn e ya geton, é skoein

mar- a-huéh ar é rèvr, -er péh er laka de yudal. Rideg e hra d'er péar-zroed èl ur lon goué arajet.

Goudé boud trezet èl-sé koedeù, parkeùier ha lanneùier, goèhieù mem, er varrikenn e zo hantér lan a fang hag a zeur. D'er fin stokein e hra ged un trouz hiribus doh ur roh kuhet édan ur bod radennek, hag en em zismantrein e hra én un taol... Lost er blei e zo chomet étre dehorn er Begeg bammet, hag er varrikenn e zo streùet a dammeù ar er bratell . Vatein e hra er perhindour ged en droug !

A pe zigor é zeùlagad éndro, anaù e hra pont er Blancoèh é kreiz er gér a Bondi (pont en Ospital e vé laret anehon hiniù-en-dé) :

- "Trugéré deoh, Sant Lubin, e lar er Begeg, aveid em-boud aegaset betag aman."

En treù e vehé bet d'er gwellan pe ne vehé bet Yann én ur stad ken truek. E roched e oé berped ar é gein, mez renget e oé ag ur penn d'en all, ha ne oé mui liù erbed dehi. Goed er blei e ziviré hoah ar oll é vanbreù... En dén e chomé biù ursord, deusto d'en oll trebilheù e oé degouéhet geton !

+++

Ur voéz e dreménas neuzé ar er pont ged ur hroédur ar hé divréh. E wéled stad er perhindour, é houlenas geton :

- "Peurkeh dén, a-veban é tet-hui èl-sé aveid ma o-dehé ho koallaozet ker vil-sé ? Goarnet 'ta un herradig en hani bihan-man, hag é an-mé de glask aveidoh dilhad men goaz hag e zo marù, Doué er pardono... Me zegaso deoh eùé un tammig bara de zèbrein !"

Yann, dihuiget ha dinerh, e drugéréka er voéz a vouéh izél, hag e gemér enta er hroédur. Hennen en em laka abenn de vleijal ; er Begeg e hra chér dehon doh er lakad de saillal ar é zeùlin, aveid ma cherro é veg én ur hortoz distro er vamm... Un

ér, diù ér, tèt ér ... e dremén èl-sé, mez atañ ne za ket er voéz éndro ! Komprenn e hra breman er perhindour éma bet, hoah ur huéh, lorbet ... ged ur vamm digalon erhoalh aveid lezel hé hroédur ged un dén dianàù !

Ne gav ket mui nitra d'obér neuzé, nameid moned éndro de Gerbedig èl m'éma, de lared é, a gorr é roched ha ged ur hroédur de vagein ar é zivréh !

En tazeù* . é vo komzet, é kosté Pondi, a Yann er Begeg a Gerbedig, oeit de bédein Sant Lubin aveid kavouid ur pried, ha deit éndro d'er gér ged ur bihan dilézet ar é zivréh...

Kleùet em-es lared éma chomet paotr youank koh tro é vuhé, ha nen des ket mui bet hoant erbed de ziméein, na de bédein er Sent a véz-bro

Sant Lubin, pédet aveiton!

Loeiz GUILLOUZ

En tazeù= pell amzér

Intron Varia a Druhé

EN UR HUNVREAL

Santet em-es blaz ponnér er hoarh é aùgein é deur marù er poulleù . Gwélet em-es er michérouer doh en dihélestrein ar é varh koed ...

Kleùet em-es mestréz en ti é pilad er mél liù en eur, pé azéet dirag hé ribot, é troein er léah de voud koeùenn hag amonenn huek, pé hoah é néein goudé koén, tostig tra d'er chiminal lan a duemmdér ...

Sellet em-es liéz eùé doh er botour-koed én é stal-labour, krosset étré er votéz achiùet hag en tamm faù neùé choéjet aveid gobér hé faréz . Gwélet em-es er hizellour pléget ar é damm koed glaz, hag er gwiadér ged é zeùlagad staget ar er stern segredus ... Rabéh em-es ind gwélet !

Chetu aman er pobér bara é méein en toéz ér loér, lakeit é go ged gwir gouil ha keijet ged deur huek tennet ag er puns pé er fetan ... Ha du-hont, ar ribl er Sar, er melinér -gwenn é fas ged er bled- é selled doh livé en deur, ihuél erhoalh marsé aveid malein tammigeù quinéh-tu ...

Er mitin sklér, kleùed e hrér kânenn er vugulion é hoarn o lôned, richan er grillaned pe vé tuemm-skaùd en héol, ha babitellaj er gwignéli pe zistro en neùé-han .

D'er goubanwél, taolet em-es mé ar en dlohed skontus, hardéheit neoah ged en noz é toned: skrapéin e hrant huibed a vegadeù, a pe vent é tansal heb doujans ar blein en deur .

Anaùet em-es "doustér en ovérenneù ér chapélièù didrouz" ar er mézeù . Baléet em-es ér pradeù glaz hag ér parkeù, ér lanneùier goleit a vokedeù melén... Héliet em-es er vinotenneù hag en ivarheù bourrus . Disoursi kaer e oé me spered ha me lon e oé lan a blijadur, é tianalein frondeù huek er bleù skaù ...

Héliet em-boé me mamm ér chervadeù,dalhet em-es sonj a houst er friko kig beùin,a leùiné en dud é koroll hag é kênein én ur hortoz er haod gres e oé keniget d'en adkoén ...

N'ankouéhan ket a-dra-sur er filajeù,ged me zad,memamm ha me hoérézed,dastumet oll én dro d'ur gohad tan é komz a zoériefieù er hornad . Selleù en dud e oé tennet ar en devéhan skodeù,ha gwélet e oé ar o faseù sklaerdér er flamenneù é verùel a nebedigeù .

Neuzé me lakad e hrent de gousked ém gwélé bihan,ha goustadig en em zistagen azoh treù er bed-man én ur hleùed,ged diskouarn me hunvré, raned er Hohprad é rakal ...

Loeiz GWELTAS

+++++

DESKAM BREHONEG

+++++
Essayez de traduire en breton les 10 phrases suivantes,en évitant de regarder leur traduction (qui se trouve ci-après dans un ordre différent) :

- 1-Il est grand temps que vous vidiez les lieux!
- 2-Regardez le coucher du soleil,c'est absolument merveilleux.
- 3-Il attend à l'abri la fin de la pluie.
- 4-Le gendarme arrive,détalez en vitesse !
- 5-L'ivrogne est allé se confesser.
- 6-Les crêpes sont moisies,il faudra les rafraîchir.
- 7-On a jeté des pièces parmi les gamins,et tous se bousculent pour en ramasser.
- 8-Les nuages se sont dissipés,je bondis chez moi.

- 9-Je voudrais parler clair et bien articuler.
- 10-Il cherche un abri contre la pluie.

+++++

Traduction (dans le désordre) :

- 6 -1-Loued é er hrampoèh,red e vo o dilouédein (pé:o diloèuein).
- 5 -2-Oeit é er mèuour de ziscléri chistr (aveid farsal).
- 9 -3-Me garehé divégein spis ha distag mad.
- 1 -4-Goall vall e vo deoh skarhein avaman.
- 10 -5-Klaskein e hra un dishlaù (enn).
- 4 -6-Chetu er éondr-kordenn,fardet kuit.
- 2 -7-Sellet doh en héol é vond de guh : blaoah ken braù é.
- 3 -8-Chomet é de zistaùein er glaù.
- 8 -9-Distréhet é er hogus : strimpein e hran d'er gér.
- 7 -10-Taolet zo bet péhieù ged er vugalé,ha saùet diskrap étrézé.

Mériadeg

+++++

Er pennad "Pajenn en Ekonomieh" e gavéet ér bajenneù 18 ha 19 e zeli boud keméret àl un tamig ansé ...Ne dennet ket ar er "pianist" éraog ho-poud lénet er pennad penn-der-benn ! Klasket petré zo mad,ha petra zo fall marsé,én neùégirieù hag e zo bet impléet abarh ...

PAJENN EN EKONOMIEH :

Ur sell ar en gonjonktureh é Breih abéh, é dilost er blé 1988. En nevé-girieu e zo mollet é skritur dru; displéget e veint é fin er pennad.

Stad en industrieleh.

Sektorieu kriuan en industrieleh é Breih e zo er ré-man :

A-Industrieu er boudid : nivéret e vé azé 30% ag en dud gopreit én industrieleh abéh;

B-Sektor ekipereh er vichérieu : 25% ag en dud gopreit;

C-Sektor en obéredeu peur-achiù : 19% ag en dud gopreit;

D-Sektor en industrieu é kreiz-er-stern : 17% ag en dud gopreit;

E-Sektor er hirri-tan hag en ekipereh de charré (charréaj) : 9% ag en dud gopreit.

E sektor er boudid (A), er goulenn e zo chomet kriù eroalh betag dilost er blé, deusto d'ur sterdans ar er pourvé léah, ha d'un nebed digempouiz ar marhadeu er mohaj hag er pesked; é kontrél, er goulenn ar er pladeu keginet e zo ar greskad.

Sektor er hirri-tan hag er charréaj e chom lusket mad, er sternieu hag en ekipereh e labour ar o fazenn ihuelan. Ur seblant a zigresk e zo neoah degouéhet ar rann-sektor er garoseleh industriel.

En industrieu é kreiz-stern e zo eùé lusket mad, én arbenn ag er greskans eùéheit ér sektor A hag ér saùereh-tiér.

Sektor ekipereh er vichérieu e labour eùé ar é bazenn ihuelan, mez d'er liésan aveid servij er goulenneu a-zianvéz;;; En inselleu e zo hoah mad, mez diésou eid agent, rag goulenneu er prénerion pouizusan en-des goanneit (darn-sektorieu diwenn-er-vro, ha ré er pell-darempred)

Industrieu en obéredeu-peurachiù (mihér ha liénaj...) é zo digemm : er sternieu e zo implé-et én ur féson diblén, mez en inselleu e chom kentoh lusket mad.

Lusk er prizieu.

Er prizieu e seblant boud dalhet sterd, d'er liésan, deusto d'en tennaj eùéheit ar en danvéeu-fons; er hempouiz-sé e zo deliet de vennanté sonn er ré zo é stad de vestroniein ar bern er guerheu (en hyper-marhadeu).

Er guerheu dré vunud.

Dispigneu pamdeek en tiegeheu e zo chomet digemm ag ur blé d'en arall. Er goulenn ar er glustraj neué, ar mékanikeu en tiegeh, ar er hirri-tan...e seblant neoah boud kentoh ar griuad.

En inselleu e zo lusket mad aveid er lod brasan ag er rann-sektorieu, drest-oll ér genwerh kreizennet : en hyper-marhadeu e denn ar o lerh en darn brasan ag obéredigeh en tiér-komers.

Job KERBILI

Er péh en-des vennet Job Kerbili diskoein e zo penaoz é vehé tu de gomz -ha de skriu- é brehoned spiz ha komprenabl diar ne vern petra ag er vuhé pamdeek modern, adal ma vehé tennet en neué-girieu a-ziar grouienneu anaùet ged en oll. E kontrél, fall é implé ré a girieu "chimik" krouéet diar grouienneu dianaù, èl ma gleùér mara-huéh ged skivagnerion "lennegel". Kement-sé e zihoust er vrehonegerion goh, hag e zikaloneka er ré youank.

Goulenn e hram grons ged hor lénerion lared dem o sonj diar er pennad-man.

An Doéré

Displégadur er girieù diéz impléet ér pennad-man :

- nevé-gir, pé neùé-gir : gir neùé stummet ar ur grouienn anaët. (E galleg : néologisme)
- Obéreïn : produire, fabriquer
- Un obéred : un produit -Obéradur : production
- Obérus, obérusted : actif, activité
- Obéredigeh : activité (économique)
- Ekonomieh : studi en treù hag en-des talvoudigeh én argand
- Ekonomieh : économique
- Lusk : tendance, orientation
- Industri : industrie (concrètement)
- Industrieh : l'industrie (de façon abstraite)
- Bouid, magadur : l'alimentation
- Gopr, gopräd : salaire, salarier
- Un obéred peur-achiù : un produit fini, un bien de consommation
- Sektor é kreiz-er stern : un secteur intermédiaire
- Ekipereh de charré, charréaj : matériel de transport
- Kreiz-er-stern : lodenn de voud impléet ged lodenneù arall aveid gobér un obéred peurachiù : un bien intermédiaire
- Sterdans : restriction
- Pourvé : approvisionnement
- Kempouiz, digempouiz : équilibre, déséquilibre
- Mohaj, pladeù keginet : charcuterie, plats cuisinés
- Rann-sektor : branche sectorielle
- Karoseleh : carrosserie
- Sañereh-tiér : le bâtiment, la construction
- Insell : perspective, prévision
- Pell-darempred : la télé-communication
- Danvé-fons, pé dâné-fons : matière première
- Bern : la masse, l'ensemble
- Kenwerh dré vraz, dré vunud : commerce de gros, de détail -Hypermarchad : hypermarché
- Komers, kenwerh kreizennet : commerce concentré

+++

+++++

DOREIEU AN DOERE :

+++++

-1-Er gevredigeh "Kafé-bara-amonenn" a Laoué lann (Langoelan) en-des embannet un "deiziadur" é brehoneg aveid er Vro-Pourleth, ged ur bajenn aveid peb parréz ag er hornad : er Gémené, en Iniol, Sant-Tual, Laouélann, er Hroézt, Sant-Karadeg, Lokmaleù, Silfieg, Persken ha Ploerdut.

Mar vennet en-devoud en deiziadur-sé, goulennet-éan é ne vern péh mer-di ag er hornad. Koustein e hrei deoh 30 L. mar bé keméret ar er léh, pé 40 L. mar bé rekiz er has dré er Post.

-2-Skol en Emsaù (8 ru Hoche, 35.000 Roahan) e gempenn stajéù aveid diskein er brehoneg. Skriùet dehi mar vennet goud pegourz, hag émenn, é veint dalhet, er blé-man.

-3-Groeit e zo bet ur gasetenn-vidéo diarbenn Gouilieù Yann-Ber KALLOH kempennet é Groé épäd miz Gouhelén 1988.

Mar vennet hé devoud, goulennet-hi ged Yannig BARON, é Kergouareg, 56.400 BREC'H -Koustein e hrei deoh 250 L.

-4-EIL KANTVLEAD EN DISPEAH-BRAZ -Aveid kemér hé lod é gouilieù en eil kantvleád-sé, An Doéré e enbanno én nivérenneù de zoned, kontadenneù ha sônenneù saët a-zivoud degouéhieu en amzér-sé.

Er blé-man eùé e vo eil kantvleád ganedigeh ur Breihad drest par, Matelin An Dall, gânet é Kemperlé ér blé I789. Ker brudet e oé én é amzér èl m'éma breman Alan Stivell, dré skuir... Dalham enta sonj anehon !

-5-Reseñet hon-es dastumadenn deu-vizieken en "Institut d'Estudios Occitanes per las Pireneas Atlanticas".Ni e gaso dehé An Doéré é 1989 aveid o zrugérékad ha chomel é touch geté.

-6-OVERENN ER VREHONEGERION - Disul en 30 a viz Imbrill é vo kempennet é Santéz Anna,un deùéh lideù aveid er vrehonegerion :

- 10 e 30 :préhésion
- 11 é :ovérenn-bred lidet dré en Aotrou Gallic
- 14 e 30 :chapeled
- 15 e : gospéreù.

Goudé er lideù én Iliz,é vo keniget d'er berhinderion un diviz diar er "Barzas Breiz".

+++++

Chetu aman delùenn Matelin An Dall,skizel-let dré Guillevig,ha sañet a-dal de Iliz Plozévet.Dalham sonj anehon !

+++++

NA PERAG É KANET ?

Er sñenn-man e zo bet sañet aveid boud kñnet,eid er huéh ketan,dré "Bugalé An Oriant" en 19 a viz Imbrill 1987.Er homzeù e zo bet skriñet ged Jobig Er Guludeg,hag er muzik e zo bet konpozet dré é vab Pier.

Baré kñnerion bihan "Bugalé An Oriant" e zo bet diazéet ardro de 1983 dré Gérard Breureg hag e zo ataù ér penn anehon.Dibabet é bet er vugalé -sé é 1986,1987 ha 1988 aveid kemér perh ér "Gala des Champions" hag e gloza beb blé Kan Ar Bobl.

E peb poz ag er sñenn-man,kor er vugalé e houlenn ged peb unan ag er gñnerézed pérage é kav plijadur é kñnein.Ha peb unan anehé e lar é sonj,-choéjet er liésan geti hé unan émesk deù pé tri reskond keniget dehi.)

Poz 1: Claire

la-ree' ^{deu} dan, Claire, larot, ne pérage é kñnet ? la-
 net'ne vout é kñnet ne boéh 'rédeq é! deur fataniche-
 tu pérage, signoned, ya, pérage é kñnet.

Diskan

20-nenn qoh, kñ-nenn nabé, éh hor pennad
 hul' s'esson ha hul a re liá d'hon déleq.
 A voutad, methed, pahred, bugalé,
 Hor boéh é lann, er bad a hóol, bawé, (d)

Poz unan : Claire
 Ur gâneréz, hé unan :
 Laret dein, Claire, laret, na pérâg é kênet ?
 En oll :
 Laret dem, Claire, laret, na pérâg é kênet ?
 Claire :
 Me vour é kleùed me boéh 'rédeg el deur fetan
 Chetu pérâg, mignoned, ya, pérâg é kênan.
 Diskan (en oll) :
 Sônnenn goh, kênnenn neùé, én hor penneù
 Hwi zasson ha hwi e ra liù d'hon déieù.
 Ur gâneréz, hé unan :
 A vostatad : merhed, paotred, bugalé,
 Hor boéh e lâno er bed a héol bamdé.

Poz 2 : Rozenn
 Abenn-kaer 'saill me halon,
 men goed e za èl tan !

Poz 3 : Gwenn
 Plijadur braz e hra dein
 he me 'n em gav ker skanù !

Poz 4 : Lénaïg
 Me gân-mé aveid en héol
 hag en éned bihan.

Poz 5 : Hélène
 Mar a huéh eid un estig
 d'en noz n'em geméran.

Poz 6 : Cathy
 Pe gânan ged er ré-rall,
 oll en dud e garan !

Poz 7 : Rozenn H.
 Pe gânam oll a-gevred,
 'n ur bed rall n'em gredan .

Poz 8 : Christine
 Pérâg? Ne ouïan ket ré !
 Joé za é me inéan.

Poz 9 : ?
 Ken spiz ha sklintin,
 mem boéh 'neij èl ur bobelan !

Jobig Er GULUDEG

++++
 TOLP-BLE ER GEVREDIGEH BRO-EREG, é Karnag, en 12 a
 viz Meurh 1989.
 ++++

Chetu aman er roll a gemenneù en Tolp-blé :

1-Reit e zo bet o diskarg de rénerion er
Gevredigeh aveid o melestradur épâd er blé tre-
ménet ;

2-Choéjet zo bet ur Baré-Rénerion neùé
aveid er blé de zoned, de lared é, betag en Tolp-
blé 1990 ;

-Penn-Rénour : Yann Er Mélinér

-Eil-Rénour : Alan Goulvenn

-Segrétour : Loeiz Er Mouel

-Eil-Segrétour : Gobig Er Guludeg

-Trézolour : Alfons Samson

-Eil-Trézolour : Gildas Robig

3-Reit e vo ur léh én "Doéré" aveid er
gelennerion (ér skolieù brehoneg), ha klasket e
vo reneùeïn hor féson de skriù, aveid tostad - a
bazennigeù- d'er "brezhoneg peurunvan"...Hir ha
skosellek e vo marsé en hent, mez ne hellam ket
chomel ardran heb gobér nitra .

++++
 FARSAM ETREZOM ...
 ++++

En deù jardrinour

Deù jardrinour e zivizé goustadig adrest er

hae drein hag e oé saùet étré en neù liorh...

- Perag é plantes-té er gran ken don-sé édan en doar , Me gred-mé ne zeint ket biskoah de benn a seùel nag a zoned ér méz,mar zalhes de obér el-sé ! Ne estei ket kalz a dra er blé-man ! Ha! Ha! Ha!
- Peb unan e hra é chonj,malloh-ru ! Marsé er gran ne saùo ket ...mez ahoèl ne vo ket débret ged en éned !!!

Er laer barnet d'er marù

Er barnour e houlenn ged ur laer barnet de voud dibennet mar hoantehé un dra benag éraog merùel.

- Ya, emé-éan, me garehé en-devoud (em-boud)ur figézenn !
- Ur figézenn ? Mez nen dom ket é kours er figéz ! Boud e zo hoah huéh miz de hortoz d'er bihanan ...
- Huéh miz de hortoz ? e lar neuzé er laer.Hama,me hell-mé gortoz !!!

Er Rouski hag er Polak

Ur Rouski hag ur Polak e hra un dro-balé é-tal "mangoér er Véh",é Berlin.Ha chetu kavet de-hé,ar un dro, ur vouteillad vodka dilézet ar en hent.

- Ni lodenno er vouteillad étrézom,e lar er Rouski,èl gwir Sosialisted : en hantér ke-tan d'er Parti,en eil aveidon-mé,hag en arall aveidous-té !
- Mad erwalh,e lar er Polak,adal ma hellan kemér me lodenn ar un dro genis !!!

ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

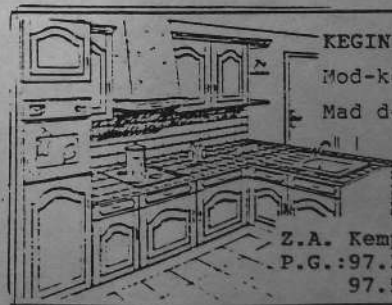

AN TOMMDER

CHEMINÉES René Brisach

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh,ha mod-neùé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G.:97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

POUR APPRENDRE LE VANNETAIS

LANESTER

Débutants : le mardi à 20 h
2ème année : le jeudi à 20 h
3ème année : le jeudi à 20 h
Organisation : Dastumerion
Tél. 97.76.62.44 et 97.76.76.68

LOMENER PLOEMEUR LARMOR

Débutant : le samedi à 14 h
2ème année : le mardi à 20 h
Enfants : le mercredi à 14 h
Organisation : Mignoned Breizh Tél. 97.33.76.02

LORIENT

Le lundi à 18 h
Organisation : Cercle Brizeux - Tél. 97.82.21.98

Pour toute correspondance relative à la rédaction
de la revue AN DOERE et à l'Association, écrire à :

ASSOCIATION BRO-EREG
La Grande Métairie - 56340 CARNAC

Pour les abonnements à AN DOERE, écrire à :
ASSOCIATION BRO-EREG
19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

Adressez vos chèques ou vos virements C.C.P. au trésorier
A. SAMSON - 19, rue de Raime - 56270 PLOEMEUR

C.C.P. NANTES 4 287 62 E
(chèques libellés à l'ordre de Kevredigeñ Bro Ereg)

AN DOERE

Publication trimestrielle Prix du numéro 15 F
Abonnement annuel (4 numéros) 60 F
Gerant de la publication Henri MAHO BAUD

Mollereh "An Doéré"

AN DOÉRE

Niv. 31

DASTUMADENN E' BREHONEG BRO GWENED

Trézolieù er Brinsed Keltiek

Fas er Brinséz a Vix

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén

aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

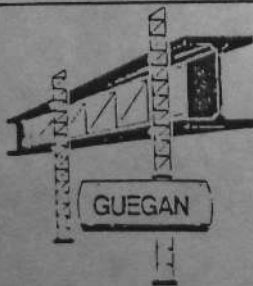
6, Straed Kergelen
56.400 -An ORIANT
P.G.:97.64.37.80

Ur vag dré ouél
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ SUR-MER
Tél. 97 55.72.69

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha deulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

-3-

+++++

ROLL ER PENNADEU ...

+++++

- Un diskoéhadur drest-par é Pariz : Paj. 4
Trézolieu er Brinsed keltiek
- Eil kantvléad en Dispéah-Braz : 10
BUGUL RUMENGOL
- Petra e vé sonjet ag An Doéré":
Reskondeù er goumananterion 14
- Lennegeh ha studi : 15
- Deskam brehoneg Gwénéd : 16
- Pajenn el lénerion : 17
- Sônenn er Chouâned : 18
- Doéréieu an Doéré 21
- Girieu-kroéz : 23

+++++

-Chom-léh Kevredigeh Bro- Ereg (hag hé Fenn-Ré-
nour Yann ER MELINER)-Siège de l'Association KBE
(et de son Président Jean LE MELINER):

-Er Veiteri-Vraz La Grande Métairie
56.340 KARNAG 56.340 carnac

-Segréteur An Doéré (Secrétaire de la revue):

-Louis LE MOUEL
27, rue F. Le Dressay
56.000 Gwénéd

-Trézolour er Gevredigeh (Trésorier de l'Asso-
ciation):

-Alfons SAMSON
19 rue Raime
56.270 PLOEMEUR

+++++

UN DISKOEHADUR DREST PAR E PARTIZ :
TREZOLIEU ER BRINSED KELTIEK

Boud zo bet é Pariz, épad suhunieù ketan er blé 1988, un diskoéhadur drest-par ér "Grand Palais" a-zivoud trézolieù er Brinsed Keltiek. Bet on bet enta d'o guélet, ha chomet on bammet forhadal d'er péhieù souéhus-braz dégaset azé a retér er Gall pé a vroieù Kreiz-Europa, ha diskoéit d'en oll ar un dro aveid er huéh ketan.

Ind e zoug testoni, ketan penn, de abilted hag ampertiz er Gelted koh ar dachenn er gizerleréh... Ind e ra dem eùé en tu de spurmantein un nebedig ag o hredenneù.

Er péhieù diskoéit ér Grand Palais e zo bet tennet a véieù Prinsed ha Prinsézed douaret épad er 7 pé 8 kantvléad devéhan kent en "Amzér a Gristénieh".

Er Gelted koh e vé, d'er liésan, diforhet é é diù rummad tud, ré "Hallstadt" ha ré "La Tène" e vé groeit anehé.

-ré Hallstadt e oé brezélerion hag "aristokrated" hag e viùé étré en Xvet hag VIIIVet kantvléad kent en A.G. En hanù-sé e zo bet reit dehé én arbenn ag un hanù-léh germanek, é bro Austria, hanù er barréz é péhani éma bet kavet er béieù nivérusan (un 2.000 benag anehé) ha pinùikan.

-ré La Tène e zo deit devéhatoh, goudé en VIVet kantvléad kent en A.G. ha beteg donedigeh er Romaned. En hanù-sé zo bet reit dehé én arbenn ag un hanù-léh gallek, é bro Burgondia, er hornadig é péhani éma bet dizoleit er péhieù deit ag en amzér keltiek tostan dem. En dudhont, hendadeù er Galled istorel, e oé labourizion

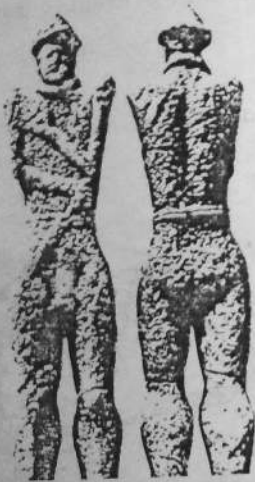
douar, hag en em dolpein e hrent é rantelèheù vihan.

+++++

Krugell Hirschlanden (étal Stuttgart)

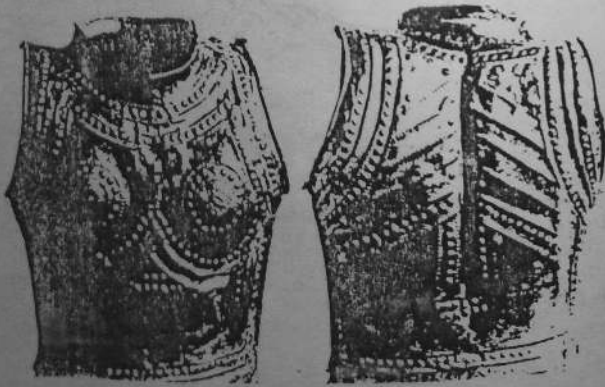

Kavet zo bet eùé er peulvan braz kizellet hag e oé saùet ar lein er grugell. Ean en-des stumm ur pikol dén é nuah, ha ne zoug meid un tro-goug ponnér hag ur goutell brezél én é gouriz :

Marmesse (Haute-Saône)

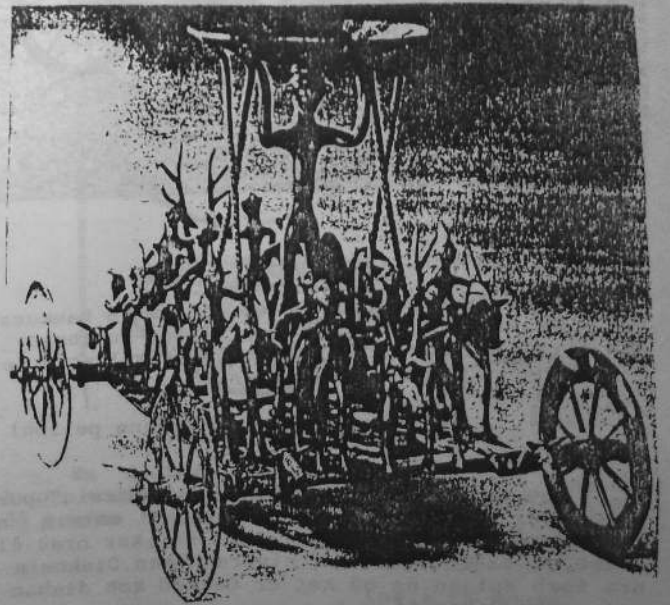
Er chupenn arem kavet én ur bé é Marmesse e zo forh koh : doned e hra merhad ag en 8vet pé en 9vet kantvleád kent en A.G.

Strettweg (Austria)

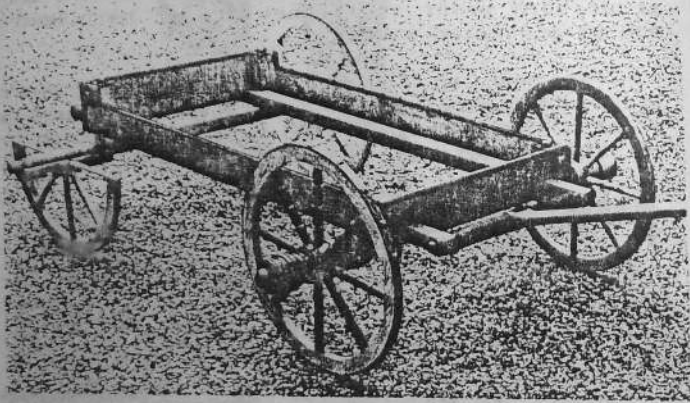
Er péh souéhusan ag en diskoéhadur e zo ,me gred,er "har brageris" kavet é Strettweg.Diskoein e hra un "douééz" é nuah,ambruget ged ur vandennad tud én dro dehi ar ur hara pedèr rod tennet dré ur harù.Hanval doh ur préhésion sakret ...

Ar penn en douééz éma guélet ur gaùtérlid,aveid diskoein marsé éma "douééz-en-adsaù-ag er-bé" ???Hi e hellehé boud er Vamm-Veur inouret ér Gall èl "Matrona" (hanù er stér gallek Marne)

Apremont (Haute-Saône)

Er har-lid e ziskoéham breman e zo heb arvar "karrig-en-Ankeù". Dizoleit é bet é Apremont ha servij e hré, merhad, de zougein er ré varù d'en douar :

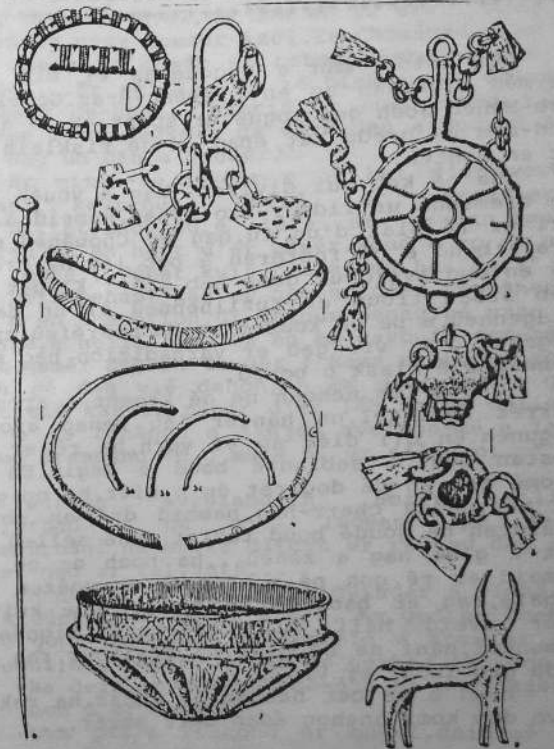
Hochdorf (Bade-Wurtemberg)

En devéhan péhieù guélet, hag er ré bammusan eùé, e zo er ré deit a Hochdorf (Bade-Wurtemberg) hag a Vix (Côte d'or) : hoarnajeù kizellet a beb sort, benùegér, kirri-lid, caùtérieù...

(Sellet ar er bajenn pelloh)

Tud gouiek en-des mem gellet "obérein" porteled er Brinséz a Vix a-ziar eskern hé fas. Låkeit hon-es er "porteled"-sé, ker braù èl m'éma, ar bajenn-golo en nivérenn-man. Diskoein e hra forh splann ne oé ket er Gelted koh dishanval erbed dohom-ni.

Obéreù kizellet (Hochdorf) :

En diskoéhadur-sé e oé, quir é lared, en hannì souéhusan e zo bet reit dein guéled a-hou-dé guerso !

Loeiz ER MOUËL

=====
BUGUL RUMENGOL ...

En istoér-man e zegouéhas ér blé 1793, en termén truhekan ag en Dispéah-Braz. Goleit e oé Bro-Wénéed abéh ged kogus er spont: er ré ardéhan ind-mem ne gredé ket, épad en dé, risklein o buhé ar en henteù.

Ne oé ket mui divizet, -hag a vouéh izél-, a pe dremenné ur ridour-bro benag, nameid a obéréu kri er ré Glaz d'un tu, hag er Chouâned d'en tu arall; boud e oé foètereh é peb léh, ha grouget e oé en dud aveid ur gomz heb kin ! Kleùet e vezé heb arsaù trouz er fuzilhenneù èl un dason ér flagenneù, a pe oé komzet ag en doériefeù spontus dégaset d'er vro ged er varhadizion hag er vandennadeù é klask o bouéd.

E neb léh nehoah ne oé kement a spont èl é parréz Remungol, un hantér léu benag azoh borh Logunéh. En oll diér ag er vorh, ha ré er penhér tostan dehi, e seblanté boud é begin. En dud e chomé tro en dé douaret én o zier, ha ne gerhent ér méz, goudé cherr-nouz, nameid dré en norieù a ziardran ha goudé boud taolet dehé selleù néhan-set a glei hag a zéheù... ha hoah ne oé guélet nameid er ré goh pé maheignet, er voézed hag er vugalé, rag er baotred én oed en-doé kuiteit o zier aveid héli Guillemot, Roué Bignén ... E Remungol, hâni ne oé Glaz na treitour, rah é oent a-du ged inour er Vro !

Boud e oé bet nehoah ur Judas, ha rekis mad e vo dem komz anehon édan berr amzér...

+++

Ar en hent d'er Voustoér, ha de barréz Nein, boud e oé ur hoed braz goarniset a hué dru ha tioél, én dro d'ur manér ihuél hanùet Kastel-Kergroéz. Ne vehé ket bet kavet ur retirans plijusoh, nag ur loj-armaj suroh aveid er ré forbânet hag aveid er vrezélerion-nouz !

Hâni ne hellé kouéhel arnehé heb boud spiet pell én araog: doh un tu, ur pikol lenn en em lédé beteg stér en Evel, ha doh en tu arall, boud e oé ur lanneg vraz touzet izél. Er Chouâned e zé enta d'er manér de gemér un nebed diskuéh, a pe oent dibouéz... Er ré Glaz ne zé biskoah de wéled più e gouské du-hont... nameid ur huéh neoah, hag er huéh-sé e vo penkaoz de varù deù a dud, un avrelaod hag un dén a vichér.

Er mitin-sé, davéet e oé bet d'er vorh ur gemenn kevrinus aveid er vrezélerion-nouz. "Difiét, paotred, e laré er gemenn, éma er yondred ar en hent d'er manér. Boud e zo un nivér braz anehé... Téhet kuit buanan ma helléet!"

Merz penaoz kas er gemenn d'er Chouâned, heb goud d'en éneberion? Ur spiour benag, pé unan Glaz ar valé, e hellé forh éz en em gavouid dré-zé hag en em gemér doh en dougér ! Hama ur bugul youank é, naù pé deg vlé dehon, en em genigeas a galon vad aveid kas er papér d'er léh ma oé deliet! "-Boud e vo bihânoh a zanjér aveidon-mé, e laras-éan, me dremenno én o mesk èl ur silienn..."

Peurkeh avrelaod! En amzér miliget-hont, erbad e oé boud inosant pé lan a fineseù, hâni ne hellé diforh er ré vad doh er ré douget ged er fallanté...

Un dén ag er penhér, ur guidér a vichér, en-doé kleùet komz ag en afér... ha, ged en hoant de reseù gopr Judaz, en em daolein e hras ar bazeù er bugul, hag emberr é tas de gerhed étaldon.

-Ra dein er gemenn, emé-éan, ha m'er haso mémem d'er manér!

-Dam paz, e reskond er bugul, dein-mé é hé has beteg er penn!

-Ra hi dein abenn, pétreman... é vei lahet !

Er guidér e denn neuzé ur goutell vraz en-doé kuhet édan é vantell.

E léh reskond, er bugul e denn en tammig papér ag é sah, er bout én é veg, hag er lonk kentéh! Er guidér en em laka neuzé de yudal:

-Ah! Fall lon, vennein e hres gobér goap ahanan...Hama, chetu er péh t'es gounidet !

Ar un dro, diskenn e hra er goutell é kreiz kalon er bugul, hag hennen e gouéh ar en douar én ur lézel un huannad distér, ged é hoed é rédeg ar er vinotenn...

Ne oé ket kleùet trouz erbed tro-ha-tro, na pell na tost, hâni enta nen doé guélet treisoni er guiadér na marù divlam er bugul...Er multrér e hellé enta kuitad léh é dorfed, disoursi kaer, heb sonjal é deùlagad ur bugul arall, kuhet ardran ur bodig lann. Henné e laras abenn er péh en-doé guélet...

...Ur suhuniad goudé...é kreiz en noz...tud er penhér e oé é tiskuéh a-houdé guerso én o zier...ha ne oé ket bet kleùet trouz erbed, er chas ind-mem e oé chomet divoulj...ha neoah boud e oé deù zén guisket é du é tostad de di er guiadér.

Tok-tok ar en nor. Reskond erbed...Un taol pouiz ponnér ar er loked...ha chetu en deù zén abarh en ti...

Er guiadér e gréné èl un deliaùenn huéhet ged en aùél...deit e oé neoah de benn a 'n em lakad én é saù doh treid er guélé:

-Kollet on, emé-éan d'é voéz...

-Cherr ha veg, guiadér, ha des genem ér méz, e lar dehon unan ag en neù zén, é tiskoein beg é fuzilhenn...

-Emenn em haset-hui ?e houlenn er guiadér.

-Des ataù ...

Ha chetu ind oeit ér méz édan térenneù er loér, ar en hent de Gastell-Kergroéz. Er guiadér e anaùé mad en hent-sé; azé en-doé tremennet er suhun kent, liant a droed, a pe venné tapein er bugul...Er sonj-sé en treboulé forh breman, en treboulé kement ma oé prest é galon de darhein !

Arriùet ar léh en torfed, en neù anbrugour e arsaù a gerhed...

-Amen é, e vourbout unan anehé, én ur sellad

er guiadér é kreiz é zeùlagad...Ar ha zeùlin, Judas, ha goulenn pardon er Salvér...
-Mez petra e demallet-hui dein? Ha petra e faot deoh gobér genein aman? en em laka de grial er heh dén, penfollet...

-Ne demallam dis nameid ha fallanté dinatur, ha deit om de houlenn genis gopr er goed inosant skuillet ar en hent-man, eih dé so !

===

Kleùed e hrér neuzé deù daol pstoled séh...hag en trouz anehé e oé bet douget ged en dason beteg er penhér ...Kouéhet e oé er guiadér a-blad ar en douar, é galon trézet ged hoarnaj er boledeù, èl ma en-doé, éan eùé, trézet kalon er bugul ged é goutell vraz...

Er ré e dremennas ar en hent, en treno, e gavas korv er guiadér, astennet ar er vinotenn. Boud e oé, staget doh é roched, ur sritellig hag e zougé er girieù-man: "Justis er Roué!"

(Tennet a livr F. Kadig: Sônenneù er Chouâned)

+++++
RESKONDEU ER GOUMANANTERION
+++++

Kaset hor-boé d'er goumananterion, ged en nivérenn 28-29, un enklask diar er péh e vé sonjet ag An Doéré, èl m'éma kempennet betag breman.

Er lod brasan anehé n'en-des ket rekondet nitra : kement-sé e zisko splann émant a du, dré vraz, ged er péh e vé groeit ér Gevredigeh...

Un 10% benag en-des vennet neoah lared dem o sonj, ha spisad er péh e garehent gwéled é kemmein ... pé é chomel digemm !

1-Ha plijein e hra deoh An Doéré èl m'éma ?

- Ya, e lar 59% ag er reskondeù ;
- Paz, e zislar 20%.

2-Ha red e vehé kreskein (pé bihânad) nivér er bajenneù é peb nivérenn, pé kreskein nivér en nivérenneù ?

Ur lod braz ag er reskonderion n'en-des ket reit dem o ali, mez er ré hag en-des éan reit e gav é vehé mad embannein en dastumadenn liésou kentoh eid ponnérad peb unan **ag en nivérenneù.**

3-Ha mad e vehé lakad én Doéré muioh (pé bihânoh) a skrideù poblek ?

-Muioh ! e reskond gozig oll en dud.

4-Ha mad e vehé lakad én Doéré muioh (pé bihânoh) a skrideù modern ?

Er reskondeù e lar "muioh" d'er liésan, mez er ré gohan ag hor lénerion e vehé kentoh éneb de gement-sé.

5-Ha mad e vehé lakad muioh (pé bihânoh) a skrideù diar yéh Gwénéd ?

Aman éma bet kaset dem er reskondeù nivérusan, hag oll émant a-du ged muioh a studieù diar er yéh.

6-Ha mad e vehé lakad muioh (pé bihânoh) a skrideù de farsal ?

Nivér er reskondeù e zo bet goann ar er gou lenn-man, mez oll é oent a-du ged er sord skrideù sé .

+++

Ag en oll rekondeù hon-es reseùet, gellein e hrér tennein er sonjeù-man :

En dastumadenn e blij eroalh d'er lod brasan ag hé lénerion èl m'éma...

Mez mad e vehé neoah, heb arvar,

-ansé tennein un nivérenn ohpenn épad er blé (kement-sé e hell boud groeit heb diézemant);

-kempouizein mad pajenneù An Doéré étré er penadeù poblek (er lodenn vrasan) hag er ré modern (paz ré breman, mez en nivér anehé e hello kreskein a nebedigeù);

-ha lakad muioh a bennadeù-studi diar yéh Gwénéd. Kement-sé e rei kalon d'hon amied, hag e ziskoei d'en oll éma hoah biù-mad er Gwénédeg.

+++++
LENNEGEH HA STUDI ...
+++++

Reseùet hon-es ur studiadenñ vraù diar "Le Gallo et les langues celtiques", é nivérenneù 41-44 en dastumadenn "Lian" embannet dré

-Bretagne Gallèse

-ha Etudes et recherches gallèses.

Ur studiadenñ a dalvoudegehhbraz é ; turel e hra ur sklaerdér fréhus ar er liammeù e zo bet, én amzér guéh-arall, étré er vrehonegerion, é spisial er ré a Vro-Wénéd, hag er Galleùed tostan dehé.

+++++

+++++
DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg

+++++
Comment traduisez-vous en breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ? Ne regardez pas trop vite les traductions : elles vous donnent la solution...mais à condition de les classer dans l'ordre qui convient !

- 1-Il n'y aura plus de pluie : c'est la sécheresse !
- 2-L'essaïm a quitté sa première place .
- 3-Voici un garçon peu difficile à nourrir.
- 4-Comme il a été bien estampé dans ce restaurant !
- 5-Cette route n'est pas très sûre,mais pourtant plus sûre que l'autre.
- 6-Il s'était remis de son étourdissement quand je l'ai rencontré.
- 7-Tu as la main bonne,mais ton frère est plutôt maladroit.
- 8-Viens nous donner un coup de main,nous n'en pouvons plus.
- 9-Quand elle était enceinte,elle avait pris les chats en aversion.
- 10-Réparez cette pioche : nous en aurons besoin pour réparer les ornières.

+++

- 1-N'ê ket dizanjêr en hent-man,mes neoah dizanjêrusoh eid en all.
- 2-Deit de rein dorn dem : ne harzam ket kin !
- 3-Na braù éma bet diskrohennet én ostaleris-sé!
- 4-Chomel e hrei divannéh : deit é er séhour

arnam (arnom).

- 5-A pe oé é toug,hi en-doé keméret donjêr doher hihier.
- 6-En taol-gwénén (gwénan) en-des divarret.
- 7-Eânet er bigell-man : dobêr on-bo anehi aveid frankad er fozelleù-kar.
- 8-Diveudet e oé a p'en don arriù geton.(Beudet=assommé)
- 9Chetu aman ur paotr divelzin.(Milzin = difficile)
- 10-Dornet mad oh,mes ho preur 'zo kentoh klei.

+++++
PAJENN ER LENERION

- L.B.(Sant-Maleù) : "Kalz plijadur em-bez atav o lenn pennadoù é Brezhoneg Gwened ken pinvidik ha ken livus.E brezhoneg Gwened e kavan ur varzoniezh ha ne gavan ket ér léc'hioù all a Vreizh."
- H.A. (Brest) : "Prest on da baea muioc'h ha kéroc'h ma véz 'ed ..."
- Y.K.(Lannion) : Aliéz a-walc'h 'véz skolidi o skrivan é Gwenedeg ; siwaz ne véz ket kavet a gélennerien pé difazierien evit ar gwenedeg ..."
- J.M.(Gwened) : "En dastumadenn e blij dein èl ma ndé kempennet ...Kalon vad én ho labour."
- T.K.(Gwened) : "Montet fall éo ar gelaouenn...el kannadigou ar patronajou gwézh-arall.Ne vo ket c'hoant d'an dud d"hé lenn...Perak n'éo ket savet é brezhoneg ar bajenn diwezhan? Ne gomzan ket ag an doare-skrivan,a vezé tu modernaat..."
- (Dianaù) : "Ataù kaer ho-po gobêr,ne hrêet ket jaméz plijadur d'en oll ...Groeit enta d'er gwellan,ha ne hret ket bil ! "

+++++

Sônnenn er CHOUANED

Chetu aman ur sônnenn goh saüet ér blé 1795 goudé emgann Kiberén.

Komz e hra ag ur hrogad degouéhet étre un dornad a Chouâned Kadoudal (deù pé tri-hant), keméret dehé kér en Alré, ha soudarded er Jénéral Hoche,deù vil anehé,deit a Wéned ar en hent de Giberén.

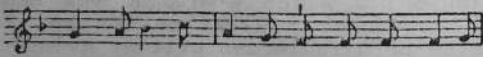
Krogad en Alré e zegouéhas d'en 29 a viz Méheüen,gouil Sant Pier.Er Chouâned en-doé en em ziüennet doh er ré Glaz qed nerh ha kalon,mez red e oé bet dehé plégein de ampertiz un armé a vichér...

Kollet en Alré dehé,er Chouâned e gerhas de Giberén aveid kemér o lod én emgann,édan bili en Noblans Divroet (er ré ru !),douaret ér gouriniz a-ziar lestri en Anglézed.

Er skrivagnour e anaù mad istoér er Chouâned épad en emgann,mez ne zisko ket kalz a garanté aveité.

Hues ket sonj,Bretoned, a gosté

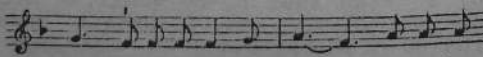
douar Alré,o gé o ,Hues ket sonj,Breto

ned a gosté douar Alré ,

Hues ket sonj,Bretoned a gosté douar Al-

ré,Ag er blé mil seih kant péar-uigent

pemzeg vlé,o gé o,Ag er blé mil seih

kant péar-uigent pemzeg vlé.

Hues ket sonj,Bretoned a gosté douar Alré
O gé,o
Hues ket sonj,Bretoned a gosté douar Alré,
Hues ket sonj,Bretoned a gosté douar Alré,
Ag er blé mil seih kant péar-uigent pemzeg
O gé,O vlé
Ag er blé mil seih kant péar-uigent p..vlé.

Ag er blé mil seih kant péar-uigent p..vlé
Ma roulé 'r boledèu,gouil Sant pier,én Alré

Ma roulé 'r boledèu ar baüegér Alré,
Hag é kreiz er blasenn,er huéenn Liberté !

Hag é kreiz er blasenn,er huéenn Lberté,
A p'arriüas éno avangard er Mersier.

P'arriüas Jorj éno,ha geton Lavendé,
Ind e grias:"Ki-viv".-Hâni ne reskondé.

De seih ér de vitin é pasant én Alré;
En taoleü arnehé ker stank èl er quérén.

Hag er Jénéral Jorj,a Vréh étal Alré,
Hennéh daolas ur hri ér penn ag en armé.

Hennéh daolas é vouéh,griass dré en armé:
"Courage,ô mes enfants!Kalon,mem bugalé !

"Araogam,Chouâned!Kalon,mem bugalé !
"Skarham er genailh-man ér méz ag en Alré.

"Skarham er genailh-man ér méz ag en Alré,
"Betaq kroéz en tri horn,groam en ambrug
dehé.

"Fourchet ar o hanon, lakeit éan de vleijal !
"Malloh ru ! N'o guélo astennet ar en douar."

Er méz ag en Alré, o-des ind oll boutet,
Betag kroéz en tri horn o-des ind ambruget.

Mez en treno z vitin, mitin mad kent en dé,
Oé bet rekis dehé kuitad kér en Alré.

Oé bet rekis kuitad o z iér én Alré,
Ha mond de Giberén devad en Emigré.

Pemp pé huéh dé goudé, ar teùenn Kiberén,
E neijé boledèu ker stank èl er guérén.

P'arriùas Jorj éno, hag eùé Lavendé,
Ind e houlenn kentéh er penn ag en armé.

Ha deù pé tri lihér Jorj e skriùas neuzé,
Mez neùtéted erbed ataù ne reseùé...

Neùtéted vad erbed ataù ne arriùé;
Ind e huélas goall splann oé treisoni dohté

Ha Jorj e hourhemenn foètal buan é retred,
Ha tolpein oll é dud aveid boud anbarket.

Ean oeit ha dastumet eih korvetenn pé naù
De rein d'é soudarded eid diskenn é Sarhaù.

Eno, én ur ived hag er chistr hag er guin,
A deùenn Kiberén é kollant en ankin...

+++

Aman é achiùé guéharall sônnem goh er
Chouâned... Hireit hé-des ged en amzér, ha liéz é
oé sônet eùé en 2 boz-man :

A-ziar pemp mil dén en-devoé er ré ru,
Ne chomé mui geté meid pemp kant difestu !

Ha hoah, étal er mor, a pe oent arriùet,
Kentoh eid koll buhé, o-devoé 'n em rantet...

+++

Deit e oé mem ér bléieù 1830 de voud ur me-
ni sônnem "politik" éneb de Loeiz-Filip, rag
sanset é oé a-du ged er Roué "légitime", en
Aotrou Kont a Chambord ...

Er poz devéhan e laré neuzé :

"O Frans, o men guir vro, o ranteleh me Roué,
"Eidous é vrezélan, eidous me haranté !"

+++

Mez goarnemant Pariz en-doé diwennet er
sônnem édan boén a voud toulbahet... hag èl-sé
éma deit de voud ankoéheit, é bro er Chouâned
ind-mem !

(Tennet a "la Paroisse Bretonne
de Paris" -1913)

+++++

DOEREIEU "AN DOERE" (Ged Job Er Guludeg)

+++++

1-Pemp kuzuliér a roll "An Oriant Ecologie"
e zo bet kaset de Vér-di en Oriant, hag én o mesk
Jakéz An Touze, Penn-rénour kevredigeh "Emglev
Bro An Oriant". Grateit o-des labourad, er muian
ma helleint, aveid diùenn sevénadur Breiz, er bre-
honeg, skolieù Diwan, en div-yéhegeh, h. h....

Aveid tolpe ketan er Huzul-Kér, klevet zo bet
ataù un nebed girieù "Brezhoneg" én Tt-kér... Un
dra vad e oé, a-dra-sur, mez plijadur hor-behé bet
ni brehonegerion en Oriant, pe vehé bet groeit en
diviz-sé é parland en Oriant (Guénédeg-Izél) ha
nepaz é rann-yéh Roahon pé Pariz ! Mechal ha
gouied e hra rah en dud éma En Oriant é Bro Gué-
ned !!!

2-Jakéz An Touze, Penn-rénour kevredigeh "Em-
glev Bro An Oriant" en-des diméet de bPascale
Guillou é iliz en Arvor en 6 a viz Mae
devéhan. En dé-sé guélet zo bet baniéleù Guenn
ha Du ar tour en iliz !

En arbenn ag o éredenn, baré rénerion ha skri-
vagnerion An Doéré e genig d'en deù zén youank o
guellan gourhemenneù.

3-Dibabet a-houde tri blé èl er ré wellan a
Vreih, korollerion Kevrenn An Alré e lakei hoah
poén, er blé-man, aveid chomel er ré getan ar er
bratell ha goarn er meùd én o faré. Aveid en em
ziforh émesk er baréieù arall tro-ha-tro
dehé, laosket o-des kiz o hornad-bro aveid kemér
guiskamant koh er Vro-Pourlet ha nen dé ket dou-
get breman ged baré erbed. Kevrenn Alré en em re-
nevéa a-blén ha vennein e hra enta gobér hoah
guell labour eid er bléieù kent.

4-D'er sul 18 a viz Méheùen é om bet hoah
pédet de voéhiein aveid, er huéh-man, choéj kan-
naded (Députéed) en Europa. Emesk oll en dud e
houlenné hor boéhieù genem, éleih e laré é ven-
nent diùenn Breiz ar dachenn en Ekonomieh -péh e
zo surhoalh un dra vad- mez più anehé en-des
laret ur gir ar yéh er vro pé ar sevenadur er
bobl ?

5-Deusto d'er goulenneù bet distillet
liéz..ha de bromeseù er ré e zo é karg a skolaj
er vro, nen dé ket hoah disohet en DEUG
Brehoneg. En hani "Basque" e zo deit ér-méz mez
paz hoah er Brehoneg, en taol-man ataù ! Pegourz
é tei hon zro ?

- "...Verna ket..., e lar Jobig d'é gensort, ni
hell ataù diskein en Tamileg (yéh en
Tamouled), pen-dé-guir é vé komzet eùé er yéh-sé
é Frans, hag éma dégeméret aveid er
"Bakalauréad".

Sevénadur en Tamouled, ya ! Sévénadur er
Gelted hag er Vretoned, paz !

6-Diwan eùé e hortoz...Ha skuéh de hortoz, ur
vostad tud, mistr-skol ha kérent skolaerion, e zo
deit, er sadorn 3 a viz méheùenn, de obér un tam-
mig trouz é Lann-Bihoué...Mez er Yondred-kordenn
hag er pompérion e oé doh o gortoz. Bahateit é
bet en trouzerion, ha deureit int bet deusto d'er
séhour braz, èl pe vehé bet kroget en tan !!!

+++++

+++++

GIRIEU-KROEZ....

(Ged KERMORVAN)

+++++

A-HED :

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

- 1-Kourz er bokedeù.
- 2-Tavarn diachiù é Breiz-Veur
- Memestra -Diù vogalenn.
- 3-Poblans nivérus -"Hag"é
- Saozneg.
- 4-Kânour brudet héliet ged
- John.
- 5-Kér Ernest Renan.
- 6-Tri-hard Adam -Doujet én
- Aljéri ér bléieù 1960.
- 7-(e) laram (daou gir). -8-Kerhet kuit é latin
- (én ur lared)-Kâneréz brudet -Mab er vuoh. -9-E
- zeli achiù p'arriù en neùé-han.

A-DREZ :

- 1-En hani e wélas Santéz Anna. -2-Spered Mab-dén.
- Penn Adam. -Ar lein en ti. -3-Skrivagnour brudet
- Landreger. -4-Diù wéh ur vogalenn -Diù gensonenn-
- Stér é Roazon. -5-Un douar veur édan hon zreid.
- 6-Ketan servijet -Achimand Nominoé -Me qar é
- latin, én dizurh. -7 Ur barréz dibennet (ér Gervér)
- 8-Liézi geti -Diù vogalenn -Edan er vuoh -9-
- Héliet ged er pesketaour (é tri gir).

RESKONDEU EN NIVERENN 27 :

A-hed : 1-Er vouialh -2-Iondr -Lea -3-LD- Vrein-
4-Peutr -Zet-5-Eutru Doué -6-N-Simon-R-7-N-Ebel-
-Te-8-En-LN-Pri-9-Tapennein.

A-drez : 1-Eilpennein-2-Rodeù-Na-3-VN-Utse-P-4-
OD-Tri blé-5-Ur vrumenn-6-I-R-Dol-N-7-Alézon-Pe-
-8-Léieù-Tri-9-Hantérein.

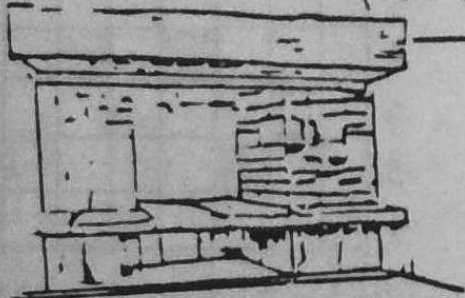

ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

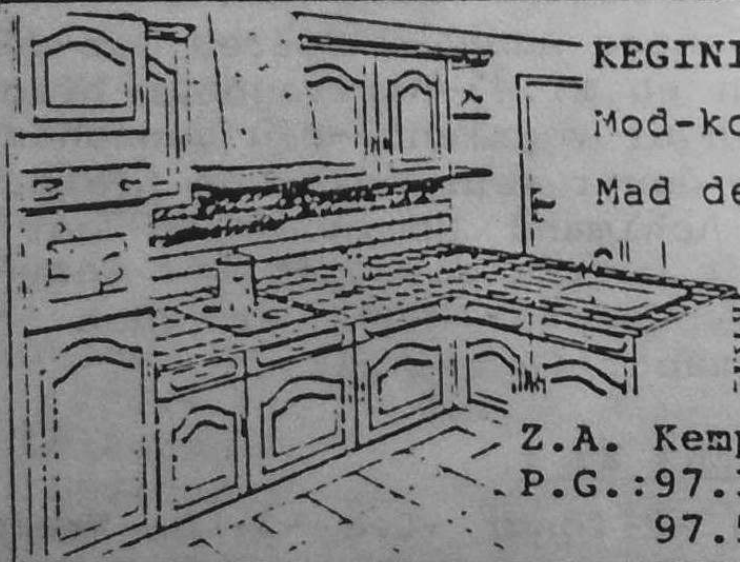
AN TOMMDER

CHEMINÉES *René Brisach*

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé
Mad de voud kempennet

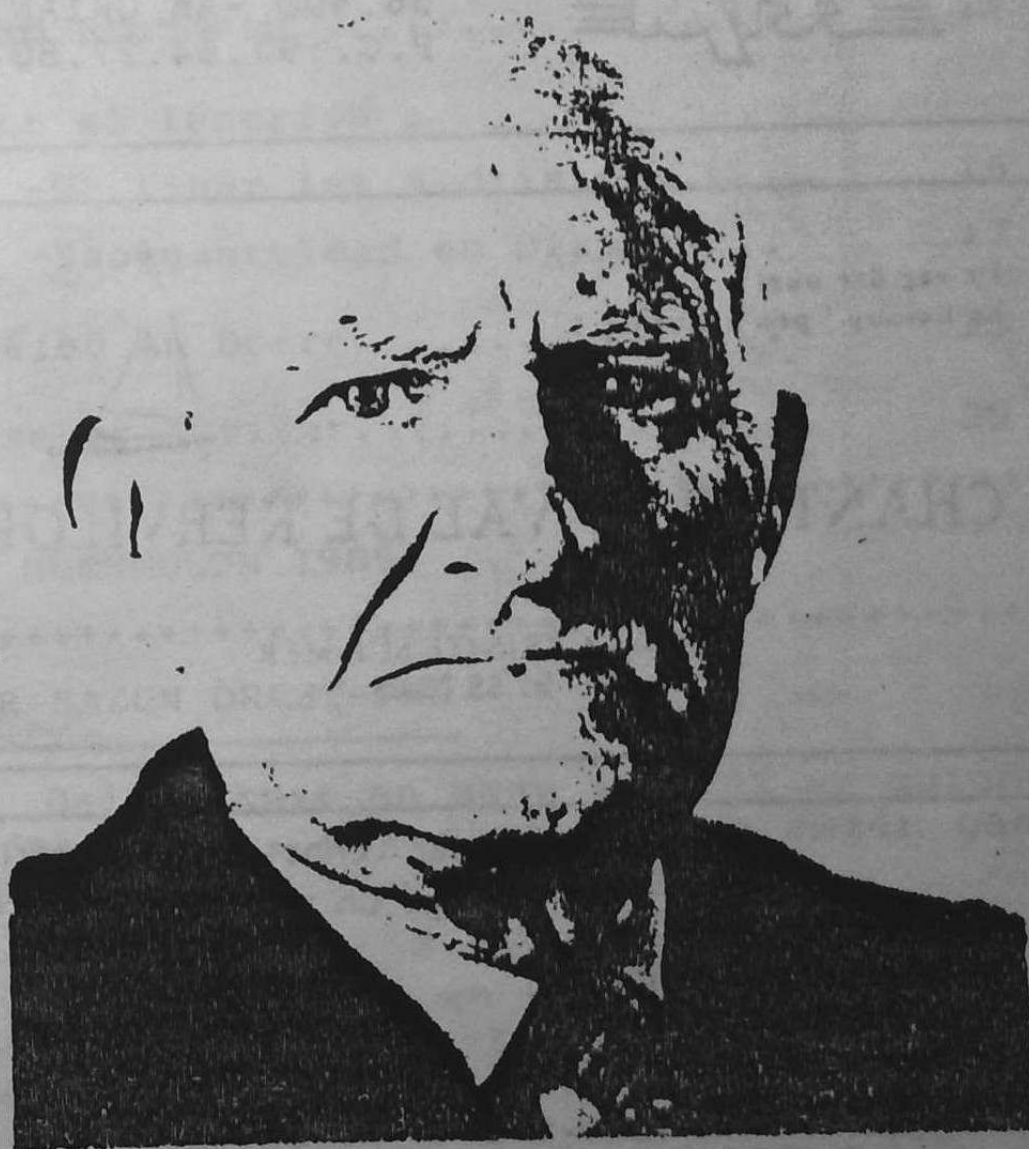
Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G.: 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

An Doéré : Publication trimestrielle éditée (et imprimée) par l'Association Bro-Ereg. Prix de vente au n°: 15 Frs - Abonn. annuel (4 numéros): 60 Frs. Gérant de la publication : Louis LE MOUEL, Vannes - N° CPPAP : 64.359 (03.1982) - N° ISSN: 0750.3326. - Dépôt légal : 2ème trim. 1989.

AN DOÉRÉ

Niv. 32

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWENED

Porteled hor henlabourér
Loeiz GUILLOUZ
Marù é Roahon é Gouhelén 1989

(Cf Doériefeù An Doéré)

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

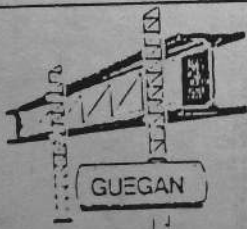
6, Straed Kergelen
56.400 -An ORIANT
P.G.:97.64.37.80

Ur vag dré ouel
ha batoup ' pen e Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITE SUR MER
Tel. 97 55 72 69

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landol 97 24.60.18

-3-

TAULENN ER PENNADEU

Miz Guenholon 1989.....	Pajenn 3
Job Er GLEANar valé	11
Deskam Brehoneg	14
Pajenn el lénerion :	
-Ul lihér lan a dristé	16
-Daougantvléad en Dispéah ..	17
Doéerieù An Doéré	18
Pajenn er skritur.....	20

MIZ GUENHOLON 1989

I-UR SAZUN DREST-PAR

Oeit é kuit en hanv 1989, èl er guignéli hag en douristed...mez chomet é en amzér gaer ar é lerh !

- "Na bourruset é bet er blé-man, me zud vad, e lar mem bréreg Job én ur seüel é dog ged é zorn deheù hag é kraüad ardran é skouarn ged er biz youd...be zo bet, tro en hanv, leüiné aveid en oll ha deit é hor bro de voud ur meni-barawiz ar en douar !"

- "Guir é, Job, en amzér zo chomet toemm-braz ha séh-korn a-houde miz Mae aveid brasan plijadur en dud a gér hag en dianvézerion. Lan-bar é bet yalh en davarnizion ha kéfeù en oll ré e zatum argand ged trouz ha safar en touristeleh : boud

zo bet 30% muioh anehé er blé-man ! Nag ur samm, en argand gounidet ged er ré e huerh dehé o lojeris hag o biùans... Er ré-sé, n'o-des ket kollet o foén er blé-man !

-Ur sazun drest-par, enta !

-"Ya, Job. Boud zo ré neoah hag e ziskléri d'er ré e za d'o aters penaoz émant kentoh digoutant ged er bléad "touristell": ré zo ré, emé-ind !

II-UN ANFIN A DOURISTED

Er ré e glemm èl-sé e zo, de getan rah, en dud hag e chom ér hornadeù-bro tost d'en aùd ha d'er léhieù arall a vrasan darempred. Ind e gav éma bet diéz biùein ér vro, er blé-man, a greiz Gourhelén de greiz Est, ged er vostadeù tud deit d'hor bro en hanv-man; ind e glemm drest-oll ag en anfin a girri-tan hag e drapikellé ar en henteù ag er mitin betag en noz. Ker stank e oent èl kelion ar ur gaùtériad druoni, ré neùé-flamm ha ré de vragal, mez eùé ré merglet ag en dias d'er lein, ha ré koh mad heb kin de gas teil d'er parkeù. Karget e oent rah ged ur pikol samm tud, ré vraz ha ré vunud, ha liéz-a-huéh o-devoé hoah diù pé tèr plankenn-aùél ar en doenn...

Arriù e hrent èl-sé a vandenueù spontus, peb kar ged é fri kazimant staget doh rèvr en arall én é raùg. A pe oé dijab en hent, roulal e hrent ériadeù akerh èl lôned én araj, én ur skontein er yér hag er chas heb gobér kaz erbed anehé, hag é turell é fozelleù en henteù en oll ré ha n'um denné ket fonnabl erhoalh én o raùg... A pe oé stanket en hent, é choment, ériadeù eùé, de zivogedein én ur gas un trouz safarus ged o fosteù radio lakeit de vrolal a-bouiz penn.

Dired e hrent èl-sé èl melion, ha rekiz mad e oé d'en dud ag er vro lezel en henteù geté, kenthé èl ma saùent, ha lezel eùé en tavarnieù hag en ostalerieù pe oé deit dehé er hours de voud deureit pé maget !

Deit e oent d'hor bro a galon vad, ur "huir barawiz ar en douar", emé-ind... mez hi dégaset

o-des de voud un iùern aveidom-ni. Ré zo ré !

III-DISPLIJADUR ER BEIZANTED

Er beizanted e lar, ind eùé, émant kentoh dihoustet ged ré a toemmdér, ré a séhour... ha ré a dud ér vro !

Dobér o-des ag éleih a zeur ar o zachenueù : ur vuoh hé-unan e rink ived 80 litrad bamdé. Rekiz é bet enta d'er beizanted degas tonelladeù deur d'o farkeù, kentéh ma o-doé guélet é oé er riolenneù oeit de hesk. O douareù e zo deit de voud ker séh ha difréh èl un doenn plouz pé ur blasenn édan en héol !

Ohpenn kement-sé, en tan en-des kroget liéz-a-huéh ér lanneùier. Ne ouiér ket d'er liésan penaoz en-des kroget... mez kredein e hra er beizanted penaoz fallanté en dud ha digasted en dianvézerion e zeli boud ker kablus èl er séhour hag en toemmdér... Ataù é oé rekiz mad sekour lahein en tan ha koll un troh amzér ged en treù-sé !

En douristed, dré ma dint bet ré nivérus, en-des eùé diéseit labour en dud ar er mézeù : ré a girri-tan e oé ar en henteù ha degas e hrent di-ézemant d'er labourizion, danjerus e oé kas er lônéd ag en ti d'er prad, pé ag er prad d'en ti pé d'ur prad arall a pe oé rekiz trezein un hent praz...kollet zo bet ré a amzér a pe oé red moned devad er medesinour pé er mékanikour, pé hoah moned de glask ne vern petra d'er vorh ! Heb komz ag en danjér e gavér ar en henteù épad en hanv, ré stréh ha ré droiellek aveid er vostad a girri-tan e vé arnehé ag er mitin betag en noz dall ! Peurkeh henteù, ker choul ha didrouz heb en douristed...

Boud e zo bet enta de gemér ha de lezel ged en touristeleh 1989.

Lauskam breman peb unan de sonjal er péh e gar diarbenn en hanv paset...ataù éh es bet paudmad muioh a zianvézerion eid er bléieù kent...

IV-DIANVEZERION A BEB BRO...

Gellein e hrér diforh en dianvézerion é diù lodenn kempouizet mad erhoalh, er ré deit a "brad huéh-kornek" er Frans, hag er ré deit ag en Estrén.

Nivér er Fransézion e seblant derhel kentoh digemm ag ur blé d'en arall : er lod brasan anehé e zo dirédet, èl agent, a gostéieù Pariz (er 75-77-78-91-92-93-94), mez guélet zo bet eùé kalz a 44 hag a 35. Er ré e zoug ur 44 e zo sellet ged mar-a-unan èl er ré fallan rah ar en henteù...marsé rag ma ne ouiant ket ré mar dint kig pé pesk (Bretoned pé paz !)...

Nivér en dud deit ag en Estrén en-des kresket ur yoh er blé-man, ha doublein e hrant breman ar er Galleùed é mar a gornad. Er penn ketan anehé é vé hoah kavet er ré deit ag er Hreiznoz pé

ag er Reter-Izél : er "Vretoned Veur" (lod anehé ged ur skritell iùerhonek pé kembreek or lost o hirri-tan), en Hollandizion hag er Jermaned... Er ré deit ag e Hreisté (Italia, Spagn...) e zo bet eùé forh nivérus er blé-man : éz e oé o anaùed émesk en Anglo-Saùzoned, rag er goased ag er vroieù-sé e gomz ged o divréh ha ged o dehorn kement èl ged o dives, hah o merhed youank e zo ker gouiù o deùlagad èl m'éma liant o déed...Kom-prenn e hrér eùé mar a gir én o lavar ésoh eid ne gomprennér er ré-rall.

Ez é goud enta éma "standard-biùein" en Estrén ar gresk...a p'en-dé hon hani-ni ar en deval. Guéled e hrér breman eùé bagadeù faseù-melén deit ag er Japon pé a vroieù arall en Azia-Pellan. Stankoh int, a-dra-sur, eid ne vé nivér er Vretoned hag e hell moned d'o guéled én o bro-ind...Standard-biùein en dud-sé e zo unan ag er ré ihuélan ér bed abéh !

Splann é enta é vé guélet breman é Breih-Izel tud a gement bro zo ar en douar, hag éma en dianvézerion é toublein én o mesk ar hon amizion tostan. Ni hell lared, heb eun a fari, penaoz éh es bet én hor bro, en hanv paset, muioh a douristed eid é Pariz mem, deusto de houilieù en "Eil-kant-vléad" ha d'er sammeù argand e zo bet dispignet aveid o brudein ér bed abéh.

V-EN DEVERRANSEU

Keniget zo bet, d'er liésan, er mem sord de-verranseù èl er bléieù kent : strolladeù kânerion ha sônerion deit a beb kanton a Vreih, bagadeù korollerion guisket é giz kement parréz ag er hornad.

Me garehé diforh, émesk en oll imbadeù em-es guélet épad en hanv, er ré en-des reit er muian a inour d'er vro.

Plijadur braz em-es bet èl-sé é kleùed Gilles SERVAT é lared é sônenneù speredet ha deit mad geton.

Ged joé em-es kleùet eùé, ha sellet, sônerion ha korollerion en Alré. Deit int de voud, me gred, er ré huellan é peb kevér, hag é Breih abéh !

Konserteù ag en dibab e zo bet keniget eùé épad en hanv é mar a iliz aveid brasan plijadur er cheleuerion avizet. Ged a chapélieù, hantér dilézet épad er blé, en-des servijet de lidein ovérenneù é brehoneg é parrézieù gallekeit a-kerh a-houdé er brezél devéhan ! Kenevé en touristeleh, ne vehé ket mui kleùet nag ur gir, nag ur gâ-nenn, brehoneg é mar a gornad bro, lan neoah a vrehonegerion ar er mézeù. Sellet ged péh kalon é vé distaget er gânenneù é brehoneg, ged er ré youank ind-mem !

Mélasion eùé aveid en oll gouilieù-dé ha festeù-noz e zo bet groeit du-man ha du-zé, lod anehé forh brudet ag ur blé d'en all. Bravo d'en oll ré hag en-des ind kempennet. Bravo eùé aveid er ré en-des keniget d'en dud, ar un dro ged en imbadeù kaeran, predeù aléjet revé gizieù en am-zér guéharall : kig rost, friko kaùl...ged chistr dous ag er vro pé quin deit a gostéieù el Ligé...ha ged farsaj ha katéùaj aveid klozein

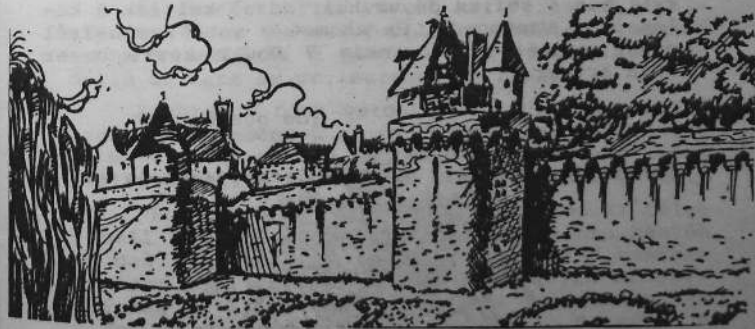
er chervad. Bostadeù tud ag er vro, ha bostadeù arall a véz-bro-ged touristed estrén én o mesk, e zo bet guélet ér predeù-sé, ha plijet braz e ziskoent boud ged er biùans mod-koh e oé bet reit dehé...Biùans ékolojik, me zud vad !

Bravo eùé aveid er gouilieù braù saùet ged harp "ofisiel" en Département hag en Tiér-kér é Guénéed hag én Oriant :

-Emvod er Gelted, én Oriant,

-Gouilieù en Arvor, é Guénéed...

Boud zo bet èl-sé,épad en hanv,devizieù hag imbadeù tré de reneùeein spered ha mimoér er vro deusto ne oé ket soursi brasan er gempennerion ged "dânné Breih" na ged er sévénadur keltiek.

Festival en Oriant e zegas brud vad d'er vro,hag e denn un troh a douristed épad ur suhun abéh.

Gouilieù Guéned e denn marsé nebetoh a dud,mez lodenn er sévénadur e oé,d'em sonj,un tammig talvoudusoh.

Boud zo bet,dré skuir,devizieù ag en dibab diar en termén ma oé Guéned kér-vamm en dugeleh,ér bléieù 1380-1460.

Deliet e vehé komz eùé ag er gouilieù kempennet ér parrézieù arall,mez ne hellér ket rag boud e oé ré anehé...Ur gir heb kin aveid dehel sonj ag unan benag émesk er ré brudetan :Fest er Bléad,Gouil en Est,Gouil er Barréz,Gouil er Pesked,gouil er Mor...Ha paùmad arall ! Boud zo bet gouilieù ag en dibab é peb parréz,ha liéz mad é peb kornad a gement parréz e zo...guéh aveid sekour kempenn ur chapél pé adseùel un arall,guéh aveid er blijadur heb kin pé aveid diskoein er péh e ouiér gobér !

E huéled kement-sé,ne hellér ket parrad a sonjal éh es dalbéh er mem karanté-bro èl guéharall,hag é tei,un dé,ur huir adsaù keltiek é kaloneù er Vretoned...Ha chomet e vehé Breih-Izél douar santél er Youankiz ? Douar kevrinus er Roué Arthur ?

(de genderhel)

JOB ER GLEAN AR VALE...

A Vegnéen é té Job ha trema Logunéh éh é,én ur lared é vreviér.Péchanj n'en-doé hoah é "vatante" prénet dehon ur vélo,rag ar droeh éh oé.

Foér e zo hiniù,goud e hra;anaùet èl ma dé, é kavó,kourz pé devéhad,léh én ur harr kent degouéh ér vorh.

Kaer é en amzér,bourrabl é kerhed;ur riza-dennig (1) glaù kouéhet épad en noz e laka un tammig fresktér én èr;kan e hra en éned é kement boð,hag en héol én ur silein é dérenneù dré vesk brinsad barreù er gué e laka de lugernein,èl perlenneù,en tapenneù glaù chomet é pign dohté.

A galon er barh é saù gradvad trema er hrouéour boud reit d'é véleg ur vro ken kaer èl Breih-Izél.

Pilet en-doé Job er Bayon un tamm mad ar en hent,a pe gleù ér pelldér trouz rodeù houarnet ur harr ha péar troed houarnet ur jao é vahatad mein en hent-braz.

En amzér-hont ne vézent ket "brohet",èl hiniù en dé,en henteù.Toulleg,skoselleg,dispaket er vein anehé,éz é goud é saùé safar a pe rudellé ur harr ar ur leurenn ken flour !

Soublet é benn geton ar é lévr,Job e zalhé ataù ged é bedenneù ar un dro ma pazé (3) é hent ha ma kleùé é tostad ardran é gein er harr trouzus.Edan berr é tegouéh en avé a-skoéans geton.

"Ho"! e huch er bleinour ar é lon.Er béleg e sell a gostéad dehon hag anaoud e hra kentéh en deù zén azéet ar un drezelenn (4) é kastoll er harr.Daou velinér e oent:hani melin er Faùenn hag en all a velin Trebimoél (ged hennen éh é Job de bortéal a pe zas de Golpeù de achiù é vuhé).

- "Mar fall deoh armerh ho tiñar ha degouéh koursoh é Logunéh, boud e zo léh deoh ér harr, Etru Bayon."

- "Ma ne zoujet ket a sammein ré ho hazeg, melinér !"

- "El ma ouiet, Etru Bayon, gourdon é 'Bijou' doh er sammeù; unan muioh ne viro ket dohti a voned d'hé faz," e eilgir er bleinour.

Ha chetu Job ér harr-skanv azéet étre en daou vélinér.

Kent pell é kleüer houarneù Bijou é skoein liproh-lipr ar vein en hent braz. El en aùél éh a, ken 'n em led hé moué (5) ar lein hé goug ha man dé huéhet ged en aùél-dro tokeù en daou velinér, ar o souk émant kouéhet ha ne zalhant nemed ged er stagell édan o balog, er voulouzenn anehé é roltein hag é tiroltein ar o diskoé.

- "Tré é ho karr, melinér, de "garos" en diaoul e gomzé me mamm-goh anehon. Sell penaoz é saù fulad édan houarneù ho kazeg," e zistag Job.

- "Nen des ket léh d'un diaoul én ur harr léh ma es ur béleg," e respond melinér er Faùenn.

- "Nen des ket dobér naket en diaoul a gastoll ur harr eid n'em lojein: gres (6) a-hoalh é eiton kalon mab-dén," e zivég er béleg.

- "Hama, Etru Bayon, er lared e hran mé: en neb n'en-des na lahet na laeret ne hell Jozon boud krog e-bed énonn," e lar d'é dro melinér Trebimoé.

- "Mechal ha gelloud e hret lared, melinér, nen doh ket bet téchet guéh e-bed de lakad ré zon ho torn é sahadeù ho ostizion ? Anaoud e hrér er vrud en-des er velinerion: a béban éma hi deit neuzé ? Er meitur (7), er meitur, melinér, ha nitra ohpenn ne za deoh."

El-sé é komzas er béleg.

- "Ya, Etru Bayon, med rekis é guéled é pé stad é kavam lod ag er sahadeù e rér dem de valein. Liéz mad ne vé ket gwentet er gran: plouz, mein, kaoh kah.. ha me oui mé petra

hoah e gavam énné. Diforh e hram ér gern er penn brasan anehé, a p'o gwélam, n'hellam ket ékent lezel er stronkaj-sé de voned étre er mein-melin. Penaoz dakor neuzé d'en ostizion er péh e za dehé ?" e houlenn melinér Trebimoé.

- "Ho kousians e zeli er merchein deoh", e repond Job er Gléan.

Epad en diviz-sé étre daou velinér hag ur béleg, Bijou er gazeg e zalhé ataù de voned de "baz miz est", ha degouéhet e oent én devalenn kammdroienneg e gavér kent arriù é Logunéh. Er bleinour, éan, ne seblanté ket turel mé de gement-sé, ha lezel e hré é lon de gerhed ken liant a dreid.

- "Ne gredet ket, melinér, é telieheh goarekad ho avé, rag a pe zehé de Vijou a strebaotein, en tri 'bijou' arall e zo ér harr e vehé risket vraz de goll er gwél a Logunéh aveid mad.

- "Doh ho kleüed, Etru Bayon, é kredehé en dén e hues eun a verüel ?

- Ya, d'er liésan em-es eun ag er marù, mez pas breman, e respond Job er Gléan...

- Pas breman ? Pérag pas breman ? e houlenn melinér Trebimoé.

En ur durrel ur sell ar en eil hag er gilé anehé, oeit Job a lared :- "Eid er béleg ma on, merüel breman e vehé er haerran marù e fehé boud: meñuel èl hor Salvér étre daou laer ..."

Gwenhael HERRIEU

+++++

+++++

DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg

+++++

Comment traduire en breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ? Ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie ...elles donnent les réponses ...mais à condition de les reclasser au préalable dans l'ordre qui convient !

Texte français :

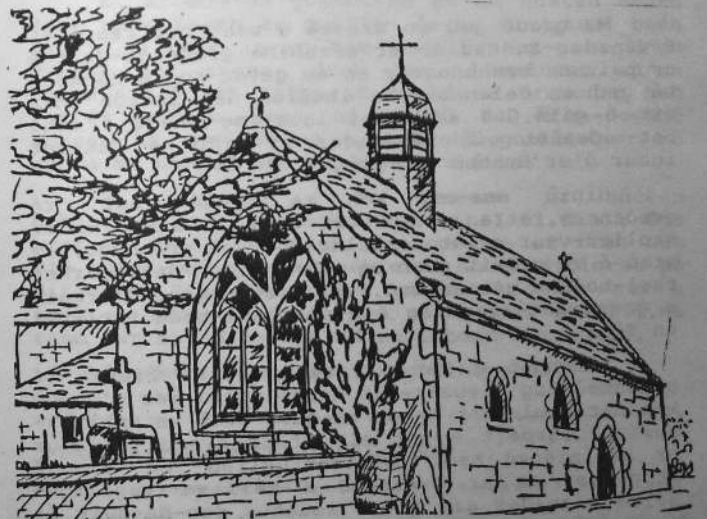
- 1-C'est un homme trapu que j'avais devant moi.
- 2-A Groix,on flanquait de la bouse de vache sur murs.
- 3-C'est toute la journée que le laboureur s'éreinte.
- 4-Ce garçon est exactement le portrait de son père.
- 5-De regarder votre far me fait venir l'eau à la bouche.
- 6-Allume le feu maintenant,et ensuite,tu souffleras dessus.
- 7-Il est sans cesse à fureter autour de ma maison.
- 8-La toute première fois que je vous ai vue,jeune fille.
- 9-Ca me déplait de te trouver mécontent.
- 10-Content ou pas,je vais en toute hâte chez toi

Traduction bretonne (dans le désordre) :

- 1-Deurrennein e hra me dent é selled doh ho tamm fars.
- 2-A-bad en dé éma erpéizant é hersein é gorv.
- 3-Postet mad e oé men dén (én é saù diragzon).
- 4-Ketan biskoah em-es ho kuélet,plahig.

- 5-Saùet tan (huéhet en tan) breman,ha goudé hui e huého arnehon.
- 6-Droug ha fach genoh,én an a brès kaer d'ho ti.
- 7-E Groé é vezé flastret krampoeh kaoh seùd doh er mangoérieù.
- 8-Fall-vourrein e hran a p'ho kavan fall-goutant.
- 9-Er paotr-man e zo hanval fasibl (pakred) doh é dad.
- 10-E vé dalbéh é fetekal tro-ha-tro d'em zi.

+++++

Chapél Santéz Anna Goh,é Brederion. Ur chapél vraù,saùet étre en XIIVvet hag er XIVvet kantvleád.

PAJENNEU EL LENERION /

+++++

1-UL LIHER LAN A DRISTE

+++++

"Be zo bet un amzér ma kredenn hoah é vehé bet komzet brehoneg éndro dré er vro. A p'em gaven ged un dén gouieg ar er brehoneg, me ansée troein me hannn aveid boud komprenet gwell geton; poén em-boé gwéhavé, mez petrá ne vehé ket bet groeit, ha laret, deg vlé-so aveid disoh er brehoneg unânet. Me gredé é skolieù "Diwan", me gredé é labour tud er skolieù-veur...

Me gredé ged en dra-zé é vehé bet respétet Sévénadur en dud ar er mézeù. Me gredé en-devehé er peizant brehonegour en em gavet kosté-ha-kosté ged er helennour, ha ihuéloh nag izéloh unan eit é gilé. Ged adsaù el lavar, me gredé é vehé bet adsaùet eùé sévénadur er bobl, ha dakoret inour d'er Breton éan-mem.

Hiniù em-es kéh a voud bet ré gredennus. Petra zo arriùet enta ? Penneù-ui er skolieù-veur e labour dälhmað ar er brehoneg, mez ataù é vé groeit goab ag en hannn en-des goarnet taol-boéh é gornad-bro... Er brehonegour "normal" e gomz rastelleg hag e gemér taol-boéh Pariz, èl én Télé !

Embannet é bet é "gultur" d'er Breton (é sônenneù hag é vuzikereh ketan penn) mez n'en-dé ket bet goulennet geton ma gavé braù en embannadurieù... Groeit é bet el labour aveid plijadur er Bariziéned hag "intellektuelled" en "Emsav" ! Lod-kaer ag er Vretoned e héli er vugulion-sé, ha n'en-des azé nitra souéhus pen-dé-gwir é-mant duah a-houdé guerso de héli en hent merchet ged model Pariz !

Be zo ré e demall d'er IIIvet Républig boud torret kultur er vro. A p'hi-devehé gouiet, sur hi-devehé impléet abretoh er moyant-sé aveid plé nad er "gulture française. Iliz Rom hi-mem n'hi-devoé kavet nitra gwell aveid kemér léh er relijion keltieg én hor bro 1.500 vlé-so : n'o-

doé ket taolet er meinhir d'en dias... saùet o-do é heb kin ur groéz arnehé !

Hiniù-en-dé, a pe sonjan é rah en treù-sé, é keméran kousians penaoz éma achiù er brehoneg biù é Breih..éma ataù é stad er marù bihan. Più e gomzo hoah brehoneg abenn tregont vlé a-vaman aveid é zobérieù pamdieg? Er ré goh ? Nen donn ket sur, rag ul lod-kaer anehé en-des dija kroget de gallekad aveid boud komprenet ged o zroiad-tud ha ged o douaréned...

En arbenn de gement-sé en em dostan éndro d'er ré e hoarn er gwellan, de me sonj, taol boéh lavar me mamm, lavar mem bugaléreh. A-gaoz d'en dra-sé é kasan deoh me houmanant d'an Doéré. Hag, é léh labourad aveid ur brehoneg heb iné, é anséein komz ha skriù èl m'en-devehé komzet ha skriùet -a p'o-devehé gouiet- er ré goh a me hornad bro, triùigent vlé-so.

Er lavar-sé e zo klorenn ur huéenn goh, guéenn er beizanted é Breih-Izél. Hiniù éma tret en douar édandi, bihánad e hra er fréh beb plé, muioh-mui a vareù séh e zo dohti, digloret pé diflosket. D'hi imboudein breman é vehér sur a goll er bihan a fréh huek e oé geti agent... ha tamm sur erbed de huéled en imboud é krogein.

Dégeméret men gwellan gourhemenneù."

+++++

2-DAOUGANTVLEAD EN DISPEAH-BRAZ...

+++++

Kerhet de gaved ur gazetenn, ur radio pé ur chadenn-TV hag e arsaùo un dé benäg a gomz dem bamdé ag en "daougantvleád-sé"... Doh o hleüed, ne oé ket bet un amzér spontus èl m'hon-es-ni krédet betag breman... nann... mez kentoh un amzér "baradousieg", me zud vad ! Sotoniaj, er lahereh pamdieg ar er chalfaod, hag é listri en Naoned ! Danton, Robespierre, Fouquier-Tinville... chetu azé

tud tinér a galon,mem bredér...ind é zo bet guir goarnerion el "liberté" karet...méritet o-des ma vehé lakeit kouronenn er santeleh ar o fenneù !

Ne hoarhet ket,me zud vad ! Sellet er vugalé ér skolieù,er véred ar er blasenneù publig é plantein "guéenn-el-liberté" aveid ma vo berped dalhet sonj a amzér santél en Dispéah-braz."Vox populi,vox Dei"...M'er lar deoh,a pe zeï en Drivet-Kantvléad,é vo lakeit ar en aoté-rieù delùenneù aleuret er voserion a 1793 ! Ma chom ataù én o saù ilizieù a-hoalh aveid o reseù abenn nezé...

Mez er Vretoned alkent ! Dihoallet ursort ! Mar-a-huéh é vent farserion...ha mar-a-héh arall é ta hoant dehé "tokeù-ront" de skoein ar en tokeù-plad e za de obér goab anehé !Chetu ind enta é lansein un taol troed d'en Dantoned a beb liù e za de vrechenn én dro dehé.D'er 14 a viz Gourhelén é oent sanset kouviet de gerhed ged o boteù-koed hag o focheù-binieù ar rabin vraz er Champs-Élysées aveid rein plijadur "sévénadurel" de benneù braz Pariz ha rantein inour de "Douéz el Liberté...Mez chetu ..paz unan anehé en-des asantet moned el-sé de zizinourein en dud ag é vro...Unânet int bet avaid ur huéh ! Rag,èl ma laré me zad-koh én ur graùad é boulkil,ré zo ré ...ni zo berped Bretoned...penneù kalet,a pe vé rekiz !!!

+++++

DOEREIEU AN DOERE

+++++

(1)-Kaset zo bet kemenn dem a varù hor hen-labourér Loeiz GUILLOUZ.Douaret é bet é Roahon d'en 10 a viz Gourhelén 1989.

Ean zo bet unan ag hor lénerion ha koumananterion ketan,ha goulennet en-doé genem embannein ur lodenn ag é skrideù brehoneg,lod anehé obéreù dehon pen-der-benn,ha ré arall sorbienneù ag amzér é dad,embannet quéharall é gal-

leg dré en Eùtru Kadig,ha troeit dehon é brehoneg Melrand aveid lénerion Bro Guéned.

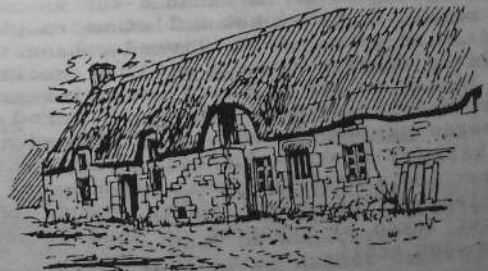
Embannet hon-es èl-sé "Kémenér Melrand" (Niv. 27),ha "Perhindour Sant-Lubin" (Niv.30).Er ré arall e zeï devéhatoh ér méz,a nebedigeù.

Loeiz GUILLOUZ en-doé kempennet eùé ur gériadur drest-par ged un nivér braz a fichenneù berr diar mileù ha mileù a girieù guénedeg dastumet dehon én oll papé-rieù a beb sort hag en-doé treménet étré é zehorn.Er gériadur-sé,-lod anehon e zo bet embannet dré ur dastumadenn gouiek-,e zo guir "Thesaurus" (trézol) er girieù guénedeg tennet a skrideù en XIXvet hag en XXvet kantvléad;éan zo penn-obér ur vuhé abéh aveid un dén staget é galon doh yéh er bobl a-houdé amzér é vugalégeh é Melrand.

Ged en dristé vrasan é kenigam de dud Loeiz GUILLOUZ hor gourhemenneù glaharus,én ur sonjal é vo reseùet hor henlabourér é Barawiz er Varhed.Lakad e hram é borteled ar golo en nivérenn-man,aveid ma vo dalhet sonj anehon : éan oé un dén kalonek,ur brogarour dizouj,ur brehonegour gredus.

.....

(2)-Ur gir heb kin aveid lared en oll vad e sonjam ag er Gevredigehe "TIEZ BRIZ" hag en em vell a reln brud vad de diér mein ha tiér plouz

er beizanted a Vreih-Izél, hag a rantein inour dehé, èl ur merch a binùidegeh er Vro hag ur sked a sévenadur en dud ag er mézeù.

Saùet é bet er gevredigezh-sé ér blé 1972 ha golein e hra er 5 departemant a Vreih.

Mar doh intéreset ged o labour, pé mar ho-pes dobér ag o alieù, skriùet dehé. O chom-léh e zo é Roahon, 10 straed er Général-Nicolet (35000)

+++++

PAJENN ER SKRITUR

+++++

SKRITUR ER GWENEDEG, HA SKRITUR ER BREZHONEG

I-PROBLEM ER WENEDOURION

A-houdé gwerso, ha drestoll hiziw-en-dé, é vé diés er Wenedourion a-gaos d'o skritur : né skri-vant ket èl er ré arall, ha rebrecheù e vé groeit dehé, ha dispriz ha digasted.

Bremen éh es skolieù léh ma vé kélenet breho-neg épad en deùéh a-béh (skolieù Diwan), petremant épad en hantér ag en amzér (skolieù publik diù-iéheg). Er Morbihan éh es ur skol Diwan én Oriant, ur skol diùiéheg é Lanestér, un arall é Pondi, hag unan neùé flamm é Bréh : hâni anehé ne impli skri-tur DIHUNAMB. Hâni !

Komprenabl é : dobér zo a livreù, ha domaj e ve-hé distag bugalé er Morbihan a-zoh er ré arall. Oh-penn kement-sé, né vé ket mollet nitra pédest é gwé-nedeg aveit er vugalé. Er livreù embannet e vé mol-let én ur skritur savet é 1941 ha groeit "peurun-van" anehon, er péh e sinifi unvanet a-grén (tota-lement unifié), pé hoah KLTG aveit lared Kerne, Lé-on, Tregor ha Gwened. Sioah ! Iéh Gwened ne liù-a ket kalz er sistem-sé. Chetu perag, merhat, n'en-doé ket Loeiz HERRIEU groeit geton goudé 1941 én é geleùenn "Dihunamb", deusto dehon boud bet klasket lakad er gwenedeg de voud srivet èl er brehonegeù arall.

Chetu er péh e skrivé-éan é 1934 (Dihunamb N° 277) :

"Ne chervij ket tolpein tud, épad ma talho hor mignoned a GLT get o leten, éma rah en treù én o skritur. Bet on bet mé é deù dolp sord-sé ha n'en es gwélet guéh erbet KLT éh obér ur paz aveit tostat demb... Prest on mé berpet de dos-tat dehé hebkin a pen dé er uirioné geté. A pen dé genemb-ni, éma dehé de blégein."

Er "uirioné", "plégein" : marsé n'é ket forh ski-endeck er gérieù-men, mez kompren e hramb er péh e

fall de Loeiz HERRIEU lared. Rag azé éma en dalh! E 1941, kerkoulz her lared, ér méz ag er 'zh' impli-et aveit unvanéin deù zistagadur (Breiz ó KLT, Breih-é gwenedeg--> Breizh : a-vazen é ta er BZH), né oé ket bet nitra hag e ziskoé é oé deit er h/KLT ar da-chenn er gwenedeg.

Ur sistem arall, saùet é 1956 ha groeit "Skol-veuriég" anehon, né ré ket muioh a blijadur demb, pendéguir é unvané er h/KLT, én ur lezel a-kosté er gwenedeg get ur skritur spésial, hani Dihunamb dré vraz : ne oemb ket avansetoh !

Petra gobér bremen ?

1) Kenderhel get sritur Dihunamb èl ma hra An Doéré : un hent dall é, dilézet é bet ha dilézet e vo get er skolieù èl ma laremb doh.

2) Plégein d'er "peurunvan", hag e vehé guell gobér "peuzunvan" anehon, er péh e sinifi "presque unifié" ? Mez penaos lakat er vugalé -ha geté éma en amzér de zoned aveit er brehoneg-de zistag ar-riù pe vo ret skriù erru, -achiù (echu), deit (deuet), heb kontein er meskaj e vo é pen er vugalé pe lé-neint ruz (ru) èl roz (roz), ruzal (ruzal) èl ruzian (ruéin), goz (go) èl gaz (gaz), gwezenn (guéenn) èl lezenn (lézen), ha kant tra sord-sé ...

Unânenneù e hra get er 'peurunvan' én ur chanj treù énonn: ur sistem neùé e ijinant nezé! Pérag pas? Mez n'es ket lojik ebet na kenstagereh énonn, hag é gériadur ofisiel ebet né vo dalhet kont ag er chan-jemanteù groeit èl-sé "au petit bonheur"...

3)Dihunein ha stourmein aveit lakat hor mignoned a GLT,él ma laré Loeiz HÉRIEU,de zégemer péhieù mad er gwenedeg.

Chetu en hent e fall demb moned geton :difrostet éma bet déjà un deg vlé so benak.De lared é,ne vo ket treù neùé flam aveit tud zo,ha neoah en treùmen nen dint ket hanaùet get ur bochad tud,drestoll er wenedourion.

II-DIUENN ER GWENEDEG

Er sistem e brésantéemb doh e vé groeit "étré-ranniéhel" anehon (interdialectal),rag ma talh kont ag er brehoneg én é béh,gwenedeg ha rah.Rag sieù e gavér é peb ranniéh,ha péhieù mad eùé.

Adal bremen é kavéet én Doéré ur pennad hag e zisplégo doh penaos éh es tu de zisklommein kudenneù er skritur,ha penaos é vehé tu de lakad er gwenedeg a-réz get er h/KLT.

Nar groamb er labour-men,éma aveit tennein hous eùéh ar en afér : ma ne lar ket er wenedourion o sonj,é vo groeit marhad get tud arall ha nen dint ket forh chalet get er gwenedeg.

Kredein e hramb éma chans devéhan er gwenedeg de rein é verch d'er brehoneg "standard" hag e zo é kreskat ér skolieù diùiéhek pé ér skolieù Diwan.Devéhat n'é ket,e gav genemb :tri milion a Vretoned e zo,ha n'es ket hoah mil bugél ér skolieù-sé...Mez mall bras é demb dihunein !

Chetu de getan ur skuér ag en tri skritur me-neget amen :(tennet é en destenn-men ag An Doéré Niv. 3 -Miz Du 1981)

A-Testenn orin (Skritur Dihunamb dré vras):

"Aveit ansé seùel banniél Brehoneg Guened dilézet get en oll -er goarnemant,en lliz...-hag er vrehonegerion arall - é kredam éma ret dem derhel,épad un herrad ataù,ar er skritur anaùet get en oll ré en-des lénet un tammig guenedeg én o amzér.Ne uélam ket penaos é hellehem a-hendarall derhel biù er uéen mar vé trohet hé gouriad."

B-Peurunvan (1941) :

"Evit esaeân sevel banniél Brezhoneg Gwened dilezet gant an holl -ar gouarnamant,an lliz... hag ar vrehonegerien arall- e kredomp eo ret deomp derc'hel,e-pad un herrad atav,war ar skritur anavet gant an holl re en deus lennet un tammig gwenedeg en o amzer.Ne welomp ket penaos e c'hellhemp a-hendarall derc'hel bev ar wezenp mar bez troc'het he gwriziad."

C-Etrerrannyézhel :

"Ewid ansi sevel banniél Brezhoneg Gwened dileset ged an oll -ar gouarnamant,an lliz...hag ar vrehonegerion arall- e kredomp éma red dimp derc'el,épad un herrad atav,ar ar skritur anavet ged an oll re en-deus lennet un tammig gwenedeg en o amzer.Ne welomp ket penaos e hellhemp a-hendarall derc'el bew ar wezenn mar bez troc'het he gwriziad."

(De vout kendalhet)

NOTA BENE

Lod ag hor lénerion e gavo marsé diéz gwéled er gwenedeg é tilézel é skritur.Mez derhel e hrei pël hoah An Doéré ged é skritur "hengonnel" (=mod koh,traditionnel).Neoah éma red dem chanj ged er beù tro-ha-tro dem.Ema er brehoneg én ar-var,red é d'en oll Vretoned en em unânein aveid parrad doh er mor galleg ag hon beuein.

Ansé e réem enta akoustumein hor lénerion d'ur féson de skriù ou farland,hag e respéto par ma hello distagadur er gwenedeg,heb doujein a dostad doh er rannyéheù arall.

An Doéré

+++++
Girieù diéz é pennad "Job er Gléan" :-1:glaùigskanv;-2:enrobé;-3:marcher;-4:planche servant de banc;-5:crinière;-6:frank,braz;-7:mouture.

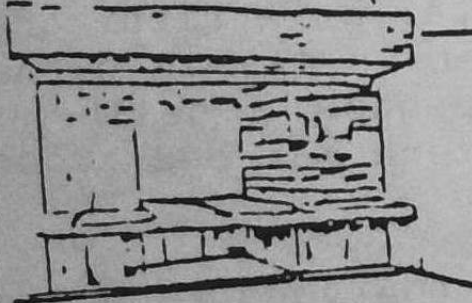

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7. stred Amiral Melchior · 56102 An Oriant · B.P. 222

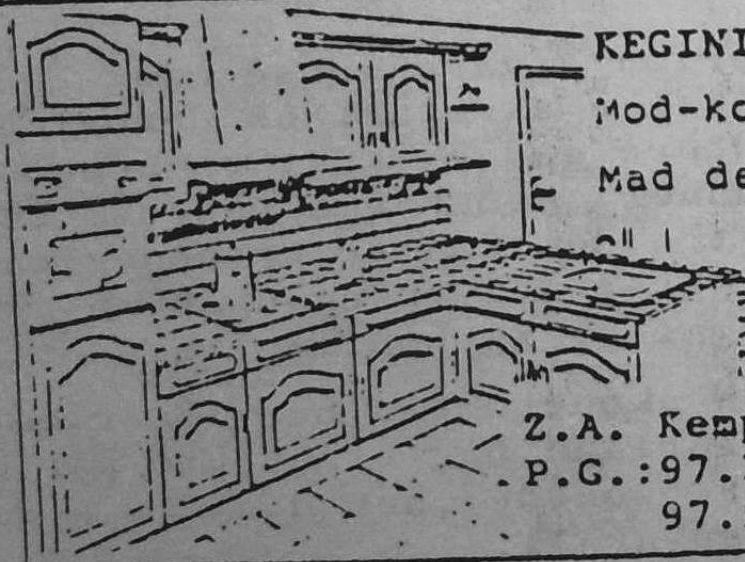
AN TOMMDER

CHEMINÉES *René Brisach.*

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54. Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G. : 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

An Doéré : Publication trimestrielle éditée (et imprimée) par l'Association Bro-Ereg. Prix de vente au n°: 15 Frs - Abonn. annuel (4 numéros): 60 Frs. Gérant de la publication : Louis LE MOUËL, Vannes - N° CPPAP : 64.359 (03.1982) - N° ISSN: 0750.3326. - Dépôt légal 3ème Trimestre 1989

AN DOERÉ

Niv.33

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNEDE

ged sekour
Sant Kornéli

KEVREDIGEZH BRO-EREG é Karnag e houlenn
ur BLEAD MAD 1990
aveid lénerion hag amied

AN DOERE

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

13 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

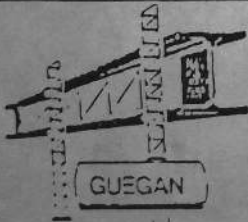
6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIENT
P.C.: 97.64.37.80

Ur vag dré ouel
ha baloup 'per e kornog!

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITE SUR MER
Tel. 97 55 72 69

Mar vennet seuel ur harro,
pé un ti de zesau loned
gec trestier
há peulieu-rouarn

C'welet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Langed. 97 24 60 19

Taolenn er pennadeù

-Miz Guenholon 1989	pajenn 4
-Er Chouâned é koed Kamorh	" " 8
-Doéréieù An Doéré	" " 11
-Deskam brehoneg	" " 14
-Aveid farsal	" " 15
-E kleùed en orloj é sonein	" " 16
-Girieu-kroéz	" " 17
-Pajenn er gelennerion	" " 18
-Pajenn en trézolour	" " 23

Skrivagnerion An Doéré ha melestrerion er Ge
vredigege K.B.E. e genig de goumananterion ha lé-
nerion en dastumadenn o guellan hoanteù aveid er
blé de zoned.

Revo er yéhed én o ziér, ha revo leùiné é
kalon peb unan, tro er blé 1990.

TOLP-BLE 1989-90

Kouvi e hram oll harperion er Gevredigege ha
koumananterion An Doéré de gemer perh, ma
hellant, én Tolp-Blé hag e vo kempennet

- Disul 21 Genvér 1990
- De 3 eur d'anderù,
- ér Veiteri-Vraz, é Karnag.

+++++
MIZ GUENHOLON 1989 (Kendalh)
+++++

Komzet em-boé,én nivérenn 32,ag en de-ver-ranseù keniget déom épad en hanv 1989,ha laret em-boé penaoz en touristeleh en-des,er blé-man,dégaset d'er vro ur samm a douristed biskoah ken ponnér...hag ur pikol yalhad,lan-bar eùé,aveid er varhadizion hag en em vell a rein lojeris ha biùans dehé.

Me sonj é bremán klaskein un tammig pèlloh aveid goud petra é talv "trouz ha safar" en touristeleh aveid "Spered er vro".

VI-TROUZ HA SAFAR

- "Mad é bet er friko,e lar Job aveid disp-lég é sonj,de betra klask pemp troed d'er meùd Plijet ged Santéz Anna ma vo rah er bléieù de zoned ker fréhus èl er blé-man!"

- "Marsé 'ma er huirioné genis,Job.Me zroug-sant neoah penaos éh es kemm braz étré "Spered" er goullieù é Breih-Izél agent,hag er péh e vé kempennet hiniù-en-dé!"

Sellet,dré skuir,er goullieù brudetán,ré en Oriant pé ré Guénéd.Hama,doned e hra bremán d'o guéled paudmad muioh a zianvézerion eid a Vre-toned,é kontél d'er amzér treménet.Er Vretoned e gempenné guéharall en de-verranseù aveité ind-mem hag en douristed ne hré nameid doned d'o selled,mar plijent dehé...Bremán lared e hrér pe naoz en de-verranseù e vé aléjet aveid tennein en douristed,ha nepaz aveid er Vretoned.Groeit e vent aveid boud sellet -ged péein aveid kement-sé-,ér mem féson ma vé diskoeit er lóned goué ér foér,hag er péhieù-hoari én téatr...Gizieù er vro?Ya,mez gizieù marù,èl péhieù divuhé tennet a "folklor" en amzér treménet !

Sellet eùé lodenn er "sevennadur"brehoneg én de-verranseù-sé : moned e hra ar hoannad ag ur

blé d'en arall.Dégeméret zo bet,en hanv paset,ne ouian ket pégement a strolladeù estrén;plijus e oent de huéled ha de gleùed,a dra sur,mez ind é bremán e vé,d'er liésan,"kalon" en de-verranseù é Breih ! E mar a houil forh brudet,lodenn er sé-vennadur breizek e zo kouéhet de voud ken distér ma n'en-des ket mui talvoudegeh erbed aveidom,kerklouz er lared !

Mar cheleùet doh kélennerion er "Gultur",é Bro-Gall,kredein e hréet ne vé ket mui kavet ur "gultur poblek" nameid é broieù pèllan er Bed-Trivet : gizieù er Ganaked,chetu ur sévennadur talvoudus;é kontrél,gizieù er Vretoned e vé sel-let èl folklor didalvé ...

Nen dé ket souéhus enta ma vé ankoéheit er sévennadur keltiek é devizieù er penneù braz ofisiel,ha ma vé skarhet er brehoneg ér méz ag en tiér-kér (a-viskoah),en ilizieù (a-houde er bre-zél devéhan),hag er skolieù...Kenevé emgann ka-lonek un dornad kelennerion youank,ne vehé ket ur gir brehoneg é skol erbed...ha kenevé hoanteù en douristed hag er volanté de blijein dehé,ne vehé ket mui kleùet ur gânenn brehoneg é chapél erbed ...

En treù e zo ken diskonfortus ar chadenneù en T.V.:de ne vern péh kourz ag en dé,ne gleùer nameid sônenneù ha muzikereh a véz-bro,é saozneg d'er liésan.Ha neoah,pégement a dud e gonprenn er saozneg ? Er muzikereh "giz neùé" e zégas un trouz blaoahus,mað heb kin de dorein diskoarn en dud,de dreboulein spered er ré youank ha d'o lakad de follein pé de vrechenn...Chetu er sévennadur neùé ! E guirioné,er sévennadur gall e zo koéhet izél !

Dispignet zo bet sammeù argand,épad en hanv paset,aveid inourein eil kantvléad en Dispéah-Braz.Mez,de betra gobér kement a drouz ?Petra a vad en-des tennet en Dispéah aveidom-ni ? Guir é lared,a dra sur,boud e oé treù digempenn de blommad,tud ged ré a gelloudeù,ha ré-rall ged ré a beuranté ...Er gelloudeù-hont e zo bet dispen-net,hag er rénerion goh,dibennet...mez er ré peur e zo chomet peur,ha mem peuroh eid

agent, heb komz ag en trebilheù o-des bet liéz de andur ! Ha più e gred lared é oem-ni Bretoned, éraog en Dispéah, paudmad eurusoh eid ne oé er Fransézion én tu-rall d'er Hoesnon ? Più e gredo komz ag er frankizieù kollet, taolet a-blad dré vennanté un dornad "lavregeù-ru" ? Più e gredo lared é vehé bet tu de zakor d'er Vretoned o frankizieù ar dachenn er sévennadur hag er yéh, heb dispennein unanded er daolenn huéhkornek?

En Dispéaherion en-doé vennet dibennein er Roué...mez pérag dispennein eué grouienneù ha **Spered Breih-Izél** ?

VII-SPERED ER VRO

Boud e oé melkoni ém homzeù a-zivoud stad er sévennadur brehonek hiniù-en-dé.

Ya, goanneit en-des en hanni klanù;mez boud e zo hoah buhé én é gorv, ha guellad e hrei marsé mar bé volanté Doué ! Ne zeliér ket distag er ronsed, tré ma vo un tammig nerh én o diùar !

De betra selled ardran, a p'en-dé en amzér de zoned a-dal ! Doned e hra amzér en Europa, ha pérag vehé en Europa ker fall én hor hevér èl ma dé bet er Gall a-houde deù gant vlé-so ? Ne gol-lam ket kalon, en amzér de zoned e vo d'er ré en-devo er vennanté d'er gounid ! Sellam er péh e zo degoéhet er mizieù paset é bro er Sovieted ! Più en-dehé kredet é hellehé er vroieù Balt, en Arménia, er Jéorjia ...diskoein d'er bed abéh é vennent adkaved o stad broadel ? Adal neoah d'ur Gelloud politikel ker kriù ha ker kri ...

Sellam enta doh skuir er ré e chom fidél d'er brehoneg, koustet e gousto. Nen dint ket goal nivérus a dra sur, mez o labour e zo talvoudus ha kalonek, ne zoujant ket goulenn a vouéh ihuél er péh e zo deliet d'er brehoneg aveid derhel é buhé. O labour e zougo fréh abred pé devéhat !

Kriùeit en-des eùé brud ha nerh er sévennadur keltiek éan-mem, ha éan en em gav kevredet, ha sekouret, ged er rann-vroieù arall e venn diùenn eùé o frankizieù...Sonjet ér Hembréiz, ér Flaman-ke, ér Hatalaned, ér Sisilianed...Doned e hra un nebed splandér a-drest hor penneù, goudé deù-gant vléad a dioélded ponnér !

En oll Vretoned e gomprenn breman mui eid agent penaoz o-des, ged er brehoneg, ur benùeg burhudus, ur péh eur kizellet braù, kuhet édan ur vopedenn...èl gléan er Roué Arhur ! Plijet ged hor seih Sant ma vo dizoleit en trézol en abretan er guellan, ha ma ze de voud, éndro, er merch hag er grouienn a "Spered er Vro".

Ha guélet e vo nezé penaoz er péh eur burhudus kizellet en-doé deù du un tammig dishanval : unan anehé e zougé hanùeù Kerné, Léon ha Treger ; en arall e zougé erminig Bro-Guéned . Peb unan e oé kizellet ker braù, hag e oé ken talvoudus èl en arall.

Loeiz ER MOUEL

Kastell SUSINIEU, é Sarhaù.

ER CHOUANED E KOED KAMORH ...

Mar ho-es heuliet dré henteù bihan, er maréman, en diabarh a goedeù Kamorh, Lannvaoz pé Floranges, kavet ho-es penaoz er varhadizion ne zeliant ket kousked ar er plouz. Tachadeù digor e zo bet diskaret duhont ha duman, hag a pe zehé éndro er Chouâned, é vehent breman én arvar émenn klask repu*

Rag, kaer é goud, koedeù Kamorh e zo bet aveid "paotred er fozelleù" ul léh ag en dibab de guh dirag "er ré Hlaz". D'er hours-sé, oll en dostenneù a-zal Langedig betag en Elvenn e oé goleit a goedeù don ha tioél, heb hent na minotenn gozig.

+++

Penaoz é viùé en dud-sé ér forest ? Ne oé ket dru er friko geté. Kaol hag irvin tapet ér parkeù, un tamm kig moh gwéhavé, d'er liésan jibér lahet pé taget ér hoed ged tagelleù*Gobér tan ne oé ket fiabl, rag er moged e wélér a-béll. Red e oé toulein henteù édan en douar de guhed : é koed Lanouée, boud e oé unan aveid 200 a dud. D'en noz, er bleidi hag er moh goué e zé de fénetad* éndro d'er lojeù benal édan péré é oé en dud é

Tostig tra de venati Lannvaoz, doh torr ur votenn, é oé ur faùenn ihuél e soublé hé bareù én ur fetan deur sklaer. Doh er faùenn-sé en em dol-pé liéz er Chouâned :

E koed Kamorh, oéll doh 'n hent-praz,
Ahont éh es ur faùenn vraz, koed er pouleù
Azé roulé er boledéù.
Tenneù a-dra-sur e oé bet.
Chouan erbed ne oé touchet.

A dra sur, Jorj Kadoudal e anaùé mad er faùenn-sé, ha doned e hré dehon kuhed é koed Kamorh é péhani éh oé aez tolpein tud haq armaj. Toumelin, Jénéral er ré hlaz, er qouié erhad :

Chetu éan oeit dré en hent gwenn
E gonduié ar er faùenn.
Ean e grié forh èl ur big :
"Ha te zo-té prest mad, Jorjig ?"

Ha Kadoudal e reskondé :

"Prest eroalh on aveité."

Lod ag er Chouâned kuhet é koed Kamorh ha Lannvaoz en-devoé diskennet é krogad braz Pont-er-Loh.

Ketan arlerh oent konbatet
E Pont-er-Loh e hoes kleùet
Soudarded glaz doé um sovet
Betag Gwénéed o-doé ridet.

Ar o hent é kavant iliz Meùkon :

En iliz o-devoé fardet
Aveid achap doh er Chouâned.
Er jénéral oé Lavendée :
"Taolam en tour arnehé !"
Jénéral Jorj 'des rekondet :
-"En ilizieù ne fondam ket !"

El ma wélér, ne oé ket èl-sé reih en-devoé achiùet en treù é Pont-er-Loh. Mez ne vern aveid er hânour...

En taol arall, chetu Chouâned Kamorh degoué-et é Kerbarh, parréz Lanndaol :

Barh é Lanndaol, é porh Kerbarh,
Azé é hoarié en tarh.
Er Chouâned doé um dennet
Rag ne oent ket sekour aset.
Pe oent arriù é Toul-er-Blei,
Azé oé bet un taol hoarei !

Diar koedeù Kamorh é saùé hoah en dud, o-devoé fardet er ré hlaz ag en Oriant é ktogad Lann-er-Hreù é parréz Bréh. Azé éh oé bet fall en treù :

Er Chouâned devoé kollet,
Bet Pluergad doé rekulet,
Doé rekulet bet Pluergad,
Azé oé bet 'n devéhan konbat.

Ged ur goatér a Bleùignér éma bet saùet er
sônenn, 24 poz dehi, e larér. Nen dé ket bepred er
wirioné, rag en dén e zianbréz heb kin er péh en-
des kleùet. El m'éma; hi e zégas sonj dem ursord
un dason burhudus ag en amzér goh.

Raf PONDI

+++++

Chetu aman ur skedenn tennet a houllieù en
hanv paset, é Pleuneg :

.....
Aveid goullieù fin er blé:

Mar vennet prenein istr aveid goullieù fin
er blé, kerhet de di EN NABAT, ar vord stér en
Intel (er Vretonéz-56.550 Local-Mendon). Reseùet
mad e véoh, hag én ur léh forh plijus. PG:24.6136
.....

+++++
DOERIEU "AN DOERE"
+++++

1-ER PANELLEU DIWYEHEK ER HERIEU

Goulennet e oent bet a-huerso én hor bro, er
panelleù diwyéhek-sé. Mez el kent, é korv un nebed
mizieù-pé marsé bléieù!-deli e hrehem o guéled é
arriù é kement kér hag é kement borh e zo é
Breih.

Betag breman éma départemant "Aodeù-en-Arvor" ér
penn ketan aveid er labour-sé, hag énonn é vé ka-
vet er muian a banelleù diwyéhek : lakeit e vé
arnehé en hanùeù-léh é brehoneg étal (pé édan)
en hanùeù galleg ar en henteù-praz. Neoah, én ur
gér heb kin, Karaez, é kavér en oll skritelleù o-
fisiel merchet én diù yéh. A-du-rall nen des ket
hoah kér vraz erbed en-des fiet gobér kement
arall.

Chetu perag Kevredigeh Emglev Bro An Oriant
édan bili hé fenn-rénour Jakéz An Touz, en-des
goulennet grons ged Kuzul kér en Oriant kerhed
ar bazeù Karaez ha lakad eùé pannelleù diwyéhek
aveid merchein rah er léhieù ofisiel a gér. Nen
dé ket bet cheleùet betag breman, mez fians hi-
des -ha ni ar un dro geti- é tei en dra-sé de
voud groeit édan berr amzér.

Aveid sekour ged en oll ré e venn kerhed ar
en hent-sé, ur "gomision" e zo bet saùet dré Skol
Uhel Ar Vro aveid gobér ur roll a hanùeù goh er
vorheù, er hérieù, ha peb kroéz-hent e gavér ar er
gartenneù. Er gomision-sé é vé kavet klasterion
ha kelennerion keltiek a Skol-Veur Roahon. Er
roll hag e vo kempennet el-sé e zeli rein d'er
Huzulieù-Kér ha de beb kevredigeh intéreset
hanùeù breizek peb kornad èl ma vézent
skriùet, ha distaget, a vepred. Chetu azé un dra
hag e hra plijadur vraz deom-ni, gwenedourion An
Doéré, rag ankinet e vem é huéled péken éz é

ankoéhér, liésou-liéz, penaoz en tamm douar-man
ged kér en Orianr arnehi, e zo elkent é Bro
Gwénédeg, hag é guénédeg é a vepred, é vezé reit en
hanùeù-léh ér hornad bro-man... N'arsaùam ket a
vannein kement-sé beteg ma véem bet chelemet !

2-UR SKOL DIWYEHEK E BRO EN ALRE

A-houdé deù vlé, er gevredigeh "Deskam" e
houlenne ma vehé bet digoret ur sklas diwyéhek
én Alré pé é Bréh. Dré forh goulenn grons, gobér
trouz én "Inspection académique" é Gwénédeg (azé
o-des mem kavet en dalh kriùan), kas lihérieù
d'er penneù braz (F. Mitterand, M. Rocard, L.
Jospin, h.h.), ha mem moned beteg un "digrog a
zèbrein"... er hérent en-des reit de houd de beb
unan é vennent ma vehé bet skoleit o bugalé é
brehoneg kerklouz èl é galleg, ha gounidet o-des
abenn er fin : ur sklas diwyéhek e zo bet digo-
ret er blé-man é skol Bréh !

Gounidet o-des, mez diéz é hoah dehé
komprenn éma bet red brezélad èl-sé épad deù vlé
éraog ma vehé bet dakoret dehé en droed de
zeskein d-o bugalé yéh o bro én o bro.

Jean-Claude Er Ruyet é er mestr-skol hanùet
aveid kemér er penn a sklas Bréh (doned e hra a
skol diwyéhek Pondi). Groeit e vo skol é brehoneg
aveid peb tra namein er Matématig hag er
Galleg. Krog e hra er sklas neùé ged un uigentad
a vugalé : 15 ér skol-vamm ha 5 ér skol ketan
(C.P. ha C.M.1). Boud e zo labour ar er stern mez
gouied e hram reih-mad é vo kaset de benn hag é
vo hoah, a dra sur, muioh a vugalé a-benn er blé

Bléad mad enta de skol Bréh !

3-BREIZ HAG HE YEH ER GAZETENNEU PAMDIK

A-houdé miz Gourhelén, er gazetenn pamdié
"La Liberté du Morbihan" en-des keméret er
goustelé de embannein, peb ketan sadorn ag er miz
ur bajenn abéh a-zivoud Breizh hag hé sevendadur
ged skrideù é brehoneg (KLT pé guénédeg) hag é

galleg, doériefiéù, lihérieù... Peb unan, peb kevredi-
geh e hell kenig ur papér benag d'er gazetenn
aveid boud embannet ér bajenn-sé.

Keméret enta ho pluenn, peb unan ahanoh, ha
diskoeit d'en oll éhes mar a dra de lared ha mar
a dra de houlenne én amzér-man ! Ur gazetenn e
ra deoh hé zaolenneù aveid lared ho
sonj... hama, laret dehi er sammeù ho-es ar ho
kalon !

4-KEVRENN EN ALRE

Komzet hor-boé, é "Doériefiéù" en nivérenn
31, a Gevrenn Alré hag ag hé volanté de chom en
hani getan émesk korollerion Breizh. Gounidet hi-
des hoah hé houstelé er blé-man, rag deit é er
meùd geti aveid er buarvet blé de heul. E Gwen-
gamp en em basé en treù, er blé-man.

Aveid arriù el-sé ar er bazenn ihuélan, red
é bet d'er gorollerion -ha d'er vuzikerion-
labourad heb arsaù ha studial peb dans er
perhuéhan ma zo tu de obér. Er gevrenn en-des
bremen 32 a gorollerion, hag un tregontad a
vuzikerion.

Goulennet e vé geté moned de zansal d'un
nivér braz a vroieù ar en douar ... En hanv ma
za, moned e hreint d'en ~~A~~érika !

5-Un dastumad a nivérenneù "Dihunamb":

Hor mignonha kénlabourér Mériadeg HERRIEU e
gas kemenn deoh penaos en-des de werhein un das-
tumad a 155 nivérenn Dihunamb, ré goh ha ré neùé
keijet; Priz aveid en oll : 155X5=775 lur.

A vendre une collection Dihunamb de 155 nu-
méros, soit d'origine soit réédités. Le prix total
en est de 155X5=775 Frs. Ecrire à Mériadec HENRIO
Basilique de Sante-Anne d'Auray-56.400.

.....

++++
DESKAM BREHONEG

Ged Mériadeg

++++
Comment traduire en breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ? Ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie .. elles donnent les bonnes réponses, mais à condition de les reclasser au préalable dans l'ordre qui convient !

Texte français :

- 1-Il a cédé cette grande étendue de terre pour trois fois rien.
- 2-Quand la statue fut dévoilée, la foule fut au paroxysme de la joie.
- 3-La bouche parle de l'abondance du coeur.
- 4-Tu nous les avais promis, et tu as tenu parole.
- 5-Sa narine était pleine de morve (de sang);
- 6-Pourquoi veux-tu parler français, puisque tu ne sais que du charabia !
- 7-A force de travailler, nous irons jusqu'au bout
- 8-Quel bel arc-en-ciel sur le champ de genêt !
- 9-Il a été blessé par la vanneuse.
- 10-Il est parti à l'instant faire la chasse aux taupes.

Traduction bretonne (dans le désordre) :

- 1-Abenn-kaer éma oeit de hoéta(d) Go=taupe
- 2-Goallet é bet ged er wenteréz.
- 3-Na péh ur hoareg-glaù ar er vanaleg !
- 4-Ged labourad ni e zisoho beter penn.
- 5-Perag é klasket gallekad, pe ne ouiet nameid "galleg mâné" !
- 6-Lan e vé é doull fri a vitenn (a hoed).
- 7-Hui ho-poé ind grateit deom ha dalhet ho-es d'ho komz.
- 8-En téad e lar er péh e zo ér galon.
- 9-A pe oé bet dizolet en delùenn, éh oé er bobl é blein er leùiné.

- 10-Laosket en-des er malézed douar-man eid daou hantér nitra.

++++
AVEID FARSAL...

++++
Mataù hag er Sinéma

Peb sul d'anderù, én ti-skol, é vezé kempennet ur "séans-sinéma", ha, dré kleùed komz é oé braù en treù, Mataù e zo oeit eùé de wéled...
A p'en dé deit éndro d'er gér, é voéz e houlenn geton penaoz en-des kavet en hoari.
-Braù eroalh ursort, e reskond-éan, revé me chonj-mé ataù !
-Hama, me yei-mé eùé disul ketan, e lar neuzé Mari-Jann !
-Naren, me heh moéz, e reskond Mataù dehi, rag guélet em-es lahein en hanní e oé ér penn ag er vostad, ha goall-aozein deù arall én achimant ag en hoari. Achiù é enta en treù aveid biskoah...nen des ket mui nitra de wéled !

Kateùenn en intermant

Tostein e hra Franséz de dermén é vuhé, ha tolpet é bet rah er vugalé, braz ha bihan, én dro d'er guélé aveid kleùed devéhan komzeù en tad-koh. Ean e lar neuzé étré é zent:
-Mem bugalé, ho mamm-goh ha mé zo bet diméet épad ohpenn hantér-hant vlé...hi zo ur geginouréz drest par...bremanig, dinerh èl ma on, me sant reih-mad blaz huek er gateùenn melén e zo lakeit dehi de yénein ar en daol...O me Lé-naïg, ra dein un devéhan plijadur...me garehé emboud un tammig ag er gateùenn-sé !

E KLEUED ER ORLOJ E SONEIN ...

Barhonieh saüet ged Efflam Koed-Skaù,dégaset dem dré Gwenael Herrieù.

1

Noz ha dé,heb diskuéh é kov en orloj koed,
E kleùér é foètal bransellour en Amzér,
Mentour ha nivérour en érieù ag hon oed
Hag e varù disonik kentéh ma o biùér...

2

Pen dé bihan mab-dén,é kav hir en deùéh;
Pe gresk ha pe arriù é kreiz é ampertiz,
Um goll e hra é sell é kaerded en hireh
E lak de viù revé lézenn er youankiz.

3

Med ataù é vransell bransellour en érieù,
Difonn, didrouz, dousik, heb rid hag heb dalé,
E foèt, é sko, é tarh, é sklint avel gobeù,
Hanval grons doh kerhed en Ankeù é valé !

4

Ha chetu,én un taol,deit hor bléù de voud guenn;
Ha kollet intanpi hor pemp plé anuigent;
Chetu goanneit énnom tan ru en orlojenn
Ha oeit kuit en ivoul hon intâné agent !

5

Berrad e hra dirag hon daoulagad spontet
En hent hir e huélem é tislég hé stuhenn;
Béânoh é kerh en treù d'en amzér tremennet,
Ha fonnaploh é rid en deur d'er riolenn.

6

Ha peb triuigentved, triuigentved en ér,
E hra deom deval ur bazenn ag en dregei
E gas d'islonk er bé raktal...ha ne ouier
Emenn é vo,penaoz é vo,pegours é tei !

17

Rag peb taol hag e sko,énnom é plant ur flemm;
En hani devéhan,hennéh vo hor laho;
Mal é aprest el leur!...Peb ér ér hloh arem
E sko un taol marhol ar tacheù er golo !

GIRIEU-KROEZ (Ged KERMORVAN)

***** I II III IV V VI VII VIII IX X

A-HED :

- 1-Nauvet miz.2-Reseu en tan.
- Liù en noz.3-Baradouiz.Ken sonenn étré vogalenn.
- 4-Sked.Merch er souéh.
- 5-Letrad é paotr.Gabriel e zo unan anehé.Stér é Sant-Omer.
- 6-Azoh.Tèr gensonenn.7-Kuitad er vro.8-Krog er vag.Anù bihan.9-Hent én dizurh.Kensonenn étré vogalenn.10-...e hra deg.

1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

A-DREZ :

- 1-Kaniterù d'er huérénnenn.2-Sammet ged er bléieù
- 3-Bléù mesket.E strimp ag en deùlagad.4-Grônein ged lienneù (ged er penn é kreiz er horv).Diù huéh ur vogalenn.5-Lod heb kalon.E bro Euskadi.
- 6-Héliet ged "Doéré".Muioh eid rekiz.Diù letrenn
- 7-Aouita!Diù gensonenn.8-Choukein.9-Hadet ér par keù.Anù bihan "de Souza".10-Bransellet ér gavell

RESKONDEU EN NIVERENN 31 :

A-HED :

- 1-Neùé amzér.2-In.Eùé.Ai.3-Ker.S.And.4-O.Elton.E
- 5-Landreger.6-Ada.A.Oas.7-Z.Ni lar.T.8-It.Lio.Le
- 9-Goalamzér.

A-DREZ :

- 1-Nikolazig.2-Ené.AD.To.3-U.Renan.A.4-EE.LD.Ill.
- 5-Australia.6-Mé.OE.Aom.7-Z.Angor.Z.8-Ean.EA.Le.
- 9-Rid er stér.

PAJENN ER GELENNERION:

SKRITUR AR GWENEDEG, SKRITUR AR BREZHONEG

En nivérenn devéhan é larem deoh penaos e oé tapet er wenedourion étré daou skritur ned int ket forh jaojabl a-benn er fin.

Doh un tu ur skritur "gwenedeg", impléet a-werso ged er skriverion gwenedeg, anaùet dré er hatechim, dré "Dihunamb" ...:mes ged er sistemmen é chom er wenedourion én o hognel, é léh moned devad er ré arall.

Doh en tu arall, ur skritur impléet kalz breman -er "peurunvan"-med pell mad a-zoh distagadur er gwenedeg.

Goal vall é d'er wenedourion n'um dennein ag o dilavar. Chetu perag é kenigam deoh ur skritur sañet é 1974 hag e zo ul liam étré en daou sistem-sé. Rag derhel e hra er sritur neùe-man kont ag er KLT kement èl ma hra ag er gwenedeg, er péh e zo rekis eid ma helleem-ni asantein "plégein" doh dobérieù er KLT, hag é kontrél, eid ma hello eùé hor mignoned a KLT asantein "plégein" doh hon dobérieù-ni, de lared é, er péh e gavam talvoudus én hor parland.

Ketan penn éma red lared é oé bet tolpeù, ér bléieù 1973-1974, eid ansé unvanein er skriturieù, ha goudé un deg tolp benag é oé bet kavet deùzeg poent akord. Maleurusamant ne oé ket bet kaset er labour beteg er penn. Eid ma houieh, chetu hiziù roll er poenteù akord-sé. Treù zo e vezé deja impléet ged er wenedourion, med pas ged er Vretoned arall; mar-a-huéh éma er hontrél. Er listennad-man e zo bet embannet ér geleùenn "SKOL VREIZH", nivérenn 38 mis Gouil-Mikél 1974. Klasket hon-es rein skuérieù deoh, kentoh eid skléréin er lenn...

.....

I-LAKAD B, D, ha G -é léh P, T, ha K - doh achimant er girieù, hrevé en diverradur (dérivation), heb diforh ebed étré hanù-gwan (adjectif) ha hanù-ka-darn (substantif, nom).

Skuérieù:

- .MAB, pegwir é larér mabed, mabig
- .MAD, pégwir é larér madeù, madeleh
- .GALLEG, pegwir é larér gallegér (franco phone)

Ne vo ket mui groeit en diforh étré "er galleg", hag ul livr "galleg" (liés é kavér: er galleg, ul livr gallek. Ned es ket rézon erbed d'obér en diforh-sé.)

II-C'H

SKRIù C'H arlerh ar, ur, er (é skritur Dihunamd:er, ur, ér) ér girieù é krogein ged k.

Skuérieù:

- .Karr : ar c'harr
- .Ki : ar c'hi
- .Kaw (kaù) : er c'haw

III-AN DIBENN VERBEU

a)-SKRIù -mp é léh -m hag mb).

Skuérieù:

- .GWELOMP é-léh gwelom, gwelamb
- .KREDOMP é-léh kredamb, kredam

(Er gwenedeg hebkin e implé a aveid o. Ne vehé ket enta ur goal gudenn degemér -omp, e gredam (e gredomp !)

b)-SKRIù -añ (prenañ), -iñ (debrñ),
é-léh -a (prena) hag -i (debr).

(Er gwenedeg, akoustumet d'obér ged -ein, ne vo ket diés dehon gobér ged -iñ ataù: deskiñ, plantiñ, torriñ. Red é lared aman éh es tu de chanch en dibenneù verb. Laret e vé forh és:

- Klewed, klewoud, klewo (é gwenedeg izél)
- Laerezh (laereh), laeriñ, laerad, laero
- Selled, selloud, selliñ, sello

De lared é éma diés gobér un diforh étré er

verbeù dré o dibenn, èl ma hra Roparzh Hemon én é hériadur:

Skuér : parañ, pariñ

Parañ=briller (sur un objet, en parlant du soleil; se porter (en parlant du regard), atterrir (en parlant d'un oiseau); accoupler; croiser des animaux); assortir, apparier; parer (le cuir); polir (le bois).

Pariñ=caresser.

Er wenedourion e zistago PARIÑ (parein) aveid en deù (parañ, ha pariñ).

c)-SKRIÛ EMA é-léh emañ.

(Er stum emañ e zo, é gwirioné, ur berradur ag en dro "ema-éañ. Ema e gavér é gwenedeg, hag "yma" é kernoweg-Kornwall).

IV-SKRIÛ -añ (gwellañ) -é-léh -a (gwella) en dé-ré ihuellan.

(Er gwenedeg e hré deja ged -an. Ne vo ket di-ésoh lakad un tild ar en ñ.)

V-AR GER-MELL (l'article)

SKRIÛ UN, UL, UR é-léh eun, eul, eur.

((Ne vo ket aman ur gudenn eidom-ni, pegwir é ilpléem deja un, ul, ur. "Ul" e vé sanset impléet dirag ur gir é krog ged un "l", med tu zo eùé de implé ur : ul lavreg, pé ur lavreg.)

VI-CHOM HEB SKRIÛ ER C'HEMMADURIEÛ :

S/Z, F/F', CH/J, C'H/H.

Skuériefeù:

.Santéz, ar santéz (nag é klewér gwéhavé ar zantéz).

.Fleüt (fleuit), é fleüt

.Chistr, é chistr (naren é jistr).

VII-AR LIESTERIEÛ (les pluriels)

Eid er liesterieù é -ou, -où (pé -eù),

SKRIÛ -où.

Un akoustumans e vo d'er wenedourion skriù

-où é-léh -eù (tadeù, mammeù --tadoù, mammoù). E gw rioné, é vehé ésoh neoah gobér ged -ow èl ma vé groeit é kernoweg (tasow, mamow). De skuér, Toul-Bahadeù, é Bréh, e vé distaget breman, ged en dud divrehonekeit, Toulbahadeu (eu èl é galleq des oeufs), ha mem Toulbadeu. Un dé benaq é vo Toulbad ha, goudé, Toulba. Toul-Bahadow e baréhé doh en dis trésadurieù-sé.

VIII-AN AO

SKRIÛ "AO" é-léh "ô" (paotr é-léh pôtr)

Gobér e hré er gwenedeg ged -aù (paùtr, auzilh aùtann, aùd ...). Skriù "ao" ne vo ket diésoh tamm erbed.

IX-AE/ê/FE

a) -SKRIÛ dâel, impalâer, pâeron, mâeron, dêr, (dâeroù), lâer, nâer, kâer ... ged "ae".

b) -SKRIÛ "E" én oll hanùeù nameid er ré mené-get ihelloh.

Skuériefeù: aer, paelon, maer, maez, sklaer, pae, aes (ér, palon, : paelon, mér, méz, sklér, pé, és).

c) -Er verbeù, SKRIÛ "ae" é-léh "ee" pé "ê".

Skuér: me a rae (é-léh me a ree).

Ar gwenedeg é impléé : mé e ré. Aman eùé é vehé posibl dem degemer heb ké er stum unvan
me a ra (me e ra)
me a rae (mé e ré)
me a ray (mé e rei).

X--IV/-IOÛ/-W...-EV/-EO...-AV/-AO

a) -Lakad ur "V" éléh un "O" é gériefeù-zo: levr, (livr), revr (pé rër), gavr...

b) -Arlerh ur vogalenn,
1. E dibenn er gériefeù: SKRIÛ "W" (Braw, hiziw pé hiriw pé hiniw, téw (tiù, téù), piw (più) liw (liù), ataw (ataù)...
nameid : sav, fav, gov, trev.
2. E kreiz er gériefeù SKRIÛ "V" : bevet (b biùet), livet (liùet), bravoc'h (braùoh),

nameid:delwenn (statue).

c)-Arlerh ur gensonenn (consonne) é dibenn er gériéù:

1.Mirein er "V" arlerh un "l":Galv (galù), palv (palù),malv (mauve,plante)...

2.O pé W arlerh er gensonenneù arall: Baro/barw (barù),dero/derw (derù),maro/marw (marù),mezo/meew (mèu,meaù),azo/azw (anù,anvé),karo/karw (karù),taro/tarw (tarù),bero/berw (berù),c'hwero/c'hwerw (huerù),bano/banw (truie qui a des petits),lano/lanw (lanù,flux de la mer),bezo/bezw (bèù,béaù)...

Splann é é jaojo gwell er stum é "W" d'er gwenedeg : barw, karw, marw ...

XI-KUDENN AR C'H

a)-SKRIÙ PLAC'H, PLAC'HIG é-léh plah,plahig.

b)-SKRIÙ C'H arlerh AR,UR,ER ér gériéù é krogein ged "G".

Skuér : ar c'hovel

c)-SKRIÙ C'H goudé "da (de),ne,pa (pe),...med skriù "H" arlerh ur gensonenn oeit de get er vogalenn ar hé lerh : d',n',p' :

.ne c'hellan ket	med n'hellan ket
.da c'houlenn	med d'houlenn
.da c'hounid	medmed d'hounid
.pa c'hellan	med p'hellan

Aman hoah ne vo ket problem eid er wenedourion,un afér ag akoustumans é.

XII-KUDENN AR ZH

Kroget é bet de studiein kudenn er ZH/S/Z hag é vo kendalhet.

Un nebed kudenneù e chom hoah de voud diluiet : ILL/ILH;displégadur er verbeù KAOUD (kavoud,en-devoud) ha BEZAN/BOUD;kenigeù er wenedourion.

AMAN E ACHIÙ ER LISTENNAD POENTEÙ AKORD.
(de voud kendalhet)

PAJENN EN TREZOLOUR

Ur huéh ohpenn éma trezoleréh An Doéré un tammig "bourdet",rag lod ag er goumananterion e daùl termén aveid péein o delé.

Prenet hon-es eùé,é 1988,ur fotokopieréz aveid mollein ni-mem en dastumadenn ha bihânad er fréieù-mollereh ... mez rekiz é dem dakor en argand keméret é prest ha péein en interes.En dra-sé en-des pouizet ar yalh er Gevredigeh é 1989,hag e bouizo hoah épad ur blé pé deù...

Red é bet dem enta kreskein un tammig priz er houmanant-blé d'An Doéré aveid er blé de zoned :

-80 Lur aveid reseù nivérenneù er blé 1990,
-ha 10 Lur èl skodenn de Gevredigeh Bro-Ereg.

Goulenn e hram ged hor lénerion reneùeein o houmanant heb gortoz,ha trugéré e laram dehé aveid kement-sé.

Plijet e vehem eùé mar karehé lod ag hor lénerion kas dem ur prov argand (50,pé 100 Lur...)aveid sekour genem derhel ér prantad diéz man.Roll er proverion e vo embannet én Doéré,én nivérenneù de zoned.

Trugéré de beb unan.Aveid digoll hor lénerion,embannet e vo ,ér blé 1990,5 nivérenn An Doéré,é léh 4 heb kin er bléieù kent.

Anù:.....Anù-bihan:.....
Chomléh :.....

- Reneùeein e hram me houmanant d'An Doéré:80L.
- Ha me skodenn de Gevredigeh Bro-Ereg: 10L.
- Me gas ur prov a 50/L.-100L. aveid harpein er Gevredigeh.

Kavet em-es ur houmanantér neùé:
AO.....Chomléh:.....
Kaset un nivérenn dehon.

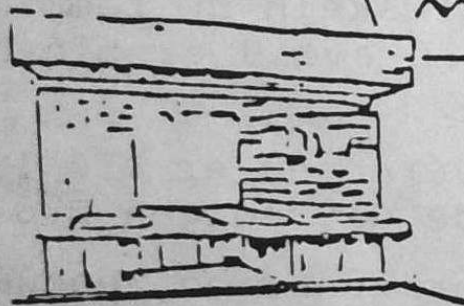
Kaset ho chekenn d'en Trézolour Alfons SAMSON.

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7. sired Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

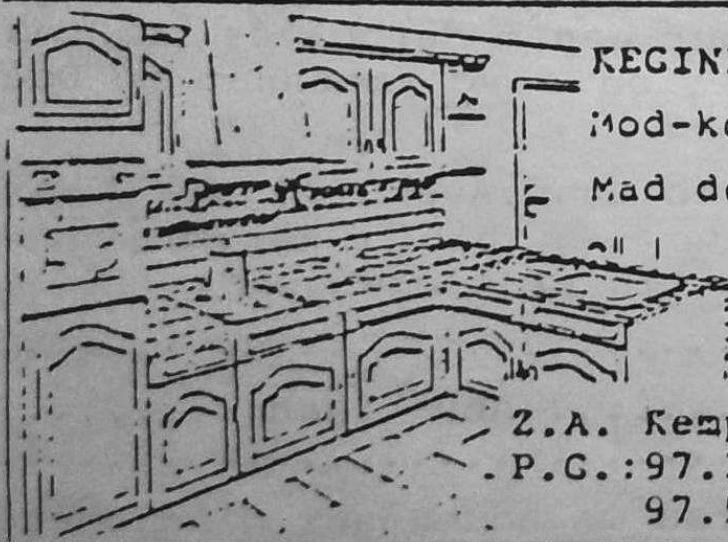

AN TOMMDER

CHÉMINÉE René Brisach.

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54. Cours de Chazelles
LORIENT — Tel. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT

P.G.: 97.36.39.57

97.51.72.17 (Bubry)

An Doéré: Publication trimestrielle éditée, et imprimée par l'Association Bro-Ereg. Gérant: Louis LE MOUEL, Vannes. Le numéro: 20F. Abonnement annuel: 80F. Trésorier: Alfonse SAMSON, 19 rue Raime, 56.270 Ploemeur. N°CPPAP: 64.359- ISSN: 0750.3326. - Déc. 1989

an DOÉRE

Niv. 34

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNEDE

Stér er BONO, é pleg-mor er MORBIHAN

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén

aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

6, Straed Kergelen
56.400 - An ORIENT
P.G.: 97.64.37.80

Maison LE NABAT Gérard

"LA BRETONNE"

MARQUE DÉPOSÉE

Ostréiculteur-Expéditeur

56550 LOCOAL-MENDON

TÉL. 97 24.61.36

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet **TI GUEGAN..**
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

TAOLENN ER PENNADEÙ :

-Tolp-blé Genvér 1990	Paj. 4
-Ur bobl fariet	5
-Lézenn er Seigneur	8
-Deskam Brehoneg	11
-Laredeù bugalé	12
-Riotaj	13
-Doéerieù An Doéré	18
-Pajenn er lénerion	17
-Pajenn er gelennerion	21

Doéerieù berr :

-1-PERHINDED ER VREHONEGERION é SANTEZ-ANNA :

Disul 29 a viz Imbrill 1990,
10e30 :Préhésion;-11e :Overenn-Bred,
14e30 :Chapeled;-15e :Gospéreu,
16e :Konsert ged Orglézeù ha Bombard.

-2-BALEADENNEÙ ER VRO-POURLET,

saùet dré -er Gev."Kafé Bara Amonenn" ér Gemené,
-Ha "Sports et Culture" é Klégéreg.

Peb miz é vezé groeit ur valéadenn ér hornad-bro-sé
De 8e30 é kroqér de gerhed,Boud e vé étre 15 ha 30
a dud é peb baléadenn,ha tu e vé de gomz brehoneg.
Mar vennet goud hirroh diar er valéadenneù-sé,pell-
gomzet de H. Le Borgne (97.28.02.43)pé de F. Goude,
(97.28.03.07).

.....
TOLP-BLE en dé 21 a viz Genvér 1990
.....

Harperion KEVREDIGEZH BRC-EREG en-des um dolpet ér Veiteri-Vraz, é Karnaq, en dé 21 a viz Genvér 1990, a veid komz a stad er Gevredigezh épád er blé 1989, ha kemér er hemenneù rekiz a veid er Blé 1990.

1-Goudé boud kleùet divizieù er Penn-rénour hag en Trézolour, reit o-des o diskarg de rénerion er Gevredigezh a veid o melestradur épád er blé tremennet. Diéz é stad en trézolereh a-houdé deù vlé-so, èl m'éma bet skriùet én nivérenn 33 (pajenn 23); en trézolour e houlenno enta, hoah ur uéh, ged er lénerion kas o houmanant dehon édan berr amzér ... er ré e chomo heb reskond ne vo ket mui kaset dehé en dastumadenn.

2-Bouéhiet zo bet a veid anùein melestrerion ha rénerion er Gevredigezh a veid er blé de zoned :

Melestrerion : Jorj BELZ; Alan GOULVEN; Guenhael HERRIEU; Loeiz ER BRAZ; Jobig ER GULUDEG; Yehann ER MELINER; Loeiz ER MOUEL; Jildas ROBIG; Alfons SAMSON.

Baré rénerion : Penn-rénour : Yehann ER MELINER; Eil-rénour : Alan GOULVEN; Segrétour : Loeiz ER MOUEL; Eil-segrétour : Jobig ER GULUDEG; Trézolour : Alfons SAMSON; Eil-trézolour : Jildas ROBIG.

3-Kendalhet e vo, épád er blé, ged studiadenn er Geleñnerion a veid ansé tostad er Guénédeg d'er brezhoneg unânnet, mez kerhet e vo a bazenneù distér ar en hent-sé rag ne vennam ket digalonekad hor lénerion : er lodenn vrasan anehé e chom staget grons doh er skritur goh.

4-Anséet e vo eùé braùad pajenn-golo an Doéré, ha marsé kreskein ment (format) en dastumadenn.

Er baré-rénerion
.....

.....
UR BOBL FARIET*...
.....

Léh e oé de zoujein nen dehé biskoah oeit de hesk mammenn er pilereh-beg* en-doé saùet geté é Pariz, dé er 14 a Hourhelén, hah en-des padet betag breman.

Kleùet e hues, a dra sur, meid ha bouar e veheh, er foér e zo kaset én arbenn ag er "bicentenaire", ha nen des péchanj, én on bro-ni, ur vorhig heb kin hag e vehé chomet heb obér hoari-gaer? Diskoeit en-des hoah ur wéh on henvroiz émant tré d'er Halleùed a pe dant, ind eùé, én amiod* ! Gwir é éma daw dehé derhel o léh pé-gwir é larant émant "deux fois Français, puisque Bretons" ! Ne vehé ket braw dehé enta lezel er maout de voned ged er ré-rall !

A-zivoud kement-sé en-des vennet en Alréiz diwenn o hrog*, ha chetu penaoz o-des groeit : cher diviz de verhedigeù ur skol laik devé buhé er roué Loeiz XVI, hag é sigur hé lakad de chomel merket én o spere-deù, éh es desket dehé sonenn "La Carmagnole" ha ne zoug én hé hreiz nemed reihted, doustér ha peuh (peah), èl ma ouiér !

A pen dé degouéhet er 14 a Hourhelén, éma bet davéet er vugalé-sé de chapélig er Congrégasion hag azé, brohet ha kaballet ged liénaj triliweg, korollet o-des ar un dro ma sonent :

Dansons La Carmagnole,
Vive le son du canon !

hag er gérent, foenwet o brusket geté, de youhal neuzé a bouéz penn ha de strakal o daouorn !

Er chapél-sé éh oé bet dalhet lod ag er Chouaned deit a engann Kiberén, hag a vazé éh ent de Bark er Vartired de voud diskaret .

Ne gredet ket é vehé bet tu, marsé, de gaved ur léh arall a veid inouerein gouél er "Liberté" ? Med én ur delled berroh doh en traou : mechal ha daw é gobér kement a don eid degas sonj deom éh om "libres" ? Daou gant vlé e zo bet red a veid asé lakad on tadeù-koh de gredein éh oé deit a veité amzér er Frankiz ! Deusto

dehé boud goasket a du-rall, gourhemennet en-doé gouarnemant Pariz douarein é peb borh gwéenn er "Liberté" . Med én amzér-hont Breihiz ne oent ket ken arloup èl man dé on henvroiz,de saill ar er habouill* pasket aveité ged begeù-braz Bro-Gall,rag bembé é wélent de betra é tenné* er lézenneù neùé lakeit arnehé ; ragsé,bihan forh* e hrent-ind ag en nerùenn saùet ar blasenneù er vorh :

Er wéenn a Liberté
'zo plantet é Pondi
Er chas ag er hartér
'za de freged dohti !

Doh ma wélér,on gourdadeù ne brizent ket kalz er "Liberté" e gasé geti er blantenn derw,ha lèh zo de gredein é kavent ne oé ket trawalh ag ur wéenn évid dakor dehé er péh o-doé kollet.

Neoah dré forh hwéhein er gaou é spered er Vretoned,deit é Bro-Gall de benn ag o lakad de gredein éh oé o bro ér sklavaj brasan,kent ma tas en "Dispeah Meur" d'hé digabestrein dré lézenneù er 4 a viz Est 1789...

Gwir é on-es bet goudé er gelloud de vouéhiéin,med mechal ha saùetoh om,pégwir er ré e vouéhiam aveité e zo Bretoned gallekeit penn-der-benn ér skoliéù ? Er skol éma bet desket dehé émant "Français" a rum de rum : azé éma en dalh ha,kaer e vo gobér,nitra a vad ne zisoho aveidom tré ma vo en traou èlsé.

Gwir é eùé,rekiz é er lared,on-es bet goudé er "liberté" de gas on eskern de séhein ar harzeù Bro-Gall.Med ken treboulet é bet spered on henvroiz,ma dint arriw de bohonein*,rag ma es bet lahet 240 mil anehé épad er brezél braz,ha prest kaer e oé hoah lod ag er ré deit biw anehon de zistroein d'er lahereh ! pégwir a pe sônas er hléhiér eid taol-strak* 1939-40,ur brezélour koh e laras dein : "Boud zo 25 blé é kleùen hoah,èl hiziw,kloh me farréz é tinsal eid ger-vel en dud youang d'er brezél ; seih a vreudér e oem é voned dehon,ha groeit em-es éan mé penn-der-benn,hama !pe vehé red,a goh voulom*,é yéhen hoah de ziwenn er Vro !"

Elsé é komzas ur Breihad diw wéh gall,hag èl-man é laré é dud koh,pe zas dehé er "liberté" :

"...E tarhas me halon
E kleùed er person
E lén en ordonans :
Bugalé Breiz-Izél
Moned de servij Frans !"

Spann é de wéled éh es kemm étré er péh e sonjé on gourdadeù hag er péh e sonj Breihiz on amzér-ni,ha gwéled e hrér eùé n'o-des ket kollet o foén gouarnemanteù Bro-Gall é lezeùad* épad daou gant vlé spered on henvroiz.

Rag-sé,malloh e véet geté,mar da deoh lared penaoz,marsé,ne saù ket en héol é rêvr Républig Bro Frans,ha marsé nen dint ket divlaz er lézenneù hé-des goret !

... Hir amzér e vo reket,pechanj,évid chanj penn d'er vah,rag fariet é bet er bobl ha nen dé ket prest de lared èl hé zadeù koh :

"Servijein en Nasion n'é ket tra discoursi :
Kalon er Vretoned zo lan a velkoni."

Gwenhael

Girieh diéz :

-Fariet = égaré ; -Pilereh-beg : bavardage (pil-beg = bavard) ; -Hoari-gaer : fiesta ; -Moned én amiod : tomber dans la sottise ; -Krog : prise,participation active ; -A vazé : de là ; -Kabouill : bouillie avec mélanges ; -Ternein de : aboutir à ; -Bihan forh : peu de cas ; -Pohonein : être fier,se vanter ; -Taol-strak : coup de tabac ; -A goh voulom : tout vieillard que je suis ; Lezeùad : traiter par médicaments (lezeù,louzou).

.....
LEZENN ER "SEIGNEUR"

Sorbienn kempennet dré Loeiz ER BRAZ é brehoneg mod Baod.
.....

En dro de seihteg vlé em-boé én amzér-sé... lakam éh oé ér blé 1962.

Ur sul vitin, arlerh en ovérenn, éh oen é toned d'er gér, ha kerhed e hren a bazeù braz, ker (rag) ne oé ket pèll doh kreisté.

E teval ag er vorh, chetu mé arriùet ged Mari Er Mér, un intanvéz hag e oé é chom é Kerdrol; hi oé é toned ag en ovérenn eùé.

M'hé anaùé mad, pendéguir éh oé hi merh é chom ér mem penhér genein. N'em-boé ket kredet derhel ged me fazeù hir ha chetu ni éh obér en hent asambl (kevret) ni hon deù, én ur lared kaer....

- "Nen dé ket bet berped en dud ken euruz èl breman, hi e laré, bed es bet tud maleurus guéh-arall... M'es bet kleùet me zad é komz, hi e laré, éh oé ur "Seigneur" (un Eutru) ér Prioldi én amzér goh. Hui oér erhoalh émenn éma er Prioldi ! ma, de gavouid er hoedeù anhont... Bed es guerso braz ag en treù-sé, pendéguir me zad en-doé o hleùet ged tud koh én é raog.

Er Seigneur-sé e oé er mestr ér hornad. Ean 'ré er péh oé é chonj, ha n'en-doé ket nitra d'obér pendéguir éh oé er ré-rall e labouré aveiton. Rah en dud tro-ha-tro e oé red dehé rein dehon ur lod ag er péh e estent ha, seul guéh ma oé un éredenn ér hornad, éh oé red d'en dén youang kasein é voéz de gousked d'er chateau (d'er hastell) épad en noz ketan.... Lézenn er Seigneur oé en treù-sé !

Un dé be oé ur peizant hag é voéz youang é voned ar hent er Prioldi, hé dorn-hi én é gani.

Chetu degouéhet un dén arall geté.

- "Emenn é het-hui àlsé, men dén mad ?

- "Er mitin-man é om bet éredet hag é han de gasein me moéz ... èl m'éma er mod.

- "Ma ya !... Lézenn er Seigneur !

Ha gi (ind) derhel ged o hent.

Un tammig pèlloh :

- "Emenn é het ? e houlenh hennéh e oé é toned ar gein é varh, mal e vo deoh arriù, ker (rag) 'ma er loér é seùel .

- "E han de gasein me moéz d'er Seigneur, ha nen dom ket préset braz, e reskond-éan, trueg, é uéled é voéz é ouiled.

- "M'anaù, mez petra faot deoh-hui ... Lézenn er Seigneur !

Taol-fin (érfin) chetu degouéhet ur voéz goh geté. Eh oé ar bazenn er harh, kroset édan er samm koed hi-doé tolpet én hé deùéh. En amzér-sé, en dud peur e oé red dehé tolpein o hoed ar douareùier er ré-rall, pendéguir n'o-doé ket argand de brénein...

- "Me oér-mé erhoalh d'émenn é het, me zud vad, e larhi dohtu é teval ag hé harh, m'es ho kleùet é komz g'en dén-hont ar varh, hag é han de sekour genoh !

Sekour genem de betra ? e reskond en dén youang, é han de rein me moéz d'er Seigneur aveid noz ketan me éred, ha, boud ma ne don ket koutant, éma red dem plégein édan er lézenn.

- "Lézenn er Seigneur, e reskond er voéz goh ged ur minhoarh farsus ... Mez, mar bé fall er lézenn !... Laosket mé de sekour genoh.

- "Nen doh ket hui é chom ér hornad-man ? e houlenh er peizant. A beban é oh, 'ta, aveid doned de glah koed dré-man ?

- "Me zi-mé n'é ket dré-man, ha neoah éh anaùan rah en dud. Cheleùet mad er péh e han de lared deoh : keméret ur belotenn spilleù, mez troeit er penneù pikmoén d'en dianvéz. Goarnet-hi én ho fiched tré ma huéh (ma veoh) é voned g'ho hent. A pe zegouého genoh, un dén

guisket rah é guenn ha guenn é fas,ged ur marh du édan dehon,keméret er belotenn spilleù ha bannet hi arnehon.Aséet kouchein é fas ...chans vad deoh ! e lar-hi hoah én ur voned kuit dré er hoed .

En dén youang hag é voéz e chomas bammet,ha bammetoh hoah é uéled éh oé chomet hé samm koed,d'er goh voéz,ar hé lerh ér fozell.

-"Mechal émenn éma bet er groah-sé de gavouid hé sorbienn,e chonjé er peizant ?...Ha neoah..de ouied...

Ha éan d'obér èl ma oé bet laret dehon gobér.(Ne ouian ket penaos en-doé éan kavet er spilleù,meid é vehé ar dillad é voéz !)

Gi (ind) ar en hent éndro,hag a bazeù braz,ker arriù e oé en noz.Ne oent ket pêll ag en nor-dal ag er chateau a pe uélant un dén é arriù geté.Un dén guisket é guenn ha guenn é fas,ur pikol marh du édan dehon.

Dohtu er peizant e gemér er belotenn spilleù én é fiched...hag hé bann ar en dén youang.

Kouchet en-doé-éan é kreiz é fas,tapennein e hré er goed ar é dal,hag én un taol ur spandérenn guenn er gronnas tout...ur splandér ken kriù ma doé en deù zén youang dureit o fenneù d'en tu-rall.

A pe droant o fenneù éndro,ne oé ket mui dén erbed ar er marh na splandér erbed.

Neuzé doned e hras chonj dehé a gomzeù er groah : "Mar bé fall er lézenn..."

Ar varh é oent deit d'er gér éndro.

Arlerh en dé-sé,ne oé ket bet mui jaméz guélet er Seigneur ér Prioldi,hag en dud youang é 'timéin e hoarnas o moéz geté,noz ketan o éred.

.....

El-sé en-doé komzet dein Mari Er Mér er sul-sé,é toned d'er gér ag en ovérenn.

Mechal,a pe dehen éndro d'en ovérenn,ma kavehen unan benag ar hent er gér,de lared dein ur sorbienn arall ...

DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg

Traduisez en breton de Vannes les 10 phrases qui suivent...mais ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie ! Elles donnent bien les réponses adéquates,mais à condition de les reclasser au préalable dans l'ordre requis !

Texte français:

- 1-Votre soeur devait venir : allez à sa rencontre.
- 2-Il pleut à verse:en conséquence,je ne quitterai pas ma maison.
- 3-Vous allez vous chamailler : votre sale caractère en sera la cause.
- 4-Il vint de nuit rendre l'argent.
- 5-Plus la tâche était pénible,et plus ils désiraient l'exécuter.
- 6-Serait-il en votre pouvoir d'avertir toute ma parenté ?
- 7-Je ne verrai que vos proches parents.
- 8-Voyez aussi mes parents éloignés.-Non,non et non,je n'en ferai rien !
- 9-Il est trop tard de prendre garde quand le malheur est arrivé.
- 10-Méfiez-vous de la jument,il lui arrive de "méconnaître".

Traduction bretonne (dans le désordre):

- 1-Difiet doh er gazez,a-xéhieù hi e gav dizanaù.
- 2-Devéhad é diwal (dihoal) a pen dé arriù er goal !
- 3-Kerhet de wéled eùé me ré pell-gar.-Ne dein ket na ne dein !
- 4-Ne dein ket de wéled nameid ho ré tostan kar.
- 5-Hag é vehé en dalh genoh de velzein oll me zud kar (me ré kar).
- 6-Sel kaletoh e oé er labour,sel dougetoh e oent d'er gobér.

- 7-Ha éan deit a-nozeh de zakor en argand.
- 8-Béh e saùo étrézoh : ho fall spered e vo arbenn a gement-sé.
- 9-Glaù e gouéh a boullad;én abenn a gement-sé,ne zigérein ket !
- 10-Delé e oé d'ho hoér doned : kerhet én arbenn dehi .

LAREDEU BUGALE

(dastumet ha kempennet ged Mériadeg)

- Ped eur é ? -Naù eur hantér !
- Piw en-des laret ? -Er logodennig !
- Péléh éma ? -Er chapélig !
- Eh obér petra ? -Koér !
- Pesort koér ? -Koér melén !
- Pesort melén ? -Melén ui !
- Pesort ui ? -Ui yar !
- Pesort yar ? -Yarig wenn !
- Pesort gwenn ? -Gwenn kah !
- Pesort kah ? -Kah fall !
- Pesort fall ? -Fall ru !
- Pesort ru ? -Ru tan !
- Pesort tan ? -Tan glaou !
- Pesort glaou ? -Glaou du !
- Pesort du ? -Du pod !
- Pesort pod ? -Pod pri !
- Pesort pri ? -Pri prad !
- Pesort prad ? -Prad er lenn !
- Pesort lenn ? -Lenn er brenn !
- Pesort brenn ? -Brenn haleg,brenn kazeg
Brenn toseg,ha cherr ha veg !

RIOTAJ !

A-houdé pell-zo é on-mé é klask gouied pe-
rag en-doé lod ag er lônéd -drest-oll er saout-
losteù hir ha plégus...Komzet em-es de veur a u-
nan,tud disket èl rézon,mez chomet ind eldein di-
ouieg kaer !

Goulennet em-es ged kelennerion skolieù-
veur a beb kornad ag er vro,klasket em-es eùé ér
"Musée d'histoire naturelle",med ataw é on cho-
met ar me hoant !

Nen des ket pell amzér é on oeit pelloh,de
vroieù arall dré er bed,aveid ansé gouied er péh
e hré poén d'em spered.Ha chetu mé arriù un
dé,gozig ged "Samm er gohoni" én ur gér
vraz,marsé èl kér en Naoned:"Douareù-Saout-
Losteù-Berrig" e oé groeit anehi.Nag ur gaer a
gér,skolieù e oé énni aveid en oll haq aveid oll
en treù hag e zo bet.Nag a dud disket em-es ka-
vet du-hont,ha méhus e oen én o mesk.Oll en dud
ér gér-sé e oé didrouz,disoursi : ur blijadur e
oé biùein geté,ur bamm !

Azé eùé em-es kavet respont d'em goulenn...

Lennet em-es lévreù skriùet é Saoutzoneg doh un tu,hag é brehoneg bro-Gwened doh en turall.Elsé em-es bet bihânoh a boén é komprenn en traou.

Gwéharall,hrevé er lévreù-sé,er saout en-doé kernér hir ha plom èl kibriad ar o fenneù,daou pé tri metr a ihuéded dehé.Marsé,e lar er lévreù,aveid heijal barreù er gwé hag eid lakad er fréh de gouéhel anehé...med o losteù e oé berr...berr,èl un tamm askorn lakeit de hirad o linenn-gein ! Nitra setu !

Merhad er hernér-sé ne blijent ket kalz d'er saout,rag ur baré vad anehé en-doé en em dolpet un dé,doh er péh e lar er lévreù-sé ataw,ha setu ind é voned de gaved en dud é karg ér vro eid goulenn geté berrad o hernér .

Goudé boud divizet un herrad amzér eid dispég mad o zraou,er mestr e laras dehé :

- "Gellein e hran berrad ho kernér,med nezé ho losteù e zeï de voud hiroh !"

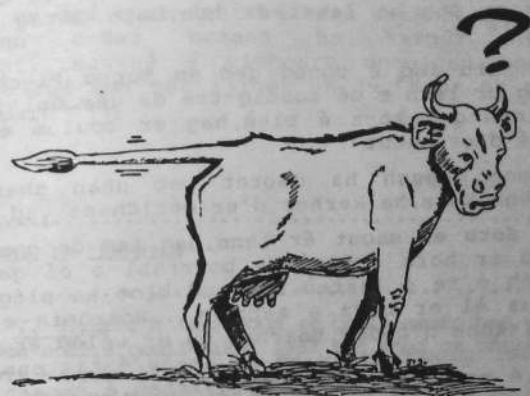
- "Ne vern,e respont er saout,ésoh e vo dem rideg ér hoedeù hag ér lanneù,hag aveid lakad er fréh de gouéhel,ni e rei taoleù penn doh treid er gwé..."

Setu enta er saout é toned d'er gér ged kernér berr hag éz de gas,éz eùé eid n'em ziwenn doh lôned arall.Ya,med na hiret o losteù !!!En tamm askorn berr o-doé gwéharall e zo deit de voud hir braz,ohpenn ur metr,reud. hag a-blén ...Sellet neuzé é péh stad e oé er lôned ! Nag un diézemant aveité !

Epad hir amzér é chomas en traou elsé.Ha ..

Deit un termén arall ér bed,kunikoh eid agent,ha setu lôniged diùaskelleg,arriù a-neùé zo,é fardein ar er geih lôned ha doh o fikein heb arsaù.Er saout,o léieù,en añoérezed ne ouient mui émenn fardein de n'em guhed.Rideg e hrent é-

dan er gwé hag ér parkeù,é hachein en est léh ma tremennent.Ne vern émenn e sellé en dud,ne wé-lent meid saout é vreskenn,kement ma oé un drué gwéled er geih lôned-sé én ur stad ken divalaù.

Neuzé,doh er péh em-es kavet ér lévreù-sé,er saout en-doé en em dolpet hoah ur wéh eid ansé gobér un dra benag...ha deit ur sonj dehé :

- "Perag ne déhem ket ni de wéled un diskontour pé ur sorsér benag,rag moned éndro de gomz doh penneù braz er vro,ne gredehem ket mui !"

Kleùet o-doé komz ag un dén groeit "Plecheinour" anehon,én ur gér hanùet Gwéüs é oé é chom,med pell braz é er gérig-sé doh Douareù-Saout-Losteù-Berrig.

Ne vern,ré drist e oé er vuhé aveid er lôned peur,ha setu ind enta é achap un noz,rag d'en noz éma kousket en taboned ! D'en dé é choment ér hoedeù de gousked ha de zebreïn.Pell amzér o-doé lakeit kent degouéh é kér Gwéüs...

Ur mitin émant arriù elkent.Azé ne oé na kelion na taboned : ur gér didrouz aveid lôned é poén.Ind e gavas en Eutru Plecheinour gozig dohtu,hag ind de zisplég dehon oll o néhanseù.

Chemel e hra er boulom de cheleù dohté:daou-
lagad luemm en-doé haq,é selléd doh peb unan a-
nehé,éan e lar én ur vinhoarhein :

- "Cheleùet 'ta ha deit genein ; éh an de rein
deoh er péh ho lakei de hoarhein betag fin ho
puhé !"

Setu ind é voned ged en Etru Plecheinour
betag ur lenn e oé tostig tra de gér.Goleit e oé
er lenn ged korz é bleù,hag er boulom e laras
neuzé d'er saout :

- "Tennet genoh ha débret peb unan ahanoh ur
vleüenn korz,ha kerhet d'er gér!Chans vad deoh!"

Setu er saout ér lenn,hag ind de chakein a
vègad er horz é bleù.Na bourrabl e oé geté,rag
kentéh é ta o losteù de voud blot ha plégus,hé-
blégus èl er horz e zebrant...Hoarhein e hrent
èl biskoah n'o-doé hoarhet én ur wéled er losteù
é seùel plomm én ér ag en amzér,é tiskenn èl un
tenn,é troein a glei hag a zéheù,é skoein doh o
digosté,doh o hein,doh o diùar,hag en deur é
strimpein én dro dehé ! Ur blijadur e oé selléd
doh er vandennad saout é saill,é vuzellad,é
skrignal èl léieù foll...

En ur rideg é tant d'er gér,ged o losteù é
skoein doh un tu ha doh en tu-rall,hag é flas-

trein er helion deit heb difiein d'o flemmein.

Hrevé er lévreù ataw,a-houdé en taol-sé éma
tud Douareù-Saout-Losteù-Berrig é klask rein un
hanù arall d'o hér,rag chanjet en-des er lôned
hag en-doé reit dehi hé hanù ketan;losteù hir ha
gwenn o-des breman ha kernér hrevé o
hoant...Rag-sé é vinhoarh unanigeù anehé hag
èlsé eùé éma bet ijinet un dé "Keuz er vuoh hag
e hoarh"!!!

Arz Maël

PAJENN ER LENERION

-Y. B.,Bréc'h (a-zivoud er goall-amzér hag er bar-
radeù aùél,é gouil-Mikél 1987 hag épad en déieù ketan
a viz Huavrér 1990):

-Pérag ne gomzet ket ag er gaou groeit d'er vro ged
er gorventenn (tempête) a 1987,pé ag en distruj deit
ged aùélieù kri er suhunieù devéhan-man ? Ha sentein e
hret de houhemenneù er Stad ? Pen-dé-guir ne oé ket
bet ur gir,épad deù pé tri dé,nag ér radio nag én T.V.
diar er gorventenn 1987 ! A pe sonjér ér foér ha tabut
e vezé groeit abenn-kaer,seul guén ma saù ur flammad
benag é koedeù er Hreisté !...Hama,viloh é hoah en
treù en taol-man ,rag solet zo bet ur lestr pasketaour .
ag er Gilvineg ged 5 martelod ...ha pas ur gir!Chetu
petra em-es kleùet : "Er bouillard heg en aùél-dro en-
des diskaret 23 a dud é Frans abéh,12 anehé én Ile-de-
France."...Nitra diar er peurkeh marteloded ag er Gil-
vineg ! El-sé éma er uirioné : é méz a Bariz,nitra ne
dalv nitra !"

DOEREIEU AN DOERE

Ged Job Er GULUDEG

1-MUZIK É BREIZH

Er hetan "forom" a vuzik Breizh e zo bet kempennet é Lann-er-Stér en 11 hag en 12 a viz Kalan-Gouianv 1989. Sañtet, de getan penn, dré tud Kervignag ha Lann-er-Stér, harpet eñe ged er ré en em vell a Houélieù Etré-keltég en Oriant, tolpet en-des étré 5 ha 6 mil a dud, er péh zo brañ aveid ur huéh ketan ...

Bagadeù muzikerion ag en dibab e zo bet kleüet, ha plijadur braz e zo bet -m'er lar deoh- kement é cheleù doh er muzik èl é tansal épad er festeù-dé hag er festeù-noz. Surhoalh abenn er blé, é vo hoah kaeroh en traoù ...

2-BREIZH A GAN

Ur huéh ér blé, er baréieù kânerion é Brehoneg en em dolp éñ ur gér ag er vro. Er huéh devéhan, aveid o heihvet tolpeñ, en em gavet o-des é iliz-veur Kastell-Paol. Azé o-des bet hoah muioh a berh vad (succès) eid é Gwénéed er blé kent, rag ohpenn ur mil a dud en-doé péet aveid doned de cheleù dohté.

Deg baré kânerion e oé deit, ha boud e oé ur pemp kant benag a dud étré en deg baré. Boud e oé a vro-Wénéed :

- "Kânerion an Oriant", brudet mad breman,
- "Avel Vraz" ag en Arradon,
- ré Gwénéed ged tri bombardér,
- ha baré "Kânerion Plewignér", léh ma es goazed heb kin péré e gan a-féson, ér ur gwenedeg ag en dibab.

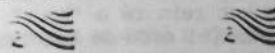
Arlerh er honsert, ur gevredeléh (société) a Sant-Filibert, tost d'en Drinded, en-des keniget ur priz a 100.000 lur aveid señel ur péh-muzik ("Cantate pour la Paix") hag e vo hoariet ha kânet é gouilieu "Breizh a gan" 1992. Er homzeù e zo bet sañtet dré Job an Irien, hag er muzik, dré René Abjean.

3-EMGLEO BRO AN ORIENT

Kevredigeh "Englev Bro an Oriant" e zo bet

sañtet, chetu péar blé-so breman, dré Jakéz An Touze, aveid tolpeñ en oll gevredigehieù é bro en Oriant hag e labour -é galleg pé é brehoneg- de ziwenn er sevenadur brehoneg hag aveid kempenn brañité er hornad.

Tolpeñ e hra breman 18 kevredigeh : en hani devéhan anehé, "Ar Falz Bro-Gwened", e zo bet dégeméret épad tolpe-blé en 2 a viz en Avent 1989.

Labouret hé-des dalhmad -ha kenderhel e hrei, a drasur, aveid ma vo groeit er muian a léh e vo gellet d'er brehoneg ha d'er sévenadur brehoneg ér vro.

A-hendarall, señel e hra -èl peb blé- déieù sévenadurel éñ Oriant : lakeit e oent bet , er blé-man, d'en 19, 20 ha 21 a viz Genvér. Epad en déieù-sé, "Deizioù an Englev" èl ma vé groeit anehé, é oé bet keniget divizieù (a-zivoud Bro-Iwerhon, drest-oll) ha deverranseù a beb sort : muzik, korolleù er vroieù kelt, ur péh-hoari (Cantique à Mélilà) hoariet ged "Strollad ar Vro Pagan ha diskouéhadurieù ... Ré hir e vehé lared aman oll er péh e oé de wéled ha de gleüed !

4-PORTELED Loeiz ER MOUËL

Kavet hon-es er "porteled"-sé ér bajenn embannet a-zivoud treù Breizh dré er gazetenn "Liberté du Morbihan" peb ketan sadorn ag er miz. Hennen e oé en nivérenn ag er 7 a viz Genvér 1990.

El m'er gouiet, Loeiz ER MOUEL e zo diazéour Kevredigezh Bro-Ereg, hag eùé diazéour en dastumadenn-man "An Doéré". Arlerh boud bet er penn-rénour anehé épad en 8 vlé ketan, deit é de voud o segrétour a-houdé tolp-blé 1989. Deusto ma ne gar ket boud mélet anehon, me laro-mé grons é hra dalbéh ur labour ag er ré talvoudusan aveid derhel biùoh-biù hor brehoneg, er gwenedeg. Chetu pérag ne gredan ket rein ré a "bour" dehon eid er lared é pennadig-man, èl m'en-dé bet laret eùé ér pennad skriùet ér gazetenn em-es komzet anehi é linenneù ketan er skridig-man.

Diéz e vehé lared é berr girieù oll er péh e zo bet skriùet ér pennad abéh ag er gazetenn. Me larei èlkent ur gir a-zivoud karanté berùidant Loeiz é kevér er gwenedeg, hag a-zivoud é dristedigezh (kounaret!) é wéled péker bihan a gâz e hra -rè liéz- er vrezhonegerion ag er rann-yéheù arall ag er gwenedeg ...ha biù mad é neoah, ha pinùig braz ! Ged Loeiz ER MOUEL, fians sonn hon-es é vo kavet, un dé de zoned, étré en oll vrehonegerion a beb rann-yéh, un dachenn fréhus é péleh é hel-leem kenlabourad ...

5-GOUILIEU TOULFOEN

Guéharall, Gouilieù Toulfoen (étal Kemperlé) e oé brudet braz pell tro-ha-tro, hag é zegasé, peb blé, aveid er Pantekoust, un nivér braz a dud a beb komad ag er vro.

Mez a-houdé un nebedig bléieù, goannad e hré dalhmad brud er fest-sé, ha bihânad e hré en dud a vlé de vlé, deusto d'er boén lakeit ged er ré e oé é karg ag er gouilieù.

Er blé-man ne vo kempennet nameid "Pardon en Ened", èl ur Germes-Vraz. Kavet e vo énni: un diskoéhadur éned, un ovérenn brehoneg de vitin, bagadeù ha kerlenneù korollerion épad en anderù ér hoedeù, ha danseù aveid en oll bétag en noz

PAJENN ER GELENNERION

SKRITUR AR GWENEDEG, SKRITUR AR BREZHONEG

En niverenn devéhan ho-poé marsé lennet ar poen-reù akord saùet é 1974 etre tud an Emsaù eid unvanein ar skritur.

Maleurusemant, an treù o-doé afochet, rag ne oé ket oeit ar barlanterion beteg achumant o labour. Daoust hag é oé embannadur ar c'hentan Assimil brehoneg kaos a gement-sé ? Éna bet laret. Rag én Assimil, skrivet de Fanch Morvannou, ohpenn ar poenteù akord-sé, é oé bet disklomet treù an XIIvet poent, heb akord an oll dud (de lared é : kudenn ar ZH, displégadur verbeù èl KAUD, EN-DEVOUD, ha treùigeù arall).

Med marsé éoé an Assimil un digaré heb kin, rag pe sonjamp mad, petra a dalv ur livr, kalz ne vern é pesort skritur éma mollet, é-kevér an oll livreù embannet, é-kevér dobérieù ar skolieù, é-kevér dégemer ar gwenedeg é "ti-komun" ar brehoneg modern ? Torrein an emgleù zo bet fari bras an dud é karg anehon, ha piw e rebrecho demb bremant klaskein moned a-raog ged hon hent-ni, pe ve an hent-man frank erhoalh aveid an oll? Ha red e vehé d'ar Wenedourion andur, heb lared gir, distruj o farlant, breinadur ha distressadur iéh Loeiz Herrieù hag an oll ré o-des poéniet ér vro-man aveid chomel én hor hognel, én hor trankilded, mes aveid moned a-raog, devad ar Vrehonegerion arall a Vro-Dreger, a Vro-Léon, a Vro-Gerné? Ar brehoneg zo ur iéh anehon. Mar n'é ket bet groeit ar labour unvanein hoah, mar ne faota ket d'ar g/KLTerion selled dohemb, demd-ni neuzé de ziskouéhein dehé éh omb hoah béw. Rag de betra servijo demb plégein ur uéh arré èl ma doé pléget hon tadeù, siwah! édan mor ar galleg ?

Stourm ar gwenedeg hiziù-an-dé zo ur stourm bihan én ur stourm brasoh (heni ar brehoneg a-béh é talein doh ar galleg, hag eùé d'ar saosneg deja). Mes ur stourm rekis é, hani ar gwenedeg : de betra a servijo demb komz brehoneg mar ne santamb ket frond ar gwenedeg énnon?

Adal an niverenn-man,aveid akoustumein hor lénerion d'an doaré-sktiù (ortograf) etreranniéhel éh amb da embann én Doéré diù bajennad tal-oh-tal : unan é skritur Dihunamb,hag ar memes testenn ér skritur neüé.

Seul gweh e vo espleget de heul an treù diés,rag unvanein ar skritur zo diés a-walh : rekis é gouied penaos e vé distaget ar gir-man-gir é peb kornad a Vreih aveid gellein rein dehon ur "gwiskamant" a-fesson,de lared é,un ortograf hag a zalho kont par ma hello ag ar breton én é béh,en-kontet (y-compris) ar gwenedeg,ar péh zo neüé ér brehoneg modern.

Chetu 'ta hiziù ur barhoneg (poème) tennet a "Dasson ur galon",skrivet da Loeiz Herrieù.

Nitra ne dalv 'meid karanté

AR PAOTR :

Ho kleüet em es é houélein,
Plahig é toned én hent don,
Hag éh on deit d'ho konfortein,
De ouied anken ho kalon.
Laret hwi dein,kuit a droieü
Er péh e hra lamm d'ho tareü

AR PLAH :

Ged géot glaz é hoalh en deved,
Er poussined ged fréh ha gran;
É lipad mel ar gant baked
Ema gualhet er babelan.
N'en des nemed me halon-mé
Ne vé goalket na nos,na dé.

AR PAOTR :

D'en deved éma traóalh géot,
D'ened en néañü gran ha preñved,
D'ar babelan baked er bod
Ewid tañwaad an eurusted;
Med deach hwi,plah,é gwirioné,
Nitra ne dalv,'meid karanté...

Netra ne dalv 'maed karantez

AR PAOTR :

Ho klewet em eus é oueliñ,
Plachig é toned en hent don,
Hag éh on daet d'ho konfortiñ,
Da ouied anken ho kalon.
Lârit-chwi din,kuit a droioü
Ar pezh a ra lamm d'ho taeroü.

AR PLAC'H :

Ged geot glas e walch an deñved,
Ar poussined ged fravezh ha gran;
É lipad mel ar gant baked
Ema gualchet ar babelan.
N'en deus namaed ma chalon-me
Na vez gualchet na nos,na deiz.

AR PAOTR :

D'an deñved éma tra'walch geot,
D'ened an neñv gran ha preñved
D'ar babelan baked ar bod
Ewid tañwaad an eurusted;
Med deach-chwi,plach,e gwirionez,
Netra ne dalv,'maed karantez...

NOTENN Nn 1 : Ar ZH

Deit é an diw letrenn-men de voud anaüet bras,dré man dint é sigl Breizh : BZH,distaget Breiz (br js) é KLT,ha Breih (br H) é gwenedeg.E testenn Loeiz Herrieù ar gir FREH zo da skriù ged ur Z eüé : FREZH (hag un OU zo ohpenn,pé ur W,kollet é gwenedeg med gouarnet é KLT : FROUEZH pé FRWEZH).

Ar ZH n'eo ket 'meid ur fesson de unvanein ar brehoneg dré obér ur liamm etré deü zistagadur dishanval.Da lared é,seul gweh (gwezh) ma welo ar Wenedourion ur ZH skrivet,ne vo ket distaget geté ar Z,mes an H.Chetu chuirieü :

- kzh.....kah
- pezh.....peh
- brozh.....broh
- brezhoneg..brehoneg
- hennezh....henneh
- santelezh...santeleh
- barzhas.....barhas
- laezh.....laeh

Distagadur an H zo de gelenn ha de implé ged ar Wenedourion,petremant é vo rekis troein hor BZH é BZ ! (Bz!Bz! Kousk,Breiz-Izél !)Ha neoah,liés e vé lakeit girieü é ZH da glotein (rimer) ged girieü é -S pé -Z. An dra-sé e sinifi ne vé ket dalhet kont ag ar gwenedeg tamm ebed.Chetu chuérieü tennet a hériadur klotenneü (dictionnaire de rimes) skrivet de Rohan-Chabot hag embannet ged Imbourc'h é 1982 :

- laerezh ged dibres
- targazh ged maen-glas
- kuzh ged tagus
- trugarez ged kanerez
- tas ged gwaz
- arguz ged kogus

Er barhonegeü skrivet é-mod-sé,ne vo ket tu d'o distag é gwenedeg penn-der-benn,pandegwir ne glota ket nitra ged "laereh","targah",pé "kuh".E gwirioné ur -ZH a glot ged ur -ZH arall ha chetu toud,él-sé ne vehé ket kudenn ebed aveid distag é KLT pe é gwenedeg.

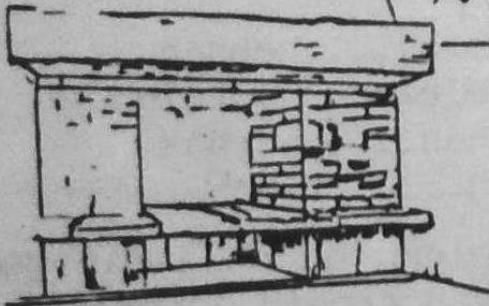
(Da voud kendalhet)

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

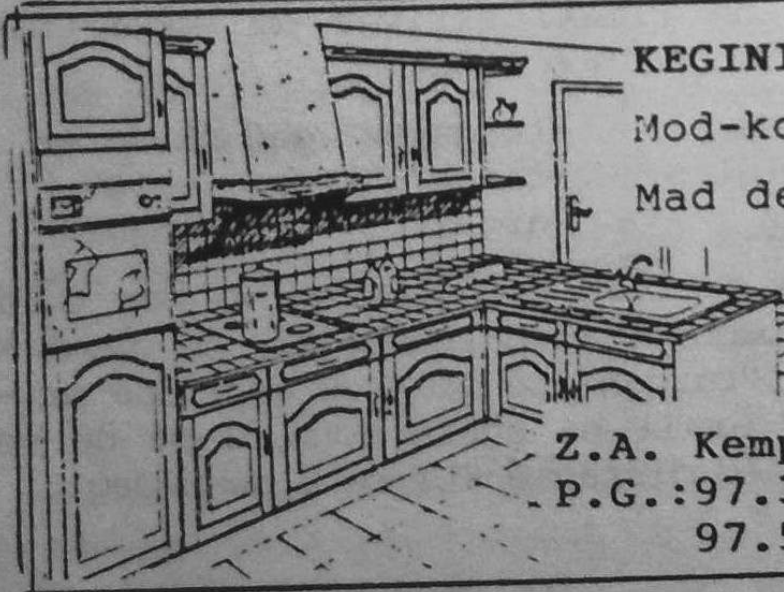

AN TOMMDER

CHEMINÉES *René Brisach*

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT

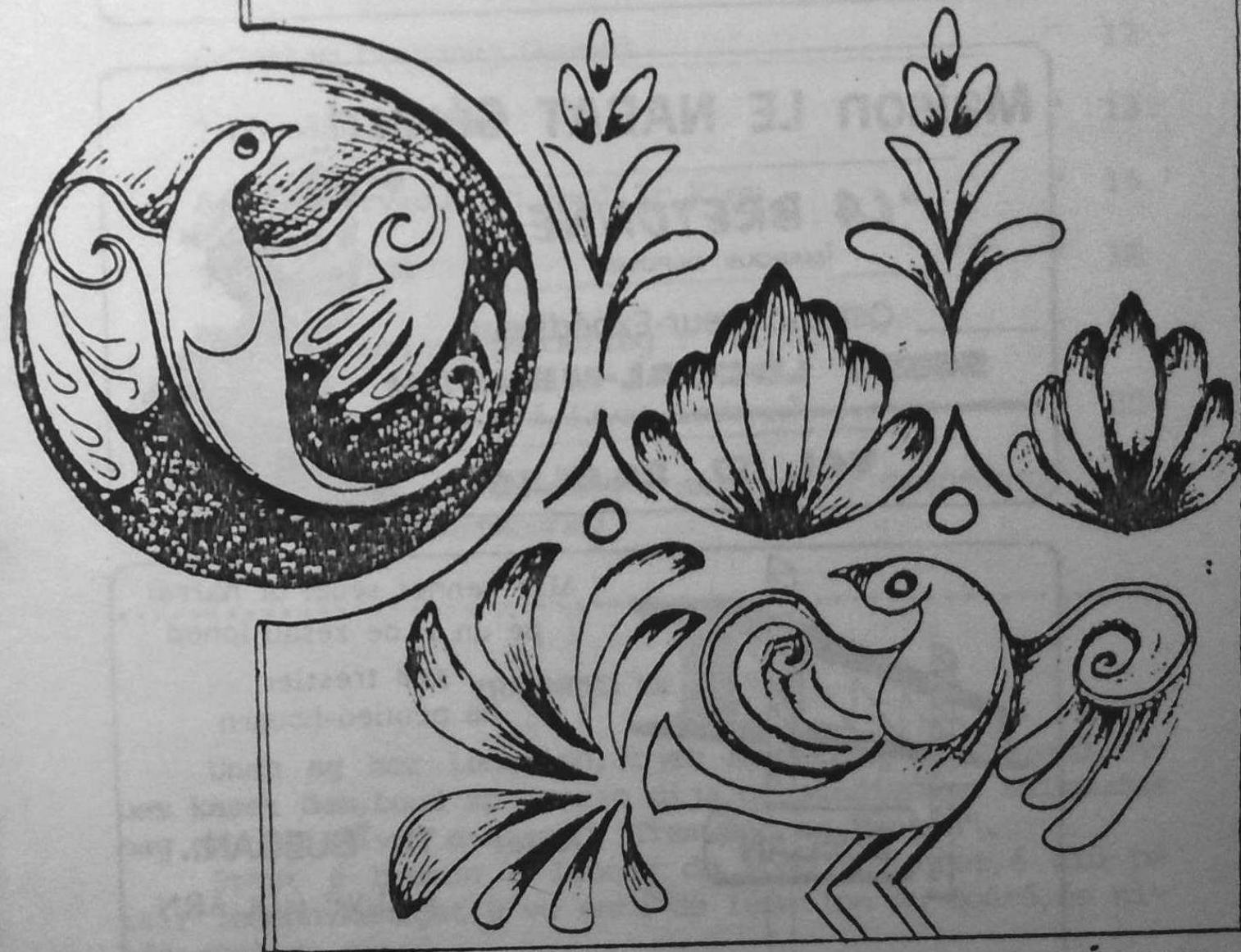
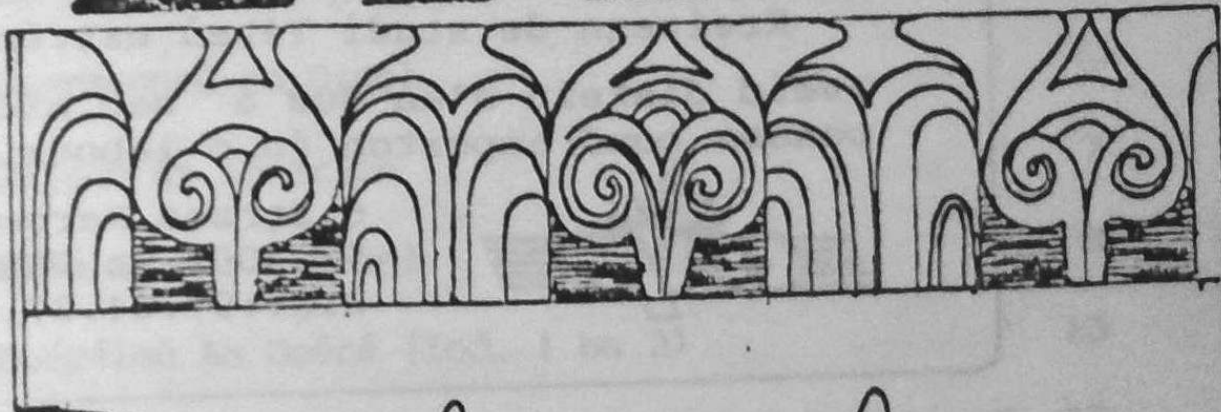
P.G.: 97.36.39.57

97.51.72.17 (Bubry)

An Doéré: Publication trimestrielle éditée, et imprimée, par l'Association Bro-Ereg. Gérant: Louis LE MOUËL, Vannes. Le numéro: 20F. Abonnement annuel: 80F. Trésorier: Alfonse SAMSON, 19 rue Raime, 56.270 Ploemeur. N°CPPAP: 64.359- ISSN: 0750.3326. - Mars 1990

AN DOÉRE

Niv. 35

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNEDE

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén

aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

6, Straed Kergelen
56.400 -An ORIENT
P.G.:97.64.37.80

Maison LE NABAT Gérard

"LA BRETONNE"

MARQUE DEPOSEE

Qstréculuteur-Expéditeur

56550 LOCOAL-MENDON

Tél. 97 24.61.36

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet **TI GUEGAN..**
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

-3-

Taolenn er pennadeù :

1-De betra klask pemp troed d'er maout ,	paj. 4
2-Guerzenneù en Diaol	" 6
3-Pajenn er lénerion	" 7
4-Blèw ar mor sônenn)	" 8-
5-Doéerieù An Doéré (lod. 1 ha 2)	" 10
6-Deskam brehoneg Gwened	" 12
7-Chouâned Kolpeù	" 13
8-Un interviou ged Paol Ar Flem	" 15
9-China 1789	" 18
10-Gouennouriezh pemdezieg : Prijeg	" 19
11-Doéerieù An Doéré (3vet lodenn)	" 20
12-Pajenn ar gelennerion : skritur ar gwenedeg, " skritur ar brezhoneg	" 21

TRAMWÉED EN NAONED

Unan ag hor lénerion, Jojob Korneg, ag en Naoned, en-
ues kaset dem, boud zo guerso dija, ur studiadenn talvoudus
hag en-des skfivet a-zivoud "Tramwéed en Naoned".

Prest é bremant labour de voud embannet, é diù pé
teir lodenn. Keniget e vo enta de lénerion An Doéré, én ni-
vérenneù de zoned.

An Doéré.

.....
DE BETRA KLASK PEMP TROED D'ER MAOUT ?
.....

Deit e oé, èl beb blé, en Tad Hirgaer de dremen un nebeud déieù diskuih d'er Skaoued, é dachenn genedig. Azé, "pell doh en trouz ha doh safar er bed", é lezé é spered de neijal d'en amzér treménet, ha sonj e zê dehon a rah er péh en-devoé kleüet en Hirgaered bihan ged o mamm-goh. Goud e hrant èlsé penaoz émant bet, a rum de rum, tud sonn én o hredenneù, ha tud ha ne oé ket a droieù geté.

Liéz a wéh en-des displéget er goh voéz d'en tiad en enklask e hras, un dé, soudarded en Nasion én o hér. "Flatéret e oé bet on tud koh, ged piw?. Hâni n'en-des biskoah gouiet. Ataw, fourbouchet en-devoé er ré hlas ti-tan, kraouiér ha sulérieù, med nétra n'o-devoé kavet. En traou iliz ag en Eskopti e glaskent, hag éh oent azé neoah, kuhet én un toul én douar édan er maout-presoér* hag azé é chomezant épad rah en amzér treboulé -sé.

Gaou e larehé en neb e larehé éh oé "patriotoh" en Hirgaered deit goudé ! Gwéharall, én amzér goh, é komz ag un dén ambah pé kouard, é vezé laret : "Ne gred ket lared éma é rêvr geton !"

Ré Hirgaer, ind, ne zoujent ket dizol er péh e sonjant. Daou vreur béleg arall en-devoé en Tad, unan anehé, person é Bro-Marok, e oé péchanj er breihékan ag en tri. E brehoneg é skrivé dalmad ha didro kaer é tislégé é draou. En ur lihér d'é hoér, un dé éan e lar

- "Anna kaeh, éngorto e oeh marsé a wéled ur welladenn benag éh arriw ged Bro er hog, nen des ket a wellad dehi, er goud e hret : er hog hé-des èl brandon*, er hog ! er sotân lon e zo ar en douar !"

Ne vehé ket braw deom-ni, laboused* de ré "14-18" komz èlsé nag adlared er péh e zisplégas en Tad Hirgaer d'é diad, ér Skaoued, en déieù-hont ma oé deit de ziskuih éno.

- "Troedit ur sonj ém fenn, er mitin-man, de voned de

wéled amizion dein én o ⁻⁵⁻ zachenn é kevéded* chapél Sant Kovran, ha mé oeit...

En ur zegouéh é kér, ur pikol ki-saout*, dibouket ag er blouzeg, e za én ur harhal én arbenn dein. "Fall gi é hennéh ha ne harh", e lar er hrenn-lavar; pegwir é harh hennen, n'em-es nétra de zoujein, ha mé ha dalhet ged me hent. Ha chetu er lon breman éh obér chér* dein ha doh me ambroug betag en ti.

Ar en treuzeù é kavan paotr bihan en ti é hoari ménigeù* ha mé ha lared dehon : - "Aneouid ho-po d'ho tiardran ar er mén-sé, paotr.

- "O pas, boud e zo un dornad plouz édan me rêvr !
- "Mad ho-es groeit ! Mechal mar dé ho tad ér gér ?
- "Pas, nen dé ket.
- "E-menn éma ean oeit ?
- "Oeit é d'er foér de Logunéh ged en trein bihan.
- "Hama, éh an neuzé de wéled ho mamm.
- "Nen dé ket én ti anehi.
- "Oeit é marsé de lakad er saout ér méz ?
- "Pas, oeit é de gahad.
- "Ha pell e vo ?
- "O, ne gredan ket, rag brammed e hré ataw é voned ged hé hent".

Laret dein un tammig de betra éh on mé oeit eùé de houlenn ged er paotrig : "Ha pell e vo?", e laras en Tad Hirgaer d'en tiad tud é hoarhed a végad.

Unanigeù e laro martezé : - "Druig mad é en dra-man eid boud skrivet."

Mechal neuzé petra e larant-ind a-zivoud er lous-teri e glewant hag e wélant dé ha noz, hag a-hed er blé, ér "Radio et Télévision Française" ??

.....
Girieù diéz er pennad "de betra klask ..."

- Maout-presoér : Sommier du pressoir -Brandon :
- Brandon : Emblème
- Laboused de ré 14-18 : Enfants de ceux de 14-18
- E kevêrded : Aux alentours de
- Ki-saout : Chien de berger
- Gobér chér : Faire bon accueil
- Hoari-ménigeù : Jeu des osselets.

.....
GUERZENNEU EN DIAOL ...

Chetu aman porteled Salman RUSHDIE, 42 vlé dehon, gânet én India, é Bombay, ha desaùet édan lézenneù en ISLAM.

A-houdé, keméret en-des broadeleh BREIZ-VEUR ha biùein e hra breman é Bro-Saoz.

Kollet dehon er fé é kredennewé é youankiz, skriüet en-des (é Saozneg) ur livr forh brudet, "The Satanic Verses" -de lared "Guerzenneù Satan"-aveid displég er wirioné revé é sonj a-zivoud buhé MAHOMET, diazéour en Islam.

En arbenn d'er péh en-des skriüet ér livr-sé, barnet é bet d'er marù dré béléan en Iran, er

"Chiited" èl ma vé groeit anehé. Grateit zo bet mem un digoll a 200 milion a Rialeù (tost de 16 milion a lurreù hor bro-ni) d'en hani e zei de benn ag en diskar !

Pérag kement a rustoni aveid un nebed folenneù papér didalvé ? -Rag ma nen des ket, én Iran, diforh erbed étré en Iliz (Islam er véléan Chiited, en Ayatollahed) hag er Gelloud politik ... ha rag ma ne bouiz ket kalz ér vro-sé buhé un dén é-unan é kevér lézenneù er vro !

...Neoah, kentoh eid kemér kaz doh er Chiited, pé gobér goab anehé, predéram un tamig ar er péh zo de-

gouéhet én hor bro-ni én amzêieù treménet .Petra oé bet groeit, 200 vlé-so, ag er ré hag en-doé kredenneù dishanval doh ré er Gouarnemant ? Petra oé bet groeit, épad en Dispeah-Braz, d'er ré e zisenté doh lézenneù arvarus er Républig ? Ha petra zo bet groeit, goudé er brezél devéhan-man, d'er ré hag en-doé vennet adseùel inour er brehoneg én o bro ?

Ya, sur é, en Ayatollahed e seblant boud tud dinatur ha kri a galon ! Mez pégement a dud én dro dem e zo a-viskoah ken dirézon a-zivoud er brezhoneg èl ma vé er Chiited é kevér Salman RUSHDIE ! Pégement a dud é Pariz en-des barnet er brezhoneg d'er marù ? Ha pégement a Chiited a spered (é Roahon) en-des barnet er Gwenedeg d'er marù ? Pérag kement a fallanté ? Pérag kement a zalledigeh ?

.....
PAJENN ER LENERION

.....
Chetu aman ur bajennig kaset dem dré ur lénour a barréz Landaol, en déieù ketan a viz Imbrill devéhan :

Ha sônet breman !

"Un enklask e zo bet kaset de benn ér Stadeù-Unanet, é Bro Kalifornia, diar er muzikereh e vé kleüet ér "video-klippeù" brudetan.

Hama, ur bamm é : 40% (ya, 40%, ne farian ket) ag en dud atersset, saoznegerion neoah peb unan anehé, ne vé ket eid komprenn er gomzeù impléet ér sônenneù neùé (er ré-man sônet neoah én o yéh-mamm, of course !).

Nen des nameid 7% anehé hag e zo gouest d'anaouid en oll girieù a pe vé komzet a reizh, drammeù, pé hoah lahereh ha trohereh a beb sort (ardeù hag e vé kavet é 57% ag er vidéo-klippeù cheleüet...

Erbad enta "kasein glaz" d'er paréieù e gleüer, hiniù en dé, ér festeù noz, ha ne vé mui geté nameid treù galleg ha tonieù galléù : ataù ne vé ket cheleüet na d'er sone-reh na d'er gomzeù ... adal ma vé degaset trouz !!!

.....

BLEW AR MOR

Ur sônnenn neùe saùet é brehoneg Gwénéed aveid Kan er Bobl en Oriant 1989. Kanet e oé bet dré Baré Bugalé an Oriant.

Komzeù : Jobig er Guludeg
Muzik : Fanch Gourves

Blew ar mor e zo ur luskelleréz.

.....

Hed aodeu Breizh é pab ter - mén, Pen-neu du ar her - reg. Hed

so - deu Breizh é pab ter - mén, Pen-neu du ar her - reg

E zoug o blew du pé me - lén é berneu bo - den - neg E

zoug o blew du pé me - lén é berneu bo - den - neg

1
Hed aodeù BREIZH é pab termén,
Penneù du ar herreg
E zoug o blew du pé melén
E berneu bodenneg.

2

Blew ar mor 'n'em zisplég ledan
Ardro d'en tarheris ;
Ar bernig hag ar begeù-bran
N'o mesk èl brageris.

3

Hanval int doh blew ur vorverh
Deit a zoned ar mor
De selled a-dreuz an deur gwerh
Doh douar kaer an Arvor.

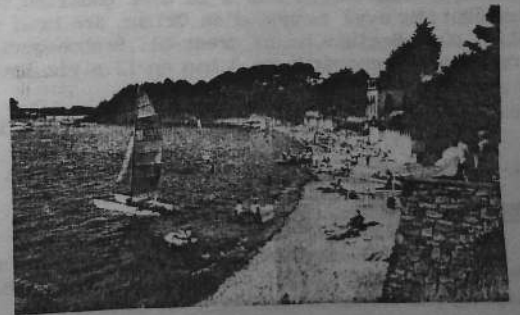
4

An tali braz e houlenna
Dousigeù én deur sklér,
Mes ged kounar ind e héja
Edan ar goal amzér.

5

E parkeù braz aodeù hor bro,
Dalbéh labourizion,
Ar vag pé 'ar droed, e esto
Tali, behin, goumon.

J. Ar GULUDEG

DOEREIEN AN DOÉRE

EN UIGENTVET "EMVOD AR GELTED", én ORIENT

A-houde uigent vlé-so deja, en Orient e za de voud, é-pad un deg dé benag é kreiz en hanv, Kér-Vamm er vroieù kelteg, ha brudetoh-brudet é ta de voud gouillieù "Emvod ar Gelted". Kresket ha braùeit o-des ged en amzér, ha kaeroh e veint hoah er blé-man, revé komzeù er rénerion.

Guélet ha kleùet e vo, ged plijadur, lod ag er vuzikerion ha kânerion hag e oé bet guélet ha kleùet er bléieù kent (A. Stivell, G. Servat, Brenda Wooton, Shaun Davey...), mez treù ha tud neùe e zeï d'en Orient er blé-man, ha reit e vo ur léh fournis aveid er sônereh neùe (country-rok) hag aveid deverranseù er ré youang.

Poénius e vo, èl pèb blé, aveid er ré hag e labour stert de seùel ha de vraùad en Emvod, kempenn en treù é berr amzér. Diéz e vo eùe kavouid en argand rekis eid ma vo suhun er Gelted er gouil kaeran ag er vro... rag en harpeù "ofisiel" e zo berped goann braz aveid er Vretoned. Dehé n'em zém... én o unan ! Guir é lared é tant de benn a lakad en treù ar o saù ag en dibab.

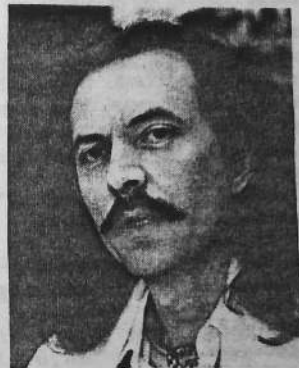
Bravo enta de gempennerion Emvod An Orient ! Guir é lared eùe é vent sekouret ged un nivér braz a dud a volanté vad ... ha ged o fé é sévennadur er vroieù kelt. A-hendarall, muioh-mui a dud e za d'er gouillieù, muioh-mui a zianvézerion e vé tennet d'en Orient dré brud vad en Emvod. Ni eùe ,Breihiz, ha ni drest-oll, Brehonegerion, dam nivérus d'en Orient étré en 3 hag en 12 a viz Est 1990 !

Job Er Guludeg

RENE AN HONZEG HAG ER CHOUANEREH

E pèb stal livreù é vé kavet, a-houde un nebedig amzér, ur livr neùe badéet "Chouannerie (1789-1815)" hag e zisplég, ged trésadenneù, istoér en Chouâned.

Groeit é bet dré René An Honzeg, a Landevan, un dén anaùet mad ér vro èl trésadennour (liés en-des tréset aveidom golo An Doéré), hag èl istorour. Talvoudus é er livr en-des groeit, ha ker plijus de uéled èl m'éma bourrus de lén...

Aveid displég istoér er Chouâned, R. An Honzeg en-des studiet a-grén, a-houde guerso degouéhieù en amzér-sé, ged spered en istorour. Hag, èl rézon, kemér e hra eùe spered er Breihad aveid komprenn en dud revé er pèh e oent, er pèh e gredient ha penaoz é viùent é guirioné.

Kounar e saù enta a sol é galon a pe gomz a film Philippe de Broca "Les Chouans", rag er pèh e oé er Chouâned é guirioné n'en-des nitra de sell ged er pèh zo displéget ér film-sé, ha diskoeit ér sinéma hag én Télé. Labour de Broca, emé-éan, ne hra nameid lorbein en dud ha dizinourein er Vretoned ag en amzér-sé, diskoeit gozig èl lôned goué.

Livr kaer An Honzeg e zo er gwellan reskond d'en amoèdaj streùet dré film de Broca. Lakad e hra én hé saù er huirioné a-zivoud er Chouânereh.

Job Er Guludeg

DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg

Traduisez en breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ... mais ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie ! Elles donnent bien les réponses adéquates, mais à condition de les reclasser au préalable dans l'ordre qui convient.

Texte français :

- 1-Vous avez mis vos sabots à l'envers.
2-Quelle honte!Votre "cramailon"* est encore à l'envers.
3-Malgré ma vieillesse, j'allais à la chasse un dimanche sur trois.
4-Donnez et vous recevrez.
5-Depuis toujours, et à jamais ce sera ainsi.
6-Surveillez vos paroles:il y a des enfants dans la maison.
7-Je n'ai trouvé personne pour me contredire.
8-Eu égard à son maître,on fait cas du chien.
9-A-t-elle encore la même taille que moi ?
10-Une maladie de langueur l'emportera.

*le "Kramailon" est une veste du costume breton avec du velours.

Traduction bretonne (dans le désordre):

- 1-Lakeit ho-es ho poteù koed ar o fall zu.
2-Nag ur véh!Ema hoah ho kramailon én amgin (a véz tu).
3-A beb tri sul unan,éh en a goh voulom de chiboés.
4-Er "rein" e ra er "haouid" (krenn-lavar).

- 5-A oll viskoah de viruikén é vo elsé.
6-Dalhet ar ho téad : be zo koed glaz* én ti.
7-N'em-es kavet dén de zislared me homzeù.
8-Abalamor de Dangi é vé groeit stad ag é gi.
9-Ha hi zo hoah me saù?
10-Ema é voned ged er beuranté*.

*a goh voulom : tout vieux que j'étais
*koed glaz :expression populaire pour "des enfants"
*Ha hi hé-des hoah er memez saù genein?

+++++

CHOUANED KOLPEU ...

+++++

Hiniù-en-dé étré Logunéh ha Guénéed,é trezein Kolpeù,ne gavér ket borh erbed paketoh (1).Pérage?Boud e zo kant vlé-so,hag ohpenn,endes biùet azé er brinséz Bacciochi,kaniterù de Napoléon III,hag en-des lakeit hé euéh de seùel ur vorh neùé bourrabl ha splann étal kammdro er "Goh Kolpeù".

Mez é amzér en Dispéah,ne oé ket kalz a léhieù éahusoh dré en Argoed.Un nebed toenneù plouz grôned én dro d'un iliz truek,henteù don lan a bri d'er gouianv,lanneuiér peur ha koedeù tioél,chetu er vro ! En hent-praz Guénéed-Logunéh e zégasé un tammig buhé d'er barréz;mez d'er hourz-sé ne oé ket fiabl kantréal arnehon goudé kuh-héol.

Dré-sé é treméné er ré "Hlaz" ged karradeù biùans pé prizonidi "Gwenn" staget ged kerdad.Liéz é saùé béh:kuhet ér fozell pé ardran er hleù,er baotred-garh e vouté tenneù ged ré en "Nasion" hag e gilé doh-tu.

+++

Ar hent-praz Sant Yann-Brévelay é kavér melin en Henkoed:ér chaochér é tremenné guéhavé

korveù er ré lahet.À-du-rall a pe gavent en tu,er Chouâned e grougé o éneberion é koed en Touch.Ar hent-praz Bihui-Lannvaoz,én ur flagenn diamén,émesk er hoed,éma hoah ar o saù tavarn er "Purgatoér",ha hani en "Iùern" fall-vrudet a-houdé en amzér-sé.O mangoérieù,édan koéh hiniù,e lakehé en neb de hirisein surhoalh a pe hellehent komz ...

+++

Petra e oé bet en taol-sé ? Hag é péh termén?Un nebed gué braz é koedeù Lannvaoz er goui hoah marsé!Atao,ar er "Baotred-Garh" éh oé bet saùet ur huerzenn diarbenn ur foètereh vraz,larér e oé bet,rag Yann er Gouelleg e oé bet lahet.

Hennen e oé ur paotr-garh e chomé kuhet ér hoedeù...mez chetu éan treiset ged unan a du ged er "Ré-Hlaz" hag é vatéh.Dohtu éma kaset jandar-med ér méz ar é lerh..hag é forest Kolpeù é oé koutellet.E lenn en Henkoed é oé bet taolet,é sonjal nen devehé hâni er gouiet.

Un nebed déieù goudé,er yondred-kordenn e laka hoah o hrabonneù ar ur chouan arall :

...Keméret Pièr a Bont-Tuel
Mab intanvéz a Gerdaniel.
Jandarmed Kaodal en-des éan dalhet
Hag é koed Kolpeù éma keméret.
Yann Devédeg 'des éan dinonset
Ha d'er galéieù éma kondânet.

Ur goahad eun en em strèù dré er vro,er merhed drestoll ne hrant meid ouiled :

Merhed Kolpeù 'des poén a galon
Huéled o dousig voned d'er prizon.

El ma vezé groeit liéz,chouâned Kolpeù e anséo parrad doh er jandarmed a gas geté o jibér : a pe baso er har ar en hent,é vo ré doh er gortoz ér gerhiér :

Er baoterd-sé e baso ar hent Gwénéd
Jandarmed Kaodal a blad vo taolet !

Siouah!Er yondred-kordenn e anaùé en dro :ind e geméré eùéh de guhed er brizonidi én ur har goleit.Er huéh-sé hoah atao,paset o-devoé ar hent Gwénéd,ha paotred Kolpeù n'o-devoé groeit nitra.Mez,aveid en treitour,goah arnehon !

Mar da biskoah er baotred-sé d'er vro,
Yann Dévédeg sur e demanto.
Yann Dévédeg,eùé é vatéh,
Vo krouget o deù ér hoed ér mem léh !

Ha krouget e oé bet en deù trubard ? Ha doned e hras éndro er baotred-garh ag er galéieù ? Kalz a amzér e zo tremennet a-houdé,ha hi-riù-en-dé en treù kohvé fonnus ankouéheit !

Girieù diéz :

- Paketoh = mieux aménagé -Eùéh = vigilance
- Kantéal = voyager -E demanto =gémira
- Fonnus ankouéheit = vite oublié.

+++++

Un interviou ged Paol AR FLEM
(Tennet a bapérieù Iwan EN DIBERDER,Ti Er Goard)

+++++

A-houdé péar blé é ta Paol Ar Flem,er muzi-kour brudet,de dremén huéh suhun én Drinded-en-Arvor...ha ne ouien ket ! Abenn er fin,laret zo bet dein,hag ohpenn kleùet em-es lared ér post:- "Priz braz er gér a Bariz ho-pes bet,Paol Ar Flem.Hor gourhemenneù enta!Ha petra hréet-hui geton?"-"Moned e hrein de ziskuéh én Drinded-en-Arvor!Ur vroig goal dedennus é!"

Kentéh em-es skriùet dehon...o!Ne larein ket éma deit er reskond abenn!Ne vern ket,èl ma larér:deù viz arlerh em-boé ataù ur lihér...ha ne vanké meid un dra arnehon,er chomléh én

Drinded!Mé klasket doh tu er mor...heb kaved men dén!Abenn er fin kavet em-es Paol Ar Flem doh tu er lann...ya,én devéhan ti doh tu er lann,én Drinded...en-Arvor!

-Ne véeh ket souéhet,e lar dein er muzi-kour:ér hoedeù,ér lannegi,ér flandrenneù,azé éma me flijadur...ha stank é er lannegi dré-man!

-Goud e hran!Mez deit on d'ho atersein...

-Peb unan d'é dro!Groeit em-es er vichér-sé hir amzér;mez er huéh ketan é ma on intervieuet!...Skriüet nezé,mar karet!Me zo Paol Ar Flem,génédik a Lezardréon,étré Landreger ha Pempoul...èl ma ouiet.Ya,genedik o, a Gerdavid é Lezardréon,ér blé 1881.Kolet em-es me mamm bihânik-tra,ha me zad a pe oen kren-baotr.N'on ket tamm kar erbed d'Ar Flem,mollour brehoneg é Landreger...Kaset on bet d'er skol é Dinan...azé brudet e oen èl kânour!Ha mé de Vrest,é klask boud dégeméret én "Navale"...siouah,rahuizet on bet abalamor d'em deùlagad!Azé em-es kroget de skriü-ha de hoari-muzig,ché!Mélet braz e oen ér gazetenneù...ha kaset me "fenn-obér" de Guy Ropartz!...Hennen e reskond:-"A dra sur,hui zo mùzikour,mez ne ouiet ket hoah nitra,nitra,nann nitra!Red e vo deoh labourad!"

Pemzeg vlé em-boé nezé.A-houdé,labouret em-es enta...ha kared e hran Guy Ropartz ha kement tra e hra...Kleüed em-es lared éma bet dégeméret én "Institut!"

.....
Troham berr aman : n'em-es ket léh de lared tout!.....

-Hag er brehoneg,e laran-mé...Laret zo bet dein...

-Er brehoneg?Me asbani* é!De getan penn,me moéz ha mé,ni e gomz brehoneg Treger kerklouz èl er galleg;ha souéhet braz om é huéled penaoz en dud dré-man nen dint ket ken staget doh o brehoneg,brehoneg Guéned...Ahendarall,me skriü taol-ha-taol é brehoneg,ker liéz-guéh èl ma hellan;

-Me ouié kement-sé:ho moéz en-doé er laret

dein en nihour.Ha petra e skrivet-hui?

-Sellet er livrig-man,Antigone ANOUILH...(minhoared e hran)...en troein e hran é brehoneg!Hui 'gav marsé éma ken éz-sé?

-Ne gredan ket...

-"Esik erhoalh...cheleùet:spered er frazenn vrehoneg e zo genein a-viskoah!Aveid er girieù,girieù Antigone...diésoh é en tfeù...

-Hama,keméret ur gériadur:énonn é kavéet er girieù reih ha skiantek...

-"Ur gériadur??Ha! un diko??Mez,en hantér ag er girieù e zo énné e zo mad de voud taolet ér-méz!!!

-Antigone enta...mez,a-du-rall,petra ho-es hui skrivet?

-Variété III,ged VALERY.Er lakeit em-es eùé é brehoneg..

(Em lakad e hran de hoared a greiz kalon én ur lared:n'helleheh ket kaved treù splannoh...ha plijusoh?)

-"A dra sur,diéz e vé mar-a-huéh de gompren mez penaoz kaved guell?Hui zo melzin!me zo é klask troein é brehoneg un dra kaer,ul livr tal vodus...mez pen-dé-guir é Breih ne gavan ket...hama,dam ged Antigone!Pé ged Variété III.

-Akord on genoh!Nen dé ket mé e vo éneb de ANOUILH...Neoah,ged klask un tammig,gelloud e hreheh kaved...lakam:Toute Guerre Se Fait La Nuit...

-Ged Henri POLLES?Me anaù mad en dén,me henbroad é,pen-dé-guir é ta a Landreger.Labouret hon-es a-gevred.N'em-es ket lénet ,neoah,rah é livreù...Mez, Henri POLLES pé ANOUILH,kement-sé ne sell ket en dud!Laret em-es deoh:er brehoneg,chetu me asbani,ha skriü brehoneg,me flijadur!Peb unan e gemér é blijadur é léh ma kar,é léh ma kav!Skriü e hran é brehoneg aveid me flijadur,ha nitra kin!Kement-sé zo un devert-amzér aveidon,gredus ursord!Aveid en dud é kér,me zo muzikour a vichér...Nag er brehoneg?Ean zo me "violon-Ingres",mar karet!Ha me violon-Ingres ne sell ket er ré-rall!Me Fal* nen dé ket skriü brehoneg èl ma skriü RIOU,pé

DREZENN, pé Jarl PRIEL. Er ré-sé, ya, er ré-sé zo skrivagnerion... Mez, mé? Me zo muzikour, hoah ur huéh. Mem brehoneg, mad pé fall, n'é ket saùet aveid boud mollet... Béet discoursi ha cheleùet mad: n'é ket mé e hei de chânein en dud ged me Violon-Ingres!!!"

CHINA 1989

Unan doh kant.
Kant tank
é sankein o dent aerouant.
Kant tank
é tantein er ré youank.
Kant ha kant é tanein arnehé.
en tan !
en tan ru !
En tankeù ru
ér ruièù stanket
hag er fang dindan en tank.
Unan doh kant,
tankeù en Ankeù...

Kant doh unan.
Unan klanù,
e larant.
Kant ha kant a ré youank
doh penneù ihuélan
ur vro klanù
é chakein tan.
Penneù en Ankeù !

Skrignet ho tent,
koh malloh-rueù !
Krénet, koh treù !

Korli.

.....
GOUENNOURIEZH*PEMDEZIEG : PRIJEG
.....

E bourc'h Prijeg éh eus glac'har
An Dziganed dén 'bed n'o c'har !
Bourc'h Bethleem éh eus glac'har,
Mari, Joseb, dén 'bed n'o c'har !

E bourc'h Prijeg oa cholori*
"An Dziganed, faot o c'hass kuit !"
Bourc'h Bethleem, 'poa lojeris
Pa oeh tost kar, ya, d'ur bourc'his.

E bourc'h Prijeg leun a hanvouz
Ar dachenn dreud an Dziganed.
Ar fass Jesus leun a skopoù
Ged Romaned ha soudarded.

A gér de gér, a vro de vro,
O-doa kerzhet, o-doa ruset,
Gwezh istimet, gwezh dispriset
Django Reinard, an Dziganed.

Hanvouz taolet ar o zachenn,
Biskoazh n'o-doa gwélet kement !
Gwazh e'id lônéd, ha gwazh e'id moc'h,
Gwraet anehé debrerion kaoc'h !

Ba' Bethleem oa bugulion
A oa geté komprenassion..
Ba' Prijeg zo labourizion
A vank dehé ur penn boulon !

Person Prijeg chomet beg kloz,
Eskob Gwened chomet heb kaos.
"Eurus 'ré baour" a lâront toud
Pa vent pell mad azoc'hté toud !

D'an Dziganed sur e vouchañ,
Ar an Eskob sur e skopan.
Ar ger eskob, ar ger skopan,
Memes gwriad, lâré Lacan !

E bourc'h Prijeg éh eus glac'har,
An Dziganed dén 'bed n'o c'har !
Bourc'h Bethleem éh eus glac'har,
Mari,Joseb,dén 'bed n'o c'har !

*Gouennouriezh = racisme

Disprizans en dud én arbenn a liù Y. ar Borgn,a Seglian
o hrohenn (Gouenn = race).

DOÉRÉIBÙ An DOÉRÉ (3vet lodenn)

UR VRAÙ a ZISKOUÉHADUR, é KARNAG

Kevredigezh Amied Karnag (Les amis de Carnac) en-des kempennet,én Ti-kér,épad miz Imbrill,diù ziskouéhadur a-zivoud Karnag ém ma oé en treù kant vlé-so,ha drest-oll a-zivoud Zacharie Er Rouzig,ur paotr ag er voo,hag en-des groeit ur labour ken talvoudus ar dachenn en "Hendreùereh" (Archéologie).

Diskoeit e oé

.doh un tu,Z. Er Rouzig én é vuhé pandieg;

.doh en tu-rall,penaoz éma deit dehon er goust de studiein,de zizolein ha de zastum en treù ag en amzér goh (en hendreù),ha penaoz en-des dasket en "hendreùereh" ged dud brudet én dro dehon,èl James Miln.

Hor wellan gourhemenneù de Amied Karnag !

Job Er guludeg

PAJENN AR GELENNERION

SKRITUR AR GWENEDEG, SKRITUR AR BREZHONEG

Adal an niverenn 32 e vé "An Doéré" é komz ag an afér-man.Goudé boud embannet poentoù akord an Ënsav (bléioù 1973-1974) ha diskouéet penaos e hellér en em dennin ag ar flondrenn ewid stagiñ ar gwenedeg da garr ar hKLT (dré skriv ar ZH da skwer),chetu hiniw un torr-penn arall : heni ar Z.

Perag éma torr-penn ar lizherenn-sé?-A-gaos mand é bet mesket daoù dra ged ar GONIDEG,gwraet (groeit) anehoñ "tad ar brezhoneg modern".Ar brezhoneg-modern-sé zo bet diazéet ar leoneg hag e seblanté boud "glannoh" d'é sonj.Breman e ouier éh eus "traoù mad" ha "traoù n'int ket ker mad" é peb rannyezh.

Ged ur Z neusé e oé bet skrivet ar un dro ar pezh a dalv "Z" é gwirioné ewid an oll,hag ur soniad (son,phonème) arall a zo oaet da "Z" normal é leoneg,mes da netra er léc'hioù arall (Kerne,Treger,Gwened).

Chetu aman ur listennad gerieù skrivet e "peurunvan 1941" : an daoù Z se a vez kavet enni : unan anéhé vez distaget ged an oll vrezhonegerion,an arall vez mud namaed (nameid) e Bro-Leon.Pe Z vo klewet amañ,pe re vo mud?-Né vo ket re ziaes;rag gerieù pande int,dre vras...

azezifñ	braz	bez
noz	moneiz	nez
deiz	louz	rez
ruz	miz	mez
zuzifñ	niz	parrez
zuzal	nizez	karez
gwez	iliz	karantez
lez (liz)	kleiz	polez
rouanez	bleiz	dornerez
paz	trouz	Roazon
roz	biz	rezon
badezifñ	piz,riz	buhez;truez

Rekis é lâred amañ oc'hpenn ne ve ket problem p'en em gav ar Z goude ur gensonenn (falz,ourz,kourz,Belz...).Klewet e vez ar Z ataw,namaed marse er ger "kalz":é mar a gornad e vez klewet "kal".

Chetu an diskroum (lamet e vo ar Z leoneg) :

azé.ifi	braz	be.
noz	monei.	ne.
de(i).	louz	rez
ru.	miz	parrez
ru.ifi	ni.	parrez
ruzal	ni.ez	kare.
gwe.	iliz	karante.
lez (liz)	klei.	polez
rouanez	blei.	domerez
paz	trouz	Roa.on
roz	biz	rezon
ra.	piz	buhe.
bade.ifi	riz	true.

Penaos gober enta ?

Moian vehe dilezel ar Z leoneg (ar Z mud),med ne vehe ket respetet yezh Bro Leon.Memes tra é ewid ar ZH a-benn ar fin : an H zo bet degemeret g'an oll ewid kenlo-denniñ ar gwenedeh.

Moian vehe eùé d'an oll dud en em lakaad da gomz leoneg ha chetu toud!Plegiñ d'ar skritur a vehe,pa vehe red d'ar skritur derhel kont ag ar parlant (ar yezh komzet) par ma c'hell.

Lod a gennig merchiñ ar Z leoneg ged un tok (z),ur pik,pe un dra arall...Ne vehe ket forh efedus merhad : dre levezon ar saosneg e vez laket bihannoc'h-bihan a skrabigeù sort-se e galleg dija.

Un diskroum arall zo : goude ur vogalenn (voyelle),gouarniñ Z ewid ar Z leoneg,ha skriv un S ewid ar Z a ve klewet e peb lec'h.Neuse,chetu ar listennad kentañ skrivet endro :

aseziñ	bras	bez
nos	moneiz	nez
deiz	lous	res

ruz	mis	mes
ruziñ	niz	parres
rusal (cf a-rus boteù)	nizes	karez
gwez	ilis	karanrez
les	kleiz	poles
rouanes	bleiz	domeres
pas	trous	Roazon
ros	bis	rezon
raz	pis	buhez
badeziñ	ris	truez

Un akoustumans é gweled skrivet NOS ha DEIZ (pe NOS ha DEZ :cf BEMDEZ).NOS a vez skrivet iwe e kembraeg hag e kornoweg.

Ma en em gav un S etre diw vogalenn e talvo "Z" :

-nosiñ a ra = (noziñ a ra)	-rosenn = (rozenn)
-bisied = (bizied)	-polesi = (polezi)
-risal = (ruzal)	-trousal = (trouzal)

Ewid skriv "S" etre diw vogalenn e vo gwraet ged SS. Kavet e vo an SS d'ar liessan

-1)er gerieu daet (deit) ag ar galleg : plass,plassenn tass,tassad;klass,klassoù;douss,doussig;bro-Skoss,Skossad...

-2)petremant dirag un dibenn-ger vel -aad,-oc'h,-añ. Ar c'hensonnoù -G,-B,-D,-S a za da vout -K,-P,-T ha SS dirag an dibennoù-se :

-c'hweg	c'hwekaad,c'hwekoc'h,an heni c'hwekan,
-mad	mataad,matoc'h,an heni matañ,
-lous	loussaad,loussoc'h,an heni loussañ.

-3)pe c'hoazh e gerioù evel "dasson"(das+son),"isson" (is+son),"liesskrid" (lies+skrid)...Ar gerioù-mañ a vez dija skrivet ged SS e geriadur Roparzh HEMON.

E mod-mañ e c'heller gober un diforc'h etre BRAS (ged un A hir (bra:s) ha BRASS ged un A berr (bras).-"N'eo ket bras a-walc'h ar billig-arem-mañ ewid gober ar brass."

(da vout kendalc'het)

.....

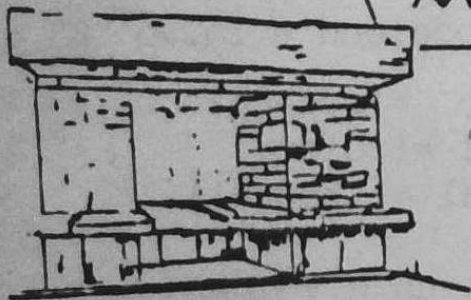

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7. stred Amiral Melchior - 56102 .

222

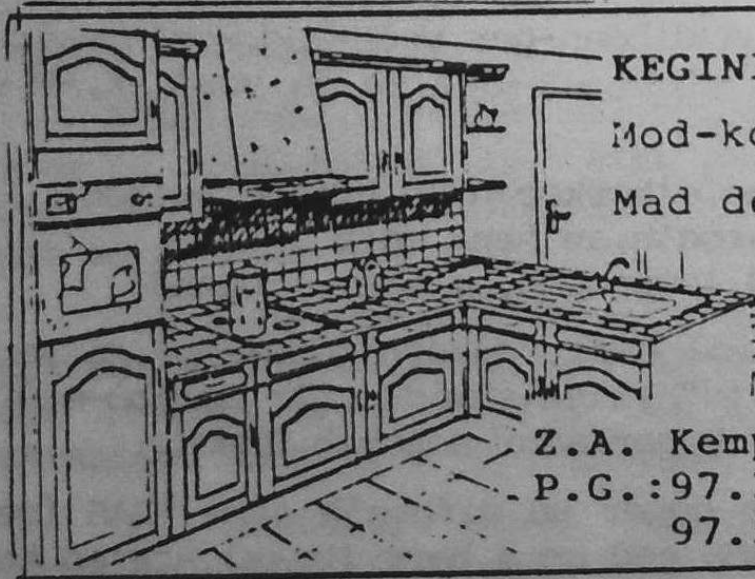

AN TOMMDER

CHEMINEES *René Brisach*

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT

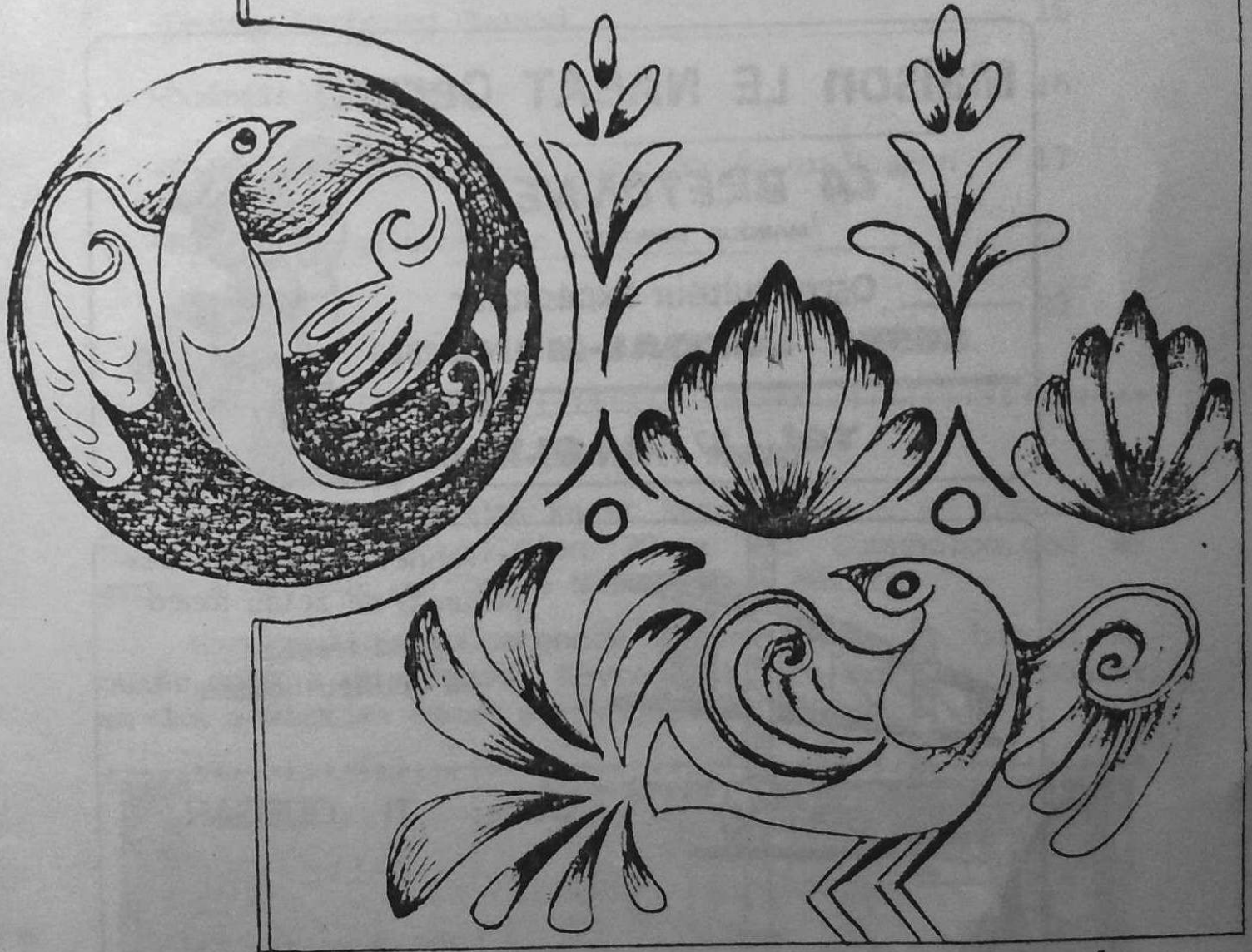
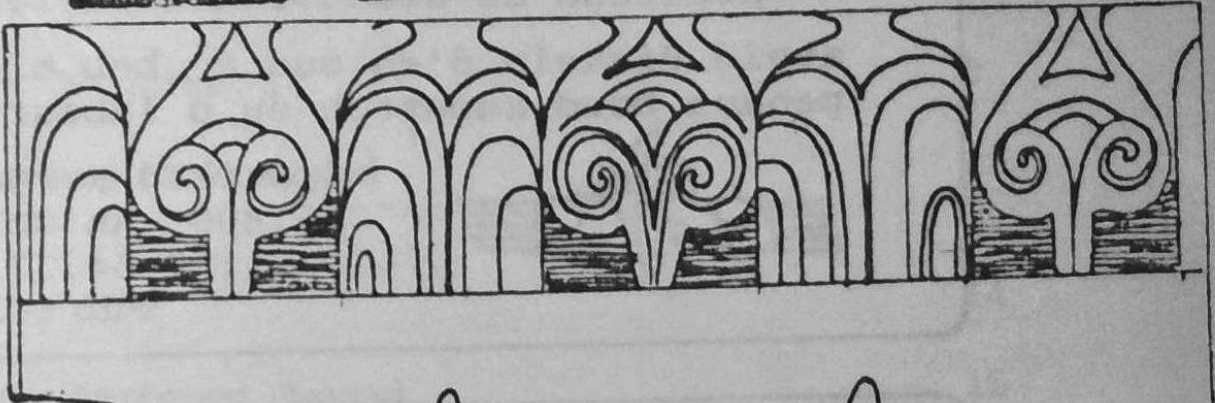
P.G.: 97.36.39.57

97.51.72.17 (Bubry)

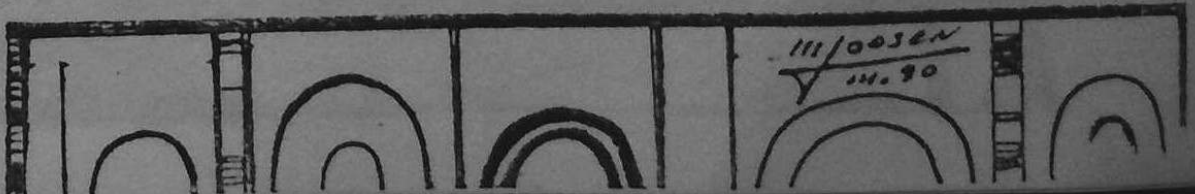
An Doëre: Publication trimestrielle éditée et imprimée par
L'Association BRO-EREG. Gérant: Louis LE MOUËL, Vannes. Abon-
nement annuel: 80Frs. Le numéro: 20Frs. Trésorier: Alphonse
SAMSON, 19 rue Raime, 56.270-Ploemeur.
N°CPPAP: 64.359-ISSN: 0750.3325-Juin 1990.

AN DOÉRE

NIV. 36

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNED

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIENT
P.G.:97.64.37.80

Maison LE NABAT Gérard

"LA BRETONNE"

MARQUE DÉPOSÉE

Ostréiculteur-Expéditeur

56550 LOCOAL-MENDON

Tél. 97 24.61.36

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

-3-

-3-

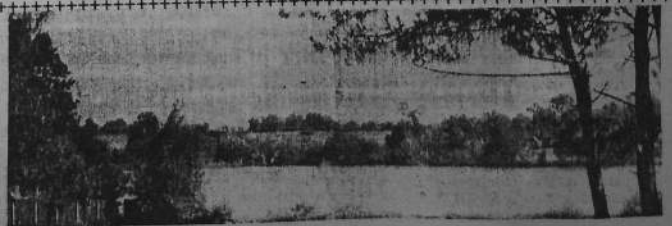
Taolenn er pennadeù

-Job er Gléan ar valé	Pajenn :	4
-Afér "Grégoire"		8
-Breiz hag er Vretoned		11
-Girieu diéz		14
-Deskam brehoneg Gwened		15
-Doéerieù an Doéré		16
-Sorbiennè Loeiz Guillouz : Kroéz er Vosenn		17
-Pajenn ar gelennerion		22
-Aveid farsal		23

Inour de Henri MAHEU

Henri Maheù en-des kaset kemenn dem é vo inouret é Pabu (Aodeù-en-Arvor), d'en 29 a viz Guenholon, ged er groéz a Ofisour en "Ordre National du Mérite".

Hor guellan gouhemennè dehon ! Ean zo bet, èl ma ouiér, unan a ziazéerion Kevredigezh Bro-Ereg, ha labouret en-des a-viskoah émesk skrivagnerion An Doéré.

.....
Job ER GLEAN AR VALE ...
.....

Ag en trein-bihan pé ag en trein-braz, revé a béban é té Job, é gar Baod é tiskenné ged é "vilo", a pe zé dehon moned de vérennein de borh person Lanngidig. Er "marhed-du", en eil hag er gilé anehé ér gar-sé eùé, e oé daw dehé gobér un tenn-anal eid kargein o hoveù houarn a zeur fresk en Evel.

Diw léù e oé -hag e zo hoah- étré ti er "marh du a donenn" ha ti er person, du eùé a vroh ... én amzér-hont !

Med, pod a forh*, bihan-hir é diw léw eid ur huré yaouang é kreiz é ampartiz ar ur "vilo" neùé flamm ha diskuih-kaer é péb amzér !

En ur voned ged er grapadenn e saù kentéh goudé er gar, é tremén Job étal melin er Baoderi. Anaoud mad e hra tud er velin-ma, ragsé, ma zigouéh dehon gwéled ur melinéer beñag ar voulj ar er chaosér, é huch arnehon : "En ur zistro éh ein de danwad ho chistr."

Ha seul gwéh, é toned éndro de gemér é drein, riget mad é tevalé betag en ti-tan léh ma vezé digeméret ged jourdoul : kement a neùéted e zo geton !

Berreit mad en-doé en anderù, a pe zegouéhas Job, un dé, étal treuzeù en ti. Grig erbed ne gleùé; neoah d'er liésan, léh ma vé merhed, é vé kragellereh ha tèr int aman. Souéhet d'er sioulded, éan e vleij : "Nen des hâni biw én ti-man hiziw?" - "Geo, geo, deit abarh, Job, ha hui o gwélo" e reskondér dehon ; anaùet e oé é vouéh.

- "A borh er person é tan ha de gemér en trein éh an, med n'arriù ket er "brutal" éraog un eur, amzér dein de lared kaer genoh un herradig.

- "Ar gourz mérenn-anderù é tegouéhet, me faotr, e lar mamm-goh dehon, éh am-ni de zebrein ur bégad, mar hra vad d'ho kalon groeit èl-dom.

- "Disternet-hui en daol, merhed, ha degaset uieù dein, e houlen er vestréz d'em moéreb ha d'em mamm.

- "Ne hrein ket "konplimant", mam-baeron Mari, un

tamm harzell e yei éz kaer genein, rag gaou e larehé en neb e larehé é vehé bet tu gobér hiziw ur péhed a lontegeh, doh taol person ho parréz. Hir, hir é pad koareiz genoh-hui dré-man !"

Epad ma kendalhé Job Er Bayon de ziviz 'ziar er vrifenn treud a daol er person, oeit Mari, er vamm-goh, ha diskouret* er baelon losteg azoh en drezellenn-goed*, ha hi d'hé lakad ar en trebé ged ur pikol tamm amonenn én hé hreiz.

Daouzeg ui, lerh-oh-lerh, e dorr én ur goupenn-pri hag ur lord* e dapant geti !

Pe d'int lordet ha lordet mad, én amonenn rouzet émant taolet; fiñnal e hra neuzé dir tomm er baelon losteg : ur meni kân én inour d'en daouzeg ui melén.

A pe gomzé hor mamm deom ag er frintadenn-sé, seul taol é laré : "Ne doé ket doujet ho mamm-goh a lakad larg a amonenn : nânual e hré er grampoéhenn-uieù énonn."

Edan-berr, hanval doh ur baelonad eur teuet, é wélér er boéhadenn* é arriw ar en daol.

Anehi é saù ur frond ken hueg ma ne hell Job par-rad a lared : "Friet mad* on, gwir é, med difri mem é tehé dein pechanj er sant ag en uieù-frintet-man, Mari. - "Ama, débret, me faotr, rag ne ouiet ket piw ho tèbro, e zistag mamm-goh.

Ha Job Er Gléan de ruzal neuzé ar er baelon én é blad en hantér gres ag er grampoéhenn-uieù.

- "Dam dehi, e lar person Bredeùl ! Genoh-hui ahoèl éma achiw koareiz, mamm-baeron Mari.

- "Gwir é, gwir é", e reskond job.

Gwélet e vezé é hré vad é void, en anderw-sé, d'er huré yaouang ha ged plijadur é keméré gwéh un tamm, gwéh ur lomm.

Chomet e oé un darn uieù-frintet ér baelon goudé m'en-doé er groagé keméret o lod; èl ma wélé ne grogé hâni énonn, oeit Job ha lared : "Mamm-baeron Mari, achiw é koareiz, 'ma ?

- "Ya, me faotr, achiw é, ha nen des hâni chifet !

- "Ama, achiwam en uieù eùé."

Ha éan ha halet geton en tamm devéhan én ur lared : "Péhed e vehé lezel treù ken hweg de voned de goll !"

A pen dé devalet en tamm hag er lonkad devéhan, Job e daol ur sell ar en orloj hag e lar : "Disternet er sternereh em-es ho lakeit de obér hag éh an-mé de zistern* eùé, rag er "brutal"-sé ne chomo ket d'em gortoz ... Trugéré deoh, Mari, ne laket ket rah uieù ho yér de hor, er wéh ketan ma treménein étal er velin é tein hoah d'o zanwad meid .. ha koareiz e vehé !"

Ha chetu éan é voned én devalennig-hont de gemér er "marh-du", ur "brutal" ha nen des ket hoah disket gortoz en daléerion ...

Er blé 1904 éh om ; é Pleùignér é hoariér, eid er wéh getan, en "Ozegâned", péh feintus Job Er Bayon. Ur boemm d'en dud e zegouéh a vostad de wéled ha de gleüed en dudigeù-bihan hag en deù vèwour fariet ér lannvraz.

A-houdé pell-zo e oé bet dizōnet er geih Vretoned a lavar o zud koh, ur yéh a véz-bro e rér dehé de sunnein ér péhieù-hoari amoed goret ged speredeù lemm Pariz !

Pebéh leùiné, enta, e vleù en dé-sé é kalon er Vreihiz tolpet é Pleùignér !

Deit e oé, èl rézon, moéreb ha mamm d'en hoariva, liéz-a-wéh o-doé kleùet Job Er Gléan é tispiléq dehé én o melin pennadeù ag er péh-hoari, med en taolman o-deqs gelllet en héuli pen-der-ben. Er livrig "En Ozegâned" e brénezzant hag édan berr en oll é melin er Baoderi e zo tré de son "sōnenn er Bleidi" :

Job en Darhell en-des gwerhet
D'er bosér ur vandern deved
Er bleidi en-des ind lonket
Pe hud er bleidi ar er mézeù, tihou, hou !
Diwallet mad doh é chivleù, tihou, hou, hou, hou

Hag, un nozeh, é filaj, deit d'en diw hoér ur sonj : "Lakam a pe saùéhem ni eùé ur sōnenn a-ziar Job er lonkér-ueù !!

Heb turel termén* é krogezant én tamm labour. Epad ma vroud liant er vrochenn ér hloânenn hir, é vreskenn eùé é spered en diw blah kavadenneù e zo daw dehé jédein eid goud ha kanterpouéz é tegouéhant ged o gilé bet ken é tant de benn a bakein er sōnenn o-des vennet seùel én inour de Job Er Gléan.

Ne oé ket bet forh pèll goudé é arriwas hon dén étal en nor, ha éan e huch : "Ema er laeron én o loj ?
- "Lod anehé ataw, Job, e reskond er vestréz.

Ha éan én ti én ur lared : "Ne hran nameid tremén rag berrig a amzér e chom dein kent ma tegouého er "marh-du".

- "Ne danwéet ket me uieù hiziw neuzé, me faotr ?

- "Nann, ur wéh arall e vo, mamm-baeron Mari, goud e hret ne hran ket "konpliment" dirag ur baelonad uieù-frintet, med amzér e vank dein hiziw !

- "Amzér e hues, marsé èlkent, de cheùeùed ur penn sōnenn saùet dem a-neùé .. e zistill mamm.

- "Ama, sōnet, merhed, ho sōnenn ... mar nen dé ket ré hir."

Hag en diw hoér de zibun neuzé de Job Er Gléan :

Job Er Gléan en-des lonket
Pedèr dousén uieù-frintet :
Tuchant é vehé bet taget !
A pe rid Job ar er mézeù, tihou, hou,
Diwallet mad doh ho uieù, tihou, hou, hou !

- "Peder dousén; peder dousén ! Kriwig mad é oh oeit, merhed, med koustelé, doned e hrein de benn anehé, mar choman biw ha yah !"

Saill e hré soutanenn Job Er Bayon ar é ziskoé, é hoared a végad "ken e feuté é veg betag é ziskouarn é voned ér méz, en anderw-sé, a velin er Baoderi ...

Gwenhael HERRIEU

.....

AFER "GREGOIRE"

Chetu arriw an Eutru Grégoire en e di newé : ar Pantheon. Ne oé ket oll an dud akord aveid ma vehe bet chanchet lec'h d'e relegeù.

Ganet d'ar 4 a viz an Avent 1750 e-tal Lunéville, ean a raas e studi ti ar Jezuisted, e Skolveur Nancy hag e kloerdi bras Metz. E 1776 e oé bet beleget. Ean a zigoras ur levraoueg ha ean a labouras aveid harpein ar Judewion.

E 1789 e oé bet dilennet kannad an dud a iliz ha moned a hraas de Versailles. Un demokrat e oé, eneb de rac'h ar galloudeù diharz. Aveid gouarnein ar peuc'h hag an unanieh, ean e doueas doc'h ar "Constitution", goude en-devoud laket de ziferein e oé "sans préjudice de l'autorité et de la communion du Souverain Pontife".

Ar peh en doé groeit an den-se zo de voud melet a-dra-sur : ur c'hristen e oé, lies en araog aveid e amzer : difennour ar Judewion, ar Brotestanted, ar Vorilhoned. Sevel a raas eneb d'ar sklavereh.

Siwah ! Ennon e oé ur goal dech a gaver lies e Frans, en e amzer kement el hiziv-an-dé : seul belloc'h e oé ar minorelehièù a-zoc'ton, seul griwoc'h e save e voueh aveid o harpein. Asurein boneur ar bed a-beh e ziskleria gober, kuit a zistruj heni an dud a zo e-taldon. Pa zaas de voud Prezidant an "Assemblée Constituante" e 1791, goude en devoud laket d'ober un enklask bras a-walc'h er vro, e oe aesoc'h dehon hoah kenderc'el ged e letenn hag e oe "anéantir les patois et universaliser la langue française".

Neuse e raas dorn d'ar re e oe e klask lakad oll dud ar Frans de zegemer ar sevenadur gall, dre gaer pe dre vil.

"L'uniformisation linguistique de la France est digne du peuple Français qui ... doit être jaloux de consacrer au plus tôt, dans une république une et indivisible, l'image unique et invariable de la langue de la liberté", eme-ean.

Kass e relegeù d'ar Pantheon, chetu ar peh e ziskouea

reihmad ur weh oc'hpenn pesort disprizans a daol ar Stad ar sevenadurioù ned int ket gall. Rag, dre wir pe dre gaou, ean an Eutru Grégoire aroue (simbol) gwaskadur an oll barlantoù bihan a zo er Frans.

E-kever an treuzdoug-se en des klasket ur lod a Iliz Frans (an tu progresist, araokadek lakamb) brudein a-newé, 'dizuein", an Eutru Grégoire, oeit de Eskob. Rag Roma nen doé ket pardonet dehon boud bet sinet ar "Constitution Civile du Clergé". Tu klei an Iliz en dehe karet li-dein ur meni overenn-bred er Pantheon, e klask akordein el-se an oll, aveid klozein eil-kantvlead an Dispac'h. Skoe-oc'h-skoe e vehe bet gwelet an Eutrued Mitterrand, Lustiger, Lang, Decourtray.

An taol-se en des manket, ha mar a journalist en des en em houlnnet perag e oé chomet an Eskobed er gêr, pa oent prest de gemer perh en hoari.

E gwirione, gi (ind) o doé klewet mouehieù arall e sevel a-eneb d'ur sort tro. Tu deheù an Iliz ne oé ket forh koutant merhad enorein el-se ur beleg toueour, difennour ar Judewion, ar re zu hag ar sklaved.

Mes oc'hpenn kement-se, un enebieh kriw zo savet eùe a-berh ar minorelec'hieù-ieh, a gement tu politikel pe relijiel zo.

An Okitanegerion laik e oé kounaret bras, hag ur bochad kristenion e lâre ne oent ket a-du aveid dougein ur sort banniel, pa oent gi breton, korseg pe okitaneg.

Aveid komprenn ar sav-poent-man, lennamb ar péh e skriwe unan a veulerion an Eutru Grégoire, Georges Hourdin en ur pennad-stur ag ar geleñenn La Vie (Nn 2297, miz Gwenholo 1989):

"Au XVIIIe siècle, un pays précis qui s'appelle la France, avec des frontières assurées et bien délimitées, apparaît. La langue Française est alors assez peu pratiquée: 40% au plus des habitants savent lire, écrire et raisonner en Français..."

Ar lenneg parisian a gav just lakad ar re arall, niverusoc'h neoah, de blegein d'e sonjeù : kalz ne vern ar fesson, pandegwir ean mad ar gwennbal !

Kuriuset tra gweled pegen dizesk ean G. Hourdin ar poent-man, deusto dehon boud luem e spered a-durall ne-

oah (rener mar a geleüenn anavet é), ha ean ganet e Naoned (lec'h ma raas e studi) !

"Je sais, le breton a été plus qu'un patois. Etait-ce vrai encore à cette époque ? En tout cas le problème se pose à nouveau aujourd'hui dans l'autre sens. Notre langue Française ... notre admirable langue Française, survivra-t-elle à l'unité politique de l'Europe ?...

Il aurait fallu, certes, en réalisant l'unité de la France, continuer à enseigner obligatoirement le breton dans les seuls départements de l'Ouest..." (sic)

Rac'h an treù-se zo skriwet d'an amzer dremenet. Re-kis e lâred n'o doa ket bet ar Vretoned an hoant de lakad o farlant de voud desket dre red beteg Cen, Le Mans pe Niort !

Med chetu e sonj aveid an amzer de zoned :

"Il va falloir, si nous voulons que le Français demeure une langue vivante, que nos enfants fassent l'effort d'en apprendre plusieurs en même temps."

Moian vehe dehon o enskriw er skolieù DIWAN pe en hor skolieù diwieheg ! Gouied e ramb-ni breman -goude boud bet bewet diskar hor ieh- e vo diés eùé d'ar hallege rion andur diskar o heni : kudenneù psikologel pouezus e vo sur-awalc'h, rag a uhelloc'h eged ar Vretoned e koue-eint hoah : sonjet ema bet ar galleg "ieh ar bed" ur prantad-zo !

Aveid klozein, taolamb ur sell âr ar Fedeù : penneù bras an Iliz Katolik n'o des ket fiet kemer perh er vanifestadeg-se, hag a-benn ar fin, emant chomet heb enorein re an Etru Grégoire.

Mes en despét d'ar mouehieù kontrol daet a beb korn ag ar Frans -lec'h ma ve komzet parlanteù bihan en doa klasket an Etru Grégoire distruj- ar Stad nen des ket plegét, oaet e beteg penn e sonj, e tiskouein èl-se pegen dismegansus ema e-kever ar sevenadurieù arall.

Demb-ni de lakad dehi edan he fri sieù an intelligencia-se, komzeù flour en he beg e-kever ar Reter, ar Sud pe an Nord, ha dispriz hebken e-kever pobleù an diabarh .

Yannig BARON

+++++
BREIZ HAG ER VRETONED ...

... él ma o guélé Pierre LOTI é 1882 ...

+++++

E Breih é on, én ur gérig vihan émenn é oen bet pemp plé-so ged Iwann aveid darvoudeù arall hag en-doé treboulet me halon, ind eùé !

Deit on aman éndro én arbenn ag un afér hag e ya de achiù én ur féson direih ha ne oen ket tamm éngorto anehi. Lezel e hrei ar hé lerh ur gogusenn melkoni, él un huné hag e vo skubet ged en aùél ...

Ur plah youank e oé deit ar borh el lestr "La Surveillante" é Brest, aveid guéled hé breur, ur martelod achiù dehon é gonjé breman. Merh ur pesketaour e oé, kramennet* d'er mor, ag er rumad tud-sé a vro Goéleù e hrér "en Islandiz" anehé. Ur vraùité dtrest par e par hé-doé, ur vraùité a huéharall, él un delùenn, ged deùlagad un tammig disprizus ... ha geté é oen bet flemmet !

Kempennet em-boé enta er véaj a zéh aveid hé guéled éndro ... Ez e vehé bet kas me zaol de benn, e gredenn-mé, ha kavet em-boé digaréieù ar gement-sé, pendéguir é oen deit de benn ker liéz-a-huéh ged bihânoh a boén ! Me afochas* neoah dirag santimanteù ihuél hag un disprizans ha n'em-boé ket sonjet énné.

Distroein e hran èl-sé, néhanset me halon, ha me cher-ras ar mé lerh dor ur gamb ostaleri. Prest e oé en dareù de strimpéin ém deùlagad, rag karein e hren er plah é guirioné; m'hé haré én ur féson sébésus*...

Un ér goudé, groeit em-boé er sonj-man : vennéin e hren diméin d'er verh-sé, ur verh ag er bobl. Me houlenas abenn-kaer ur chaban* aveid moned éndro d'hé zi ... hag azé, dirag hé breur én arfleù arlerh é hoér rag ma ouié pérag é oen deit, dirag en tad, me zisklérias : "-Hama ya, quir é, groeit em-es en dra-sé ... mez breman me hou-lenn genoh hi rein dein èl me moéz, rag m'hi har ! M'hi

har èl ne hellehen ket karein ur verh arall a me rank !"

Braz e oé en ansoéh. En tad, er breur, em lakas de gomz pèll amzér : santein e hrent é laren quirioné ... fiants o-doé ... mez ne ouient ket petra reskond ! Mez hi e laré "Paz", diarfleù breman, ha marsé tinéreit hé halon ... mez grateit e oé d'un "Islandad" ha ne hellé ket, ne venné ket, um zilar ...

M'o dilézas de cherr-noz; diféret* e oé bet étrézom penaoz er breur e zégasehé dein er reskond en treno.

Me yas nezé trema kreiz kér, hag em lakas de gantréal a-drez er ruièù dré un amzér vraù a réù, ur vraù a noeèh gouianv ! Kânenneù e gleuezan é toned ér méz ag un iliz vraz, flour ha dous ... ha chetu mé oeit abarh ! Damsplann e oé en iliz, hag ér penn pèllan anehi, ardran en aotér, bugalé e oé é teskein kânenneù aveid gouil Nendeleg.

Biskoah n'em-boé deùlinet barh un iliz. Tost d'un hantér-er é chomezan en noz-sé deùlinet ar ur gadoér, é cheleù er gânenneù e zibouké a bell-braz é toned ag er volz tioél ... Eleih a skedenneù e dremenné barh me fenn, hag haval oé boud bet kaset én ur maréad arall, ken koh ha sêbézus aveidon e oé en treù én dro dein ...

Tro en noz, gorteit em-boé er reskond grateit -fiants em-boé-, ha me hoanté èl ur salvedigeh en éred-sé e vehé bet kavet ken diskiant ged er ré-rall.

Doned e hras er breur a vitin mad ... ha degas e hré dein peb sort kenigeù pesketerion : grilled, legestri.. Tinér ha fentus* e oé en treù ar un dro; mez siouah, reskond en hoér e chomé digemm* ! Koutant mad e vehé-éan bet, hag é dad eùé, e laré er paotr, mez er plah ne venné ket dilézel hé gallant... Goulenn e hré genein chom heb kas én hé hevér, ha pardonein dehi ! Lared e hré bonjour dein, ha goulenn e hré genein, mar dehé dein tremen dré hé hornadbro ur huéh benag, arrest én hé zi de ziskuéh ... plijadur vraz e hrehen dehi !

Pédet em-es nezé er breur de virennein genein ... ha, p'em-es er guélet é voned éndro, haval e oé genein éh é

kuit geton men devéhan huné glan !

Rosporden, d'en 20 a viz en Avent.

Ur goal-amzér hurennek. De 11 ér é noz Nendeleg, me zegoéh é Rosporden. Iwann, Mari-Anna ha Piérig e zo én ti-gar doh men gortoz.

Pell amzér é choman de gounein* ag en overenn-kreiznoz kleùet ar un dro geté én iliz goh, ag er gânenneù-sé ker koh èl mab-dén, ag en trouz e gas en aùél ér méz.

Um lakad e hram én hor saù, Iwann ha mé, é-mesk er hoased ged o bléù hir melén (pé deit de voud guenn ged er gohoni) é koéh ar o chupenneù broudet: Bretoned Rosporden. Mez ken trist on, ha ker skuéh, ma seblant dein en noz-sé boud un nozeh kanvus...

Barh en ti, en aùél hag er glaù en-des mouget en tan ar en uéled. Skod Nendeleg ne venn ket deùein*; nen dé ket dariù er goén... Eraog moned de gousked, Piérig e laka é votéz koed ar en uéled, dirag er chiminal, léh ma hirvoud en aùél-kornog...

(Lakeit é brehoneg dré Sten KIDNA)

+++++

+++++
GIRIÈù DIÉZ

E pennad "Job Er Gléan é valé" :

- Marh-du: locomotive
- Pod (paod) a forh: peu importe
- Bihan-hir: court
- Gober komplimant: faire des manières
- En drezellienn-goed: planche pour suspendre
- Boéhadenn: l'ensemble des mets cuits dans un récipient
- Er sant (blaz): l'odeur
- Heb turel termén: sans plus attendre, sans délai
- Du a donenn: noir de peau (Tonenn=couenne)
- Er brutal: la brute (le train)
- Diskourret: décroché
- Ur lord: une fouettée (Lordein=battre)
- Friet mad: doté d'un grand nez
- Difri: sans nez

P.S. Se rappeler qu'à cette époque, l'omelette était le meilleur plat que l'on pouvait offrir à son hôte.

E pennad "Afer Grégoire" :

- Levraoueg: bibliothèque
- Diférein: spécifier
- Dizuein: réhabiliter
- Sav-boent (Saù-boent): point de vue
- Ur lenneg: un intellectuel
- Gwennbal: le but, la cible.

E pennad "Breiz hag er Vretoned" :

- Kramennet d'er mor: brûlé, buriné mar la mer
 - Me afochas: je battis en retraite, je reculai
 - Sebezus! étonnant
 - Chaban: congé, permission
 - Diféret (difeuret): décidé
 - Fentus: amusant
 - Digenn: immuable, inchangé
 - Kounein: se souvenir
 - Deùein: s'allumer, prendre feu.
- +++++

+++++
DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg

+++++
Traduisez en Breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ... mais ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie ! Elles ne donnent les bonnes réponses qu'à condition de les reclasser, au préalable, dans l'ordre qui convient .

Texte français :

- 1- Longue sera votre attente avant que le cidre soit chambré.
- 2-Semez vos graines de foin : le vent s'est calmé.
- 3-Quand diable viendra-t-il un peu d'esprit à ce pauvre benêt?
- 4-Il a fait venir de Paris des outils grossiers.
- 5-Depuis quelque temps il ne se sent pas très bien.
- 6-Ca me ferait mal de me salir près des petits pouilleux.
- 7-Le chancre s'est mis dans le pommier, n'y prélevez pas de greffons.
- 8-Par où aller? Le champ est entièrement clos de haies.
- 9-Longtemps vous avez été sceptique, vous vous rendez enfin à l'évidence.
- 10-Tout grand qu'il est, il n'est pas très intelligent.

Traduction bretonne (dans le désordre):

- 1-Eiton boud braz, forh spiz nen dé ket !
- 2-Pell amzér éh oh bet diskredig, deit oh d'er gér elkent!
- 3-Dré bedré moned? Garhet é er park tro-didro.
- 4-Penn-séhein e hra en avalenn, ne geméret ket boutad ar-nehî.
- 5-Goap e vehé genein en em gopionein ged leùged!
- 6-A houdé un herrad éma doh 'n em glask.
- 7-Tennet en-des a Bariz benùegér mortalus.

- 8-Pegourz en diamig é tei spered d'er haeh begeg-man?
- 9-Had-foennet ho prad : habasket en-des en aùél.
- 10-Hir gortadenn ho-po kent ma vo divaùet er chistr.

Gwenhael HERRIEU

+++++

DOÉREIEÙ an DOÉRE

+++++

En deur e ivér ér Morbihan ...

Aveid ma vehé mad de voud ivet, en deur e rid én tiér ne zeli ket, revé er lézenn, en-devoud ohpenn 50 mg a nitrat dré litrad. Ithuélou; é ta de voud fall aveid yéhed en dud !

Hama, deusto d'er lézenn-sé, Prefet en départemant en-des kaset kemenn penaoz é oé aotréet, épad ur miz, 34 kemun ag er Morbihan de rein d'o zud deur hag e vehé énni betag 70mg nitrat dré litrad !

Mez nezé, de betra gobér lézenneù sort-sé ? Aveid lakad en dud de gomz ? Pé aveid o farrad a ùrel klemm éneb d'er ré e zo péet aveid rein dem deur yah de ived ? Rag ne faot ket gobér poén d'er servijeù édan er Stad!

Mez nezé, pérag kement a zoustér é kevér er ré-sé, a pe vé , d'er liésan, kement a rustoni aveid er geih tud !

Ur gir ohpenn hoah! Più é 'ta zo kablus ma vé breman ampouizonet en deur-rid é kement riolenn hag é kement puns e zo ? Er beizanted, a pe streùant ampouizon ar o douareù ? Ya, pechanj ! Mez più é en-des o desket de streùein en ampouizon-sé ? Ur servij arall édan er Stad, er "Guzulerion agricoles" péet aveid "modernizein" er labour douar én hor bro !!!

Ez é enta komprenn né vo biskoah kastiet er ré e zo kablus a-fed en deur ampouizonet e zo bet reit dem de ived épad ur miz !

Ha penaos é vo en treù abenn ur blé ? Ne vo ket mui ampouizonet en douareù, nag er pradeù ? Goulennet 'ta ged er beizanted, ha sellet penaoz é labourant !

Nag un dristé !

+++++

.....
SORBIENNEÙ Loeiz GUILLOUZ :

KROÉZ ER VOSENN

.....

E kreiz miz en Avent, doned e hra er cherrnoz ar en hent fangeg ha kamdroienneg hag e dréz er lanneùier ha koed Kamorh, étré en Alré ha Plewignér. Un dén a Gamorh e gondui ur jaù huizbrein, hennen é trotal ar é hoarigeù hag é chéchein ar é lerh ur har ponnér, ré sammet ataù aveid ur lon ken tret...

Ponnér é en amzér eùé ! Er hoqus, ken du èl digosté er jaù, e rid a-réz en douar, hanval doh linsélièù réget a dammeù ha lanset d'er lué ged en aùél-dro yein én ur hachein er gué a beb tu d'en hent-praz...

En dén e oé béet én é chonjeù a pe wélas duhont én é raog, ar bord en hent, ur peurkeh voéz goh, un ér hernet dehi, é kerhed ged diézemant, hantérkrommet, harpet ar er penn-bah e oé geti... Hersal e hré hé horv a-hed en hent, kentoh eid ne gerhé !

En ur zisoh a-dal dehi, er labourér e wélas ne oé ket anehi ur beuréz benag ag er vro, rag ma oent anaùet mad ged en oll, ha kaved e hras hidoé ur sell velimus én hé deùlagad... Ken dihuiget e oé, doh hé gwéled, ma seblantas dehon kleùed hé askorn é stokein étrézé a vezul ma vouldé hé zreid... "Sur mad, e sonjas-éan, chetu aman ur sorseréz benag tennet ag en iwern aveid doned d'obér un dro koroll ged Korigâned er Maen Branssellour, é Bréh..."

Trué en-doé neoah én é galon é kevér er geh voéz, rag ur hristén gredus e oé :

- "Mar doh é voned de Plewignér, émé-éan, hir é hoah en hent, krapet 'ta ém har, mar karet !

- "Ged plijadur, e reskondas er voéz é skrignal hé dent.

Ha heb ur gomz arall nag ur gir a zrugaré, hi e grasas é kar er labourér én ur harpein hé bréh ar hé fenn-bah, hag um dennas é diardran er hastol, hé fenn soublet d'en dias ha kuhet édan hé bléù digampenn, diliùet ha louz...

- "Hei, e grias er labourér én ur lansein un taol foet d'é jaù... ha chetu er lon abenn-kaer ar é béar zroed, èl p'en-dehé santet é oé "mamm en diaol" ar é gein !

Azéet breman én tal-kein ag er har, en dianvézouréz ne sanné grig, mez boud e oé dalbéh ar hé dives ur minhoarh velimus, hé bléù e chomé stéwet a beb tu d'hé divougenn, hag hé deùlagad e daolé ur splandér ru èl tan en iwern.

Edan é dog velouz ledan hag e ziskenné gozig betag é fri, er labourér e daolé a-wéhièù selleù néhanset ar é gensortéz... - "Na più em-es mé cherret azé ar en hent, e chonj-éan, mar nen dé ket ur vuguléz noz, a dra sur éma en Ankeù é !"

Arriù e hras er har én termenn-sé ar lein un dostenn, ha gwélet e vezé du-hont, mez pell braz hoah, tour en iliz a Blewignér savet a-blomm émesk er hogus du.

- "Péh kér é honnéh ? e houlennas er voéz én ur seblantein dihun ag hé chonjeù. Um gaved e hré merhad pell dija azoh er léh émenn hi-doé morgousket ...

- "Tour en iliz a Blewignér e wélet azé, e reskondas er labourér. Gloestret é de Sant Gwignér, patrom er barréz. A-kosté d'en iliz éh es eùé chapél Intron Varia er Linad...

- "E gwirioné, e laras er voéz, parréz Plewignér e zo nezé goarantet mad, me gred !

Ha chetu hi deit éndro de voud mud ha didrouz èl ur pesk. En dén e gavas mem é krené manbreù er beuréz édan hé mantell pilloteg.

Breman é tremenn er har én Hirelleù, ur gérig fangeg ged un dornad tiér dismantet a beb tu

d'en hent, tostig tra de vorh Plewignér.

E beg en hent hag e ya d'en Alré, é oé kavet én amzér-sé, a zorn glei, ur groéz mein savet a-houdé gwerso. Astenn e hré hé divréh trema en Néanù aveid tennein benoh hor Salvér ar er hornad.

E wéled er groéz, er voéz e chomas bammet, ged hé deùlagad lan a gounar : -

- "Arestet, e laras-hi d'er labourér én um lakad én hé saù, red e vo dein diskenn aman... Er groéz-sé e ziwenn dohein a voned pelloh. Goarantet é douareù Plewignér ged er Salvér, é Vamm ha Sant Gwignér. N'em-es nitra de obér ér gér-man... Hui me havo éndro, dén mad, é méz a gér, ar en hent de Gamorh !

Diskenn e hra enta er beuréz, ha kemér e hra en hent-tréz dré er parkeùier. En dén e chom breman é unan gaer én é gariolenn, mez, kentéh ma oé paset dehon er blasenn, én tu-rall d'en iliz, chtu en hani goh é toned adal dehon, ha pres braz arnehi èl unan hag e vehé é téhein éraog un danjér benag. Um stléjal e hré ar en hent, mez doned e hras de benn a grapein ér har én un taol, én ur lared d'er labourér :

- "De Gamorh ..."

Er jaù un daolas kentéh ar er péar zroed... En noz e ziskenné breman ar er mézeù : ne vezé kleùet nameid en trouz e zegasé pazeù er lon ha rodeù er har ar mein en hent, ha bouéh en aùél é hudal a-dreuz barreù er gué. A-hendarall, nitra. Gir erbed eùé étré en dén hag en hanni goh, honnen sammet édan béh hé fallanté, hag hennéh treboulet é galon ged un doujans blaohus.

- "Na pesort diaoléz é honnen, e chonjé-éan... Chonjeù hirisus e zé dehon, glub-brein e oé é roched ar é gein, ha lan e oé é spered ged er spont. Tennein e hré muioh mui ar gideù er jaù, mez ne senté ket mui anehon, ged er lorh én é zeùlagad

Roulal e hré elsé er kar é kreiz en noz du, étré en diù stedad qué ihuél a beb tu d'en hent. En un taol, chetu ma hell splann déer er loér tremenn étré linsélièu er hogus, ha chetu ma spurmantér du-hont en tour a iliz Kamorh. Tremenn e hram breman etal mangoériefu er véred...

- "Amen é tiskennein, e laras er voéz ! Sekouret genein, dén mad, mar plij genoh... Goleit é en tachad-man a héaot, ha nen dé ket forh stank er béieù, er léh ne vanko ket enta, ha ne vo ket tamm diéz dein distruj er géaot-sé ha nétad en douar... A pe vo achiù me labour, er béieù e vo ken stank aman ma ne vo ket de gavouid un tachadig é poéz aveid douarein oll er ré varù ! "

Hantér vatat en-doé er labourér é kleüed er homzeù-sé, ha chemel e hré ged é zeùlagad klaüet é ré en hanni goh. Ne ouié ket penaos um dennein a graboneù er beuréz... Um lakad e hras neuzé de bédein er Sent ag er vro :- "Intron Santéz Anna beniget, e laras-éan a greiz é galon, Sant Matelin me fatrom, sekouret-mé ! "

Er beuréz e arriüé neuzé doh pazenn devéhan er véred ; turel e hras ur sell tro-ha-tro, hé divréh moén astennet geti, hag e laras aveid achiù :

- "Sellet mad dohein,
Doh en tu ma troein,
E tei en oll akerh genein ! "

Mar a vléieù en-des tremennet a-houdé en amzér-sé;;;mez n'hi-doé ket laret geù, er goh voéz miliget, deusto ma ne oé na koh na moéz... Er Vosenn e oé, me zud vad ! E té a zistruj en Alré, en Henbont hag en oll penhériefu én dro dehé. E peb parréz émenn hi-doé tremennet, tennéin e hré ar hé lerh er ré bihan èl er ré vraz, er ré youang èl er ré goh... peb unan e oé dalhet ged er hlenüed éahus, ha barnet d'er marù !

E peb kornad bro ar hé hent, Logunéh, Pluniaù, Kamorh... merüel e hras kement a dud ma ne

vezé ket mui kavet léh erhoalh ér véred aveid dégemér korveù oll er ré varù, na mem béléan aveid benigein er béieù !

Plewignér heb kin e oé bet goarantet doh er Vosenn didruhé : Intron Varia er Linad ha Sant Gwignér en-doé, ged gourhemenn hor Salvér, diwennet de "Vamm en Diaol" arrest azé ... ha sentet hi-doé dehé ! Er groéz mein chomet én hé saù ar hent en Alré, ha kempennet éndro devéhatoh, e zo bet hanüet Kroéz er Vosenn a-houdevéh. Ema hoah azé aveid chonj, de beb unan hag e dremenn étal di, penaos é oé bet goarnet en dud a Blewignér én amzér-hont, amzér éahus er Vosenn ...

Intron Santél er Linad, mamm hor Salvér, ha Sant Gwignér, patrom er barréz, ho-pet truhé doh ho pugalé fidél ! Pédet aveidom !

Loeiz GUILLOUZ

.....
...Au XVIIe siècle, le pays de Vannes fut particulièrement éprouvé. Le fléau vint on ne sait d'où, peste, choléra ou fièvre maligne, et le souvenir en est resté vivant dans la tradition, aussi bien que dans les monuments et les traditions. Il est à supposer que la légende de la Croix de la Peste se rapporte à cette date.

En 1696, l'épidémie règne à Pontivy; puis elle descend le cours du Blavet et, en 1699, on en constate la présence à Hennebont.

Les malheureux habitants, en leur détresse, invoquent le secours de la Sainte Vierge. Ils lui font des vœux. Ceux de Pontivy lui promettent une lampe d'argent, une procession annuelle et un feu de joie, et incontinent le mal disparaît. Ceux d'Hennebont s'engagent à lui offrir une statue d'argent et la Peste maudite gagne aussitôt d'autres lieux...

Franséz Kadig, é "Contes et légendes de Bretagne".

PAJENN AR GELENNERION

AR PANNELLOU AR AN HENTOU-PRAS

Resevet hon-es ar lizh er-man,kaset d'ar 15 a vis Est:

Burew an Tourism a zepartamant ar Morbihan en doa diviset lakaad pannello  pederyezheg e-tal un nebeudig dolmeno  ha meinhir ag ar vro ewid sevel un hent touris- tel newez.Peder yezh,da lared eo galleg,alamaneg,saosneg ha brezhoneg.

Ewid an droidigezh e brezhoneg e oa kevredigezhio  ag ar Morbihan er jeu : "Sten Kidna" an Alrae,"Kelc'h Se- venadurel Gwened",hag "Englew Bro an Oriant".Ouspenn-se e oa iwe komission lec'hanwadurezh (toponymie) Skol Uhel ar Vro renet ged Lukian Kergoat.

Ur vodadeg Skol Uhel ar Vro (S.U.V.) a oa bet e Gwengamp d'ar 7 a vis Ebrel 1990 ewid troi  an testenno  e brezhoneg.JC. Leruyet hebken a oa oaet ag ar Morbihan;geto  kendod (synth ese) troidigezhio  Daniel Carr  ha heni Kamilh Ollivier.A-benn ar fin ne oa ket bet troeu an testenno  an deiz-se,mes ur listennad gerio  teknikel a oa bet savet : all e couverte,tumulus hag all. Bec'h oa  r ar gomission neuse,pandeogwir e oa an Tourism e hortos an testenno  brezhoneg ewid gelli  lakaad d'ober ar pannello  e-raog an hanv.Setu neuse e oa bet diviset e kasseh  tud ar gomission o zroidigezh klok da sekretourva S.U.V. a-selfin ma vehe bet savet eno,diarne, an droidigezh ofissiel da gass d'an Tourism e-raog achu- mant ar suzhun  rlerc'h.

Un tolpa oa bet etre J. Rio,JC. Leruyet,K. Ollivier ha J. Bernier (istorour) ewid klaski  sevel harp ar Morbihan.Fonnabl e oa bet red dimp gober dibabo  : pesort brezhoneg ? Pessort doare-skriv ? Dibabet hon eus lakaad brezhoneg aes da gomprenn ged tud ar vro (rag edan o fri e vehe ar skrido -se) ha gouarn gerio  daet da vout etre- broadel (ha gi brizhvrezhoneg marse) evel dolmen ha men- hir,en ur chom par ma c'hellemp heb ober fari e ke ver an Istoer.An doare-skriv "etreterannyezhel" hor boa diviset gober geto ,an heni spleitussan a anavomp ewid ar gwene-

deg hag aes da lenn ewid an oll.

Mes ne oa ket bet possubl dimp kass hon troidigezh d'an termen da S.U.V. ha da Sul Fask e oa c'hoazh diglok hor labour pa oa bet kasset deja heni S.U.V. d'an Tourism,hervez L. Kergoat gwelet an deiz-se e "Kan ar Bobl" en Oriant.

Neuse ema bet gwraet hor sonj genimp : peurachu ar labour boulc'het hag her c'hass d'an Tourism a-benn ar Meuzh goude.Ar pezh hon eus gwraet goude boud labouret tro ar Lun Fask.Ha kemeret e oa bet hon troidigezh rag ma oa klok (42 testenn e-lec'h 23 hebk en e heni S.U.V.).

Ne ouiomp ket penaos e vimp barnet ged ar Wenedou- rion ewid ar pezh hon eus gwraet,mes gwraet hon eus ar pezh a gredemp a zleemp gober.

N'eo ket bet kountant tud zo ag an droidigezh hon eus gwraet.Stourm ar Brezhoneg en deus mem kasset ur lizher d'an Tourism   lared ne blije ket dehe hor labour ("langue dialectale d suet te") nag iwe ar skritur impli- jet (a-gaos ma ne oa ket ar peurunvan) !

Sewenadur Breizh ne vo ket difennet ged tabut a-zi- voud ar skritur,a gredomp.Ar pezh a vern zo lakaad ar yezh da redeg er vuhez ofissiel,ur yezh hag a c'hello an dud lenn ha kompren.

AVEID FARSAL ...

Rid en deur !

En intron ag er Gerne e en-des um v et  r Blano h,hag h e fried e gem r perh  n enklask hag e zo bet kempennet aveid kavouid er horv.

-Diwall,e lar un amieg dehon,te zo   klask trema lein er st r,mez ha vo z en-des palfors diskennet d'en tu- rall,ged rid en deur !

-O,kement-s  nen d  ket tamm sur,e reskond en d n  n ur vourtoutal,hi e hr e biskoah er hontr l d'er r - rall !!!

ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

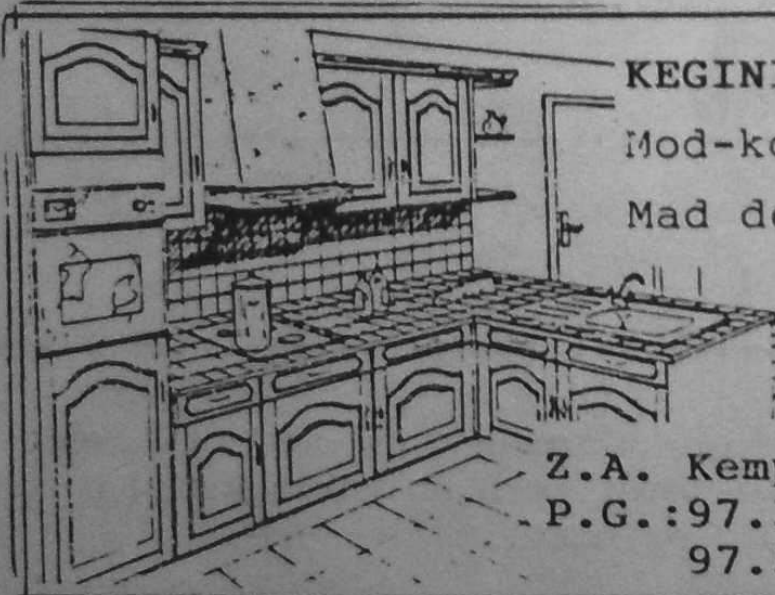

AN TOMMDER

CHEMINÉES *René Brisach*

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh, ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT

P.G. : 97.36.39.57

97.51.72.17 (Bubry)

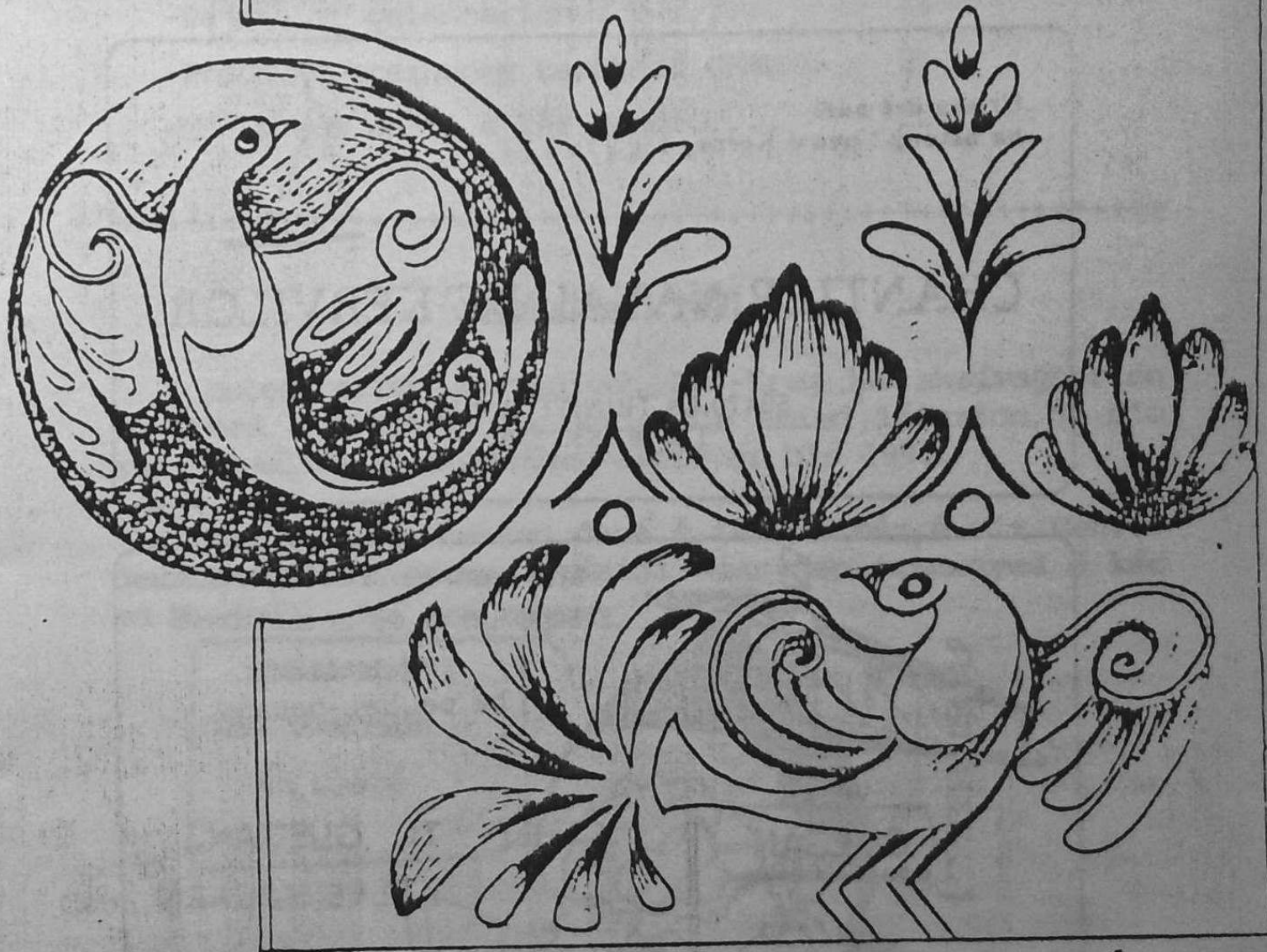
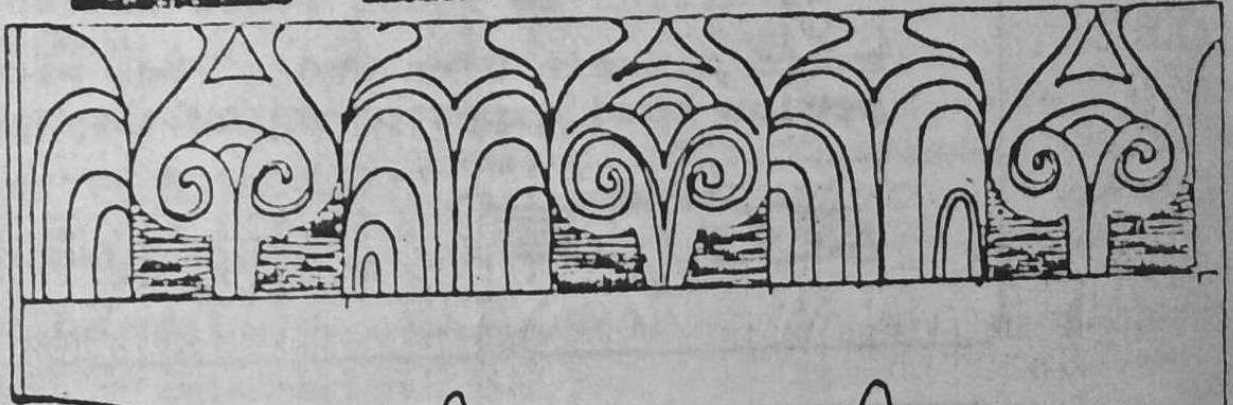
An Doéré : Publication trimestrielle éditée par l'Association BRO-EREG.-Gérant : Louis LE MOUEL, Vannes.-Abonnement annuel : 80Frs.Prix du numéro : 20Frs.-Trésorier : Alphonse SAMSON, 19 rue Raine, 56.270-PLOEMEUR.
N°CPPAP : 64.359-ISSN : 0750.3326.

Miz en Advent 1990

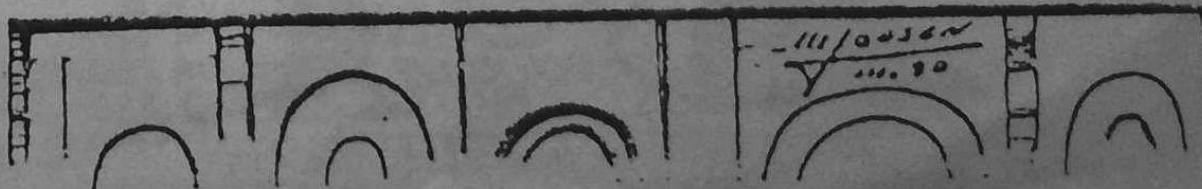
ISSN 0750-3326

AN DOÉRE

Niv. 37

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWÉNEDE

STUMMADUR KENDALHET én ORIANT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

6, Straed Kergelen
56.400 -An ORIANT
P.G.:97.64.37.80

l'r vag dré ouél
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITÉ SUR-MER
Tél. 97 55.72.69

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ped trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 9724.60.18

-3-

TAOLENN ER PENNADEU

-Er vosenn.....	Pajenn 4
-Pierrig er melinér	6
-Deskam brehoneg gwened	15
-Doéerieù An Doéré	16
-Diwallet-ni !	17
-Pajenn ar gelennerion	19
-Predoù e brezhoneg barzh ar GEMENE	21
-Me 'm eus un ti e kêr Pondi.....	22

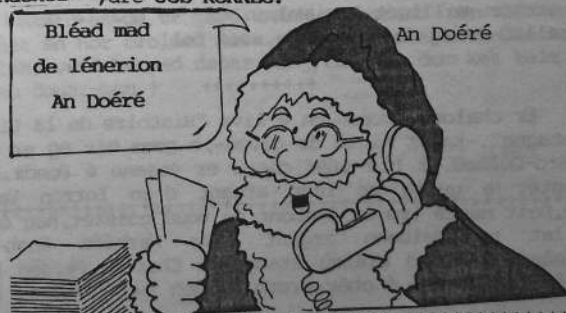
Bléad mad 1991 !

Melestrerion Kevredigezh Bro-Ereg ha skrivagnerion
An doéré e zo eurus de genig d'o amied lénerion, ha d'o
zud, o guellan gourhemenneù aveid er blé 1991.

Kas e hrant kemenn dehé é tei ér méz, é miz Genvér
de zoned, un nivérenn ispisial diar "en tramwayed é kêr
en Naoned" , dré Job KORNEG.

Bléad mad
de lénerion
An Doéré

An Doéré

Er VOSENN

A-houdé men des tud ar en douar-man, er hlenùedeù nen des biskoah manket aveid o ambroug d'er véred. En o mesk, neoah, éh es unan hag e zo chomet é spered er bobleù èl ur spumant spontus : er vosenn !

Er livreù kohan skrivet e gomz anehi èl ag un dra blaoahus. Ne hues nameid digor er Sritur Santél, kempennet tri mil vlé-so : displég e hra er vosenn èl malloh en Aotrou Doué, rag ne oé lezeù erbed aveig guellad d'en dud flemmet dehi.

.....

Epad er hantvléieù, Breiz zo bet liéz heijet hé bugalé geti. Er ré klanv e gollé o bléù, o dent ; ged derhian vraz é vezent diskaret, hag, é korv un deùéh, ne chomé anehé meid ur hélan de zougein d'er véred. D'er hren-amzér, éma laret, un vosenn deit ag en Azi e lahas én Europ en drederann ag en dud. Er roué a Frans éan-mem e varvas é Tinis ged er vosenn.

Kermarker, én é livr brudet, er "Barzas Breiz", en-des serret hag embannet ur pennad feitus diarbenn Vosenn Elliant. E muzéom Kemper é wélér un daolenn ar péhani ur vamm glaharet e gas d'en douar hé naù a baotred lahet dré er vosenn milliget. A-ziardran éma hé goaz é heuli én ur witellad : rag deit e oé de voud foll !

+++++

Er chaloni Moreau, én é livr "Histoire de la Ligue en Bretagne" -kalet hiniù de gaved-, e gomz hir ag er vosenn é Bro-Guéned. Er blé 1696, chetu er vosenn é Pondi. En dud spontet e genig ur lamp argant d'en Intron Varia a Joé. Deit neuzé tro en Henbont de voud goasket, hag éma kizellet un delùenn argant d'er Werhiéz éneb d'er hlenùed. Un nebed bléieù éraog, Dom Charles, Person brudet Inzinzag, e varùé é obér ardro er geh tud klanv ag é bar-réz.

Kadig en-des huennet é kornad Pewignér ur gontadenn: "Kroéz er vosenn" revé péhani er hlenùed e bellas ar goust er patrom Sant Guignér hag intron Varia el Linad. Mez é kornad Kamorh, Plumelin, hag er Chapél-Neùé, goah e oé bet en treù : a gandeù é varùé en dud. E Sant-Yéhann-Brévelay, é korv deù viziad, tost de 40 a dud en-devoé marùet.

E kornad Langonnet, revé ur sônenn goh, ne oé ket quell en treù. Er verh e douché er har "aveid kas hé zad hag hé mamm d'en douar".

E Langonnet, gavér ket dén
Bugul seut, bugul deved,
Rag marù int rah ged er vosenn.

Er Person ged en eun a dapein er hlenùed, e geméré ur berchenn a 18 troedad aveid rein sacramant en Nouienn dré er fenestr ag é di.

Langonnediz, saùet ho penn
Ha me rei deoh en absolvenn.

Er géot e chomé de hirrad ér pradeù, hag en est, de vreinein ér parkeùier. Mem er lôned e vezé dismantret :

E Langonnet, ar er vuriéù,
E varù er biked a goubleù,
Hag er biked hag er brenni,
Ged er vosenn pé kerteri ...

Hiniù-en-dé, trugaré Doué, er vosenn nen dé ket mui anaùet én hor bro, med klenvedeù garù arall en-des keméret hé léh, aveid berped degas sonj dem nen dom ket kalz a dra ar en douar-man !

Ralf FONDI

+++++

+++++
Sorbiennèù Loeiz GUILLOUZ :

4-PIERRIG ER MELINER
+++++

Pierrig e oé ur goaz-melinér ag en dibab : malisius e oé,mez disonj ha disoursi ...hâni ag er hornad abéh nen doé ur vuhé ken kaer èldon ! Epad ma troé rod er velin,ha ma vezé guélet er pesked é troein hag é tistroein é deur sklér er lenn,Pierrig e saouré er blijadur en-doé de voud é vestr én é labour,PELL doh safar er bed ; peb tra e oé é péah én dro dehon,ged kânenn en deur é rideg ar er brattell, hag en éned é huitellad o sônenn ér gué tro-ha-tro, ag er mitin betag en noz.

E eurusted e vehé bet heb kousiadur,kenevé er hlohér milliget-sé hag e dremenné dré-zé,peb sadorn d'anderù-nouz aveid sônein en Anjelus én ur chapél tostig d'er velin.

Sônein en Anjelus ne oé ket soursi brasan er hlohér é quirioné,rag er hlohad ne badé ket pell,hag abern-kaer é arriué hon dén ér velin.Er velineréz -un intanvéz- e oé ur voéz vad,ha seul guéh ma zé er hlohér d'er chapél,hi ré dehon un dégemér mad ér velin.Nitra ne vanké dehon ar en daol,sternet èl ma oé ged ur samm a granpoéh lardet hag a uieù frintet ér balon,heb komz ag er chistr bou-tailhet ! Liéz é oé keniget eùé dehon ur hovad dlohéd,pé hoah sillied tennet ag er hoèh dré dehorn Pierrig.

Achiù é bred dehon,er hlohér e oé d'er liésan rond èl ur sitrouilhenn,ha ker lan é gorr ma chomé de gousked er velin.Pierrig e oé deit de voud jalouz dohton...droug en-doé d'é galon seul guéh ma wélé er hlohér,ha klaskein e hré gobér un dro kam dehon,kentéh ma kavehé en tu !

=====

Un dé,padet en-doé muioh hoah en nozeh,ha oeit e oé er hlohér de gousket...Pierrig e yas ar é hoarigeù betag er guélé ar péhani é oé astennet en dén,digor braz é veg dehon,é tirohal èl ur perneh.

-"Eh an-mé be basein deoh goust er hranpoèh lardet,kré

arloup !",e sonjé er melinér youang.

Boud e oé,tost d'er guélé,ur bern kranpoèh,aprestet dré en intanvéz épad en anderù ...Pierrig e geméras un dornad anehé,hag o fardas,kement ma hellé,é beg digor er hlohér : hennen ne laras ket ur gir,é gorr um heijas un nebedig...Stanket e oé é gargusem,ha ne hellas ket mem dianalein é zévèhan huannad ! En un taol chomein e hras marù mik.

Sonjet en-doé Pierrig hoari un dro vil d'er hlohér,mez ne venné ket tamm erbed er lakad d'er marù ! Alas,groetit e oé bremen en droug,ha ne oé ket a zizobér dehon...Ankinet e oé enta Pierrig un tammig,deusto ma ne oé ket kalz a garanté én é galon é kevér en hani e oé gourvéet azé dirag é zeùlagad,un hantér kranpoèhenn staget doh é veg...Ne ouié ket mui petra gobér !

Bamet e oé er vestréz,hi eùé,ha glaharet ar un dro, é wéled korr en hani marù.Um lakad e hras de grénein,ged en huiz ar hé fas ... rag penaos boud dijabet anehon ? Petra gobér a pe zeï er jandarmed d'er velin ? Pesort reskond rein dehé ?

-"Sur mad,e laré-hi,en-des débret ré épad é goén,ha taget en-des ged er granpoèhenn-sé e zo chomet staget én é veg !"

-"Kement-sé e gredan,mé eùé,e laras Pierrig,mez sonj en oll ne vo ket èlsé marsé ..."

-"Petra e vennet-hui lared ?"

-"Me sonj penaoz ohpenn unan goal-zisposet e laro éh es bet un torfed ér velin...ha più benag nameid er vestréz e hellehé boud kablus ?"

-"Na maleurus on-mé,ema en intanvéz...Pierrig,mar plij genoh,groetit un dra benag aveidein ! Hui zo ur paotr avizet,n'em dilausket ket,abalamor de Zoué ! Chetu aman aveidoh tri-hant livr aveid cherrein ho peg,ha tri-hant arall aveid kas korr er hlohér d'er lén e garéet !"

-"Petra ne hréhen ket mé,ô mestréz,aveid ho tennein ag er fall stad-man ! Groetit e vo revé ho volanté !"

Ur sonj e oé deit dehon épad ma komzent o deù... ha skoein e hré é galon ged er joé : deù gant skouid ! Ya,gast,deù-gant skouid ! Ne vé ket kavet kement-sé peb suhang édan treig ur gazeg,nag é vehé kazeg ur melinér !

+++++

En ur manér ha ne oé ket pell azoh er velin,boud e oé,en noz-sé,bonbans braz ha deverranseù a beb sort,ur fest-noz èl ma vezé groeit én amzér-sé aveid padein en noz abéh.Un tregondad a jiboésérion,-duchentil ag en noblans-,e oé dastumet azé,ged intronézéd ha merhed youang,ha dansal ha ived e hrent,de hortoz er pred e vehé servijet dehé devéhatoh ...

Er mestr ag en ti en-doé groeit lahein ur pikol penmoh hag e oé bet goullet ha lakeit é pign doh un trest,digor bras é gov é hortoz de voud kempennet dré er geginerion.

Pe arriùas Pierrig,lared e hras d'é dok én ur wéled er lon :-"Hama,ne sonjen ket kaved guelloh ! Mé eùé,m'embo me lod ag'er fest-noz-sé !"Diskenn e hras enta er penmoh ha lakad e hras én é léh korv-marù er hlohér ... Ha éan kuit,ged er lon ar é gein,trema er velin ! Abennkaeré oé bet taolet er samm ar en daol,trohet a dammeù ha lakeit ér charnél.

Epad en amzér-sé,en oll dud ag er manér,er vistr,er veùélion,hag er ré kouviet eùé,e oé dastumet ha souéhet braz én dro d'er horv staget é léh er penmoh.Er meùél é en-doé éan guélet er hetan,ha huchet en-doé én ur rédeg ér méz :

"Nen dé ket ur penmoh é ! Un dén é ! Nen dé ket ur penmoh é ! Un dén é !"

Nann,ne oé ket tu de fari,korv un dén e oé é quirioné,korv un dén marù a dra sur...ha peb unan en-doé abenn anaùet fas er hlohér.

"Nag un istoér,me zud vad ! e laré heb arsaù er mestr ag en ti.Mez penaoz éma degouéhet en treù ged er hlohér ? Più en-des éan staget azé é léh er penmoh ?"

"Er goahan,e laras unan ag er ré tolpet én dro dehon,e vo pe vo er jandarmed aman...rag kent pell é vo en doéré geté...guell e vehé en em zijablein ag er horv heb o gortoz !"

"Hui e gomz mad,emé er mestr : en em zijablein anehon ya sur,mez penaoz ?"

"O ne vehé ket ken diéz,mez ne anaùan nameid unan hag e hellehé ho tennein ag en dro kamm e zo bet groeit d'er hlohér !"

"Ha più 'ta e gousanto gobér ur labour èl-sé aveidom ?"

"Pierrig ag er velin !"

"Kaset enta unan d'er hlaskabenn ... ha pas ur gir de hâni arall ! Kleùet e hues oll ?"

Un herradig goudé é oé enté Pierrig ér manér.-"hui e wél er horv marù-sé ,e laras dehon en Eutru.Hama,douget éan genoh ér léh ma karéet,ha groeit en treù a-féson,ma ne vo ket kavet éndro ged dén erbed.Rein e hran deoh kant skouid aveid er labour e houlennan genoh,ha kant arall ma ne vo laret de hâni er péh e hues guélet § Mad ?"

"Ag er choéj,Eutru",e reskondas er melinér én ur lakad er péhieù argant én é fiched,hag é sammein korv er hlohér ar é ziskoé.

+++++

En ur flagenn didrouz,kuhet ged er gué stang én dro dehi,é bord ur lenn lédan,ur hard léu benag azoh er velin,en em gavé ur hovand léannézéd hag e viùé azé é péah,é patérad aveid er bayañed.Er léh-sé en-doé sonjet Pierrig aveid kuhein er hlohér...ha chetu éan bremant étal en nor-dal.

De getan,disammein e hras er horv a-ziar é ziskoé,hag er lakad e hras é harz doh en nor-dal.Kentéh arlerh é chéchas ar er hlohig hag en em dennas de guhed én ur léh ha ne oé ket a wéled dehon ged tioélded en noz.

Edan-berr é kleùas pazeù skan ur léané é toned.Pe zigoras en nor,ur goleùenn én hé dorn,korv er hlohér e goéhas ar hé zreid ... ha hi kuit é krial d'er seurézéd doned fonnabl d'hé sekour,abalamor de Zoué .

Chetu enta ur vandenn anehé é arriù é beg en nor,er brioléz er getan : selled e hrant ged splandder o goleù-enneù én dro d'en hani marù,en hantér anehon kouéhet én diabarh,hag en hantér arall chomet ar en trezeù...

Er hlohér e oé un dén anaùet tré ged en oll dud ag er barréz,ged er léanézed enta eùé,ha ne oé ket bet tamm diéz aveité guéled penaoz korv en dén astennet breman ar en trezeù e oé hani er hlohér !

- "Peurkèh dén ! e laras er brioléz,un dén ken douget de dreù en Iliz ! Mez penaoz elkent,men Doué,éna éan deit de verùel betag aman ?"

- "Ne ouiam ket,e reskondas unan ag er seurézed,mez genom-ni ataù é vo goulennet kement-sé ... rag ne helléem ket chom kuhein d'er jandarmed er péh hon-es kavet !3

- "Er guellan,e laras un arall,e vehé merhad kas er horv pelloh,heb lezel merch erbed ar é lerh !"

- "Ag er choéj ! Mez,laret-hui dein,più e vehé mad erhoalh aveid rantein er servij-sé..."

- "Pierrig ag er velin ! e grias ur voéh émesk er léanézed ;m'en anaù-mé reih-mad,ha ne wélan nameiton aveid gobér èl ma jaoj un tamm labour èh hennéh."

Ur wéh ohpenn enta,chetu hoah galvet er melinér de gas pelloh korv er hlohér...ha éan deit kentéh de gaved er brioléz.

- "Me zo mé koutanr mad ,emé Pierrig,ag ho tijablein a gorr er hlohér...mez reit en-des dein kement a ziezemanteù épad é vuhé,ma kredan é hellehé hoah hoari dein ur fall dro benag,deusto ma seblant boud divuhé breman !"

- "Hama,chetu aman er péh e ya d'ho tigoll,paotr youang aveid en oll diézemanteù e hellehé arriù genoh : de getan tri-hant lur eid kas abenn korv er hlohér d'en Diaol,ha tri-hant arall aveid ma chomo en treù-sé étrézom."

- "Mad éh a en treù !",e sonjé er melinér é cherrein er yalh en-doé reit er brioléz dehon.Seùel e hras é dok aveid lared kenavo d'er léanézed,hag é keméras en hent d'er vorh ged er hlohér ar é gein...

+++++++

+++

Er blé-sé e oé bet ur bléad larqantéus,a-fed er fréh ataù.Boud e oé anehé,-pér hag avaleù drest-oll-,a sammeù é pèb guéenn ér parkeùier él é kement liorh e oé,hag er baotred é treménein édandé e lipé deja o diwes én ur sonjal én nivér a voladeù chistr e vehé de lonkein ...

En Eutru Person e oé servijet mad,éan eùé,ged er pér hag en avaleù a beb sort e oé én é liorh ledan,é kreiz er vorh.Eleih a baotred e sellé dohté ged hoantegeh,ha red e vezé d'er Person chom a-nozèh ér liorh aveid goarn é fréh tost de voud aneù.

Deit e oé dehon er sonj a gastiein er laeron,ha chetu pérage é oé kuhet,en nozèh-sé,én ur horn ag é liorh,ged ur fuzillenn én é zehorn...pe arriùas Pierrig ged é samm éntu arall ag er vur mein-séh e oé bet saùet aveid klozein el liorh.doh tu en hent.

Mez Pierrig e oé un dén malisius,èl m'em-es er laret deoh é kroqein ged er sorbienn...Engorto e oé enta ag er Person ! Hag er guéled e hré breman reih-mad harpet doh troed ur wéennig,prest de dennein !-"Gorteit,Eutru Person gorteit,emé-éan étré é zent,chetu aman ur jibér ag er choéj em-es degaset deoh ! Eh an de wéled mar doh un tenour mad !"

Neuzé é tisammes er horv marù,ar é hoarigeù,hag en diazéas dousig ar lein er vur èl ma vehé bet ar gein ur jaù.Heijal e hras goudé barreù izél en avalemm tostan,aveid gobér trouz hag èl-sé tennein eùéh er Eutru Person.

Hennen e wélas,abenn kaer,én tioélded,seblant un dén ar er vur : -"Doué me fardono,e sonjas-éan é obér sin er groéz,mar gastian ur laer ; hennen e béo aveid oll er ré e hoanta me fréh !"Ne hellas ket gortoz pelloh,ha ...pan! Tarhein e hras en taol fuzill é tioélded en noz...ha guéled e hras er Person korv un dén é koéh a-blad én é liorh !

Rideg e hras abenn-kaer en dén santél trema er vur,d'er léh ma en-doé guélet er horv é koéh...hag,édan

splanndér er loér étré diù gogusenn, é anaùas fas er hlohér. -"Men Doué, e laras-éan a voéh ihuél, Intron Varia, Santéz Anna ! Petra em-es mé groeit !" Galvein e hras enta er garabasenn, hag e govésas dehi én ur hirvoudal : "Sellet Margeit, petra em-es mé groeit ! Me gredé tennein ar ur laer benag... ha lahet em-es mé hlohér !"

- "Ho klohér, Ya, Eutru Person, mez ur laer elkent ! Petra hré-éan ken devéhat-sé ar er vur, ma ne oé ket aveid skra-pein ho fréh ?"

- "Guir é, Margeit, mez hui zo avizet erhoalh aveid goud penaoz, ged un dén lahet ém liorh, é vo marsé lakeit er béh arnan... hag atañ kablus on é guirioné pendéguir mé é endes er lahet, hag hâni arall !"

- "A dra sur, Eutru Person, mez Doué heb kin e hell ho pamein, ha Ean e bardono deoh a daol sur ! Aveidon-mé, éh an de glask unan ha nen des nameiton e hell ho tennein ag en tregas-man... Pierrig er Melinér !"

E wéled hoah ur wéh korv er peurkèh klohér, Pierrig e hras seblant a voud forh souéhet ha glaharet : - "O men Doué ! Petra ho-pes hui groeit, Eutru Person ? Er hlohér ! Un dén ker kabidant é peb kevér !"

- "Ya, ya, Pierrig, emé er Person, ged en dareù lan é zeù-lagad, p'em-behé gouiet é oé éan oé ar er vur... mez kreder em-boé, me heh tud, é oé ur laer benag arlerh me avaleù ... ne oé ket genein atañ er volanté de gas hâni d'er marù... Vennein e hren rein dehon ur hovað eun, ha nitra kin !"

- "Aveidon-mé, e laras Pierrig, ne garehen ket ma arriùehé ur boén benag genoh, ha fians em-es é hellein, ged sekour Doué, ho tennein ag er stad diéz é péhani en em gavet breman. Prest on-mé atañ d'obér men guellan aveidoh !"

- "Trugéré deoh, me mab ! Aveid ho tigol ag en tamm labour divourrus e vo rekiz deoh gobér, chetu aman tri-hant lur eid kuhein korv marù er hlohér, ha tri-hant oh-penn eid derhel ho téad !"

Er melinér e drugéréka er Person d'é dro, hag e samm, hoah ur wéh, er hlohér ar é ziskoé... ha éan d'er velin.

Ar en hent, tremenn e hras ardran ur penhér émenn é oé ur nebedig tud é hoari hag é sônein én dro d'ur gohad tan. Un azenn e oé é vouitad é bord en hent...

- "Chetu er lon e facté dein, e sonjas er melinér, ged ur minhoarh ar é zives, laret zo bet dein kas er hlohér d'en diaol ... Hama, koutant e vo en oll !"

Astennein e hras neuzé er horv ar gein er azenn, hag er stagein e hras sonnan ma hellé... ha goudé é fardas un bouchad drein é révr er lon hag étré é ziùar ardran ! Kentéh éh a en azenn ar er péar-zroed ha saillal e hré én ur vleijal, kement a zroug en-doé ged en drein é pikein é rèvr sel mui ma ridé... Laret vehé bet penaoz é oé en diaol éan-mem ar é gein doh er foètein heb arsaù.

El sé é tigouéhas er peurkèh lon ér gér a wéned, ged er hlohér berped ar é gein. Dé er marhad braz e oé, ha dé er foér ar un dro, er foér vrasan ag er blé. Un vandennad tud e oé én dro d'er lôned degaset stang ar en dachenn, ged er beizanted ag er barrézieù tro-ha-tro. Boud e oé seùd, mar a unan ged o lé bihan, ha ronsed ged o lost hag o moué kandennet dehé, hag eué moh braz ha ré vihan. Trouz ha safar e oé ar en dachenn, étré er werherion hag er varhaderion...

Kleùet e vezé eùé merhed é krial "A la fraiche ! A la sardine fraiche !", lod é werhein sardrined frintet ar gleù-tan, ha lod arall é huchal "Spilleù, boutonèù, croche-deù ! Deù-uigent blank, rah, marhadnad !"

En azenn e arriùé ér momand-sé, émesk en oll dud é voned hag é toned ... seblant en-doé ag ur lon arajet berped ged er hlohér ar é gein... rideg e hré atañ é sto-kein er ré pé er ré-rall, é tiskar hag é lakad a beb eil penn rah er péh e gavé diragzon... ha peb unan de gornal ar é lerh : "D'en diaol ! D'en diaol en azenn foll hag en hani zo arnehon !"

Neuzé, é kreiz er safar e hré en dud é krial hag er lôned é vrollal, chetu ma tarhas un taol fuzill séh ! Hâni ne hellas lared a-beban é téh... atañ guélet e oé bet er horv é koéh a-ziar kein en azenn, hag hennen, penn-follet hoah muioh ged trouz en tenn, e ridé par ma hellé trema er

mézeù !

En dud, dastumet abenn én dro d'er horv marù astennet ar er bratell, e anaùs fonnus é oé hani er hlohér ag er barréz tostan. Ya, marù e oé...marù mad, er heh dén, revé sonj er foérerion, ged en taol fuzillenn e oé bet tennet arnehon tuchantig.

- "Boud e zo ur lonké chistr nebetoh ar en douar ! e grias ur varhadouréz pesked,, ha pérag doned d'er foér ar kein un azenn ? A la fraiche ! A la fraiche !"

+++++

Achiù é breman me sorbienn. Mar vennet gouied petra e zegouéhas d'er melinér, me laro deoh penaoz pierrig, deit de voud un dén pinùig én é gornad, e ziméas devéhatoh d'er velinéréz. Deit e oé enta de voud mestr melinér, ha ne gavas ket mui hâni ar é hent eid tioélad é eursted.

El-sé é vé en treù, d'er liésan : ne vé ket er dud a noblans, pé en dud a fé, pé hoah en dud e hra bonbanseù, e hounid er muian ar en douar-man...er dud malisius ha disoursi, ne laran ket !! Diéz e vo enta d'en Eutru Doué lakad peb unan én é léh arlerh er marù ...

Loeiz GUILLOUZ

+++++

+++++

DESKAM BREHONEG GWENED ...

Ged Mériadeg ha Gwenhael

+++++

Traduisez en Breton de Vannes les 10 phrases qui suivent ... mais ne regardez pas trop vite les traductions qui se trouvent en seconde partie ! Elles ne donnent les bonnes réponses qu'à condition de les reclasser, au préalable, dans l'ordre qui convient !

Texte français :

- 1-L'idée lui vint d'aller chez Job, et le voilà parti illico.
- 2-Les vaches sont au pâturage, pleins leurs pis de lait.
- 3-Accablé par les soucis, il s'est suicidé.
- 4-Ses médicaments ne lui sont d'aucun secours.
- 5-Comme des démons, ils blasphèment avec rage.
- 6-Je ne portais pas mes habits de fête, mais ceux de tous les jours.
- 7-On dirait un pic-épêche, tellement il est décharmé.
- 8-Vous avez gagé un beau gangster !
- 9-J'ai cessé de mettre des enchères dessus, ça monte trop haut !
- 10-Il cria à tue-tête : "Voilà juste ce qu'il me faut !"

Traduction bretonne (dans le désordre) :

- 1-A bouéz penn é laras : "Chetu me zrès !"
- 2-Déhanet em-es a dural arnehoñ, ré gér éh a !
- 3-Ur péh a stag ho-es gopreit !
- 4-Laret e vehé ur speg, ken divag èl man dé !
- 5-Ne oen ket ém brag, med ém famdieg .
- 6-El diaoled é touiant ru-pin poah.
- 7-Ne hra spleit e-bed é zrameù arnehon (dehon).
- 8-Gourvéet a boénieù, en em hoallet en-des.
- 9-Ema er saout é pérad, téhadeù Leah dehé.
- 10-Troedit ur sonj én é benn de voned de di Job, ha éan oeit ar en tach !

+++++

DOÉRIEÛ An Doéré :

Gouilieù en hanv 1990 ...

Gouilieù en hanv 1990 e zo bet ker braù de wéled àl er bléieù kent, é peb kornad ag er vro. Plijet o-des enta d'en oll, deustou d'en tuendér braz ha d'er séhour e zo bet rekiz andur a-houdé miz Méheùén betag Gouil-Mikél ...

Nen des ket, a-fed en deverranseù hon-es gwélet, kalz a dra de lared ... nameit marsé er péh hor-boé skrivet er blé tremennet diar er gouilieù 1989.

En amzér e bas enta digaz, hag en treù e seblant chom digemm ag ur blé d'en arall ... mez spered er vro e zeval a nebedigeù ! Red é ansaù é es breman, é peb léh, ur soursi braz é kevér treù er "Sévénadur" ha sorbienné en amzér goh . Sonjet ér labour e zo bet groeit aveid kempenn deù pé tri "ekomuzéom" én hor hornad, sonjet ér "Colloque du Néolithique" hag e zo bet dalhet é Gwénéd ... Mez er Brehoneg ? Er brehoneg ne vé ket mui komzet é neb léh émesk er ré youang ... hag en tiér ar er mézeù ne gav mui saù nameid ged en dud deit a véz-bro ! Ré gir e vehé breman tiér Breih aveid er Vretoned, pé marsé kentoh ré beur e vehé er Vretoned aveid prenein tiér o zud koh ? Pé hoah marsé, moned e hra er Vretoned d'en estren aveid gounid bouid d'ho bugalé , ha ne chom ket mui tud erhoalh ér vro aveid prenein en tiér e zo é gwerh ? Più e laro dem er wirioné ?

A dra sur komzet e vé liéz ag er lennegeh keltieg, ha mem breihég, ha meur a skol e zesk breman er brehoneg d'un dornad bugalé youang ... mez lodenn er brehoneg-Gwénéd ar en dachenn-sé e zo peur braz é peb kevér, èl ma vehé rann-yéh Gwénéd ur bar séh ha didalvé ar wéhenn er "Wir brezo-neg" !

Ena Breih é voned de goll, me zud vad, épad ma vé er Vretoned é vrechenn ér bed abéh, hag épad ma vé en unvanerion é sekour ged er Galleùed aveid dihoust er Vrehonegerion é bro Gwénéd... Tristedigeh !

DIWALLET - NI !

Pégwir éma en dalh genom lezel or spered de neijal hrevé é faltazi, laoskam eañ de vreskenn, hag én ur obér ur giladenn trema en amzér treménet, dam de Garnag de dolp Kevredigeh Broadel Breih (K.B.B.), en "Union Régionaliste Bretonne" é galleg.

En amzér a vremen é kavér ur gevredigeh arall e hrér anehi : Kevredigeh Bro-Ereg. Groam en diforh hag en em dremotam ket !

... Chetu-ni enta, a spered, é Karnag, hag é penn or spered eùé éh wéled hag é kleùed Hoel Bro Ereg (er Markiz de l'Estourbeillon). Petra e lar eañ é galleg hag én é vrag, én é "vragoù braz" ? Diviz e hra petra e fall de g/K.B.B. obér : gouarn, koustet e gousto, "le costume national breton". Goulenn e hra ged tuchentil on bro kemér gwiskamant breihég, rag en dé ma wélo tud er mézeù en dud-jentil gwisket elté, neuzé, krédet mad, ne glaskeint mui anehé dilézé o dillad kaer.

... Fentus e vehé gwéled Hoel Bro Ereg hag é dudjentil én o "bragoù braz" é kantré àr aodeù en Ardeven é touéh er ré e vé éno o rèvreù durheit d'er seih-aùél ! ... Ken goah é "ré" èl "bihan", e laré er ré goh.

Goudé L'Estourbeillon é ta tro Loeiz Herrieù. Chetu éañ, ur haer a gramailon geton àr é gein, é lénn un danevell hag é houlenn ma vo reit kentélieù brehoneg ér hloerdieù-bihan, ér skolieù-mistr hag ér skolieù arall ag er vro. K.B.B. en-des vennet hanùein kannaderion hag e vo karget de houlenn kement-sé ged en dudjentil Eskobed a Vreih-Izél.

Loeiz Herrieù e lar neuzé éh a tud K.B.B. "en costume national" de zavé un télégram d'en Aotrou Dubourg hanùet Arheskob Roahon a neùé-zo : "K.B.B., dastumet é Karnag, euruz éh wéled un arheskob ag er Vro é penn Breih, e gas d'en Arheskob Dubourg hé gwellañ ha doujansusañ gour-hemenneù."

Ha, souéhuset un dra, en dé arlerh de vitin, en Arheskob e rekond é brehoneg hag e houlenñ aveid er Vreihiz tolpet é Karnag bennoh Doué ha Santéz Anna !

...Un tammig, un tammig mad mem, éma souéhus kement-man. Neoh er wirioné é, doh er péh e ziviz L. Herriéu : "En Ao. Dubourg e zo ur gwir Vreihad, genedig a Vro-Tregér. Gouied e hra yéh er Vro ag er gwellañ, ha predeg e hra é brehoneg kerklouz èl é galleg."

Ne laré ket gaou Loeiz, rag kleüet é bet en Arh. Dubourg é predeg é brehoneg é pardon braz Santéz Anna dirag ur vouléad perhinderion.

Boud e zo bet "diboa" (èl ma larér é kosté Redené) Eskobed a du ged Breih hag a du ged er brehoneg : é Gwénéed on-es bet en Eskob H. Tréhiou dreist-oll, un Tregériad éan eùé, ha daousto de lod kaer ag é véléan arbennein doh é hourhemenneù, chomet é éañ dalhmad ur Breihad sonn, "war sav dirag en dud ha war an daoulin dirag Doué" evel ma lavaré liéz. Ha nen dé ket abalamor m'en-des fariet ur wéh én ur lared a lein er gadoér-bredeg : "Chilaouet doh mouéz ho Eskob!" éma daw de "vouéz" en hani e zo breman én é léh chomel dalhmad mud é brehoneg.

Ged plijadur on-es gouiet penaoz eskob neüé Penn-ar-bed, en Ao; Guillon en-des kroget dohtu de zeskein brehoneg, prédéget en-des én on yéh, ha zoken lidet ha kânet un ovérenn-gouél é brehoneg dirag ur vostað tud ag é eskob-ti. Bravo, Ao. Eskob !

On eskob-ni n'en-des ket dobér a zeskein brehoneg ér livreù : âr varlenn é vamm en-des desket komz brehoneg Kerné, ha distill e hra ag er choéj yéh é vro én é famill, med é Bro Gwénéed ne venn ket dehon hé divegein, na ne venn ! A pe vehé bet hanüet eskob é bro er Zouloued, koustelé en-dehé béhet sterd de zeskein o farland eid gelloud goudé komz dohté, med genem-ni, kristénion Bro Gwénéed, n'en-des biskoah klasket gounid kalon er bobl én ur lared ur gomz bennag én o lavar pemdieg.

De Geranna éma deit aveid obideù en Tad Mary : n'on-es kleüet, èl rézon, ur gir brehoneg heb kén é toned ér méz ag é héneù. Ha, goah hoah, é léh lared "sa Bretagne", laret en-des "son terroir" ! Splann é de wéled enta ne fall ket

dehon, a du erbed, anzaw éh es ur vro e hrér Breih anehi.

Aveid klozein er lideù reit en-des deoh, Tad Mary kaeh, er bennoh devéhan é galleg. Ivon Nikolazig, kent kuitad er bed-man, e gleüas é Vestéz Vad é komz dohton é brehoneg, mes hui, brogarour kaloneg, ged galleg un eskob gall ho-es kuiteit Ker-Anna, léh perhinded brudetañ a vro er Vretoned.

Doh er Vreihiz digâs ha méhus, seih Sant Breih, diwallet-ni !

Gwenhael

+++++

PAJENN AR GELENNERION:

SKRITUR AR GWENEDEG - SKRITUR AR BREZHONEG (Kendalc'h)

+++++

Skriv ar gwenedeg hiziv an dé zo derhel kont ag ar brehoneg en e beh, da lared é ag ar ranniéheù arall. N'es ket muï moian chomel etrezemb-ni èl ma vehé Bro-Gwened un enezenn dreisr d'an amzer. Rag "ur lodenn ag ar brehoneg é ar gwenedeg", heb douetans, ha mall é d'ar Wenedourion deskein sonenn an oll, da lared é skriv èl an oll Vretoned. Mes un dra zo : skritur an oll e vehe red gober un tamm kampenn hoah dehon aveid ma jaojo d'hur parlant.

Kennigeù e hramb amañ aveid kement-se, ma vo tu d'ar vugalé ag a zo é teskein brehoneg bremañ, ha d'ar ré a zay âr o lerh, klewed hoah goust ar gwenedeg âr ar friko.

Kriw é akoustumaneù an dud. Chetu perag ema ken diéz chanj ar vuhé beb an amzer é vé komzet a gement-se, e-raog ar moueherehieù dreistoll). Chetu perag eùé e kav ken diéz an dud chanj skritur. Ar re e oui lén e anaù ur gir dre zeù dra : e "drouz" a pa ve distaget, hah e "fas" pe e "faseù" kentoh rag estroh aveid unan zo, a pa ve skrivet. Ma chanjér "fas" ar gir, da lared é e skritur, ema red en em akoustumein d'e fas neüé. Ne vé ket re ziez mar geller, diar ar skritur neüé, tennéin ar memez trouz pedost èl agent. Adurall é sonjer ema chanjet ar parlant.

Ar skritur etrerannielhel (interdialectal) e glask just a-walh rein ur gwiskemant jaojabl d'ar brehoneg komzet e peb korn a Vreih,ken jaojabl aveid ar Wenedourion el aveid ar vrehonegourion arall.Aveid ma helllet en em akoursein doh ar skritur unvan,chetu amañ kemm-oh-kemm en deù skritur,un destenn tennet a oberenn Joachim Gwilhom "Leur al Labourer": é komz ag an estig-noz ema ...

Mes bourruet ur voehidouset ur melodi l
M'hou hanav estig kuh,me hanav hou poeh-hul.
O! an loez aral e gesser ou repoz ;
N'en deus nameid oh hul e gan he de he noz ;
Peb unan e nehel ne hou! nameid ur son,
Hul e chanj hul a voin,e ganen hag a don,
Touchand hou kan e zou ur han a leude,
Hag un herad arlerh é ma laln a oriste,
Estig,én hou puhé,avel é han hanl,
A hul e gae enue ankin ha melkonl ?
A p'hou kleban d'en noz,edan hou podig
A loar,
E laret hou sonen e seblant lan a hlar,
Me chonj e huss marsé kollet hou kansortéz,
Hag é oh é hoder kanveú d'hou kalh paréz,
Pe marseñ é oullein e'hou poussinedigou
E zou bet hanter nuñ tennet ag ou néhieu ;
Mes,pe savit hou pouzh kar spis evel un eur,
Me grad é oh euruz,é kanet hou poneur.
Ne fondet ket ente,bugillon,é nehig,
Ha hul jiboessourion,respitet en estig.

Mes bourrused ur vouezhidoussed ur melodi l
M'ho anav eostig kuh,me anev ho pouezh-
c'hel l
O! an evned aral e gesser o repoz ;
N'ed eus nameidoc'hel e gan ha deiz he noz ;
Peb unan anene ne ou! nameid ur son,
C'hel a chanch-c'hel a vouezh,e ganenn hag a
don.
Tuchant ho kan a zo ur c'han a leuanez
Hag un herad arlerc'h eoa lan a oristez.
Eostig,én ho puhéz,avel an han hanl,
Ha c'hel a gev ive anken ha melkonl ?
A p'ho kleban d'an nos,edan ho podig klouar,
E laret ho sonenn e seblant lan a c'hlar,
Me sonj hoc'h eus marsé kollet ho kansortéz
Hag en oc'h ober kalfou d'ho kaezh paréz,
Pe marseñ é oullein d'ho poussinedigou
A zo bet hanter noazh tennet ag o neizhoù ;
Mes,pe savit ho pouzh kar spis evel an sour,
Me grad en oc'h euruz,é kaned ho poneur.
Ne fondit ket ente,bigillon,e neizhis,
Ha c'hel,jiboessourion,respitet an eostig.

Notenneù :

1-En etrerannielhel,sonjet ne ve ket distaget ur Z ag a za goude ur vogalenn (e Leoneg hebken é vé klewet ar Z-se) :

Deiz ha nos : (dé ha nos)
Nizes : (niès) =nièce

2-OA e vé distaget Oé pe Oè é gwenedeg :

Oé : loar,toas,foar,joa,loa,c'hoar,kroas,koar,moal...
Oè : noazh,poazh,koad,foass,koawenn...

mes pas ataw :

Oa : goaf,biskoazh,c'hoazh,neoazh.

3-"Na fondit ket" : (ne fondet ket) e laramb-ni.Mes un di-forh e vé groeit dre skrid etre :

"Na fondit ket argant ! Diwallit!"
Ha : "Argant am eus fondet.N'em eus ket diwallet."

J. Ar RUYET

Preoù e brezhoneg barzh ar Gemene !

A c'houde mis C'hwavrer 'vez aaset ba'r Gemene ur pred beb kentañ sul ar mis,ur pred e brezhoneg penn da benn,da lared eo e chomomp 3 pe 4 euriad e brezhoneg.

Piw en deus savet an afer ? Kafe-Bara-Amonenn,ur gevredigezh a ra ardro ar c'ultur Breton deg vléz-so bremañ,dre sevel festoù nos,dre ober kentelioù nos e brezhoneg,dre embann traoù e brezhoneg ... ba'r vro Pourleth.

Pezh mad ar preoù-man,d'am sonj,zo ba'n tu raet da "rummadoù tud a beb oad" d'en em gavoud etrese,ha da gaoseal etrese,ha marseñ meur a wezh d'en em garoud.. Ne vez ket ataw nag a gasoni nag a zispris ! Mes gwir eo 'vez santet ase chadenn ar brezhoneg kaoseet e terc'hel "an dro" tud 70 vlez dehe ha bugale 7 pe 8 vlez dehe,da lâred eo ar brezhoneg 'el ma vesqé kaoseet troioù 1900 hag an heni a ve gwaeret getoñ ba'r blez 2050.Dre emsaverion Kafe-Bara-Amonenn,'vez raet an tu da vugale you-ank ar skolioù diwezheg (bilingue) da gaoseal ged tud ar maesoù a zo bet desket dehe ar brezhoneg ar varlenn o mamm.

Faota menegin iwe ur rummad newez a dud tiomm ewid Breizh hag he farlant : ar re a zo levezonet ged "E.V.",ar rock breton...hag un nebeud anehe ba'r liseoù.

Pa selaouit ha pa sellit doc'h kement-se,

- 'vez gwelet luc'had ba' daoulagad ar re gozhan,
- 'vez santet un amzer newez é tideñwañ,
- 'vez klewet safar didrous hon parlant é voned a rummad da rummad el ar wazh a ra fout kaer ag ar rec'hier en ur zerc'hel ged he hent .

Y. Ar Borgn (Seglian)

+++++

Me 'm eus un ti ...

(Sonenn kempennet evit sklasoù divyezhek Pondi)

Me'm eus un ti e kêr Pondi
A zo bravoc'h e(v)it ho kani (=ho hini).

Un ti bihan tal ar Blanwezh
Ag a zo toet get krampouezh

Ar magoerioù graet get bara
Rac'h an norioù graet get nouga

Rac'h an norioù graet get nouga,
Ar fenestri get chikola.

An daol a zo ur gatevenn,
Ar c'hadoerioù zo amanenn.

An armener* a zo "bonbon",
Ag a ra vad d'ar galon.

Ur wezh bennak oa daet naon din,
M'eus fondet m' zi e(v)it en debrif.

Bremañ p'am eus debret ma zi,
Setu me paour evel ur c'hi !

*Armener =kredans =armel.

Me 'm eus un ti ...

Me / 'm eus un ti e kêr Pondi, ma / kêr Pondi a zo bravoc'h e(v)it
ho kani, a rou-lan-la oui-ke-oui-ke-ouik! a rou-lan-la
oui-ke Ma-rien-na!, a...

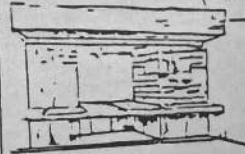

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

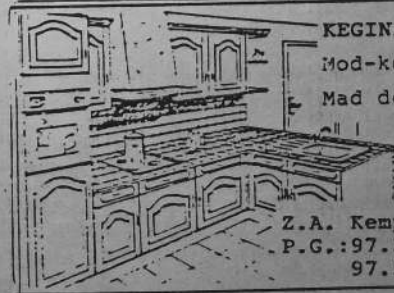
AN TOMMDER

CHEMINÉES René Brisach

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

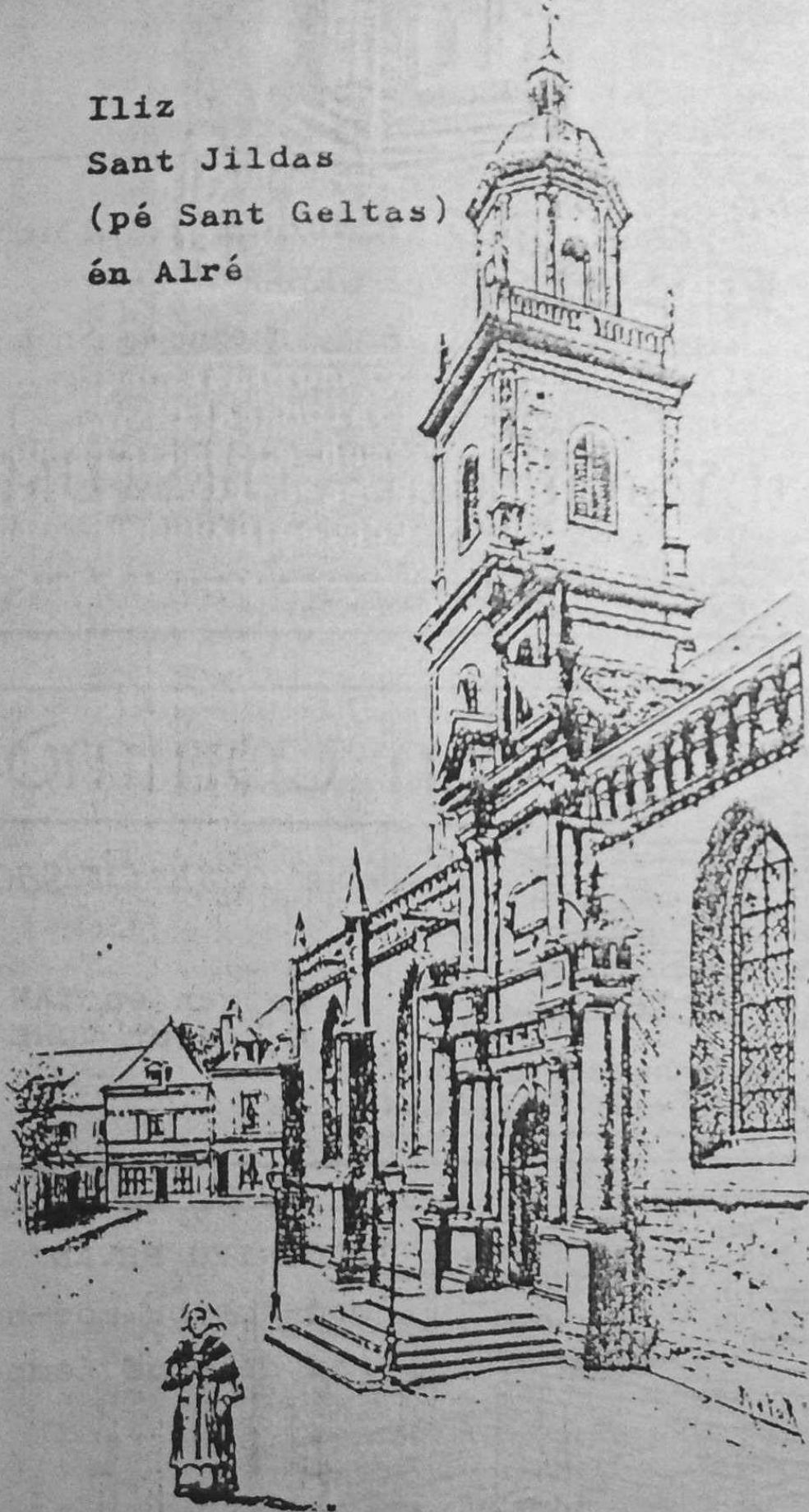
54, Cours de Chazelles
LORIENT — Tél. 97.21.36.34

KEGINIEU BEVAN
Mod-koh, ha mod-neùé
Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G. : 97.36.39.57
97.51.72.17 (Butry)

Iliz
Sant Jildas
(pé Sant Geltas)
én Alré

An Doëré: Publication trimestrielle éditée, et imprimée par l'Association Bro-Ereg. Gérant: Louis LE MOUËL, Vannes. Le numéro: 20F. Abonnement annuel: 80F. Trésorier: Alfonse SAMSON, 19 rue Raime, 56.270 Ploemeur. N°CPPAP: 64.359-ISSN: 0750.3326. -Déc. 1990

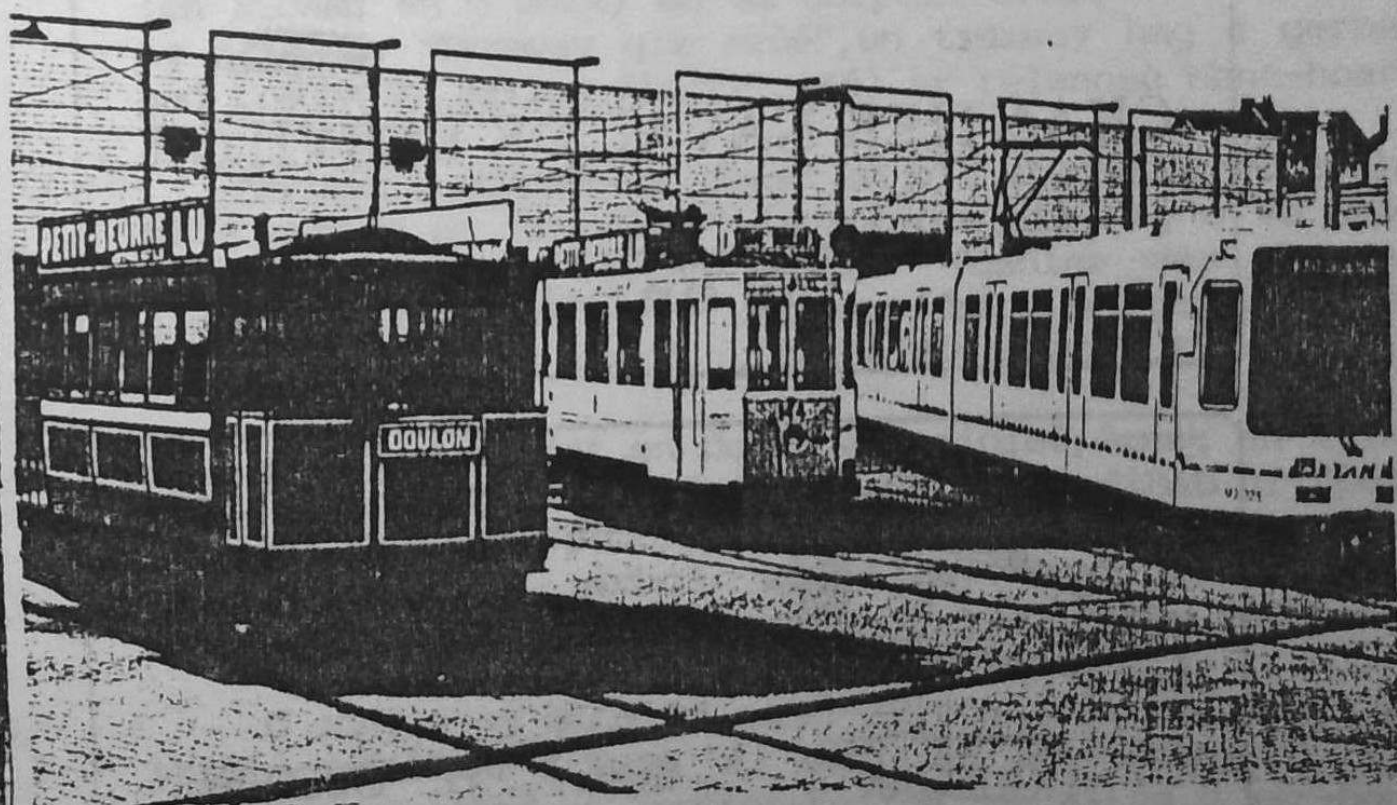
AN DOÉRE

Niv. 38

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWENED

En Tramwayed

é kér En NAONED

Tennet a Skrideù
Job KORNEG

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén
aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

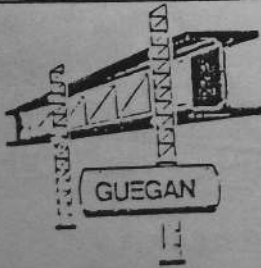
6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIENT
P.G.:97.64.37.80

l'r vag dré ouel
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITE SUR-MER
Tel. 97 55.72.69

Mar vennet seuel ur harrdi
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Cuelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.60.18

En tramwayed én NAONIED

E penn ketan er blé 1975,15 vlé-so enta,goulennet
en-doé Gouarnemant PARIS ged 9 kër vraz a Vro-Frans abéh
(en Naoned én o mesk) en em dolpein aveid komzal étrézé
ag afér un "Tramway giz neùé",un tramway hag e gerhehé
ged trédan (é galleg:électricité) ar rélenneù hent-hoarn.

- "Prizet e vo, emé-ind, émesk en oll studiadenneù, en ha-
ni e genigo ur "rag-trés" (avant-projet) hag e vo kavet
er fidélan d'er "folenn kargeù" (cahier des charges)
gourhemennet, ha saüet e vo, édan berr, er getan linenn
neùé, hag un eilvet goudé ...un deirvet marsé !"

Brudet e oé bet en doéré én uziniéù, émesk en ijine-
rion hag er hlaskerion ...Vennein e hrent dibab ur "penn-
tramway neùé", ur "prototype" tredanel ha modern, unan hag
e servijehé èl modell aveid en oll gériéù arall
goudé...El-sé, marhadmatoh e vehé en taol aveid peb unan !

O sonj e oé enta én amzér-sé, édan bili en Etru Ca-
vaillé, Segrétour-a-Stad é karg ag en Dougeréh (les
Transports), lakad er "prototype" de roulal én 9 kër-hont,
èl ma vezé deja groeit é Lille, Marseille, Sant-
Stevan, Karlsruhe, Amsterdam, Zurich, Neufchatel, Hanover, Lis-
bonn ha La Haye: er ré-man e oé chomet fidél betag neuzé
d'en tramway tredanel, ged er modernizein berped, ha
kresket o-doé o linenneù hoarn, é-léh o distruj !

...Un afér vad e vehé aveid er Vro, dré ma vehé amerhet èl-sé un nivér braz a donelladeù ivl-douar (pétrole) : ur pikol gounid enta ... a pe sonjér é trehian en "eur du" hag en -doé kroget ér bed abéh, deù vlé kent. Béh braz e oé bet neuzé, ha jolori ged ur rikl a vrezél é kosté Suez, én arbenn ag er greskans lakeit ar briz en donellad petrol : deit e oé anehi de voud 4 guéh kirroh é korv un herradig amzér! Ha kirroh hoah é teliehé moned kent pell, revé komzeù en dud abil.

Kement-sé e oé un taol mad aveid yalheu er vroieù meineg pé sableg hag e denné en petrol a-zan o douareù losket, mez ur goal afér aveid er ré-rall, ha dreit-oll er n'o-des tapenn erbed édan o zreid ... èl m'éma kazimant

Bro-Frans ! Red é bet dehi a-viskoah degas a véz bro rah -pé gozig rah- en ivl-douar hi-des dobér. Hi zo peur-ki enta afed en "eur-du", hag en dra-zé e zo ur gudenn diéz aveiti, ged en nivér braz a girri-tan e oé deja neuzé étré dehorn en dud ... ur gudenn hag e vo diésoh hoah én amzér de zoned, pe sonjér é veint hantér nivérousoh hoah abern 20 vlé, de lared é, un 20 milion benag a vegeù e vo rekiz deurad ged pouladeù esans pé fioul tennet ag en ivl-douar milliget, èl ma ouier !

+++++

Priz er petrol é seùel a-blom, ha nivér er hirri-tan é kreskein ar un dro, chetu azé en 2 dra hag e zegasé perderi d'er penneù braz a Baris hag e oé, én amzér-hont, é karg a dreù en Ekonomieh ér Vro. Red e oé bet enta dehé tresein planadurieù (planifications) fonnus aveid klask penaoz loskein bihânoh a betrol, hag èlsé, fondein nebetoh a argand fresk aveid prenein en ivl douar é méz-bro.

- "Amerhein ... amerhein petrol, koustet e gousto, chetu azé koustelé presiusan en amzér-man, e larent ind, ha posibl kaer e vehé gounid er goustelé-sé -un tam-mig mad anehi ataù- ged afér en tramwayed tredanel !... Hag ohpenn, dijablet e vehé er gérieù vraz a vileù a girri tan, ar un dro, ged o louiereh (embouteillages) pandieg, ha ged er "safar en diaol" e zegasant é pèb léh ... heb komz ag en otokarieù nag a ag er ponnér-dougerion !

...- "Ur goustelé hag e hellér gounid, a dra sur, e larent-ind, a pe sonjér én 60 litrad e lonk un otokar aveid kas 60 véajour ar 100 km, pé én 12 litrad ésans, d'er bihânan, e zo rekiz d'ur har-tan aveid roulad 100 km eùé, ged un dén é-unan-gaer, d'er liéfan !

Epad ma vé kaset 250 benag a dud én un taol ged un tramway tredanel! De lared é: er vegeon rekiz dehon e zo 12 guéh marhadmatoh eid un otokar, ha 20 guéh marhadmatoh eid un tan-kar, aveid pèb véajour douget ! Ya, 20 guéh marhadmatoh, me zud vad !"

Guir é lared kement-sé. Revé un enklask kaset de benn ar en dachenn-sé, kaset e vé 50.000 véajour banded ar ur linenn heb kin mont-ha-dont, ged 10 km benag a hirded dré

vraz, ha 20 léh-arrest hed-ha hed ... Chetu enta ur pikol labour de obér : obérein (fabriquer) 25 krogad tram-kirri (rames de tramway) ... ur labour talvoudus aveid en ti-labour e gaso er meut geton! ... - "Hag en tramway-sé e vo un tramway "ag er vro" penn-kil-ha-troed, pèb tamm anehon treset, studiet ha kempennet é tiér-labour hor bro, ha saùet abéh diar danvéh ag er vro ... Ur labour talvoudus enta, hag un inour eùé, aveid hor hlaskerion, ijinerion ha michérizion ... heb komz a uerhein marsé en éjon d'er vroieù estrén !!!"

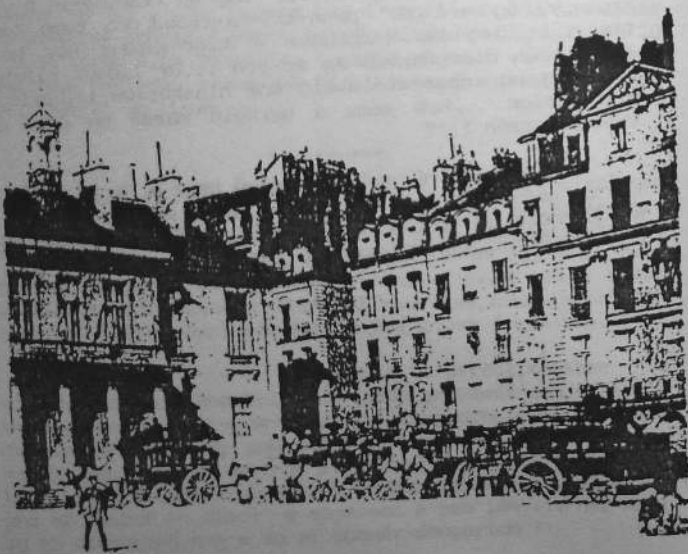
- "El-sé, e laré hoah er penneù braz a Baris, é-léh moned de brenein treù é méz-bro, èl ma vé groeit liéz hiniù-en-dé, chetu ma kenigam ur "prototype" talvoudus, mad de dennein ékonomieh er vro ar é lerh..."

+++++

+ † † † † +

Eraog amzér en otoieù dré gaz, petrol, esans pé fioul, éraog en tramkirri dré aer-stanket (air comprimé) pé dré nerh-tredan... groeit e vezé, èl ma ouiér, ged ronsed ha ged vegeon o diùhar, aveic chéchein kirri é kement kér e oé, kerklouz èl ar er mézeù, kaer é goud !

Hama, ér blé 1826, ohpenn 150 vlé-so (pell braz enta éraog en tramwayed hag en otobusieù), un dén, Stanislas Baudry melinér neuzé én Naoned, en-doé saùet ur linenn kirri -ged ronsed, justerhoalh, hag e yé adal kreiz kér en Naoned beteg é velin, ur léù benag a-vazé. Melinér braz e oé hon Eutru, ur velin bleud en-doé hag e gerhé dré berù (vapeur) ar ribl lost ur huern, en "Etier de Mauves" é galleg, tostig d'er Ligér.

Deur tuemm en-doé enta a-dorimell, èl ma sonjet, ha ne ouié ket ré petra gobér anehon... Deit dehon neuzé er sonj de zigor, aveid é genvroiz ag en Naoned, ur Sal-golhadureh (Etablissement de bains) : sonjet ne oé ket a zeur tuemm é tiér en dud, én amzér-sé !

Aveid tennein d'er Sal-golhadureh er muian posibl a dud, ha merhad aveid gounid un nebedig argant, saùet en-doé hor melinér Baudry er linenn kirri em-es deja komzet ane-hi. Ged nerh er ronsed é oent tennet, ha krapein e hré en Naonediz abarh, sanset aveid moned d'en em holhein, ar da-chenn "Le Commerce" é kreiz-kér, adal d'ur stal merchet arnehon "Omnes-Omnibus", de lared é :

- Omnes, hanù rénouer er stal-hont (ur marhadour tokeù),
- Omnibus, ur gir latin hag e venn lared "de rah en dud" (pour tous, é galleg).

Chetu perag éma bet merchet er gir "Omnibus" doh kein kirri er melinér Baudry... ha, goudé, éma bet impléet é peb lén a pe vé komzet ag ur har e gemér véajerion a-vostadeù... Laret e vé bremen ér bed abéh : "Keméram en omnibus."

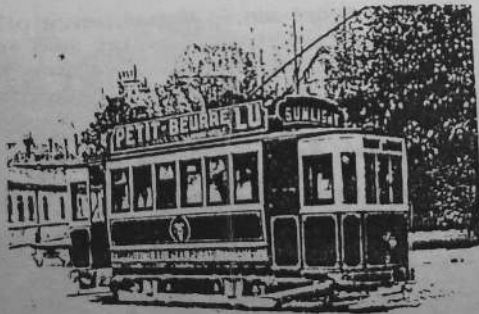
Laret e oé dré-man, én Naoned, penaoz oll er ré e gemé-ré en Omnibus-ronsed-hont, ne oé ket tamm erbed aveid moned de gibellad (se doucher)... Nann! Tamm erbed! Aveid er blijadur de voned de bourmén, ne laran ket! Ohpenn, ne béent ket liéz o skodenn, er bohed!

Afé! Mod-sé enta éma gânet én Naoned, ketan rah, en tramkirri hag e zo bremen boutin (commun) é Bro-Frans a-béh, ha mem pelloh... én arbenn a sonjeù speredet ur melinér fin hag e glaské penaoz kas karradeù véajerion ag un tachad d'un arall aveid er briz izélan. Sonjeù ha ne oent ket tamm diaviz : ind e ra dehon en droed de voud anaùet ha brudet èl tad en Omnibus ! Dalhet e vo sonj pell-amzér anehon é kér en Naoned, ha reit é bet é hanù d'ur ru, er ru "Stanislas Baudry", ér lén ma oé é velin bleud, ged toneladeù deur tuenn !!

+++++

Impléet e vo en tramkirri épad un 50 vlé benag. Chetu digoret neoah, é miz Genvér 1879, ur linenn neùé, ur léù a hirdéd dehi, lakeit ar rélenneù hoarn : en Tram "Mekarski" revé hanv un ijinour, e vezé laret ag en tram-sé hag e gerhé ged nerh en "aer-stanket" (air comprimé), biskoah impléet betag neuzé aveid tennein kirri. Sonjet; en hani ketan anehé en em gavé hoah é kér en Naoned !

En afér e daolas argand er wéh man, pendéguir, abenn fin er blé 1879, é oé klasket ha dastumet ur yalhad (budget) a 4 milion a lureù aveid moned pelloh ged en tramkirri Mekarski. E 1910, boud e oé 80 km a linenneù hoarn é kér en Naoned, ha 100 tramway e roulé arnehé diforhet étre 17 linenn. Kement-sé e chomo eùé merchet de viskoah, rag ur ru Mekarski e zalh sonj a labour en ijinour-hont. Doned e hrei en tramkirri Mekarski de voud brudet ér vro abéh, ha goudé en Naoned, saùet e oé bet anehé é Paris, Angers, Clermo, t-Ferrand, Aix-les-Bains, Vichy, Sant-Quentin, La Rochelle, ha mem é Berne hag é Zurich !

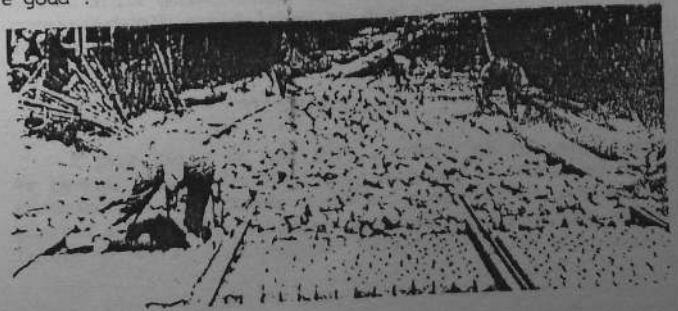
+++++

Ged er blé 1911 é ta er hourz de zilézél en tramkirri Mekarski, goudé 30 vlé a servij, rag kavet e oent breman ré bonnér ha ré goustus de implé. O zrokein e hrér enta, a nebedigeù, doh ré arall, neùé-flamm, nerhet ged tredan, er ré man. Mal braz e oé, rag kérieù arall, tostig tra ha mem é Breih, èl Roahon, en Oriant (1902), Brest (1897), en-doé deja -lod anehé ahoudé guerso- tramwayed hag e gerhé buanoh, dousikoh ha suroh aveid er véajerion. E kevér er gérieù-man, en Naoned e chomé, kerklouz er lared, ur bazenn ardran !

E 1913 elkent, chetu digoret er getan linenn ged tredan ... hag é 1915, 8 linenn arall e oé é servij. Er brezél 1914 e arrestas er lans ha daù e vo enta gobér ged en tramkirri Mekarski (diar aer-stanket) deit de voud kazimant koh treù abenn neuzé !

Ohpenn kement-sé, galvet e vo en 3/4 ag er vleinerion d'er brezél, ha lakeit tud diaviz én o léh : sel taol éh é er rodeù ér méz ag o rélenneù-hoarn, ha goal-daoleù e vezé o lod pandieg ...

Goudé er brezél, adlanset e vo neoah er "Pénil Jaune" beteg 1919 ; boud e oé neuzé 14 linenn, 84 km hent-hoarn ha 100 tramway é voned hag é toned ... Kerhed e hrei èlsé braùig en treù beteg brezél 1939, hag er bombézenneù koéhet kri -siouah- ar gein en Naonediz ... fondet e oé rah er ruieù, ha fondet a'un dro en oll linenneù hent-hoarn, éz é goud !

Doned e hrei luskeù neùe ér vro goudé 1945, ne vo ket mem éannet er linenneù, dilézet vo en tramkirri a nebedigeù, hag impléet én o léh otobusieù hag e gerhé ged esans pé ged fioul, tennet ag en ivl-douar en eil hag é gilé. Er blé 1958 e vo devéhan blé en Tramwayed "Péril Jaune" é kéré en Naoned : Ne ouiam ket mem perag é oent bet les-hañdet elsé! En doujans anehé, merhad! Goapereh? Pechanj! Mez karanté eùe aveité, sur-mad !

+++++

El-sé enta, a-houdé pell amzér, é oé bet en Naoned douget, dédennet, staget mem doh er péh e sell kas véajerion dré kéré! Dré 2 wéh, hi é en-doé digoret en hent dirag er ré-rall ged en Omnibus-ronsed hag en tramkirri Mekar-ski. Dalhet hé-des hoah 45 vlé ged er peril Jaune... Kement-sé e hra tost de 150 vlé a inour ged hé omnibused ha ged hé zramwayed !

Boud zo tud hag e lar o-des ké ag en amzér-hont ! Deit é ataù er gomzeù-sé a ihuél, ér blé 1975, a pen dé bet komzet a seùel un "Tramway neùe" aveid Bro-Frans abéh... ha nitra souéhus ma oé bet kavet en Naoned prest kaer, hoah ur wéh ! "Labour er goed" é, surhoalh, mez en dra-sé ne zisplég ket kement tra e zo... pe ouiér éh es bre-man 250.000 a dud é chom é kéré en Naoned, ha 480.000 ged nivérein eùe en dud ag er barrézieù tro-ha-tro. Bostadeù tud stang erhoalh aveid lakad ijinerion en Ekonomieh de zisplég, dré er munut, penaoz é talvehé en taol adseùel én Naoned un nebed linenneù aveid un "tramway giz neùe" é kerhed ged tredan... hag e dennehé muioh a argand eid ma ne goustehé!

Boud e zo kérieu vraz arall én Europa, ged en heveleb brasted èl en Naoned, hag e implé tramwayed, ha koutant braz geté... Komzet e oé, éraog boulhein en treù, ag ur yalhad (budget) a 300 milion a lureù neùe (de lared é 30 miliard a ré goh) aveid er linenn getan, ged un uigendad a grogadurieù (rames) tramkirri. Marhadmatoh e vehé er linenneù arall goudé; ...mez 300 milion e oé ur samm ponnér, ponnér erhoalh aveid lakad en dud de gontein peb unan é lodenn billetenneù, hag aveid klask goud spiz ma vo tu de zisoh, pé ma ne vo ket ...

+++++

E penn ketan er blé 1975, lanset e oé bet enta, dré er penneù braz a Paris, er sonj a seùel en "tramway neùe tredanel"... mez chomet e oé en treù ged er seblant a gousked, é hortoz en achimant ag er studieù e oé bet lakei lakeit ar er stern. E Huavrér 1979, 4 vlé goudé enta, diba-

bet e oé bet,doh tu en Naoned,er linenn neüé ketan tréset revé labour er glaskerion : 10,6 km a hirded hi-dehé bet a-dreuz kér en Naoned,adal tachad "Bellevue" betag "La Baluchère",de lared é,tost de 22 km ag un tu (d'er huhéol) betag en tu-rall (d'er saù-héol).

Devizieù e oé bet kempennet ar un dro étre en dud é karg é kér en Naoned ha ré en Ti-labour Alsthom,é La Rochelle,aveid spisad priz en tramwayed neüé.De Houil-mikél 1980 en em lakant akord,ha 20 krogadur e zo gourhemennet.De Alsthom enta é oé bet reit er meut !

De Huavrér 1981 é ta en doéré a vuréù Ministr en Dougeleh (Transports) penaoz ne vo reit,èl prov a-berh er Stad,nameid en hantér ag er yalhad rekiz aveid kempenn er getan linenn-hont : 50% diar koust er labourieù a beb sort ha priz en tramwayed.Chomel e hrei enta en hantér arall ar gein Kuzul-Kér en Naoned,de lared é 200 milion é-kevér un dispign abéh a 400 milion !

- "En hantér de beb unan e zo ur lodennereh spleitus aveid en Naoned,"e lar er penneù braz a Paris...

Goudé boud sellet mad en doéré-sé dré tud en Naoned,ha spiseit splann en dielleù,hag er rolleu labour de gas araog,ha peb tra... chetu lanset,de Houil-Mikél 1981,er hrapisaj,en tourhellaj,er fojellaj...hag hardéh en treù aveid kempenn léh en tramway neüé ! Anteù éan-éan a-réz en douar,rélenneù hoarn diazéet ged paùaj étrézé,fileenneù dir adrest er linenneù aveid degas en tredan,posteù-tan triliùet é peb kroéz-hent,ha lojelleu guér (auvents vitrés) ged pasedeù hag orlojeù,hag ur hae simant é peb léh arrest (boud e zo 22X2 = 44 anehé)... heb ankouéhad er hardi braz rekiz aveid lojein en tramkirri,nag er buroieù aveid er velestrerion,er segrétourion hag er vichérizion.

+++++

Moned e hras en treù ag en dibab épad ur blé hantér benag...beteg ma tegouéhas,é miz Meurh 1983,en termenn votereh aveid er Huzulieù-Kér.Kaset e oé bet kuit en Eutra Mér ag en Naoned,ha lakeit un arall én é léh ... mez seüel e hras béh ru ha begatereh vil étre en deù zén :-

"Be zo bet ré a drouz ged ho tramwayed,e lar er Mér neüé,ha ré a argand goulennet é prest ged er bankeù aveid peb sort dispigneù : aveid er Park-Sporteù (Stadiom Beaujoire en-des koustet 180 milion),aveid er Mediateg (60 milion),aveid er Sal-vraz Omnisport (100 milion),heb komz ag en dispigneù arall hag e zo breman peurachiùet...Deomni breman labourad ged ur pikol samm delé ar hon diskoéh,ur garg abominabl,heb boud kablus anehi tamm erbed ! Rekiz é dem enta,heb gortoz un dé ohpenn,arrest abenn-kaer er labourieù braz ho-poé gourhemennet aveid en tramwayed neüé!"

Laret e oé bet er gomzeù-sé d'en 26 a viz Imbrill 1983,mez chomel e hras neoah er labour é krog épad ur mi-ziad benag...Oeit e oé deja rè bell er labourieù,hag ohpenn red e oé gobér d'er guellan ged argand en Naonediz lakeit abarh...Kaset e vo enta de benn er getan linenn,mez pas er ré-rall,ha nitra kin",e lar d'er fin er Mér neüé.

+++++

Grimeù politikel sort-sé,tabut ha chakereh ne oé ket treù neüé én Naoned...hag adal dé ketan er labour betag en achimant,kleùet e veint -gozig bandé- ér gazetenneù,ér radio,ha mem é télér er rann-vro ! De ouied e oé,sel guéh,ma oé dobér a dramwayed,pé pas ! Un torr-penn,é guirioné !

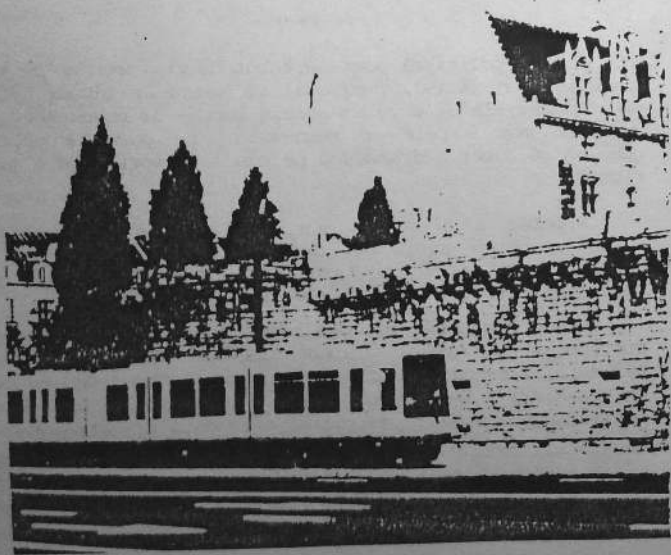
- "Dobér e oé,a dra sur,revé ur lod,rag degas e hreintézemanteù aveid en dud,ged nebetoh a otoieù é kér,amerh a betrol,hag argand de hounid é korv un herradig amzér ...

- "Nen des dobér erbed,e reskond er ré-rall...E kontrél,degas e hreint muioh mui a loulaj é kreiz kér,ha,liéz erhoalh,boud e vo stokereh ha goal daoleù ged en tan-kirri ! Danjerusoh vo en tramwayed neüé eid ré er Péril Jaune : o lakad de roulal e zo enta ur sotoni hag e gousto kir braz ! Sonjet é kreskans en taoseù hag e gouéh deja a-dorrimell ar gein en Naonediz !"

Komzeù flour d'un tu, komzeù kri d'en tu-rall, revé ma oé er bolitikerion -hah en Naonediz ar o lerh- a du ged er rénerion koh, pé éneb dehé...Ataù éh a er labour betag en achimant é miz Gourhelén 1984. E miz Est, komans e hrér en ansé ged er grogadur ketan, deit a diér-labour Alsthom é La Rochelle.

Padein e hras en ansé un herrad mad, ha roulal e hras er "Prototype" 30.000 km benag aveid gouied penaoz é kerhé peb tra, ha gobér skol d'er vleinerion ha n'anaüent ket nitra poah diar er mékanig neüé !

Più en-dehé sonjet, en dé-sé 27 a viz Genvér 1958, dé mortuaj er Péril Jaune, é vehé bet guélet éndro é 1984, 26 vlé goudé, tramwayed arall én Naoned ? Hâni, merhad !...Ha neoah, quir mad é, en Naoned zo er getan kér é obér geté, a-ziar en 10 e oé bet diforhet 9 vlé kent (é 1975) ged er penneü braz a Baris !

Ya, troeit en-des er vamm, ha gânet dehi ur braù a ebél, un ebél hoarn youang-flamm...Me zo bet d'er guéled, mé eüé, èl mileù a Naonediz arall épad en tri dé (21, 22 ha 23 a viz Kerzu 1984 : reit e oé bet d'en dud en droed de gemér en tramway, aveid er wéh ketan, a-zebri La Haluchère, beg er linenn é rakér er Saù-Héol, betag "Le Commerce", é kreiz kér. Huéh km heb kin, diar 11, e oé bet digoret aveid en taol ansé é karg.

Épad en tri dé-sé, peb unan e hellé, heb dispign blank erbed, balé dré kér e Naoned, ha moned pé doned revé é sonj hed-ha-hed er linenn neüé...Un dro balé forh plijus aveid selled penaoz é kerhé en treù ged en tramway neüé, kement a vléadeù èl ma oé bet komzet anehon. Deit e oé en dud a vosta deü, m'er lar deoh, pendéquir é oé bet nivéret, é kory 3 dé en diskoéhatur, 50.000 a Naonediz deit de zigor o beg abarh...Ha mé én o mesk !

+++++

Deit e oen, mé eüé, sur-erhoalh ! Boud e zo 15.000 a dud é chom ém hartér, -La Bottière e hrér anehon- én un tachad stréh braz (1 km², lakam)...kement a dud enta, mez paket, èl ma es ém farréz braz genedig ér Morbihan ar vord er mor, ged 20 km a ledanded ag un tu d'en all (Plañour). Ur hartér poblet tré enta, mar des, mez en em gav e hra, dré chans vad, ar linenn getan en tramwayed neüé hag e dremenn én é greiz : un arrest e zo (La Souillarderie e hrér anehon), ged ur lojell quir hag ur hae simant, èl er ré-rall...

Na péger souéhus é, m'er lar deoh, guéled aveid er wéh ketan, tâl en tramway é toned du-zé a greiz kér, goleù geton é kreiz en anderù, é tostad flamm argand, hag é arrestal dirag en dén én ur chourikal dousig (én arbenn ag er sterdereh neüé, merhad !).

Dam ya 'vad : braüig é en ebél hoarn neüé gânet, guenn-kann é vantell brikemardet é quér, ha pateù du dehon (rag liüet é en dias anehon é du)...Ya, braù é

tout, a dra sur, deustou dehon boud deit ér bed-man
dré gri, ged poén ha hallarah ! Haval é genein en er
hleüan é lared dem, a pe grapan abarh :

- "Dré 'gér vraz en Naoned,
Me ya ,mé, me éz.
Ne ivan, ne vlazan ket,
Ha didrouz èl tud adres !
Na horas, na skosell,
Me anaù lod hag e ia(nt)
Ind én un drapikell
Dré 'gér, par ma hellant !"

- "Dégagez les marches, S.V.P., afin de fermer les por-
tes!" ... Donec e hré en dud a vostadeù... ke ne oé ket tu
de cherrein en norieù !

Ketan tro-balé en tramway neùé ... ha ketan guéh ar
un dro e oé bet reit dem de wéled tud boemmet tro-ha-tro
dem, ré youang kerklouz èl ré goh, ged o deùlagad digor
kaer hag faseù leün dehé èl ré bugaléigeù é selled doh
un hoarigell neùé, é noz Nendeleg (guir é éoem neuzé é miz
en Avent). Ne vé ket éz, neoah, boemmein en dud hiniù-en-
dé, skuéh ha digaz èl m'émant deit de voud é-kevér peb tra
nag é vehé neùé tout ! ... En taol-man, Chomet én o saù pé

chouket én ur gognell, ataù é oent bammet hag en em ater-
sein e hrent étrézé : goulenneù a-dal ha reskondeù
ardran, avizeù a beb sort a glei hag a zéheù... Ur gredenn
kuhet o-doé, peb unan, én don ag o halon, er gredenn penaoz
é viüent un dra hag e chomehé pell amzér én o speredeù, ur
dro-balé hag e vehé komzet anehon ér gazetenneù... er
gredenn penaoz en Naoned eoé é viüein un deùéh "istorel"
: deùéh distro en tramway elektrik !

- "C'est plus sur que dans le temps... e lar ur boulom
étaldein. Ici, pas moyen de monter en marche, e lar un
arall. C'est comme dans le métro, e huch ur vadam du-
man... C'est super, e gri ur grenn blah du-hont ! ...

Più en-dehé kredet ? Ha peb unan e sellé peb tra én
diabarh, ag er lein d'en dias, ... e sellé eùé en dianvéz

dré er pikol guérenneù : ha chom e hrent badaùet rag ne
hellent ket lakad hanù erbed ar er hartérieù e oent é
trézein. - "C'est où, ici ? e gleùér liéz... Guir é, boud zo
bet kalz a chanjemanteù épad er bléieù devéhan, hag éz e
vé fari pe drezér er hornadeù neùé !

-Kling ! Kling ! Arrest ! De beb eil tro, pemp
guéh, deg guéh, be zo tud a-blén é tiskenn hag é krapein a-
barh, kuriosoh-kurios ag er mitin betag en noz ...

Tremennet em-es èl-sé, épad un hantér eur, un dro-balé
burhudus mont-ha-dont hag en-des me lakeit de sonjal é
amzér mem bugaléaj, a pe yen -bihânig tra- ged me mamm
d'er marhad-sadorn én Oriant... Er wéh-sé, lakeit em-boé me
fri a-blad doh guérenn en otokar ! Na bourruset un dé, ha
nag a dreù de wéled !

Deit é er bugel-hont de voud goaz, ha guélet en-
des, én dro dehon, d'un anderù a viz en Avent 1984 én
Naoned, 'barh un tramway tredanel neùé-flamm ar é rélenneù
hoarn, bagadeù abéh a vugaléigeù, frieù plad dehé staget
doh guérenneù en tramway...

Job KORNEG

NAONED ...hag en TRAMWAYED

Goudé skriù (Meurh 1990,én Naoned)

1-Torret é breman hoant en Naonediz,ha distâneit er béh ha safar a glei hag a zéheù...Digoradur ofisiel er getan linenn,étré La Haluchère ha Bellevue (10,6 km a hirded,20 tramway elektrig arnehi) e zo bzh lidet d'er 7 a viz Genvér 1985.

2-Un eil digoradur,d'en 22 a viz Imbrill 1989,e zo bet hoah lidet én arbenn ag er lostenn hent-hoarn étre La Haluchère ha La Beaujoire,2 km muioh aveid servijein Park er Sporteu...8 tramway arall e zo bet enta prénet : 28 éh es breman anehé a-houde 1985 .

3-15 milion a véajerion e zo bet douget ged en tramway elektrig a-houde 1985 !

4-60.000 véajour e zo douget bandé ar er linenn getan-sé,de lared é,er hart ag en oll véajerion douget dré en Naoned abéh.Boud zo elkent 300 otobus é kerhed hoah ged ivl douar,hag éz braz é guéled pegen spleitus ha marhadmad é,abenn er fin,afér en tramwayed neùé !

5-E miz Mae 1990,kroget en-des er labour aveid kempenn un eil linenn adal Rezé,ur rakér ér Hreisté ag en Naoned,betag Le Commerce,é kreiz kér : 5 km hi-devo a hirded,ha digoret e vo trema Guenholon 1992.

6-Er guzulerion-kér e gomz a gempenn 4 km peb blé betag fin er Hantvléad,ér blé 2.000.

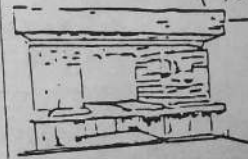
Job KORNEG

AN DOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Strimpeu...

É ti Yannick LE COUSTOMER

7, stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

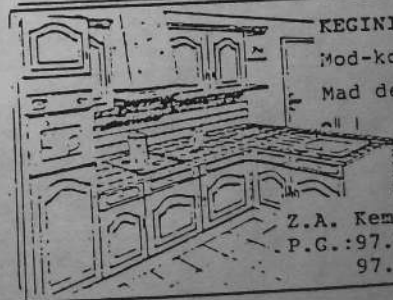

AN TOMMDER

CHÈMINÉES René Brisach

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54, Cours de Chazelles
LORIENT - Tél. 97.21.36.34

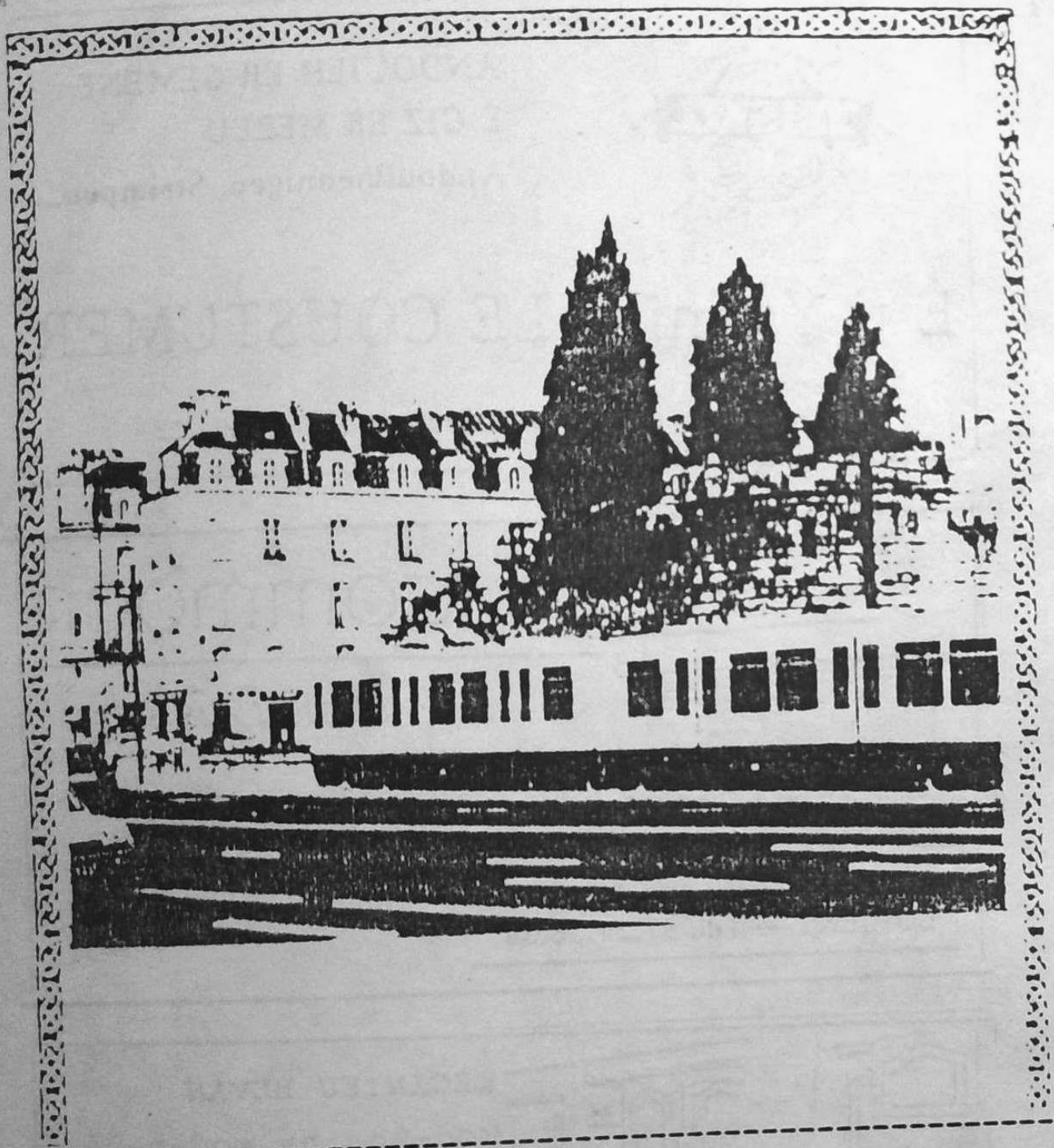

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh,ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G.: 97.36.39.57
97.51.72.17 (Bubry)

An Doéré : Publication trimestrielle éditée par
l'Association Bro-Ereg. Gérant : Louis LE MOUEL, Vannes. Le
numéro : 20 Frs. Abonnement annuel : 80 Frs. Trésorier :
Alphonse SAMSON, 19 rue Raime, 56.270 PLOEMEUR.
N° CPPAP : 64.359-ISSN : 0750.3326.

ADDOERE

Niv. 39

DASTUMADENN É BREHONEG BRO GWENED

Yannig B A R O N
épad en tolp braz kempennet é Guened
aveid harpein "er brehoneg ér skol".

STUMMADUR KENDALHET én ORIENT :

11 Skol

Kreizenn de studi Yéheù estrén

aveid diskein d'en dud a beb michér
penaoz boud ampertoh én o labour...

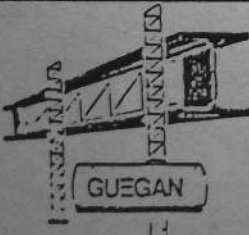
6, Straed Kergelen
56.100 -An ORIENT
P.G.:97.64.37.80

Ur vag dré ouel
ha batoup ! pen é Kornog !

CHANTIER NAVAL DE KERVILOR

56470 LA TRINITE-SUR-MER
Tel. 97 55.72.69

Mar vennet seuel ur harri
pé un ti de zesau loned
ged trestier
ha peulieu-houarn

Guelet TI GUEGAN..
KALVE HOUARN

é Landaol 97 24.66.18

TAOLENN ER PENNADEU :

Emgann Yannig BARON	Pajenn 4
Pajenn el lénerion	" 7
Bal é Kergonan	" 8
Skrideù M. Er Formal	" 14
Doéréieù An Doéré	" 19
Ul leor newez	" 21
Farsam étrézom	" 22

TOLP-BLE ER GEVREDIGEZH

Tolp-Blé er Gevredigezh K.B.E. (Kevredigezh Bro-Ereg)
e vo kempennet ér Veiteri-Vraz, é Karnag, abenn ~~di~~ 20 a
viz Imbrill 1991, de 4 eur d'anderù, aveid : ~~di~~ ^{di} ~~di~~

-kleüed divizieù er rénerion (er Penn-rénour hag er
segretour) a-zivoud obéreù er gevredigezh épäd er blé
treménet;

-rein o diskarg d'er Baré-rénerion aveid o rénerih é
1990;

-reneüéin ur lodenn a velestrerion er Gevredigezh (en
trederann anéhé e zo de voud reneüéet peb blé);

-ha lakad é karg ur Baré-rénerion neüé aveid er blé
de zoned.

Kouviet é en oll izili (izili er Gevredigezh K.B.E.)
ha lénerion An Doéré de zoned en dé-sé de Karnag, ha de
gemér perh én Tolp-blé. Reit e vo dehé en tu de lared o
sonj a-zivoud melestrerih er Gevredigezh.

ENGANN YANNIG BARON

A dra sur, oll lénerion An Doéré en-des heuliet -ha harpet- er labour kalonek ha talvoudus e zo bet groeit ged Yannig Baron a veid "er brehoneg ér skol": chomet en-des heb dèbrein boud erbed a-zebri en 21 a viz Genvér betag en 28 a viz Huavrér, de lared é, yunet en-des a-grén épad 38 dé abéh, ohpenn ur miz !

Pemp suhun hantér heb dèbrein ! Chom e hram bammet é huéled en nerh-kalon en-des goulennet dehon en dra-sé : krogein abarh heb gouied na pegours na penaoz é achiùo, lakad é yéhed ha marsé mem é vuhé én danjér a veid er brehoneg, a veid ma vo desket d'er vugalé hag e venn en deskein...

Yannig Baron (hag e zo unan a velestrerion Kevredigeh Bro-Ereg) e zo penn-rénour "Dremmel", ur gevredigeh arall sañet a veid tolpein kérent er vugalé ag er Morbihan hag e venn heuli kentélieù er skolieù diù-yékek ag

er hornad. Ne houlenné nehoah nameid un dra : 10 mestrskol diù-yékek ohpenn, pen-dé-guir kreskein e hra dalbéh nivér er vugalé a Vro-Wénéd hag e houlenn ma vo desket dehé er brehoneg ér skol.

Betag breman ne oé ket, ér Morbihan, nameid pedèr skol diù-yékek (skolieù-stad é Pondi, Lann-er-stér, Bréh, ha skol kristén Sant-Guenn é Guénéd) mez, a veid er hrog-skol 1991 éh es bet ur lod vad a houlennéù neùé : Guidél, Caodan, Pouskorù, Baod, Pleùignér, Karnag, en Oriant, Klégéreg, Sarhaù, Plenwér, h.h... Ohpenn tra, kreskein e hrei hoah nivér er vugalé hag e zo ér skolieù e gerh deja : gortoz e hrér 90 a skolaerion é Lann-er-stér (é-léh 66 er blé-man) ha 40 é Bréh (31 er blé-man). D'er bihanan, 400 a vugalé e houlenné, é Guenholon, deskein er brehoneg é skolieù er Morbihan !

Chetu azé er péh en-des reit de Yannig Baron en nerh-kalon de zerhel ker péll amzér. Goud e hré perag é anduré en nan. Eleih a dud a beb tu hag a beb stad, a beb sort kevredigèheù (un 40 dad anehé), en-des en harpet, skriüet dehon, deit d'er guéled, yunet geton, en em dolpet a veid harpein é labour. Ré hir e vehé gobér er roll ag en oll harpeù en-des reseüet, ha ne hellein enta komz anehé nameid dré vraz : tolpedeù kelennerion, tud politik ha ré en U.D.B. én o mesk, labourizion en industrieleh hag én o mesk 300 deit a stalieù-labour en S.B.F.M., kannaded en Europa, Eskob Gwénéd, kevredigèheù a-vostad, kuzulerion parréz, ohpenn 2.000 sinatur, lihérieù, télégrammeù, h.h...

Kempennet e zo bet un tolp braz é Gwénéd d'er sadorn 16 a viz Huavrér. Boud e oé, en anderù-sé, é ruiéù er gér, un 500 benag a dud én oed, a dud youank hag a vugalé. Guélet om bet, m'er lar deoh, ha kleüet spiz... Un nebed mad a Vretoned hor hornad-bro en-des èlsé displeget splann o haranté é kevér o yéh, hag en harp nerhus e genigant a veid sekour ged Yannig Baron hag é gensorted a gevredigeh "Dremmel". Guélet zo bet éma nivérousòh-nivérus er ré e houlenn grons ma vo kélennet er brehoneg ér Morbihan, kerkloüz èl é Penn-er bed pé é Aodeù-en-Arvor.

Arlerh boud pouizet er ponnéran ma oé gellet ar en dud é karg :

- Kuzul en ti-kér a Wened,
- Kuzul-Meur en Département,
- Kuzul-Meur er Rann-Vro,
- Ensellereh en Akadémi...

Arlerh boud ind kavet gozig bouar ha mud épad suhunieù abéh,deusto d'er goulenneù e vezé kaset -stank neoah-dehé...

...Abenn er fin,elkent,Kuzul-Meur er Morbihan en-des laret penaoz é oé prest de gemér perh én dispigneù rekiz aveid péen deskadureh er vistr-skol diù-yéhek,a-dal ma en-devehé Ministradur Paris keméret eùé é lod...Goudé er paz braz ketan-sé,en taol-distag e zo deit -dré forh komz ha goulenn- ur suhun devéhatoh,d'en dé devéhan a viz Huavrér...ged er lihér kaset de gevredigezh Dremmwel dré Rénour en Akadémi a Roahon.Lared e hré penaoz é oé akord aveid klask,édan berr,émesk er vistr-skol,er ré e vennehé kélennein é brehoneg,hag aveid rein dehé en des-

kamant rekiz adal miz Imbrill.Deüzeg mestr-skol e hellehé èlsé boud dibabet.Fonnabl,marsé,é tei en nivér a 12 de voud ré verr,mez er getan pazenn-sé e ra ursort ur joé heb par d'er vrehonegerion !

Neuzé,Yannig Baron en-des gellet arsaù é "harz-dèbrein". ..ha torrein é nan.Gounidet en-devoé,ged ur yun a 38 dé...Er Morbihan e hello enta kerhed breman ar drechad Penn-er-Bed émenn é oé,a-huerso,paudmad quell en treù eid én hon Département-ni.

Trugaré de Yannig ha d'é gensorted,trugaré eùé d'en oll ré heg en-des en harpet aveid ma chomo biù er brehoneg ér Morbihan,hag aveid ma zalho plomm er Gwénédeg émesk er ré youank,ker plomm èl ma vé hoah émesk o zud hiniù-en-dé.

Job Er GULUDEC

 P **PAJENN EL LENERION**

"...Me gred An Doéré e hellehé boud quelloh,ha perag pas ur gazetenn miziek aveid rah brehonegerion Bro-Guéned ? Ur gazetenn sort-sé e gonzehé a beb tra e sell er vuhé pandiek a-vreman.Mes,d'em sonj,me gred é rinkeheh lakad muioh a vrudereh abarh kazetenneù arall,skinüél, skingomz ... ag er hornad-bro.Me oér éma kir gobér brudereh,siouah ! Marsé eùé,d'em sonj-mé,é vehé red chanjein er golo un tammig.Gobér ur golo braù e denn en dud,drest-oll ur golo mod neùé...Marsé,liùet e vo An Doéré un dé benag ? Penevé hor bihan a argand,nag a dreù e hellehem gobér aveid er brehoneg !..."

(P. L. 72-La Milesse)

BAL é KERGONAN

5 Ur gontadenn skriüet é yéh Baod)

En dra-sé e oé é penn ketan er bléieù tri-
uigent.Tri kamerad e oem.D'er sul vitin en um gavem én
iliz aveid en ovérenn a uneg eur,ha d'en davarn éh em
arlerh de gemér ba (=beb a) droiag muskadet.

Devéhatoh éh em tré d'en davarn heb pasein dré
en iliz.Mez de uneg eur é arriüem ursord,rag me zud e
faaté dehé grons kredein é oem oeit d'en ovérenn!Ardro
kreisté meid kard,ne vankem ket a houlenn ged er ré e oé
bet,petra oé a neüé ged er véléan,ged en eun ma vehé bet
komzet ag en dra-zé ér gér (en intermanteù ag er suhun
kent,ketan penn!)

D'anderù en um gavem éndro.D'er liésan éh em
de valé dré tavarnieù er mézeù,pé guéhavé de gavouid
"tiér-mad" e ouiem é oé merhed youank énné.Mez é uéled
en tri milon é toned éh ent forh éz aaraog,hag é chomem
ged er ré goh de varbotad adal d'ur bolad chistr.

En tavarneù,a pe gomansé tuemmed en asamblé,é
té genem huéhein ér poch-binieù hag ér bombard aveid
displég d'en davarnouréz é oé hoah goulloh ne (on) fi-
chedeù eid ma oé séh ne ancheñneù.Kentéh é vezé karget
ne zaseù éndro.Tud vad,en davarnizion-sé !

Neoah,guéhavé é vezé laret dem moned de hoari
ér méz,ker gi e gavé (rag ind e gavé) é hrem ré a drouz
ged ne hoedaj én diabarh ag en ti.Ne vern,ataù é tem
d'er hontoér éndro aveid lansein ur sonenn benag,ha rah
en dud e reskondé.Neuzé é oem eurus !

Doh termén er goén éh em d'er vorh éndro.Peb
unan ahanom e gavé fall erhoalh pas moned d'er gér de
zèbrein soubenn tuemm,mez ne hré ket vad dem kleüed ne
zud é lared : "Arriü oh just aveid goérein en diù vuoh
devéhan",pé "sellet d'ho fas péken ru 'ma-hi!Emenn é oh
bet hoah d'ived ha d'obér méh dem,ged ho poch-binieù
brein?"

A-gaost en dré-zé é kavem aesoñ chomel é ti
M.T. de zèbrein ba gas-kroust,ged un tasad ru d'er lakad
de zeval.Eleih a ré youank e hré èldom-ni,ha lan e oé en
tavarneù ér vorh,er ré e vezé guerhet kas-krousteù énné.

Lakam é oé seioñ eur hantér,pé eih eur a
p'achiüem débrein.Neuzé é vezé kession a ouied d'émenn
moned d'er bal,ker d'er bal en um gavé rah er ré youank
én amzér-sé,èl ma dant d'en "night-club" hiniù-en-dé.

En noz-sé or-boé désidet moned de Bluniaù.Un 2
C.V. e oé genem,kani hoér unan ahanom.En arbenn ma oé
mé oé er youankan;é oé red dein moned ardran.Ne uélen
ket en hent a-vazé,mez p'arriüé genem cherrein un oto-
stoperéz benag,é oé mé e hré er "gonversation" geti,pen-
dé-guir é té genein ardran !

Arriüet é Pluniaù,é oem oeit é tavarn Er Fur
de ived ba lomm,ha guéhavé de ranjein nen (hon) dillad
pé de gempenn hor bléü éraog moned ér sal.Astraillad
marsé,mez fiér ursord !

Pemb kant lur en antré...Ni abarh.Boud e oé ur
ioh tud e anaüem,paotred ha merhed,lod agaost ma oem bet
ér skol ar un dro geté,lod arall agaost ma oent é chom
étaldem,pé kérentaj.

Ha hoah,red e oé dem diwall a zegouéh ar unan
benah hor-boé marsé laeret é vestréz dehon,pé ar ur ves-
tréz goh goasket ged er häs ha ged en hoant de rein ur
"plamoustad" (=ur pañad,ur jotad) d'en hen (=d'en hani)
en-doé hé lorbet agent.

En noz-sé é oem rah kalonek pasabl.Tro-ha-tro
d'er sal é oé aranket er merhed én o saù pé azéet,ha
kentéh ma krogé en orkestr éh é er baotred,a bazeù bi-
han,de ansé kavouid ur gensortéz de zansal.O! boud e oé
meur a unan ,sur erhoalh, hag e gerhé fonnabl,ker é oé o
hani-gi dok o hortoz,mez aveid er lod muian ahanom,é oé
hon hani-ni de glah !

-Vous dansez,mamzell ?

-Non,messi !

Ni ié èl-sé a unan d'en arall én ur obér er mem goulenn, ken ne zegouéhem ar unan e saüé, ged ur min-hoarh, heb reskond nitra... hag é tigorem ne zivrèh d'en un zégemér... Mez arriü e hré genem gobér rah en dro ag er sal heb kavouid hâni, ha mem troein un eil guéh én ur houlen é "gatégorie" izélan ! (Ha posibl é ma vé komzet ag er merhed ér féson-sé elkent !)

En noz-sé é Pluniaü, ma oé fréü me halon-mé, atañ n'en-doé ket kavet hé far, ker arriü e oé uneg eur hag é oem hoah, peb unan d'é du, é klah arlerh en hen (=en hani) en-devehé bet sekouret genem achiü en deüéh.

Chetu deit chonj dem moned pelloh. -"Dam de Gergonan, e lar unan, anont é vé en antré aveid nitra arlerh kreiznoz. Amzér d'obér en hent, hag é arriüém just."

Tri-huéh kilometr e zo a-vazé de Gergonan. Kreiznoz e oé doh tour Baod a pe drézem er vorh. Deg munut arlerh é arriüé en avé ar blasenn Kergonan, pé aveid lared mad, doh ur beg-hent ppenhér, léh ma hor-boé lakeit en oto.

Déja é kleüem muzik flour ha huek é kerhed, hag a vezul ma tostem d'er sal, é spurmantem er moged butun keijet ged burèh en danserion é toned dré er fenestreü gourdigoret ér méz.

Ni de voned tré betag en nor, ha oeit dohtu a-barh, heb goulenn na selled doh hâni na nitra. '

-Hopala ! 500 lur mar faot deoh moned abarh...

-Ni gredé ne vezé ket groeit en antréiü arlerh kreiznoz...

-D'er liésan, ya, mez hiniü 'ma orkestr Djérari Jo genem, ha 'des ket a rebat arlerh kreiznoz !

Kaer hor-boé bet komz braü de gomans, ha touied aveid achiü, atañ é houlené é bemp-kant lur. Mal e oé dem tennein ardran, ker komans e hré en antréour komz d'er patron ag er sal a vouéh izél. Seblantein e hré é oé mal dem téhein !

Ni e gavé fall erhoalh, m'en asur deoh, boud groeit 18 kilometr aveid boud lakeit ér méz éraog moned abarh... ha ne oé ket tamm erbed ne chonj genem péein en antré !...

E oem é tostad d'en 2 C.V. hag é oem édan moned d'er gér éndro.

-Azé é kouskeh, e huchem nen deü (=ni hon deü) d'en drivet hag e zahlé de selled de gavouid er sal.

-Hé! Deit de huéled du-man, éan e laré, deit fonnabl.

Hirèh en-doé de ziskoein dem er péh e oé é spiein a-houde un herrad : tu déheü er sal e daolé ar ur jardrin hag ur liorh... Ha petra oé-éan é klah diskoein dem ?

-Sellet d'er fenestr-sé ! Azé 'ma er toaleteü. Pe vo cherret er goleü, ne vo ket hâni abarh, hag é chomo dialhuéet en nor... Hag ardran en nor éma er sal !

-Toui de toui ! Sur aset !

Mez, a vezul ma tostem é kavem é oé ihuél, ha stréh pasabl, en toul fenestr-sé ! Lahet e oé er goleü breman. Er skanüan ahanom hag er moéan e saillas d'er lein, hag e fardas penn-ha-kov én toul du. E rèvr hag é ziüar e oé chomet ér méz.

-Pouset arnein (=arnan), non de geu, éan laré...

Ha ni de sekour geton pasein, én ur seüel é ziüar d'er lein. Mez, forset hor-boé ré, merhad, rag breman er kleüem é termal hag é houlen genem derhel arnehon, rag n'en-doé ket hoah touchet er plas én turall.

Dré fin tastornein en-doé arriüet de benn a lakad é zorn ar biüenn er goupenn.

-Laosket mé de zeval breman, er hleüem hoah é huchal ged ur vouéh mouget.

Tapet en-doé ur lamm, merhad, ker "ouak" en-doé groeit é koéhel. Alhuéet e oé en nor dehon breman... De ne zro-ni e oé krapein !

Ni hor-boé-ni saüet deü pé tri fagot doh ur ioh koed hag e oé ér jardrin,aveid gobér ur skél édan er fenestr.Aesoh e oé bet dem ursord !

Chetu ni ne zri én toaleteü.Boud ma oé keijet ged blaz er haoh,blaz en deur roz e zegasas chonj dem abenn é oem é toaleteü er merhed ... ha tri paotr e oem-ni ...

Tri paotr é toned ér méz a doaleteü er merhed, ar un dro pé lerh-oh-lerh,en-devehé bet spontet meur a unan.Ni e gleüé déja er merhed é krial,ha chonjal e hrem en-devehé ur lod kaer a dud hor heméret aveid er péh ne oem ket ...

Déja,en hen (=en hani) oé deit dehon er chonj dishanval'd'hon has du-man,ne oé ket plijus dehon kleüed en deü arall é hourionad (=é vourboutil)...Mez étrézom e oem ...

Ag er muzik é tas en diskuem.A-viskoah em-es mé laret penaos nen des nitra hanval d'er muzik aveid degas skiané vad d'en dén !

En tu-rall ag en nor,é oé er cha-cha-cha é kerhed,duèh erhoalh e oem d'er balleü aveid gouied é té liés ur slow arlerh er cha-cha-cha...hag aveid dansal ur slow a féson -hag er féson e vourrem-ni ataü!- é oé red goannad er goleüér.

Oeit en orkestr ha kroget ged er slow.Dré zan en nor,é huélem é oé oeit kuit er goleü.Er lezerhan ahanom (=en hardéhan) e zigoras en nor,hag én un taol e, um gavem én tu-rall émesk en dud.Lan-bar e oé er sal,n'hor-boé ket bet kalz a boén de 'n um geijein ged er ré-rall,én arbenn ma oé tioél pasabl.

Taol fin é achiüé er slow,hag é té er goleü éndro.

-Aou ! Sellet d'ho palto ! Goleit oh a "bintur"!

-Ho kani-hui nen dé ket quell !

Ur spont ! Kousiet rah hor-boé hon dillad é pasein dré er fenestr ... fresk liüet.Ne oé ket muí kes-sion a zansal nag a verhed.Toul en nor e oé red dem kavouid ha fonnabl,ker komans e hré selleü en dud koéhel arnom tro-ha-tro.Postal e hrem é voned ér méz,kreüet ged er véh !

Mez é arriü ér méz,é kreiz en tioélded éndro, n'hellem ket parrad a hoarein.Ma oé bet poén genem aveid moned ér sal,-ha kousiet rah hon dillad-,koutant e oem ursord én ur féson,ker lorbet hor-boé er patron : oait e oem abarh aveid nitra !

Ma ia ! Mez petra e laréem-ni d'er ré goh aroah vitin,aveid dispieg dehé liüaj neüé ne hompléieü ? Hama,chuget hor-boé esans en oto,ha frotet nen (=hon) dillad geti.

Arriü e oem kazimant de benn a lemel fall souvenir en toaleteü,mez blazein e hrem d'en esans bre-man.Ne vern ! Aesoh e véhé bet dem dispieg blaz en esans ...lakam en-devehé béret er bidon én oto ... aveid lared é guirioné é oem antréet ér sal dré fenestr en toaleteü hag e oé liüet fresk er hoedaj anehi !!!

Loeiz ER BRAS

+++++

Skrideù Martin ER FORMAL , a Landaol

Chetu aman ur flahad barhonegeù tennet a "Mémoires d'un Paysan Breton", embannet dré "Editions La Bruyère", é Paris. O henig e hram de lénerion An Doéré ged aotré er skrivagnour.

+++++

1-Er brezélieù

Chetu ni arriù én achimand
Gwélet hon-es peb sort tourmant.
Unan hir bras hon-es paset:
E parréz Landaol koh e vé biüet
Epad hor buhé 'meid brezélieù,
En devéhan eidom-ni, er getan d'en tadeù!
Dré ziiù wéh nameid trebilleù ha glahar,
Diwenn oé red doh follèhieù heb par,
Er péar horn ag er bed é oé tan,
Ha ni bretoned é oem er ré getan:
Diwenn er vro abéh e zo red!
En anemized e zo boutet d'o bro...
En treù zo red seüel éndro,
Arlerh er brezélieù er vro zo reneüéet,
Arlerh en devéhan chanjet en-des er bed:
Er féson de viüein en-des chanjet,
Nitra ne vank hag argand zo fondet...
Peb sort treù e zo ar er mézeù,
A gér de gér e zo groeit henteù,
Eieih a beizanted e zo oeit de gér,
Red vo dehé chanj michér!
En tachenneù èl-sé disloket,
Lakad ter é unan e zo red.
Peb parh en-des é hent,
Esoh é kondui en dachenn!
Machinieù a beb sort e zo,
En otoieù eùé e arriüo.
Ronsed labour ne vé mui kavet:
E Landaol e oé deù gant anehé, mui des ket!

Ohpenn kant tachenn em-es anaüet,
Un tregondad e zo hoah chomet.
Machinieù a beb sort e zo impléet...

2-Er ré goh

Cheleüet un tammig, ha me larei deoh
En doéreeü ag er mod koh.
Plijein d'en oll e zo diéz,
En dén gwellan e zo marù ar er groéz!
Sonenneù ne ouian ket,
Me sermienneù, mar plij, cheleüet!
En drivet oed éman anüet:
Tri-uigent vlé e faot d'er hoazed,
Ha pemp hantér-kant aveid er moézed.
En achimand ag o buhé diskuéh e vo red,
Heb labourad épad en dé,
Hag èl-sé revo durand er blé.
En argand e vo kavet!
Er labourizion péein e zo red,
E peb mod e vé paset en amzér,
Un tolpereh e anséer,
De valé hoah e garér moned,
Broieù neüé 'glaskér gwéled,
Deù otokar e vé lânét
Hag épad en dé e vé ridet.
Jaméz muioh én o buhé
N'o-des ridet épad er blé!
En o youankiz amzér ne oé ket,
Desaù er vugalé e oé red!
Labourad épad er blé
Aveid desaù mad o bugalé
Ha chonjal mad noz ha dé
Eid o desaù ged karanté,
Epad er vuhé é labourad,
Ha bandé un deüéh mad,
Arsaù d'er sul èl tud a féson,
D'en overenn e zo red moned ged dévosion...
Ged er ré goh èl-sé desket,
Er ré youank ne vennant ket!

D'er sadorn ha d'er sul é vé ridet,
Pêlloh-pêll e faot moned
El ronsed gouïù épad en noz!
Rideg e hrant pêll heb repos.
D'er lun vitin e arriùo
Paotred pé merhied rah ar-un-dro.
D'en ospital é veint kaset:
Er gar,er vréh,e zo kervet!
Labour kalet hâni ne venn,
Rideg e hrant,ha penn-der-benn
Ar en henteù-bras èl seùd é vrechenn,
En otoieù 'hra dehé koll er penn!
Moned difonn hâni ne venn,
Dibas en oll e faot ar en dachenn
E goustei kir aveid en oll.
Er ré youank hiniù-en-dé
Rideg fonnapl e faot dehé,
Breman enta e zo amzér
Ur wéh peb miz en um dolpér,
El-sé ur wéh ér miz é ti er barréz:
Tolpein en oll ar-un-dro zo diéz.
Hoari bouleù aveid er hoazed:
A pe zo glaù,ne hellant ket!
En hoari karteù ged fall amzér:
Bannigeù gwin e ivér!
Er merhied,bannigeù gwin ne ivant:
P'o-des kafé émant koutant!
D'o zu éma er hoazed,
D'en tu arall er merhied.
El-sé ur wéh peb miz,
En oll ar-un-dro é tiviz,
Gouiein e hrér en doéréieù,
Ha liéz mad en diméenneù...
Erag um guitad ha moned d'er gér,
Un dro dans zo red gobér:
Un akordéon e zo kavet,
En danseù koh e zo choéjet,
El é Paris ér bal-musette.
Er plad e zo paset,
El é rah en treù hiniù-en-dé,
E peb mod é klaskér gounid!
Koustein e hra kir en akordéon,
Péein e vo red d'en danserion.

Er sermienneù-man em-es skriüet,
Er wéh ketan em-es anséet!
Endéieù glaù pé fall amzér
E hra dein chanj michér;
Neoah skriù nen dé ket ur vichér!
E peb mod zo red pas en amzér!
Ter michér en em-es bet
Ha labourad berped e zo red,
En diù vichér ketan ar er mézeù,
En dervet 'm-es paset ar en henteù!
Er péar horn a Frans 'm-es baléet,
Er broieù pêlloh kant gwéh é on bet,
Trezet em-es er péar horn ag en Holland,
Ha kant tachenn e anaùan!
Ged glaù hag aùél em-es ridet
Ha ter Peugeot em-es uzet!
Er hilometreù lakeit penn-oh-penn
Tregont gwéh en dro ag er bed e hren!
Ridet em-es ér pemp korn ag er vro...
Ur voéz em-es kavet ar en distro,
Mez oeit pêll de glah ur voéz.
Dré-man kavouid ne oé ket éz!
Ur vestréz sonn em-es kavet,
Hag é peb tra cheleù e zo red...

3-Kerkaoleg

A me zud koh un dachenn em-es bet,
En tiér plouz o hennenn e oé red.
Aùél bras e oé bet ur blé,
Er plouz hag en doenn e oé oeit de valé!
Er haù nag én ti ne oé hâni:
Lakad un doenn neùé 'ma red ar en ti,
A-neùé èl-sé hor penhér zo red gobér!
Er vichérierion e goustei kir:
Argand e faot eid péein er mason, en toér,
Hag én diabarh eid achiù,er menuzér!
En achimand e hrein-mé a vlé de vlé...
Ha braùoh-braù éma deit er penhér!
En diabarh e zo kempennet,
Gite rural éma hanùet.
Treù arall hoah e zo laket,
En ézemant e zo kavet.
Tro-ha-tro e zo ur jardrin,

Hag en oll baléerion dichuêh e hreint!
 Plas de uigent a dud zo ar-un-dro
 Ha touristed e za a beb bro!
 Istranjerion em-es lojet
 A eih bro em-es analet.
 E peb bro 'zo tud a féson,
 Hag é peb bro,tud dirézon!

4-Sonenn Merhied Landaol

Braù é kânet,merhied Landaol,
 A pe gânet ar ur mem taol.
 Kânet ihuêl,merhied mem bro,
 Hanval doh éned é kânein,
 Er barréz oll en dud ar-un-dro
 E vour ho kleüed é kânein.

Kânet,merhied,kânet en néanù
 Ha diskânet en ton kaeran
 En déieù fest ged er binieù.
 Pe sôno tonieù leüiné
 De galoneù er priedeù,
 Kânet hoah ged karanté!

Pe varüein-mé,merhied mem bro,
 Ne ouilet ket ar men distro,
 Mez diskânet un ton neüé,
 Laret kânenn er sulieù bras.
 En tu-rall d'er marù,étal Doué,
 N'em-bo poén na tregas !

(de genderhel)

 Doérelieù An Doéré

1-Bodadeg ar sonerion.

A-houde en achimant ag er blé paset,Bodadeg ar Sonerion en-des ur penn-rénour neüé,Alan Buhé,ur brehonegour sonn a Vro-Wened.Doned e hra arlerh Marsial Pézenneg,péhani en-doé groeit ur labour talvoudus é penn er B.A.S.

Alan Buhé e zo gânet é Kiberén d'en 11 a viz en Avent 1939,ha desket en-des huêhein ér binieù adal en oed a 9 vlé ged sonerion koh a vro Karnag.Sonet en-des aveid Bagad Bleimor un nebed bléieù ha n'en-des biskoah arrestet a-houde.P'en-des kuiteit Paris aveid doned de Vreih éndro,saùet en-des Bagad Karnag,hag arlerh,Bagad Lokoal-Mendon hag e zo deit de benn a grapein ar er bazenn ihuêlan.

Chetu éan-mem breman ar ihuêlan pazenn er B.A.S.Hor guellan gourhemenneù e laram dehon aveid er labour e hrei hoah én é garg neüé ! Ur blijadur é,a du-rall,er hleüed é komz -eldom- rann-yéh er vro ...

2-Marù er Chaloni Falc'hun.

D'en oed a 81 vlé,é miz Genvér 1991,éma marù er Chaloni Falc'hun,unan ag en dud brudetan ar zouareù er brehoneg.Kélennet en-doé yéh er Gelted é Skol-Veur Roahon étre er bléieù 1945 ha 1968.Alerh é oé bet hanüet é Skol-Veur Brest kentéh ma oé bet digoret honnen.

Er Chaloni Falc'hun e zo bet,én é amzér,en dén desketan ha brudetan ar dachenn er brehoneg,ha skriüet en-des éleih a livreù forh gouiek a-zivoud hor yéh.Er livreù-sé e zo streüet breman é skolieù-veur er bed abéh,betag en Amerika hi-mem.N'en-des nameid "brezonegerion Roazon" aveid o havouid "diamzéret" !

3-En Eskobed a-du genem !

En arbenn ag er labour en-des groeit Yannig Baron é yunein épad 38 dé,lénet hon-es;ged plijadur ha leüiné,penaoz en eskob a Wened,en Eutru Boussard,en-doé vennét,éan eüé,harpein er ré e glask ma vo kélenet er brehoneg ér skolieü e zo édan é vili.Heuliein e hra elsé skuir é genreur a Gemper,en Eutru Guillon,hag en-des labouret mad aveid er skolieü diü-yéhek én é eskobti.

Lénet hon-es eüé ér gazetenneü,ged en hevelep plijadur,penaoz hon eskob neüé,en Eutru Gourvès,genedik a Blougastel-Daoulas é Penn-er-Bed,e gomz ur brehoneg ag en dibab,hag éma staget braz doh é yéh ha doh sevennadur Breiz.Goarn e hrem én hor spereüer er homzeü en-des la-
ret : "Si l'on ne transmet pas de langue,la culture s'effondre."Ur fé sonn e vennam en-devoud ma hoarno,én é eskobti,sevennadur ha yéh hor bro er biüan ma hello,ha ma kavo en tu de rein liéz dem-ni,bretoned ag er hornad-
man,er blijadur d'er hleüed é komz dem én é vrezoneg-éan,mar ne hell ket hoah distill brehoneg bro-Gwénéd.

4-Diwan.

Eraog er blé 2000 é vo kaset d'er bachelourieh (bac-calauréat) er ré getan ag er vugalé hag e zo bet skoleit é skolieü Diwan...Er studierion e vo dégeméret é skol-di er Releg-Kerhuon étal Brest betag er bedervet pazenn (quatrième),hag ur skol-di arall e vo digoret devéhatoh é départemant Aodeü-en-Arvor.Arlerh hoah,sonjal e hrér digor ur lisé aveid dégemér er studierion hag e hélio o studi betag er "bac" brehoneg.

Laram eüé,a-zivoud Diwan,penaoz o-des dibabet ur penn-rénour neüé,André Lavanant,a Lannilis.Ean zo bet déjà,épad un herrad a vléieü,é penn er Geuredigezh ; laosket en-devoé é léh de Youn Bodenneg boud e zo deü vlé-so.

Job Er GULUDEG

UL LEOR NEWEZ : "E KAOJ EMA"

Ged Youenn Lannec'huern

... Ewid riñ c'hoant da lennerion An Doéré tafwaad al lleor-man,setu ar pezh a vez kavet ar go :

"Pessort liamm diwelus zo etre arhKGB,ar CIA,ar GIGN,ur marc'had koleou-taru dre vinitel ba' Gwern,ar Pab,Pennhoed ba' Bubri,ar C'hogema (E kaoj ema !) ha ke-vredigezh Kafe Bara-Amonenn ? Pessort nerzhioü kuzh a sacha d'ar Vro Pourleth kement a bennoü bras fichet brow ?

Med marsen zo bet kavet deoc'h ar ho hent,heb goud deoc'h,Yann Ber Ar Gov a Gerbuzhugo e redeg ar Vro Pourleth adaleg Bubri beteg Berne,dre Berken,Seglia,,an Ignol...

Marsen peus 'n'em gavet en arbenn da Wenole Ar Mut,aessaet dehon dre ur mirakl,ha sorset an dud dehon arlerh dre e gaojoü...

Marsen mem oc'h bet ec'h ober parc'hinded Intron Varia Kerhollwenn e parres Bubri ?

Koñtet vez kement-se deomp dre ar skrivatour,mestrskol "fisik" anehon,ha sore'hienour,dre man deus enü gwelet rac'h an traoü-sen,ha kontet dre 80 pajennad leun a ijin,a yec'hed,a fent.

Yann Ber Ar Gov a Gerbuzhugo,dalc'hamad bar jeu,dalc'hamad un diskloum geton,zo ur sin ag ar pezh 'vez endalc'het ha gortast,heb en gouied splann,ged ar bobloü dispriest.

Aman e taraha feiz ur bobl ag ar "Ploukistan Kornog",feiz banhi hag he dasont.

Aman ema hirasz ur bobl kreñvoc'h ewid faoutadur an uranion.

Fisik - Sors - Sorc'hienn ... Ha sorc'hienn ar sor-
sour ho sorso a dra sur !"

Kafe-Bara-Amonenn, Ar Gemene.

Moian zo da beb unan henn tapoud bar levraegoù
Breizh.

Moian peus iwe skriv pe bellgaoseal da :

-Yun LE COEUR (ar skrivatour)

5,ru Iena 56.300-PONDI

pellg. : 97.25-37-53

-Herri Ar Borgn

Gwazh Feuntan Vad 56.160-SEGLIAN

pellg. : 97.28-02-43

-100 lur (misoù kass ha toud).

FARSAM ETREZOM...

Don Juan deit de voud koh...

Deit é Don Juan de voud koh ...mez,deusto d'é 80
vlé paset,komz e hra berped,ged er vrasan plijadur,ag
amzér eurus é youankiz,youankiz ur merhetaour !

-A p'em-boé-mé te oed,e lar-éan d'é zouaran a 18
vlé,sañet em-boé déjà ohpenn kant damezell...

-Mez,pépé,hui e gonzé,er blé paset,a 50 heb kin !

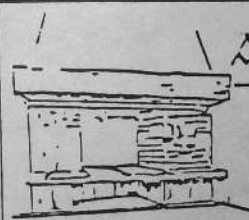
-Ya,me faotr,guir é,ne gonzen nameit a un 50
benag... rag ré youank e oes hoah,ha n'em-boé ket kredet
lared dis er huirioné !!!

ANDOUILH ER GEMENE
E GIZ ER MEZEU
Andouilhennigeu, Srimpeu...

É ti Yannick LE COUSTUMER

7. stred Amiral Melchior - 56102 An Oriant - B.P. 222

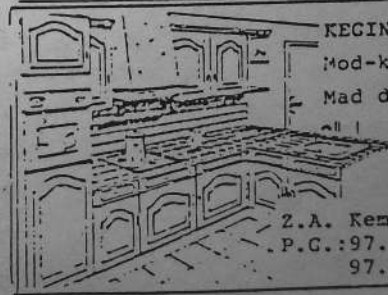

An Tommder

CHÈMINÉES René Brisach.

Pe gan en TAN
E kan er VUHE

54. Cours de Chazelles
LORIENT - Tél. 97.21.36.34

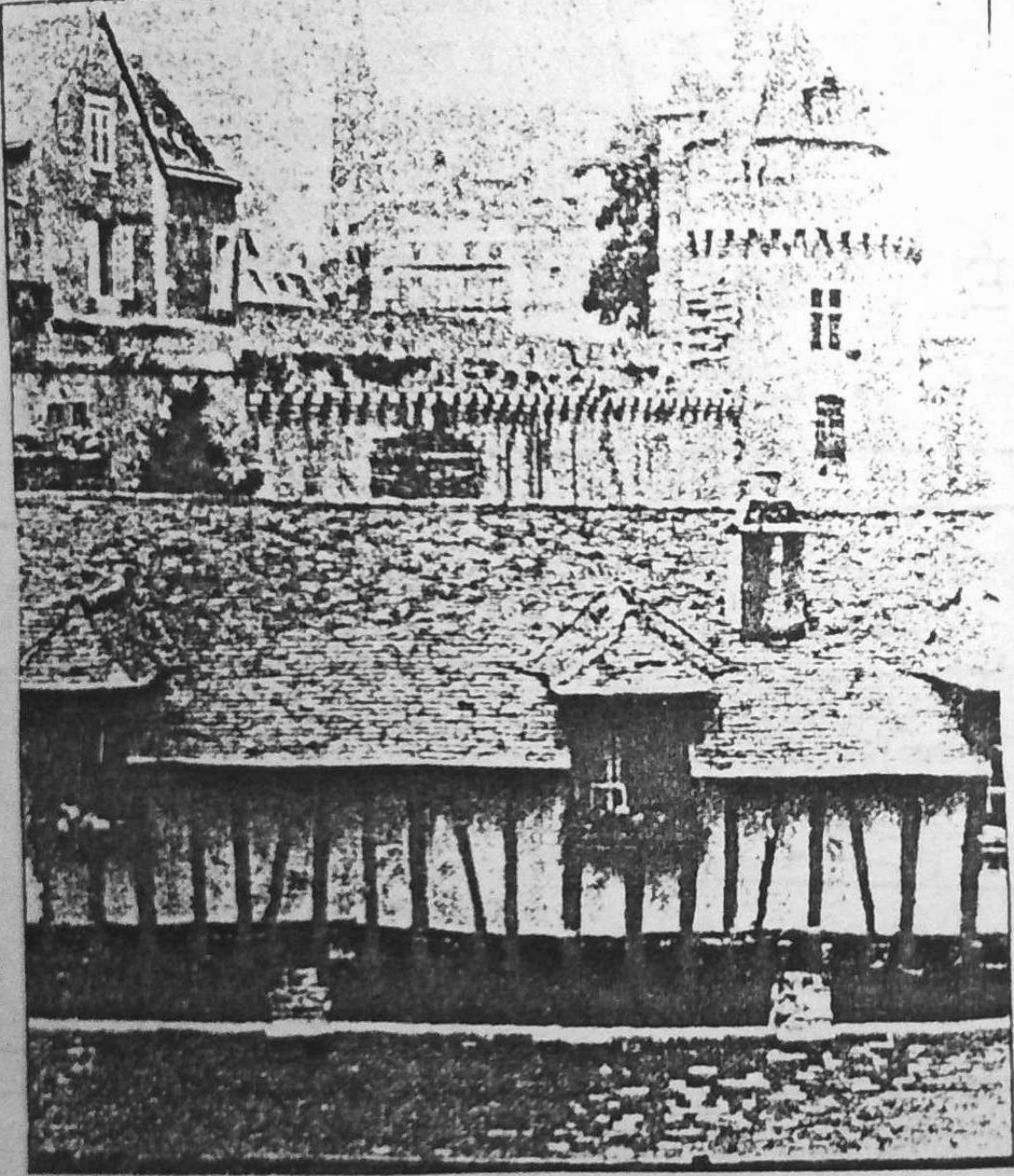

KEGINIEU BEVAN

Mod-koh,ha mod-neùé

Mad de voud kempennet

Z.A. Kempéro, An HENBONT
P.G. : 97.36.39.57
97.51.72.17 (Butry)

An Doéré : Publication trimestrielle éditée par
l'Association Bro-Ereg. Gérant : Louis LE MOUËL, Vannes. Le
numéro : 20 Frs. Abonnement annuel : 80 Frs. Trésorier :
Alphonse SAMSON, 19 rue Raime, 56.270 PLOEMEUR.
N° CPPAP : 64.359-ISSN : 0750.3326.
